

TITLE:

Royal Orders of Burma in Burmese(pp.695-1061)

AUTHOR(S):

CITATION:

Royal Orders of Burma in Burmese. THE ROYAL ORDERS OF BURMA,
A.D. 1598-1885 1986, 5: 331-1061

ISSUE DATE:

1986

URL:

<http://hdl.handle.net/2433/173874>

RIGHT:

အသစ် ဝန်ကြီး ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေါ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု နယုန်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် ^{7 June} နေ့အသုံး စာ ရေး လက်
ဝဲ ဇေယသုတ္တင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ဖြယ် ပေ မူ)

အနောက်ဘက်တိုက်မြင်သော ရွာသူကြီး ငမင်း ရည်နှင်ငရွယ်သား ငအောင်
မှတ်ကျော်တို့တဦး ကိုတဦး လျှောက်ထား ဤသည့်အမှုကို ဝန်တိုက်ဆက်သွင်း သည်မှာ
သင်း တို့နှစ်ဦး ပင်ရပ်ရွာကို မငြိမ်မဝင် အောင် မွေ နှောက်ဆိုး သွမ်း သူလူဆိုး
လူသွမ်း များ ဖြစ်သည်။ ဆုံး ချုံး အောင်စီရင်သင့်ပြီ။ လူအသက်ဖြစ်သည်ကို ထောက်
တော် မူ၍ အသက်ကို ချမ်း သာ ပေး တော် မူသည်။ သင်း တို့နှစ် ယောက်ကိုလ ဗိုင်း စု
မှာဖြည့်။ အောင်ပင်လယ်လ ဗိုင်း ဝန်သီရိ ဇေယကို အပ်၍သား မယား နှင့်တကွ
အောင်ပင်ကို ပြောင်း နေစေ။ ရပ်ရွာမှာ မနေစေနှင့်။ မြင်သော ရွာမှာ
အသည်ကိုက်စုက ရွေး ၍သူကြီး ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် ၇ June 1801
အပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရွှေပြည်စိုး အုပ်စုအသည်တို့မှ ခင်း မှုမင်း ခင်း ခန့်ထား ရန်ရှိလျှင် ရွှေပြည်
စိုး ကိုဆင့်၍ ရွှေပြည်စိုး ကိုနှိုး ဆော် ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေ။ သွေး ငြီး သွေး
ဆော်တို့က နှစ်သွယ် နှစ်ဝမ ခန့်မထား စေနှင့်။ မသာ မှုအခန်း အနား များ
မှလည်း ရွှေပြည်စိုး အုပ်စုအသည်တို့ကို ခန့်ထား ၍ ကိုင် ဆောင် စေအမိန့် တော်
ပါသည်အခမ်း အနား များ ကိုသာ ခန့် စေ။ အမိန့် တော် မပါသည်အခန်း အနား
များ ကိုမခန့် စေနှင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် 7 June 1801
နံနက် ၈ နာရီ ထောက် နေချီး
ခံ နိုင်သော ရေး ငြိမ်းသာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ပို့ စေသည်။
(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

ထွက်စံ တော် မူရ၁ နေ၁က် တော်လိုက် ရွှေမြို့တော်အ စောင့်အ နေခန့်ရင်း လူတို့
 ထွင်လုပ် ချိန်က၁လဖြစ်၍ ကျေး ရွာပြန်သွား စေမည်စ၁ရင်း ထွက်စံ တော် မူရ၁
 အ စောင့်အ နေစ၁ရင်း ရွှေမြို့တော်မှ၁အ စောင့်အ နေစ၁ရင်း များ ကိုရန်
 ထ၁း ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် ^{7 June} နေ့အသုံး ၁၁ ရေး လက် ¹⁸⁰¹
 ဝဲ ဇေယသုကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

မြောက်ဘက်မြင်း မြေ ပေါက်တုံ့ရွာ နေသီချင်း သည် ငမြတ်သဘာဝတွင် သင်တိုက် လေး
 ရွာ နေ ငဝင်း ၊ ဟောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်သမန္တလင်း ရွာ နေ ငစံ ပေါင် ၊ မြောက်
 ဘက်တိုက်ငကင်ရွာ နေ ငပဲတို့ကိုသီချင်း ကျက်၍အတွင်း ဟော်မှာသီစေ ၊ မြို့ရွာသူ
 ကြီး စုရှင်ငန်း ရှင်တို့ကသက္ကရာဇ် ၁၁၄၅ ခုနှစ် ပေး သည် ရွှေတိုက်စာရင်း ¹⁷⁸³
 သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဝပြည့်နှစ် ပေး သည်စာရင်း ရွှေရတိုင်ဘက်ရွှေစည်း ရာပါသည် ¹⁷⁹⁸
 စာရင်း ကိုနှုတ်နှိမ်၍ထမ်း ရွက် စေ ၊ မြို့ရွာသူကြီး စုရှင်ငန်း ရှင်တို့ကမခန့်မ
 ထား စေ နှင့် ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့) ^(7 June 1801) စန်ထောက် နေ ချီး
 သီရိစည်သူစာရေး ငမြတ်သဘာဝ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ ဟော်သို့ပို့ စေသည် ။
 (မေမြို့ဘုန်း ဖြယ် ပေမူ)

က နေ ဘင်မြို့သူကြီး ခန့်သည်အမှတ်သူကြီး ငယ်တို့က မင်း မှာတော်ကို ငဘိုလှ ပြေကုန်
 အောင် ဆောင်ရွက်နိုင် မည်သူဖြစ် ပါသည်အစီရင်ခံချက် နှင့် ငဘိုလှကိုမြို့သူကြီး စာ
 ချန်အပ်၍ ယောက်ျားကို ဆောင်ရွက်ရှိသည် နောက်ငြောရိုး ကိုသူကြီး ငယ်တို့က
 လျောက်ထား ပြန်သည်ဆို၍ ခန့်ထား ပြန်သည်မှာ ထိုက်မထိုက် ရွေး ချယ်လိုလျှင် ငဘို
 လှကို စာချန်မပေး မအပ်မှီကပင် ရွေး ချယ်သင့်လျက်မရွေး မချယ်ခန့်ထား ဂြိုဟ်
 မှငြောရိုး ကိုခန့်ထား ပြန်သော ဤငြောရိုးအမှတ်များ ရသည်။ ရွှေမြို့တော်မှာ
 ရှိသည့်ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်တို့ကို ခုနစ်ရက် နေလှန်း ၊ နောက်ငြောရိုး ကိုသူကြီး ခန့်
 ထား ပါမည်အကြောင်း နှင့်လွှတ်တော်မှာ အစီရင်ခံသူသူကြီး ငယ်တို့ကို ရွှေဘဝါး
 တော် အောက်ခေါ်စေ ၊ ငချင်း ကိုထောင်မှာ အကုသိုလ် ထား ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် 8 June 1801
 ဘက်တောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်မှာ ဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူစာရေး င
 မြတ်သော အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။ ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

(8 June

1801)

ဆရာတော်တို့ကို ကျောင်း သို့ပြန်သွား စေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်) (8 June 1801) နေ့မတင်ဒါန်ဝန်တွင်

ပြန်။

(မေမြို့နန်း ကြယ်ပေမူ)

ရွှေတိုက်ဝန်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဓနသူရကို ရွှေတိုက်ဝန်စာရေး
ခန့်၊ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်တော်မှူး ဥဒိန်ရွှေတောင်ကဥယျာဉ်တော်သား တို့မှ
ကောက်ကြီး လယ်တော်ကို မလုပ်လောက်ပါဥယျာဉ်တော်လယ်တော်မြေတော်
ပြုံး အရွှေတောင်လယ်စုကိုလုပ်ဆောင်ပါစေရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်
ဦး တင်သည်။ လုပ်သူမရှိလွတ်လပ်သည့်လယ်ကို နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်တော်မှူး ကချစ်ဥယျာဉ်
တော်သား တို့ကိုလုပ်စေ၊ လုပ်သူရှိသည့်လယ်ကို မလုပ်စေနှင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် ^{8 June} နေ့မင်း ¹⁸⁰¹ ကွန်း အရွှေ
ဘက်ဘေးတင်တော်ဆိပ်နန်း တော်ထွင်ဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူစာရေး င
မြတ်သော အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

ငြာဝိုင်း ကိုက နေဝင်မြို့မှာကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ပါစေရမည်အကြောင်း နှင့်
 အစီရင်ခံသူကြီး ငယ်တို့ကိုစစ်ကြော၍အဆုံး စီရင်၊ ကနေဝင်မြို့သူကြီး ငဘိလှ
 ယေနတ်လက်နက် တော်များ ကိုဆောင်ရွက်ဆက်သွင်း နေသည့်အတွင်း ကြေး ငွေ
 ရှိသည်ဆို၍အပ်နှံ တောင်း သူငယ်ကို ခေပ်စေ၊ ရောက်လျှင် ငွေရှင်ငယ်ကိုရိုက်၍
 လွှတ်၊ ငွေတောင်း သူငယ်ချင်း မှာငြာဝိုင်း ငဘိလှတို့နှစ်ဦးတွင် ရွှေနေရွှေရပ်
 လူဆန်၍ မငြိမ်မဝင် အောင်လိုက်သူဖြစ်သည်၊ သစ်တောသို့ပို့၊ ကနေဝင်မြို့မှာငဘိ
 လှကိုမြို့သူကြီး ခန့်၊ ကနေဝင်မြို့ကျေး ရွာသူကြီး ငယ်တို့ကိုလည်း ငဘိလှကဆင့်ဆိုရာ
 နား ခံထား ရွက်ကြစေ၊ အဆင့်အဆိုမခံညှင်း ဆန်လျှင်ညှင်း ဆန်သူသူကြီး ငယ်တို့ကို
 အဆုံး စီရင်၊ ငြာဝိုင်း မှာပေး အပ်သည်စာချွန်ကိုနှုတ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် ၉ June 1801
 ဘက်တောင်တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်ဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူစာရေး င
 မြတ်သော အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

မိဃရသီကိုတန်း ။ လတနှစ်ကို ၃၆၅ ၊ ၃၅၄ မည်သည့် ဗေဒင်ကျမ်း ကထွက်သည်ကို
ရဟန်း ပုဏ္ဏား များ တော်မတ် တော်တို့ကျမ်း ထွက်နှင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပြ စေ ၊
ဗသုတိကိုစွဲလမ်း သုံး ဆောင်သူတို့မှာ တော်တုလဲ ၊ မတုလဲ ၃၆၅ ၊ ၃၆၆ကစ၍ပြ
စေ ၊ ပြက္ခဒိန်ကိုစွဲလမ်း သုံး ဆောင်သူတို့မှာ မိဃရသီသို့နာရီ ၁၈၀ ၊ ၃၀၀သံ
ဝင်သည်ကစ၍ပြ စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁ ရက် နေ့အသုံး 10 June 1801
သူကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့ စေသည် ။
(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

နေလှန်း ရာဇဝတ် တော်ခံရသည့် ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်တို့ကို ချမ်းသာပေး တော်
မူသည်။ မကွေး မင်း သမီး ဝန်နေမြို့ ကျော်ထင်ကို မကွေး ဆင်တော်ကို ခြံစေ၊
ဗန်း မော်စော်ဘွား စစ်ကဲအမတ်တို့ နှင့် တရုတ်သံတို့ ရွှေဘဝါး တော်အောက်
ရောက်သည်မှာ ရွှေမြို့တော်သို့သွား၍ သံတံမှ နေစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁ ရက် နေ့အသုံး 10 June 1801
သူကို အပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့စေသည်။
(မေမြို့တန်း ဣယ်ပေမူ)

သတိုး မင်း လှ ကျော်ထင်မှတ်ပင်း ယမြို့ကို နှုတ်။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း) ၂ ရက် နေ့ဝန် ထောက် နေ့မျိုး သီရိ¹¹ (June 1801)

စည်သူစာ ရေး ငမြတ်သဘ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

လိုင်သား မြင်း ခေါင်း ရန် နင်း သူရိန် ကျော်ထင်သား ငညိုခဲကိုအကုဉ်း ထား ၊
 ငသ ရောက်မြို့သုကြီး ငငြိမ်း နှင့်တိုက်ဆိုင်၍ စစ် ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း
 ၃ ရက် နေ့) ဝန် ထောက် နေ မျိုး သီရိစည်သူစာ ရေး ငမြတ်သာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေ
 မြို့တော်သို့ပို့ စေသည်။

(မေမြို့တုန်း ဩယ် ပေမူ)

မမိမတိုက်သည် နဝင်းကထွက်သည်တိုက်မဟုတ်။ ကိန်း ခန်း ဆင်၍သော မညလုပ်သည်
 တိုက်သော ဖြစ်သည်။ သုဘတ္တတိုက်သော နဝင်း ကထွက်သည်တိုက်မှန်သည်။ သုဘတ္တတိုက်
 နှင့်သောသင်္ကြန် ပြောင်း သည် ဗေဒင်တို့အယူရှိကြသည်။ သုဘတ္တတိုက် နှင့်သင်္ကြန်
 ပြောင်း အောင်ထွက်၍ပြ စေ။ အထက်ဆက်သွင်း သမျှသင်္ကြန် စာလက္ခံနှင့်မဆက်မ
 သွင်း သေး ၊ ပြင်လွင်လုပ် ဆောင်ရှိသမျှသင်္ကြန် စာများ ကိုလည်း သွင်း စေ။ ရ
 တနာသိမ်မြို့မှသာသောထွန်း ဘုန်း ဦး တပည့်သင်္ကြန် စာလုပ်သူတို့ကို ခေါ် စေ။ သင်္ကြန်
 စာရှိသမျှကိုလည်း ဆောင်ယူခဲ့ စေ။ အရပ်ရပ် ဗေဒင်သမားရှိသမျှ ကိုလည်း ဗေ
 ဒင်မျှကိုအမှန်အကန်ဖြစ် အောင် ပြောဆို စေရမည်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ခေါ်
 စေ။ စာရင်း ချမှတ်ရှိသည့် ဗေဒင်သမား တို့ကိုလည်း ခေါ် စေ။ ပုပ္ပါးတော်သ
 လူလင်ဆင် တော်ကိုဆင်ဝန်ကမ ဂွေး ဆင်အစီရင်ငံ အောက်ရှိ နှင့်တနက်ပလာဆင်
 ခန့်ထား ၍လိုက်လံ ကျော့ဘမ်း စေ။ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၃ ရက်^{12 June 1801}
 နေ့ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူစာ ရေး ငမြတ်သာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်
 သို့ပို့ စေသည်။ ရန်နင်း သူရိန် ကျော်ထင်သား ငညိုခဲကိုအကျဉ်း ကလွှတ်၊ ငစံလှ ပေ
 ကို ရွှေမိ အောင်ငညိုခဲကတမ်း ဆီး ၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပို့ဆက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည်^{12 June 1801}
 သူစာ ရေး ငမြတ်သာ အေး ထွင်ပြန်။
 (မေမြို့ဘုန်း ဖြယ် ပေမူ)

ပုဂံမင်း ဝန်တို့ကတမ်း ဆီး ပို့ဆက်သူငါ့ကြောင့်၊ ငသော လှေ၊ ငဖြူထား တို့ကိုအ
ကျဉ်း ထား ချီစစ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့ဝန် ထောက်နေ့ မျိုး သီရိစည်^{12 June 1801}
သူစာရေး ငမြတ်သော အေး ထင်ပြန်။
(မေမြို့တန်း ဩယ် ပေမူ)

မိသရၢသီကိုတန်ခူး လတနွှစ်ကို၃၆၅၊ ၃၅၄၊ မည်သည့် ဗေဒင်ကျမ်း ကထွက်သည်
ကိုသွင်း စေ၊ အမေး တော်အရ နှင့်ဆရၢ တော်တို့က မေတ္တာ စာဆက်သွင်း သည်
မှၢ မည်သည့်လကို ဝါဆိုလဖြစ်သင့်သည် မည်သည့်ရက်ကို ဥပုတ်ရက်ဖြစ်သည်ကိုဆရၢ စဉ်
ဆရၢဆက် နှင့်တကွအယူရှိသည့်အတိုင်း ဆက်သွင်း ဤ စေဦး ၊ ဥပုတ်ပဝါရဏၢ ဝါဆို
ဝါကဝ် နေ့ခေၣ်ရက် ခေၣ်မျှၢး ကိုရဟန်း ပုဏ္ဏား ဗေဒင်သမား တို့စုရုံး၍
ပြောဆို စေသည် နှစ်လၢ ဂျဉ်ရှိသည့် ရှေး အစဉ်အဆက်က ခေၣ် ဝေၣ်သုံး ဆောင်
ခဲ့သည့်အတိုင်း အထူး အခြား မပြော မဆိုသုံး ဆောင်မြဲသုံး ဆောင် စေလျှင်သင့်
မည်အမှန်အကန်သိသၢမြင်သၢရှိ အောင်စုရုံး ပြောဆိုမြဲ ပြောဆို စေသင့်မည်ကိုလည်း
အဆင်ရှိသည့်အတိုင်း သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့မဟၢ ၁၃¹⁴ June ဝန်တွင်ပြန်။ 1801

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သၢသနာပိုင် ပေမူ)

တရုတ်ဝန်ကမ်း ပြည်မြေလတ်ပြီ။ ခုနစ် ဟုတ်တရုတ်အတွက်အပြား ပြား ဂျီ
 နေသော ဧရာဝတီတိုင်း ယံတော်ဦး တင်သည့်လျှင်အတွက်အပြား မရှိ စေရတရုတ်
 ဝန်ကမ်း ဂုံး ချစ်ခွဲတွင်း တော်မှာ ချာသား နေထိုင်တူး လုပ်ဆက်သွင်း စေ။ အ
 မိန့်တော်ထွက်နှင်သိမ်း ဂုံး ချာသား တူး လုပ် စေသည်။ တရုတ်တို့ကတစ်လျှင်ခဲခွန်
 တော် ၁၀၀၀၀။ နှစ်စဉ်ဆက်သွင်း ဂျီပါသည့်ကို (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၀ ပြည့်နှစ်တွင်¹⁷⁹⁸
 လွတ်တော်ကစာ ချွန်ပေး သည်ဆို၍ဆက်သွင်း ခြွခွန် တော်ကိုမဆက်မသွင်း စေ
 ဘွား မြို့စား ငွေခွန်မှူး ဧရာဝတီခေါင်း အကြီး တို့ကဆီး တား နှောကိရက်ခဲ့သည့်အ
 ဧရာဝတီ နှင့်ဂျီခိုး ယံတော်ဦး တင်သည်။ တရုတ်တို့ကိုအတွက်အပြား (မ) ဂျီ စေရ။
 သိမ်း ဂုံး ချစ်ခွဲတွင်း တော်မှာ ချာသား နေထိုင်တူး လုပ်ဆက်သွင်း စေသည်။ တရုတ်
 ဝန်။ ဝန်စုတရုတ်မှန်သမျှကို စေဘွား မြို့စား ငွေခွန်မှူး ဧရာဝတီခေါင်း အကြီး တို့က
 မဆီး မတား မနှောကိမဂျက် စေနှင်အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း တရုတ်ဝန်ကမ်း
 ဂုံး ချာသား ခြွခွန် တော်ကိုဆက်သွင်း ခြွဆက်သွင်း စေ။ လွတ်တော်ကခဲခွန် တော်
 ကိုလွတ်စေပေး အပ်သည်။ စာချွန်ဂျီလျှင်သိမ်း ၊ တော်စီမ်း တောခွဲခွဲတွင်း တော်
 မှာ ငွေခွန်သား တို့ပြင်အခြား အစုသား တို့တူး တော်ချက်လုပ်လျှင်လည်း ခဲခွန်
 တော်ကိုတရုတ်ဝန်က ကောက်ခံဆက်သွင်း စေ။ ရွှေမြို့တော်သို့တရုတ်ပြည်ကအရောင်း
 အဝယ် ရောက်သည့်တရုတ်တို့နှင်ဘက်စပ် ရောင်း ဝယ်သူတို့ကပွဲခကိုလည်း မည်သည့်မျှမ
 လွတ်စေနှင့်။ တရုတ်ဝန်က ကောက်ခံ၍ဆက်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက်နေ့ ဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိ^{15 June 1801}
 စည်သူစာရေး ငမြတ်သော အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့ စေသည်။
 (မေမြို့ဘုန်း ဣယ်ပေမူ)

သိန္နီမြို့မှာ စော်ဘွား ကြီး မရှိသောကြောင့်သား ကို စော်ဘွား အရခံနှင့်
 ဘွား စား စေသည် စော်ဘွား ကအမိန့်တော်ကိုနာခံရမည်။ မိုင်း ရှုမြို့စား
 ကို ခေတ်သည်ကိုမလိုက်မလော နေသည်မှာ ရာဇဝတ် တော်ကိုမထောက်မကြောက်
 ပြုကျင့်သမှုဖြစ်သည်။ သိန္နီ စော်ဘွား ကခန့်ထား ခေတ် စေသည်အတိုင်း ခေတ်
 ပိုင်စေ။ စာပေး သည်ဆိုသူရန် နိုင်ဖလကျော်မှာ အမှားလွဲလဲ မလိမ္မာသဖြစ်
 ချစ်တကြိမ်တခါချမ်းသာ ပေး တော်မူသည်။ အကျည်း ကလွတ်။ မိုင်း ရှုစား ကိုသိန္နီ
 မြို့စစ်ကဲတို့ကိုအပ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ရက်နေ့ဝန်ထောက်နေ့မှူး သီရိ^{16 June 1801}
 စည်သူစာရေး ငမြတ်သာအေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။
 (မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

အတွင်း တော်လှုပ်ပန်း ဘဲစကောပြန် ငဖြူကြီး ငမြတ်သော ငယ်သား တစုတို့ကအမှု
 တော်ကိုထမ်း ကုန်နိုင် အောင် မအူလေး ရွာ နယ်တွင်း အင်း ပွဲဆိပ်ပြည် တော်သော
 ရွာမုး ဝ : မြင်ရည်ဆည်ရွာ နှစ်ရပ် နယ်တွင် ရွှေတောင်အင်း ၊ ပြည် တော်သော
 ရွာ နယ်တွင် ပူတား အင်း များ ကိုသနား တော်ခံရ ပါသည်ကိုငြိမ်ဝပ်စွာ မစား
 ပါရ မအူရွာ စား ကလည်း နယ်တွင် ဖြစ်သည်ဆို၍ ဆီး တား နှောင့်ရှက်ပါသည်။ မူး
 ဝရွာ စား ကလည်း အမိန့် တော်တွင် မအူတိုင် နက် ပါသည် မအူ မြေတိုင် မတုတ်ဆို၍ ဆီး
 တား နှောင့်ရှက် ပါသည်။ ပူတား အင်း အဝင်အရံ တော်သံ မူရင်း များ ကို မြေ
 တိုင်အစစ်ခံချက်ရှိ ပါသည်ကိုလည်း ငမြတ်သော ငမြတ် ကောင်း တို့က ပိုင်လယ်ဖြစ်သည်ဆို
 ၍ အသွယ်သွယ် အဝဝ အမှူလှုပ် ခဲ့သည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ ရွာ
 စား မှာလည်း ရွာကိုသနား တော် မူသည်အတွင်း တော်လှုပ်ပန်း ဘဲတို့မှာလည်း
 အင်း ပွဲဆိပ် များ ကိုသနား တော် မူသည်ဖြစ်သည်။ အသီး အသီး သနား တော် မူ
 ရင်း အတိုင်း စား ဖြ စေ။ မူး ဝမြင်ရည်ဆည်ရွာ နယ်တွင် ရွှေတောင်အင်း မှာ
 လည်း မြေတိုင်လွှဲသည်ဆို၍ ရွာ စား ကမ နှောင့်မရှက် စေနှင့်။ သနား တော် မူ
 ရင်း အတိုင်း အင်း စား တို့ကစား စေ။ ပူတား အင်း အဝင်အရံ တော်သံ မူ
 ရင်း ရှိလျှင်လည်း အင်း စား တို့ကို စား စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၇ ရက် နေ့ဝန် ထောင့် နေ့မျိုး သီရိ ^{16 June} 1801
 စည်သူစာ ရေး ငမြတ်သော အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ပို့ စေသည်။
 (မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မတ္တရသမ္ဘိတံ ဝန် နေဘက်ဝင်း တော်မှူး နေမျိုး သင်္ခယာဂ္ဂိနိုး သံတော်ဦး
တင်ချက်အတိုင်း အခွန်မှူး၊ လက်ရောက်မှူးများ ကိုဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူ
ကစစ်ကြောစီရင်စေ။

(သတ္တရသမ္ဘိတံ) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ဂရက်နေ့ ၁၇ June ၁၈၀၁
စည်သူစာရေး ငမြတ်သာအေး ကိုကူး စေသည်။
(မေမြို့တန်း ကြွယ်ပေမူ)

ကျော်ပြည်ကြီး ကလက် ဆောင် ကော်ကိုက် မ ဆောင် ခဲ့ရင်း လူတို့နှင့် ရွှေဘဝါး
ကော် အောက် ဆောင်ယူခဲ့စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် နေ့ဝန် ထောက် နေ့မျိုး သီရိ^{17 June}
စည်သူစါရေ ငမြတ်သဘ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ ကော်သို့ပို့ စေသည်။¹⁸⁰¹
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဥက္ကဋ္ဌရသယဉ်နှိုက်ဝါကဝိသင်္ဃည်း။ ဒက္ခိဏယဉ်နှိုက်ဝါကဝိသင်္ဃည်းကိုမဟာဒါနဝန်က
ဆရာတော်တို့ကိုစေ့နှံ့အောင်ရွှေဘက်၍ဆရာတော်တို့ကအသီးအသီးစာသွင်း
ပြစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ခုဝါဆိုလဆန်းဂရက်နေ့မဟာဒါနဝန်တွင်ပြန်။^{17 June} 1801
(မေမြို့တန်းကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သဘာဝပိုင်ပေမူ)

သစိုး ဂွာ တောင်နွား ပြင်း ဂွာအရွှေအင်း ချောင်း သမ္ဗရာဇာမှာသတင်း
 သုံး နေသည့် ဗေဒင်တတ်ဘုန်း ဤ ဂွင်ဝရကိုပင်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် နေ့အသုံး 17 June 1801
 ယသုကို ခေတ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

တပယ်မြို့သူကြီး ငနိုး မြေတိုင်ငံတော်၊ ဆင်စဲရွာ မြေတိုင်ငံမေောင်၊ ပေါက်တော
 မြေငူရွာသူကြီး မြေတိုင်ငံလှ၊ လုပ်သား ကြီး ငယ်တစုတို့ကတပယ်မြို့နယ်တွင်ဆင်း ရဲ
 သား ကျန်တော်မျိုး တို့လုပ်ဆောင်သည့်လယ် မြေအင်း အိုင်များ သည် မြေ တော်စ
 ကိုင်း မင်း ကိုသနား တော်မူရာ မပါမဝင်ပါသည်ကိုတန်တား ဦး ရွာအုပ်ပုံချီ
 ကျော်ထင်က မြေစုပေး ရမည်တောင်း ခံသည့်အမှု (ရှိ) ဤတောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်သည်။ မြေ တော်စကိုင်း မင်း မှာကန်တော်ကန်လှ ရေသောက်
 ငွေတော်ဝယ်လယ်၊ အရာ တော်လယ်၊ ကျီဝန်သံဝန်တို့သိမ်း ရုံး ဆက်သွင်း သည့်လယ်
 မြေရပ်များ ကိုသနား (တော်) မူသည်ဖြစ်သည်။ သနား တော်မူရာ ပါဝင်သည့်
 မြေကိုသားသိမ်း ရုံး စေ၊ တပယ်မြို့နယ်တွင်ဆင်စဲရွာ၊ ပေါက်တောရွာ၊ မြေငူ
 ရွာများ တွင်ဆင်း ရဲသား တို့လုပ်ဆောင်သည့်လယ် မြေအင်း အိုင်အမိန့်တော်ဝင်
 မဟုတ်လျှင် မြေစု မြေခွန်ပေး ရမည်မတောင်း မခံမသိမ်း မရုံး စေနှင့်၊ ဆင်
 တော်သည် ဆင်စီးငမေါင်၊ ငပို၊ ငမြတ်ထွန်း၊ ငကျော်၊ ငထွား၊ ငဘူး၊ င
 ပြေ၊ ငစိုး၊ ငမေောင်၊ ငတိုး၊ ငနိုး၊ ငမြတ်စံ၊ ကော်ဝီငံပ၊ ငမြတ်စံ၊ ဒီပ၊
 စန္ဒရော်၊ ငစံတို့ကို ဟေါင်း၊ နား ထောင်း၊ ဝတ်လုံ၊ မောက်တို၊ မောက်ရူ၊
 မျဉ်းတို၊ မျဉ်းရှည်၊ ပါးကော၊ နားကော၊ ရွှေကော နောက်ကော၊ အတွင်း သွေ
 လတ် တို့နည်း သနား တော်မူသည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၉ ရက် နေ့ဝန် ၁၈ June ၁၈၀၁ နေ့ မိုး သီရိ ၁၈၀၁
 စည်သူစာ ရေး ငမြတ်သော အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့ စေသည်။
 (မေမြို့ဘုန်း ဩယ်ပေမူ)

စကိုင်း မင်း ဝန် နေ မျိုး သူရ ဇေယသုလယ် ၊ တ ပေါင်ကန်လယ် ၊ လွဲကန်လယ် ၊ စည်
 သူကန်လယ် ၊ ဆင်ကတုံ တောလယ် ၊ သ ဌေး ကန်လယ် များ ကိုသီရိနန္ဒ ဝန်ဥယျာဉ် တော်
 များ မ နော်သီဟကမသိမ်း မယူ စေ နှင့်လုပ် ဆောင်မြဲလုပ် ဆောင် စေ ၊ ရွှေ တောင်
 စည်သူ ကျော်ထင်က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ၁၁ နှစ် နေ မျိုး ကာမဏီကိုဇင်း မယ်မြို့¹⁸⁰¹
 ဝန်ခန့် တော် မူသည့်ကာလမြို့စာ ရေး အရ နှင့်ထမ်း ရွက်ပါရသည့် ၃၄ နှစ်စတု
 ရံချီဇင်း မယ်မြို့လက်နက်ကို မှမြို့မှမြို့တော ဆောင်ရွက်ရန်သူတစ်ဦး ဖြစ် ငွေကိုဆောင်
 ရွက်ရသည့် နှင့်မြို့ရွာ ပျက်ပြား ချီ မ ပေး မဆပ်ရရှိသည့်ကို ငွေရှင်တို့က ပေး ဆပ်
 ကောင်း သည်အပ် နှံ တောင်း ထုတ် ဖြောင့် နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 ဇင်း မယ်မြို့မှ ဆောင်ရန် ချေး ယူသည့် ငွေမှန်လျှင်ဇင်း မယ်မြို့သဘာဝငြိမ်ဝပ်သည့်
 ကာလမှ တောင်း စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ ဝန် တော်ကန် နေ မျိုး သီရိ^{19 June 1801}
 စည်သူစာ ရေး ငမြတ်သဘ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ပို့ စေသည် ။
 (မေမြို့တန်း ကြွယ် ပေမူ)

အင်္ဂတေဝါသနာရှိကျေး နန်း ပြန်တော့ရဆင်တော်ကိုးသင်း အောက်မား
 တော်က ပေါက်ဘူး သည်ဆင်မတော်များ သည်ထူး မြတ်သည်ဆင်ဖြစ်ကြောင်းကို
 ဆင်လက္ခဏာဘက်ကရှိခိုး သံတော်ဦးတင်သည်။ ဆင်တော်နှစ်စီးကိုအိမ်ရှေ့မင်း
 ထွက်၍ကုံး တော်မှအသံအသံကြည့်ရှုကြော့ဖမ်းစေ၊ ထူးမြတ်သည်ဆင်တော်
 များ ဖြစ်သည်။ ကောင်းမွန်အောင်ရွေး မွေးစေ၊ ဆင်ဝန်အောက်မား
 ဝန်တို့ကိုလည်း လိုက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား^{21. June} ခံစမြှောင်မှူး¹⁸⁰¹
 ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ဣယ်ပေမူ)

ကုလား ရာဇာဏိကအ ရေဘင်း အဝယ် စေလွှတ်သည့် လှေစင်း ရေဘိုမြစ်ရိုး မြစ်
စဉ်ကင်း တော်များ ကကင်း ခြေး ကင်း ငွေမ ကောက်မခံ စေနှင်လွှတ် စေ။
ရာဇာဏိပစ္စည်း ဥစ္စာများ ကိုက နေဘင် ဓနုဖြူလှိုင်မြို့နယ်များ ထွင်ထား ပြတိုက်
ယူ ခြေဘင်း နှင့် ရာဇာဏိကရှိ ခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ ထား ပြတိုက်နယ်ရှင်သူကြီး
တို့ကအပ် စေ။ မအပ်နိုင်လျှင်ထား ပြတိုက်၍ဆုံး ပျောက်သမျှကိုနယ်ရှင်သူကြီး တို့က
ပေး လျှော် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား 22 June 1801
ခံစ မြေဘင်မှူး ထွင်
ပြန်။

(မေမြို့တန်း ကြယ် ပေမူ)

ဆရာတော်သစ်ဘဲ တော်တို့ဝါဆို ဝါကပ် ဥပုတ်ပ ဝါရဏဘ မှာမှ ဘဲပြက္ခဒိန်အတိုင်း အစဉ်
ကပ်မြဲ ဝါကပ် စေအမိန့် တော်ထုတ်ပြန် တော် မူသည်ကိုအမိန့် တော်အတိုင်း ရွှေမြို့
တော်ရှိဆရာဘဲ တော်သစ်ဘဲ တော်အဝေးအနီးဆရာတော်သစ်ဘဲ တော်တို့မည်သို့ ဝါကပ်
ကြသည်ကိုမဟာဒါန်ဝန်ကနှိုး ဆော်သည်။ ရွှေမြို့တော်ရှိဆရာဘဲ တော်သစ်ဘဲ တော်
တို့ကလည်း အဝေး အနီး သစ်ဘဲ တော်တို့ကိုမည်သို့နှိုး ဆော်တိုင်ပင်ကြကြောင်းကို
မဟာဒါန်ဝန်ကလျှောက်မေး၍ ရှိခိုး သံတော်ဦးတင်။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက်)နေ့မဟာဒါန်ဝန်ထွင်ပြန်။ 22 June 1801

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေမူ)

အနေဘက်တိုက်အဝင်ဆင်ယင်မြို့သို့ကြီး ငလၢ၊ သး ငက လေး တို့နှင့်အိပ်၊
ငသီဟတို့အမှသည်နှစ်ဦး ကို ရွှေဘဝါး ဖော် အဘက်အလျင် ရေဘက် အောင် ခေင်
စေ၊ အနေဘက်တိုက်ဝန်ကိုလည်း ခေင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့တွင်^{23 June} ခေ မြေဝင်¹⁸⁰¹
တွင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ဩယ် ပေမူ)

အောင်လယ်လှိုင်း အဝန်း တို့သည် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၂ ခုနှစ်လုပ်ရမူရင်း¹⁸⁰⁰
 စပါး ကိုမှန်ကန် အောင်စာရင်း မဆက်ဖြစ်သည်။ အဝန်း စုကို ခေါ်၍အကျည်း
 ထား ၊ ဂွေမြို့တော်ကုံး မှာရှိသည့်ပုပ္ဖဒဏ္ဍဆင်တော်သည် ကျေး ငြိမ်သက်လျှင်မင်း
 တွန်း သို့ဆောင်ယူခဲ့ စေ၍နန်း တော် မြောက်တန်ဆောင်း မှာထား စေ။ အ
 စဉ်စွဲလမ်း သုံး ဆောင်သည့်ပြက္ခဒိန် နေ့ခေါ်ရက်ခေါ်များ မှာဟုတ်မှန်သည်
 မဟုတ်မှန်သည်များ ကိုသိအောင်ညှိနှိုင်း ပြောဆိုကြ စေမှနား ပါး လည်၍အဟုတ်
 အမှန်တည်တွန်း ရာသည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ရွာများ တွင်
 ရဟန်း ဗေဒင်တတ်၊ ပုဏ္ဏား ဗေဒင်တတ်၊ လူဗေဒင်တတ်ရှိသူတို့ကို ခေါ်စေ။
 ဖြေး ငွေအကုန်အကျမရှိ စေနှင့်။ ရတနာသိမ်မြို့ကပင် ခေါ်ခဲ့သည့်သဘာဝွန်း
 ကျောင်း သင်္ဃာတို့မှာမြို့ပြင် ကျောင်း နေသင်္ဃာကိုမင်း တွန်း တွင် နေ၍ပြက္ခဒိန်
 ဗေဒင်မျှကို ပြောဆိုစေ။ မြို့တွင်း ကျောင်း နေသင်္ဃာမှသဘာဝွန်း ဘုန်း တော်
 ကြီး ကိုမစပြုစုရသူဖြစ် ကြောင်း နှင့်မေတ္တာရပ်ခံသည် လှေလူခန့်ထား ၍ ကျောင်း
 ရောက်ပို့စေ။ ပေါက်မြိုင်မြို့သူကြီး ငခွေး ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လျှောက်
 ချက်ဝင်လူတို့ကိုခံဝန်သည်ဆိုသူငမတ် လေး မှာဝန် ထောက် နေမျိုး သိရှိစည်သူက
 တောင်း ၍မြို့သူကြီး ငခွေး သို့အပ်။ လူကိုမရလျှင်ခံဝန်သူကိုအပ်။ ဖြေး ထွက်လိုသည်
 ဆိုသူ လျှောက်ချက်ဝင်သူတို့ကိုလည်း မြို့သူကြီး ငခွေး သို့အပ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မျိုး တွင်^{24 June 1801}
 ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

မြောက်ဘက်တို့သင်းခွက်ခွင်မြင်း စီး ငစိန်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ကို လွတ်
 တော်သို့အပ်၍ထိုက်ရသစီရင်စေ။ ရဲခေါင်သီရိကျော်သူကိုဓညဝတီမြို့အခွန်ဝန်ခန့်။
 ကန်သစ်မြင်း စီး သား ငပြေကိုပြက္ခဒိန်ဗေဒင်မျှများ ကိုပြောဆိုစေရမည်အ
 ကျဉ်း ရှိလျှင်လွှတ်၍ရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေင်စေ။ သာသနာပြုဆရာတော်မှ
 စ၍ရွှေမြို့တော်အတွင်း ပြင်ရှိနေသည့်ဆရာတော်သင်္ဃာတော်တို့သုဓမ္မာဇရပ်သို့
 ဝင်ပြီး လျှင်သာသနာပြုဆရာတော်ညောင်ကန်ဆရာတော်တို့ခေါင်း တည်၍ပြက္ခ
 ဒိန်ဗေဒင်အကြောင်း အရာကိုနား လည်ကြအောင်မပြတ်စည်း ရုံး တိုင်ပင်ပြော
 ဆိုကြစေ။ နား ပါး လည်မည့်ရဟန်း သင်္ဃာတို့ကိုလည်း ပြသစေ။ အနောက်မျက်နှာ
 ထောင်မှူး ပေါက်တော်တော်သူ ခေါင်း တွဲကျောင်း လူထွက်ကိုရွှေဘဝါး တော်
 အောက်ခေင်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ၂၅ June 1801
 တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေမူ)

သသနာပြုဆရာတော်၊ ညောင်ကန်ဆရာတော်၊ ရွှေရေဆိုင်ကျောင်း၊ ငါး
စုံဝန်ကျောင်း၊ ပြာသာဒ်ကျောင်း၊ သူရဲဝန်ကျောင်း၊ စလင်းတိုက်၊ သရက်တော၊
အိုင်မြေတုံကျော်တိုက်၊ စံကျောင်း၊ ဘိုက်ဝန်ထောက်ကျောင်း၊ နိဿရည်း ဆရာတို့
တပည့်သင်္ဃာစုပြင်ကျန်သည့်ဆရာတော်သင်္ဃာတော်တို့မှ ဆရာစဉ်ဆက်ကပ်ဆိုခဲ့
သည်။

ဝါဆိုဝါကပ်ဥပုသ်ပဝါရဏာ

များ သည် မည်သည့်ဆရာက မည်သည့်ဆရာတိုင်ဆင်း သက်ခဲ့၍ မည်သည့်ကျမ်း ဂန်နှင့်
မည်သို့ကပ်ဆိုသည်၊ ပိဋကတ်ကျမ်း ဂန်နှင့်အညီကပ်သည်ဖြစ်မည်၊ ရာဇမဟာဗေ
ဒင်ကျမ်း များ နှင့်အညီကပ်သည်ဖြစ်မည်၊ သူဇိတဘတင်ဋီကာပြက္ခဒိန်များ နှင့်
အညီကပ်သည်ဖြစ်မည်ကိုအသီး အသီး စာဆက်သွင်း ဖြစ်စေ၊ အရပ်ရပ်မြို့ရွာ နေနိဿ
ရည်းဂိုဏ်း အုပ်သင်္ဃာတို့ကိုမဟာဒါနဝန်ကစေ့ငှအောင်ပင့်စေ၊ ဝါထွင်း ဖြစ်သည်
ဆို၍မနေစေနှင့်၊ မြောက်ဘက်ကိုး သင်း ခွက်ခွင်မြင်း စီး နှင့်မဟာဒါနတိုက်
ကန်တော်မင်း ကျောင်း သူဦး တို့အခွန်ခံသည်အမှုတွင်လူများ နှင့်ဂိုဏ်းနှစ်ကြား
လွန်သည်၊ ခွက်ခွင် မြင်း စီး ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ကိုလွတ်တော်ကစီရင်
စေ၊ အမိန့်တော်ပါသည်မှအိမ်ရှေ့မင်း ကစစ်ကြော၍စီရင်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၂၆ June 1801
တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သသနာပိုင်ပေမူ)

သယံဝင်္ကေတံ တေတိ အာကမာ နှင့် အာကင် စေသည်။ မမိမရရှိသည်
 ကိုပြည်မြို့ရှိ နက်ပလဘက်၍ ရ အောင် ဖြော့ဘမ်း ပါမည်ပြည်မင်း ကရှိခိုး သံ တော်
 ဦး တင်သည်။ အာကမာ များ နှင့်အတူပြည်မင်း ကထနက်ပလ ခန့်ထား ၍
 အာကင် ဖြော့ဘမ်း စေ။ ရမ္မာဝတီမြို့အ ကောက်ဝန် ငမြတ်လှကအခွန် တော်
 ဒဂီး ၇၀၀၀ ကျော်မြို့သူကြီး င အောင်စံခံယူပြီး လွင်လူငယ် ၇၅ ကို ငွေဒဂီး ၂၂၅၀
 နှင့် နှိမ်ဆက်သွင်း သည်။ ကုန်ဒဂီး ကိုအရသာရှိစေ ဝေယူစား ဖြော့င်း နှင့်ရှိခိုး
 သံ တော်ဦး တင်သည်။ မြို့သူကြီး င အောင်စံနှင့် ငွေဒဂီး ကို ဝေယူစား သူအရသာရှိ
 အနက်အစစ်အမေး ခံနိုင်မည်သူ စစ်ကဲ။ နား ခံ။ မြို့စာ ရေး ဘကိုကို ရွှေဘ
 ဝါး တော် အာကင် ခေတံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့နံ ၁၆ ၂၇ June 1801
 တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အ နေ ဘက်ဘက်တိုက် ဝန် နှင့် ချောင်း ဦး ရွာ မှာ လူ သေ ကို ဩ ညှိ စေ သူ အ နေ ဘက်ဘက်
တိုက် ဝန် လူ ငစ် လှ ပေ ဟံ ၊ င မွေး သူ ၊ င ပေ ဟံ စ ၊ င ကောင်း တို့ ကို ခေ ဟံ စေ ၊
ချောင်း ဦး သူ ကြီး င သိ တံ ဆင် ယင် မြို့ မ သူ ကြီး ဂျီ ရာ သွား ၊ ၍ ရိုက် နှက် ပြု ကျင့် ကြ သေ
ကြောင့် လူ သေ ဆုံး သည် အ မှု ကို မြို့ သူ ကြီး က အ ကြည့် စေ သူ လူ လင် တို့ နှင့် အ မှု သည် နှစ် ဦး
ဖြောင့် ဖြောင့် ရိုး ရိုး ပြသ သည် ၊ င သိ တံ မှာ ငါ ကြည့် စေ သူ လူ လင် မြို့ သူ ကြီး တို့ အ စုံ အညီ
လိုက် ကြည့် သည် ကို ဖြောင့် ဖြောင့် ရိုး ရိုး မ ပြ ဆီး တား ကြောင်း နှင့် လူ လင် တို့ အ စစ်
ခံ ချက် တွင် ပါ သည် ၊ သည် တ ကြိမ် သာ မ ဟုတ် ယော ဣ မ မြို့ သူ ကြီး က နှင့် ပူး ပေါင်း ၍ အ
ကြိမ် ကြိမ် ရပ် ရွာ ဆင်း ရဲ သား ကို မ ငြိမ် မ ဝပ် အောင် မွှေ နေ ဘက် လျှပ် ရွာ သူ လူ
ဆိုး လူ သွမ်း ဖြစ် သည် ၊ င သိ တံ ကို အ ဆုံး စီ ရင် ၊ ချောင်း ဦး ရွာ ကို လည်း ဆင် ယင်
မြို့ မ သူ ကြီး က သူ ကြီး အ ရာ ကို ခန့် သား စေ ၊ ဝန် ကြီး ဝန် ထောက် ကို လည်း အ မှု အ မြစ်
အ ခြေ ကို ထောက် ၍ ပြီး ပြတ် လွယ် အောင် မ စီ ရင် ၊ နေ့ ရက် မ ရှည် မ ကြာ တန် ရှည် ကြာ
ရ သည် ၊ ဝန် ကြီး ဝန် ထောက် တို့ ကို နေ မှာ ခု ရက် လွမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆို လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ မင်း ၂၈ June 1801
ကျွန်း မြစ် ဆိပ် နန်း တော် တွင် အ မိန့် တော် ကို နား ခံ စ မြေ ဘင် မှူး တွင် ပြန် ။
(မေ မြို့ ဘုန်း ကြွယ် ပေ မူ)

မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်ကို ကျော်စည်တိုက်ကို ဝန်မြဲ ဝန် စေ။ ငရွှေပုံသည်လူဆိုး
လူသွမ်း ဖြစ် ခြောက် ငါး ကို စစ်ချက်ထွက်ဆိုချက်တွင်သိသဖြင့်၊ အဆုံး စီရင်၊ အနောက်
ဘက်တိုက် ဝန်ကဆင်ယင်ချောင်း ဦး သို့လူသေသည်အမှုကိုအကြည့် စေသူ ငလှဘော်၊
ငမွှေးသူ၊ ငပေ၀စ၊ ငကောင်း တို့ကိုသစ်တောသို့ပို့၊ ပြက္ခဒိန်အတိုင်း ဝါကပ်၊
ပြက္ခဒိန်အတိုင်း မကပ် နေသည့်ရဟန်း သစ်တို့ကို မည်သည့်ရဟန်း သစ်တို့ကပ်သည်
မည်သည့်ရဟန်း သစ်တို့မကပ် နည်း သိတော်မူအောင် မဟာဒိန်ဝန်ကမေး
၍ရှိခိုး သိတော်ဦးတင်စေ၊ မဟာဒိန်ဝန်ကိုချဉ်း လျက်မေး စေ၊ တပယင်း
ကျေး များနား ညောင်ကိုင်း ရှိခင်ကြီး အိန္ဒလင်္ကာကိုအိမ်ရှေ့ဝန်ကအလျှင် ရောက်
အောင်အုတ်ရှစ်ကန်မြင်း စီး ငမောင်နှံသင့်ရဘက်ခန့်၍ ပင့်ခေါ်စေ၊
အနောက်ဘက်တိုက်ရွာ ဥနှောက်ရွာသူကြီး ငပေကိုညညည်အချိန်အိမ်တက်သို့တက်၍
ထိုး သည်ဆိုသည်အမှု ခြောက်အကျဉ်း ထား သည်လူတစုကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်ပို့
လာစေ၊ ဥနှောက်သူကြီး ငပေကိုလည်း ခေါ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့နံနက် ၂၉ June မြောက် မှုး 1801
တွင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သဘာဝပိုင်ပေမူ)

ငြိမ်း နှင့်ပဌနဂိုရ်မြို့သို့တို့စကား မှာ ၊ ပဌနဂိုရ်မြို့သို့ ၊ မိကျောင်း ရဲ
သို့ ၊ ပဌနဂိုရ်မြို့စား နော်ရထာ ကျော် ခေါင်တို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်
ခေါ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ မြောက် ၁၈၀၁
တွင်ပြန်။

(မေမြို့နန်း ဣယ် ပေမူ)

ဥယျာဉ်တော်မှာ စိုက်ရန်သင်တန်း ပင်၊ ပင် ရေ ၁၀၀၊ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်သို့
 မှာထား ချီဆက်လှာ ခေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ဂရက် နေ့နံနက် ၂ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၈၀၁
 တွင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ဩယ် ပေမူ)

ပြည်မင်း ကို ပေး ခဲ့ရ ခါ ပါဝင်သည့်မြန် အောင်မြို့ နေရင်း ရဲရည်မှန်မြင်း အစု
သား တို့မှာပြည်မင်း ကိုသနား တော် မူသည့်အတိုင်း ပြည်မြို့သို့ ပြောင်း စေ။ အ
မိန့် တော်ထုတ်ပြန် တော် မူသည့်အမိန့် တော်အတိုင်း ပြည်မြို့သို့ ပြောင်း နေသူလည်း
ရှိသည်။ ပြည်မြို့သို့မ ပြောင်း တ ကျေး တရပ်ထွက်သွား ခြင်း နေသူလည်း ရှိသည်။
ပြည်မြို့သို့မ ပြောင်း မ နေတ ကျေး တရပ်ထွက်သွား ပြောင်း နေသူတို့ကိုမြင်း ဝန်
ကန်စုသား တကာနည်း သိမ်း ခုံး ခန့်ထား ရမည်။ မြင်း စီး မြင်း ခေါင်း တို့
မြင်း မှုထွက် ချေး သည့် ခြွေး ကိုသားမြင်း ဝန်က တောင်း ခံ၍ဆက်ရမည်။ ပြည်မင်း
ကအပ် ခြောက် နှင့်မြင်း ဝန်ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ အထက်အမိန့် တော်အ
တိုင်း ပြည်မြို့ကို ပြောင်း နေသည်။ မြန် အောင်မြို့ နေရင်း ရဲရည်မှန်မြင်း စုသား
တို့ကို ပေး ခဲ့ တော် မူသည့်အတိုင်း ပြည်မင်း မှာထမ်း စေ။ ပြည်မြို့သို့မ ပြောင်း မ
နေသည့်မြန် အောင်မြို့ နေရင်း ရဲရည်မှန်မြင်း အစုသား တို့မှာမြန် အောင်မြို့
ထွင် နေထိုင်လုပ်စား မြ နေထိုင်လုပ်စား ၍ ဝန်စုသား တကာနည်း မြင်း ဝန်
မြင်း စာ ရေး ဦး တို့ကခန့်ထား ရသိမ်း ရွက် စေ။ ပြည်မင်း ထွင်မြင်း အစု
အမှုထွက်မြင်း စီး မြင်း ခေါင်း တို့ ချေး ယူသည့် ငွေမှာသက္ကရာဇ်စာကိုပြည်မင်း
ကအတွင်း တော်သို့သွင်း စေ။ သက္ကရာဇ်စာထွက်အတိုင်း မြင်း ဝန်ကဆပ် ပေး
စေ။ မြန် အောင်မြို့ကပြည်မြို့သို့ ပြောင်း နေသည့်မြင်း သား တို့စာရင်း ပြည်မြို့
သို့မ ပြောင်း မ နေကျန်သည့်မြင်း သား တို့စာရင်း ကိုလည်း အတွင်း တော်သို့
သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ဂရက် နေ့မင်း² July¹⁸⁰¹
ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်မှာနား ခံစ မြောင်မျိုး ထွင်ပြန်။
(မေမြို့တုန်း ဩယ် ပေမူ)

ဥတည်မင်း ကဆက်သည့်လက် ဆောင် တော်ကို ဗန်း မော် စော်ဘွား ကိုယ်နှင့်သင့်
 ရာခန့်ထား ချီဆက်လာ စေ။ ဗန်း မော် စော်ဘွား နှင့်ပါသည့်တရုတ်တို့မှ
 ဗန်း မော်သို့ပြန်သွား စေ။ မိုး မိတ်မင်း သား က ခြေ ၃၀ မ်း ချီရသည့်ဆင်ဖြူ
 တော်မကိုတကောင်း မှိုငံတိုင်နီး စပ်သည့်မြို့ကျေး ဂွာက ဘောင် လှေလုပ် ဆောင်
 ချီဆင်ဖြူတော်တက်ဘုရား ဆိပ် ရေဘက် ဆောင်ယူခဲ့ စေ။ ဆင်ဖြူတော်တက်ဘုရား
 ဆိပ်သို့ ရေဘက်လွှင့်ဆိုင်း ရပ် စေ။

(သက္ကရာဇ် ၂၁၁၆ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့မင်း ၃ July 1801
 ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်အမိန့် တော်ကိုနား ခံစ မြေဘင်မှူး တွင်ပြန်။
 (မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

ဥ နှောကသုဂ္ဂိုလ် င ပေဆင်ယင်မြို့အဝင်တုန်ကန်ရွာ နေ ငညိုသူကိုရိုက်နှက် သေဆုံး
သည့်အမှုကို စစ်ကြောလျှင် ငညိုသူ နှင့် ငညိုပုံ ၊ ငညိုမြလူ ပေါင်း ရအိမ်ကိုထုန်ကန်သူ
ကြီး ကလည်း ငယ်သား တိုင်ဝင်ဖြစ်သည်။ င ပေကလည်း ငယ်သား ဖြစ်သင့်သည့်
လုဆိုကြ ဤသား ကို၂ဦး ဖြောင့်သည့်လုဆိုပြီး နှောက ငညိုသူ နှင့် ရအိမ် ထောင်ကို
င ပေသည့်လူ ၁၀၀ ကျော် နှင့် ဘမ်း ဆီး ချီ ဥစ္စာ ပဗ္ဗည်း သိမ်း ယူသည်။ ဘမ်း ဆီး
ခေတ် ငင် ရိုက်နှက်ရ ငညိုသူ သေသည်တွင် ငညိုသူကိုသူခိုး ထား ပြုဖြစ်သည် င ပေက
ပြုလုပ်သည်မှာ လူကိုရလိုသည်လုဆိုရင်း စကား အမှန်ဖြစ်သည်။ ဘမ်း ခေတ်သည့်ကိ
လည်း လုဆိုရင်း လူရအိမ် ထောင်ကိုပင် ဘမ်း ခေတ် ချီ ငညိုသူ သေသည်။ သူခိုး ထား
ပြုမှန်လျှင် နယ်ရှင်ဆင်ယင်မြို့သူကြီး ထုန်ကန် သူကြီး တို့ကို ပြောဆိုဘမ်း ဆီး ရမည် ၊
မပြောမဆိုဘမ်း ဆီး သည်မှာ ငယ်သား ဖြစ်သည်လုဆိုသည် စကား ရင်း အတိုင်း လူ
ကိုရလို၍ ဘမ်း ခေတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ငညိုသူ သေမှသူခိုး ထား ပြုဆို သော်လည်း အမှန်
မယူသင့် မသေထိုက် မသေတန် သေရသည်။ င ပေကို ငညိုသူ သေစား သေစေ ၊ ဥ
နှောကရွာမှာသူကြီး အရဘို ရွေး ချီသွင်း ၊ င ပေကထား ပြုဖြစ်သည် လျှောက်
ထား သူငယ် ၊ င နေ ၊ ငက ၊ ငဝါ ၊ ငအို ၊ ငအူ ၊ ငအိုင် ၊ မိမြတ်လေး ၊ မိမြတ်လိ၊
မိအိတ်တို့ကိုလည်း အမှုမမှန်ဖြစ်သည်။ ဆိုင်ရဘိုကို ဝန်တိုက်စာ ရေး တို့ကိုအပ် ။
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့မင်း³ July¹⁸⁰¹ အရှေ့ဘက်
ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင် အမိန့် တော်ကိုနား ခံစ မြှောင်မှူး ထွင်ပြန် ။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

တောဝင်ဘက်တိုက်ဝန် ရွှေတောင်ပုံချီကိုတော် နေရသော နေစေ။ ရွှေတောင်
 ပုံချီကိုဖေါင်း ပန်း ၆၊ တမာရွက်ဆောင် ၆၊ ရွှေစလွယ်လွယ်၊ နား ဆောင်း
 ရွှေသား ဖြက်ရင်ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံ၊ ခွဲဖြူရွှေမြိတ်ဂံ၊ ခွဲသင်း ကုတ်တတ်၊
 မောက်တိုရွှေပိန်း၊ ရွှေကုံး စိန်တောင်ရ၊ ရွှေထိပ်ရွှေထွတ်ငှက်မနား စိန်
 ပွင့်၉၊ ပါး ကာနား ကာမောက်ယူပါလည် ရွေး ရွှေကာ နောက်ကာ ကတ္တီပါ
 နီဘဲကွပ် ပိုး စုံသတ်၊ မျဉ်း တိုကတ္တီပါနက်ဘဲကွပ်ပိုး စုံသတ်၊ မျဉ်း ဂွဉ်ကတ္တီပါပြာ
 ဘဲကွပ်ပိုး စုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တကောင်း ပိတ်အဝန်း၊ ဓါး အဆောက်
 အိမ်ကတ္တီပါနက်မွမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်သံပတ်ရတနံ၊ ရွှေသား
 ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထမ်း စင်သံလျှင်း တလဲ ၆ဝန်း၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း၊ အိမ်ညောင်
 ရွက်ကုလား ပန်း၊ ဘောင်း ထိပ် မှော်ကြ၊ ခါး ပန်း ကမ္ပတ်နား ဩနုတမြဲခြူး၊
 ကမ္ပတ်နား အတွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း၊ စက်ဖော့တွင်း အတွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း
 ညောင်ရွက်တမြဲခြူး၊ ဖြက်ရင်ကုလား ပန်း၊ အိမ်ညောင်ရွက်အတွင်းကုလား ပန်း၊ ခေါင်ကျေး
 စေတီအင်္ဂါမြင်းနား လျောက်၅ဝန်းထုတ်၃ဝန်းထု ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ
 လက်ဝဲလက်၂ဝန်းစီ နောက်ထုတ်၂ဝန်း စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်
 ဆင်စွယ်ကြက်ရင်ကုလား ပန်း၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန်းလည်သီး ဆင်စွယ် မှော်၊ ကျေး စေ
 တီဆင်စွယ်၊ ထီး နီဆင်စွယ်ထွတ်၁၊ ကျွင်း ဆင်စွယ်ထွတ်၁၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်
 ရွက်၅၊ သမ္ပရသ ခွန်ရက်ဘောက်က တောင်ဆွဲဆက်နား၊ ကြွေဝေဝါပိန်း၊ နင်း နှင်း
 သိပ်အိမ်မြှောင်ရင်ပတ်တွင်း ခွေဝေဝါက တောင်ရွှေရေ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်
 ကိုက်အနား သံဝံ ရွှေပိန်း၊ ဦး ခက်ထိပ်ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြီး ရွှေ
 ကြယ်တဝါး၊ နှီး သက္ကဒိန်သက္ကလတ်တင်ရန်း စက်ရွှန်း ဥဆင့်သနား တော်မူသည်၊
 စာချွန်ရေ မြဲရေ ချိသွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နံနက် ၃ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၀
 တွင်ပြန် ။

(မေမြို့တုန်း ကြယ်ပေမူ)

သင်္ဘောသုကြီး အာကဘဝတ်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အာကဘဝတ်ကဆက်
ရန်စပါး တော်များ နှင့်ရောင်း ရန်ဆန်စပါး ဆား ငါး ပိတင်၍ဆန်တက်စေ
သည့်လှေဘဝကိုကင်း တော်များ သို့ရောက်လျှင် လှေငယ်နှင့်သဘင်၍တိုင်စေ၊
ဝန်တင်လှေကြီး များ ကိုအလွှင်အမြန်ဆန်တက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား စစ်မြှောင်မှူး^{4 July 1801}
ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ဣယ်ပေမူ)

အင်ပင် ရွှေကုဘုရား အရွှေမြောက် ဒေါင်သင်္ဃာတင်တရပ် ဘေးမဲ့ ပေး တော်
မူသည့်နယ်၌ ယောင့်မှတစ်ဆင့် ရပ်စိုက်ထူရန် ကျောက်ဖြူငွေချပ်၊ ကမ္ဘည်း ကျောက်၊
အဖျား ဩဝါဒီ မိတ်တိုင်ဂမ္ဘား ကို ရွှေချောထူလုပ် ရေး သား ချိုးပြီး ပြေသည့်
တိုင်းတစ်ခုမှာ ဆက်သွင်း ရင်း နှင့်အညီအကွာအဝေး ပုံစံနှင့် ကုန်ဝင်ရန်ကူ
ပေးရပ်အတိုး လက္ခဏာ ရှိ၏။ ကျောက်ချပ် ကျောက်တိုင်များ ကိုရမည်း သင်း မြို့ဝန်
သို့ပေး အပ်ဆောင်ယူ စေ၍ ကောင်း မွန် အောင်စိုက်ထူ ဆောက်တည်ထား စေ
မည်။ ပြီး ပြေသည့်ကလေးလည်း ကျောက်ကူ ကျောက်တိုင်တရပ်လွှတ်တော့ ၂၀၀၀၀၀၀၀ မျက်
နှာသစ်ပင်ဝါး ရုံ တောခြံပိတ် ပေါင်း မရှိ စေရ။ မီး ထင်း လုံခြုံအောင်တူး ခုတ်
ရှင်း လင်း စေပြီး လွှတ်မြင်း ထား ရက်မလျှော့ဖျား သင်ပုံး ခေါင်း ကာရန် စေ
မှတည်း မည်ဝန်တို့ကစာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ဥတည်မင်း ကဆက်သသည့်
လက်ဆောင် တော်များ ကိုဗန်း မော် စော်ဘွား ဩဝါဒီဆက် ရောက်သည့်လက် ဆောင်
တော်ဆက်အမတ်တို့မှတစ်ဆင့် သံ တော်ဦး တင်အစီရင်ခံစာ မပါ။ ဗန်း မော် စော်
ဘွား သို့ပေး မှာသည့်စာသာ ပါသည်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်အရောက်ဗန်း မော်
စော်ဘွား ကိုယ်ဆက်သ ဩဝါဒီ လာသူတို့ကိုလည်း တဲကနွဲး အစား အသောက်လုံ
လောက် အောင် ရွေး မွေး ပေး ကမ်း ဩဝါဒီ ဘုန်း တော်အကျိုး တော်နှင့်
ရှည်စရာဗန်း မော် စော်ဘွား က ပေး မှာ စေ၍ပြန်သွား စေမည်ဝန်တို့ကစာ
ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ကျော်ပြည်သို့ စေသူသူရိန် မဏိပုံချီ ကျော်စွာ၊ လက်ဝဲ
ရဲ ခေါင်၊ အာကာရဲ ခေါင်၊ ရန်ချင်သူတို့ကအစီရင်ခံစာလွှတ် ရောက်သူတို့၏ သေည်
မြို့ဝန် စစ်ကဲတို့ကထည့်အပ်လိုက်သူ ငညိုမင်း ၊ ငရှင်က လေး တို့တွင် ပါသည့်အစီရင်ခံစာ
တို့င်း ဝံ့၁၂၀ နှာအဝင် မိုင်အမြဲစား ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်စာလာလူတို့ မေး
ချက်ကို ဆောက်၍တို့င်း ဝံ့ သေည်ဝံ့ဘွား စစ်ကဲလူ၁၂၀ နှာ မြို့စား အမတ် ဒေါက်
ယား တို့နှင့်မိုင် အမြဲစား တို့သို့မှတည်း မည်ဝန်တို့ကစာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း
သင့်ပြီ။ စောဝံ့မှတစ်ဆင့် ရန် မဏိပုံ ကျော်ပြည်သို့သွား ၍ ရှိပြီးဖြစ်သည့်ခိုင်း နှစ်မြို့တွင်
အုပ်ချုပ်မြဲအုပ်ချုပ် နေ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နံနက် ၅ နာရီ ၁၈၀၁
တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

ရွှေတောင်တင်မှာ အောက်ကင်း ရွာကိုနှုတ်၊ မိန်း မစိုး ငလှကို ကျော်စည်တိုက်
 အောက်ကင်း ရွာကိုသနား တော်မူသည်။ လက်နက်စင်္ကြာအမြောက်တော်မှူး ပြည်
 ကြီး ရန်ခွင်သူကို မြောက်ဘက်တိုက်သိင်္ခီ တောရွာကိုသနား တော်မူသည်။ ရဲခေါင်သီ
 ရဲကျော်သူကို ၄၀ တော် နေမျိုး လက်ယာသူရ သွေးသောက်မှာ စာရင်း သွင်း ချဲ့ဖွဲ့၊
 သား မယား အသက် နေ့နံစာရင်း ကိုလည်း သွင်း စေ။ ရဲခေါင်သီရဲကျော်သူကို
 ကွမ်း ခွက်လက်ဘက်အိုး တကောင်း ပိတ်၊ အဝန်း ဓါး အဆောက်ကတ္တီပါစိမ်း မွမ်း
 ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်၅တန့် ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါစိမ်းကတ္တီပါစိမ်း မွမ်း
 ရင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်၅တန့် ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထမ်း စင်တလဲ၃ဝန်း
 ဘိနပ်ပြာနု ဘောင်း လက်ဝင်ဆီး ဝှက်ကမ္ပတ် မှော်တမြဲခြူး ကမ္ပတ်နား အတွင်း ပြင်
 ပွတ်ခြမ်း၊ စက်ဖော့တွင်း အတွင်း ဩယ်နား ကုလီး ပန်း ညောင်ရွက်တမြဲခြူး၊ ကြက်
 ရင်ကုလီး ပန်း အိမ်ညောင်ရွက်အတွင်း ကုလီး ပန်း၊ ယောင့် ကျေး စေတိုင်အ
 ဖြေမြင်း နား၊ လျှောက်၅ဝန်း ထုပ်၃ဝန်း ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ
 လက်ဝဲလက်ယာတဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ်တဝန်း၊ စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ဩယ်၊ စက်နား
 ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်ကြက်ရင် ကုလား ပန်း၊ ညီမ်ဆင်စွယ်၂တန့်လည်း ဆင်စွယ်
 မှော် ကျေး စေတိုင်အဖျား ဆင်စွယ်၊ ကျိုင်း ဆင်စွယ်ချက်အထွတ်အနီသုတ်၊ ထီး နီ
 ဆင်စွယ်ထွတ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်၅၊ သမ္ပရသခွဲရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲ၊
 ဆက်နား ကျိရွှေဇဝါပိန်း၊ နင်း နှင်း သိပ်အိမ် မြှောင်ရင်ပတ်တွင်း ငွေဇဝါက
 တောင်ရွှေရေ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံဇုံ ရွှေပိန်း၊ ဦး ခက်ထိပ်
 ဆောင်း ငြိုး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြိုး ရွှေဩယ်တဝါစီး နှီး သက္ကဒိန်သက္ကလပ်တင်
 ရန်း စက်ရွှန်း ဥဆင့်သနား တော်မူသည်။ ဗောင်း ဝတ်လုံစလွယ်မှာလည်း ဒူး
 နေရသ နေတို့နည်း ဝတ်ဆင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခေ မြှောင်မှူး
 တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မင်း ကွန်း အရွှေဘက်နန်း တော်မှ အမိုး ကိုအင်္ဂါ တေကွတ် စေ။ မိုး မိတ်မင်း
 သား သတိုး မင်း ရဲရွှေ တောင်မှ ဝဇ္ဇိန်း ကိုအကြီး ခန့်၊ ငခံရောင်ကိုအကြီး အ
 ရတနာ၊ လမိုင်း အဝန်း တို့ကို နာလှ အောင် ခုချက် စီရိုက်၍ အကုသုတ္တံ ကလွတ်၊ ယည်
 ကျော် လှေ တော်သား တို့ကို အကုသုတ္တံ ကလွတ်၊ လှေ တော် နှင့် ငှက် မြေ ငှက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ၇ July 1801
 တွင် ပြန်။

(မေမြို့တိုင်း ဩယ် ပေမူ)

အောင်ပင်လယ်လမိုင်း သား တို့ကိုအကျဉ်း ကလွတ်၊ ကျား ကြီး မကြီး ကျား ငယ်မ
ငယ်လူ ပေါင်း ၇၀၉၂ အနက် ရွေး ကြီး နှုတ် ၂၀၀ ပြင်ကျန် ၇၆၉၂ ကို ခံကိုင်လျှင် ၂
ကျ ၂ လစာကို တော်ကစပါး ကိုထုတ်၍ ပေး၊ အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ဝန်သီရိ ဇေယက (သက္က
၇၁၆၁) ၆၀ ပြည့် ဖါရင်း တော် ပါပဲ ဖေါင်လမိုင်းလက်သမလင် ငနိုး နှင့်လူ ၂၀¹⁷⁹⁸
ကျော်သား တို့ဆိုင်ရာ မထမ်း ကပ် ခို နေ သော ဧရာဝတီသမီး ခေတ်လျှင် အောင်
ပင်လယ်သို့ ရောက်၍ အောင်ပင်လယ်ကန်တွင် လက်သစ်အရပ်မှာ ချထား နေထိုင်
ပါစေသည်ကို ဖြောင့်မတ်စွာ မထမ်း ရပ်ရွာသို့ထွက် ပြေး ဧရာဝတီ နှင့်ရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်သည်။ ထွက် ပြေး သမျှလူတို့ကို ရွှေမိ အောင်သမီး ရုံး ၍ အောင်ပင်
လယ်လမိုင်း ဝန်ကိုအပ်၊ ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အောင်ပင်လယ်သို့
ရောက်မှထွက် ပြေး သည်မှန်လျှင်လမိုင်း ဝန်သီရိ ဇေယကအဆုံး စီရင် စေ၊ တပ်
ရှောင် ခြေချင်း ချွတ်လူတို့ ဖြောင့်မတ် အောင်မထမ်း ရေကြည်လမ်း တလျှောက်
ထွက် ပြေး သူ တောင်ကန်သို့ ရောက်မှထွက် ပြေး သူလူ ၂၀၀ ကျော်ရှိ ဧရာဝတီ နှင့်
အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ဝန်ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ ထွက် ပြေး သမျှလူတို့ကို
ဆိုင်ရာမြို့ရွာသူကြီး တို့မှာ တောင်း ၍ အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ဝန်သို့အပ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ၈ July 1801
တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

မန်း ကျည်း စောက်ရွာ နေစစ်ထွက်ဒီပသား ငြော့ဝိုင်း ၊ ငသောအို၊ ငသော အေး
 တို့နှင်လူ ပေါင်း ၅၆၊ ရေတိုရွာ နေငသော လှေနှင်ဂ၊ ၂၈၆၄လူတို့ဆင် ခြေတုံး
 သေနတ်မှာထမ်း ရွက်လိုသည်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း (သက္ကရာဇ်)
 ၁၁၄၉ခု ၁၁၅ ဝပြည့်ဆင် ခြေတုံး သေနတ်မှာ စါရင်းဖြည့်သွင်း ထမ်း ရွက် စေသည်။¹⁷⁸⁷
 သေနတ်အစုသား တို့ကိုလုပ် မြေ နေ မြေသနား တော်မူရသ နေ မြေမှာ ပြောင်း¹⁷⁸⁸
 နေရမည်သိမ်း ရုံး နေထိုင် စေသည်ထွင်မှ ငရွေစ၊ ငပု၊ ငညှင်း ၊ ငသောထင်တို့
 နှင်လူ ပေါင်း ၃၀ ကျော်ကို မြေဘက်ဘက်မြင်း ဝန်မြင်း စာ ရေး တို့က သောင်း ပြည်
 စာရင်း (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခုစာရင်း မပါဆို၍လက်ခံသိမ်းသား ဧြောင်း နှင်¹⁷⁸³
 ဆင် ခြေတုံး သေနတ်အုပ် အောက်မား ဝန်ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်၊ မြေဘက်
 ဘက်မြင်း ဝန်မြင်း စာ ရေး တို့ကမသိမ်း မသား လက်မခံ စေနှင် (သက္ကရာဇ်)
 ၁၁၄၉ခု ၁၁၅ ဝပြည့်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း ဆင် ခြေတုံး သေနတ်အစုမှာထမ်း¹⁷⁸⁷
 ရွက် စေ၊ မြေဘက်ဘက်မြင်း ဝန်မြင်း စာ ရေး တို့ကအပ် စေ၊ ဆင် ဝန်ကမြို့ထင်လ¹⁷⁸⁸
 ဝဆင်မျှ ဦး စီး နောက်ပဲတို့ကို ကျော်စည်တိုက် ရေနံသ ဖြိုသ ပြေလှရွာ ၂ ရပ်နယ်
 အတွင်း နောက် တော်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်ဆင်စား ကျက် မြေလုပ် မြေ နေ မြေသတ်
 မှတ်ပေး ချ တော်မူ၍ ရွှေလက်ထက် တော်တိုင်ဆင် တော်မျှား ကို ကျောင်း စား
 ကျွေး မွေး လုပ်စား နေထိုင် ပါရသည့် မြေကို (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၂ ခုနှစ်အိမ် ရွှေ¹⁸⁰⁰
 ကွေလင်း ဇင်း နောက် တော်ပါမြင်း ရွှေဝင်း တော် ကျော် ရွှေ လေး သား တို့ကို
 မြေတိုင်း အမတ်ကတိုင်း တာချ ပေး သော ဧြောင်းဆင် တော်မျှား ကို ကျောင်း စား
 ကျွေး မွေး လုပ် ဆောင် နေထိုင်ရန်မရှိ ဧြောင်း နှင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်၊
 မြို့တင်လ ဝဆင်မျှ ဦး စီး နောက်ပဲတို့မှာလုပ် မြေ နေ မြေဆင်စား ကျက် မြေမျှား
 ကို ပေး ချရင်း အတိုင်း ဆင်မျှ ဦး စီး နောက်ပဲတို့ကိုချ ပေး ၍လုပ် ဆောင် နေ
 ထိုင် ကျောင်း စား စေ၊ ကွေလင်း ဇင်း ၊ နောက် တော်ပါမြင်း ၊ ရွှေဝင်း တော်
 ကျော် ရွှေ လေး သား တို့ကိုချ ပေး မိလှိုင်နှုတ်၊ ဆက်သွင်း သည်စာတမ်း ကိုလည်း ပြင်
 စေ၊ ကွေလင်း ဇင်း နောက် တော်မှပါမြင်း တော် ကျော် ရွှေ လေး သား တို့မှာ
 အခြား သင့်ရသ မြေကိုချ ပေး လုပ် ဆောင် စေ၊ ရွှေမြို့ တော်ရှိဆရာ တော်သင်္ဃာ
 တော်တို့မှ စ၍အဝေး အနီး မြို့ရွာ ရှိရဟန်း သင်္ဃာတို့ကို ရွှေမြို့ တော်သို့ပို့ စေပြီး လျှင်

ပြက္ခဒိန်တွင်တနှစ်ကို ၂၄၂ ပုတ်ရလျှင်ရ ကြောင်း ၊ ၂၈၂ ပုတ်ရလျှင်ရ ကြောင်း ကို
 သုခမ္မဘေဒရပ်မှဘစုရုံး၌ သာသနာပြုဆရာတော်ကပြသ ပြောဆိုစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နံနက် ၉ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၀ မှာ
 တွင်ပြန်။

(မေမြို့တိုင်း၌ ကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေမူ)

ယဉ်ပုံကြီး လှေတော်သား တို့ကိုအခြား မခန့်မထား စေနှင့်။ အောင်တော်အ
ထက်ကလွန်အသင့်စေသင့်နေစေ။ အရှေ့ဘက်မြစ်မှလည်း လှေတော်စုကသင့်
ရခန့်၍ အောင်တော်ရင်း ထွင်စေသင့်နေစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နံနက် ၁၀ July 1801
ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

ဝန်ထောက်နေမျိုး ကျော်ထင်ကတကောင်း မြို့သူကြီး ငမြတ် နေသည်မြို့သူကြီး ဖြစ်
လျက်မြို့ရွာတွင်မနေသား မယား တို့ကိုချွန်း တောင်း မြို့သို့ပြောင်း ထား သည်။
မြို့မှမင်း မှုရှိသည်များ ကိုပြေကုန်အောင်မဆောင်မရွက်တိမ်း ရှောင်ကြောင်း
နှင့်တကောင်း မင်း သမီး အကြီး စာရေး တို့အစီရင်ခံသော ကြောင်းတကောင်း
မြို့နယ်တွင်သူကြီး တို့ကိုမေး လျှင်မြို့သူကြီး ငမြတ် နေမြို့ရွာကိုမအုပ်မထိန်း သား မယား
အိမ်ထောင်နှင့်တကွတိမ်း ရှောင်နေသည်မှန်ကြောင်း ကိုထွက်ဆိုပါသည်။ ငမြတ် နေ
အစား မြို့ရွာကိုထိန်း သိမ်း အုပ်ချုပ်နိုင်မည်သူကိုခန့်ထား ပါရမည်အကြောင်း နှင့်
ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မြို့မှမင်း မှုကိုပြေ
ကုန်အောင်မဆောင်မြို့ရွာကိုမထိန်း မအုပ်သား မယား အိမ်ထောင်နှင့်တကွအ
ခြား မြို့ရွာသို့ပြောင်း နေသည်မှန်မမှန်စစ်၊ မှန်လျှင်ငမြတ် နေကိုမြို့သူကြီး အရံ
ကနှုတ်၊ ငယ်သား ထံထမ်း စေ၊ တကောင်း မြို့မှသင်္သရဏအုပ်ချုပ်နိုင်မည်သူကို
ရွေး ချီးမြှင့် ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၂ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ July 1801
တွင်ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ဩယ်ပေမူ)

ရွှေယင် မြေ၍ဘုရား ထီး ရွှေမြင်ထင်ဘုရား ထီး များ ကို ကောင်း မွန် အောင်
ဆောင်ယူ၍တင် စေ။ အင်ပင် ရွှေကုဘုရား ကြေး နီ များ ကိုလည်း ဆောင်ယူ၍ဘု
ရား မှာကပ် စေ။ ဣတ် တော်ကသင့်ရအကြီး အကြပ် ခန့်၍သွား စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၃ ရက် နေ့နံနက် ၁၂¹² July မြေ၍ဘုရား ၁၈၀၁¹⁸⁰¹
ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ)

အဝေး အနီး ရဟန်း သင်္ဃာတို့ကို ပင့်၍ ပြောဆိုကြရမည်အမိန့်တော်ထုတ်ပြန်တော်
မူသည့်အတိုင်း မပင့်မခေါ်မပြောမဆိုစေလိုပြီ အထက်အမိန့်တော်ရင်း နှင့်အ
ညီနှလုံး သွင်း၍ ခေါ်ဝေါ်မှတ်သားသုံး ဆောင်ကြမှသင့်မည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၃ ရက် နေ့နံနက် ၁၂ နာရီ ၁၂^{July} ၁၈၀၁¹⁸⁰¹

ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ငမ္ဘာကြီး ရွာ နေ ငယ်ငယ်ရှိခိုး သံ တော် ဦး တင်သည့်အမှုကိုလွတ် တော်ကစစ် ကြော
စီရင်၍ စစ် ကြော စီရင်ချက်ကိုသွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၄ ရက် နေ့နံနက် ၁၃ July ၁၈၀၁
ထွက်ပြန် ။

(မေမြို့တန်း ကြွယ် ပေ မူ)

ငမြာကြီး ဂွာ နေ ငထင်ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည့်အမှသည် ရှိခိုး သံ တော်ဦး
မတင်မီ ရွှေနား တော်ကြား တော် မူသည့်အမှဖြစ်သည်။ ၃၇၇ နှင့်ပြီး အောင်
စစ် ခြေစစ်သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၄ ရက် နေ့မဟာ ၁၃ July ၁၈၀၁ နှစ်တွင်ပြန် ။
(မေမြို့တန်း ကြွယ် ပေမူ)

ပြက္ခဒိန်တွင် ဝါကပ်သည့်ကလေး ၂၆ ဥပုတ်ရှိသည်။ ရက်စုံသတ်သည်ကလေး နယုန်လ တတိယ ပက္ခပန့် ရသီဥပုတ်ဖြစ်သည်ကိုသိသည်။ မသိသည်။ သိလျက်ပြုသည်ဖြစ်မည်။ မသိ၍ပြုသည်ဖြစ်မည်။ တရား ကျမ်း ဂန်န ငါ့ညီ၍ပြုသည်ဖြစ်မည်ကိုဆရာ တော်တစုကစာဆက်သွင်း ဖြစ်စေဦး ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၄ ရက် နေ့မဟာ ၁၃^{13 July} ဒီဇင်ဘာ ၁၈၀၁¹⁸⁰¹ နှစ် ။
(မေမြို့ဘုန်း ဣယ် ပေမူ ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင်)

ငမ္ဘာကြီး ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ယူငယ် နှင့်သား သမက်ငမ္ဘာကြီး သူကြီး အမှ
ဆောင်စစ် ဖြောင့်ရင်း ဝန် ထောက်တို့ကို စစ်ချက်များ နှင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃^{14 July 1801}
ခုဝါခေါင်လဆန်း ၅ရက်နေ့ ရွှေဘဝါး တော် အောက်အရောက်လီစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၅ရက်နေ့နား ခံစေ ဖြောင့်မှူး^{14 July 1801}
ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ဖြယ်ပေမူ)

ယင်း တော်မြို့သို့ကြီး င ကျော် စံလှကသူရိန် မဏိညီ ငမြတ်ထွန်း ဝတို့သည်မြို့ရွာကို မငြိမ်
 မဝပ် အောင် မွေ နှောင့်ပြုကျင့်သူဖြစ်သည်။ မြို့ရွာမှာ မနေ စေနှင့်အမိန့်တော်
 ထွက်အတိုင်း မတည်မြို့ကြေး ရွာမှာ နေထိုင်ပြီး လျှင်ဝါး ရုံ မြေတိုင်ငံအိကိုမြို့အုပ်ဖြစ်
 အောင် ငမြတ်ထွန်း ဝအကြီး င ပြေတို့မြို့စား မင်း သမီး မှာ လျှောက်ထား ၍ ငအိ
 ကိုမြို့အုပ်အခွန် ရေး ခန့်ထား ပါသည်။ ငအိလည်း တရား စကား ခိုး သေး မီး ပွား
 အခွန် ရေး စစ်သိမ်း ခံသည်အမှုများ ကိုယင်း တော်မြို့ရုံး မှာ မစစ်မစီရင်ပါ။
 ဝါး ရုံ ဟောရွာတွင်ရုံး ဆောက်လုပ်၍ စစ် ခြောက်စီရင် ပါသည်။ မြို့ရွာမှာ ရှိသည့်
 သား မယား စာ ရေး လုလင် ခြား ကျန်တို့ကိုလည်း ငမြတ်ထွန်း ဝအကြီး င ပြေတို့က
 ငပုတို့လူငယ် ကျော် နှင့်ခန့်ထား စေလွှတ် ခေ၍ ချသိမ်း ရုံး ချည် နှောင့်ရိုက်နှက်ပြု
 ကျင့်သော ခြောက်မြို့ရွာ မငြိမ်မဝပ် ရှိခဲ့သည်အ ခြောက် နှင့်ရှိခိုး ဝ တော်ဦး တင်
 သည်။ သူရိန် မဏိ ငမြတ်ထွန်း ဝတို့မှာ အမိန့် တော် နှင့်ဖြစ်သည်။ ယင်း တော်မြို့ကြေး
 ရွာမှာ မနေ စေနှင့်။ ယင်း တော်မြို့မြို့စားများ ကိုလည်း မပြောမဆိုမဆောင်
 မရွက် စေနှင့်။ မြို့အုပ်မြို့တိုင်မှာလည်း ယင်း တော်မြို့သို့ကြီး ငယ်ယင်း တော်မြို့သို့ကြီး
 ငပုတို့ကို မခန့် စေနှင့်စစ် ခြောက်စီရင်ရန် ရှိသမျှကိုလည်း ယင်း တော်မြို့ရုံး မှာ
 သဘာဝတည်း စစ် ခြောက်စီရင် စေ။ ဝါး ရုံ ဟောရွာမှာ ဆောက်လုပ်သည့်ရုံး ကိုလည်း
 သိမ်း စေ။ ယင်း တော်မြို့သို့ကြီး စာ ရေး လုလင်သား မယား ခြား ကျန်တို့ကို ခေ၍
 သည်အမှုမှာလည်း မြို့သို့ကြီး ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်ရှိသည်ဖြစ်သည်။ ယင်း တော်
 မြို့မှာ မခေ၍ စေနှင့်။ အခေ၍ ခန့်သူတို့ကိုနှုတ် စေ။ မိုး ကောင်း မြို့ဝန်အစီရင်
 ခံချက်စစ် ခြောက်ထွက်ဆိုချက်ကို ယောက်၍ ဝေသာလီကလက် ဆောင် တော်ဆက်အမတ်တို့
 ကိုလည်း ခရီး တွင်ကချင်သိမ်း ပေါတို့အ နှောင့်အရှက်မရှိ စေရ။ အစဉ်အဆက်ခရီး
 စခန်း ပွင့်လမ်း သာယာ အောင်လူငယ် ၁၀၀ ကျော် ပေး အပ်၍လက် ဆောင် တော်
 ဆက်အမတ်တို့အပို့အသ ချီတက် စေသည်ဖြစ်သည်။ လက် ဆောင် တော်ဆက်အမတ်တို့ကို ပီ
 သ နောင် စော်ဘွား နှင့်စုံရဘက်ခန့်ပို့အပ်ရှိသည်ပို့သူတို့ပြန် ရောက်၍ ဝေသာ
 လီအ ခြောက် အရံများ ကိုကြား သိရမှအ ရေး အ ခြောက် ကို ယောက်၍ ချီတက်သည်
 တပ်များ ကိုသိမ်း တန်သည် တက်တန်သည်မိုး ကောင်း မြို့ဝန် သို့ ဆင့်ဆိုမှာထား
 မည်။ ငထိပန်း က လျှောက်ချက်ဝင်း ပုံချီ ကျော် ခေါင်ငြိတို့မှာ မိုး ကောင်း မြို့ဝန်

နှင့် ဝေသာလီအမတ်တို့မပါ ခြောက်စုံ ကိုစိုး ကောင်း မြို့ဝန်ကအစီရင်ခံသည်။ ကို
ဝန်စာရေး တို့မှာ တောင်း၍ စစ်မည်ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်
ပြီ။ နော်ရထာ ကျော်ခေါင်မှာ မြို့ဝန်ခန့်တော်မူ၍ရှိ လေပြီ။ သည်။ ပဌနဂိုရ်
မြို့ကိုနှုတ်။ သတိုးမင်း လှ ကျော်ထင်အကြီး ငပန်း တုတ်နှင့်င ခွေရုံကိုအကျဉ်း ထား ၊
လက်သည်င ပေကိုလည်း ငပန်း တုတ်မှာရ အောင်တောင်း ၊ သတိုးမင်း လှ ကျော်
ထင်အကြီး ငပန်း တုတ်သည်မဟုတ်မမှန်အစစ်ခံယူဖြစ်သည်။ နာလှ အောင်၅ချက်
ရိုက်။ ငပန်း တုတ်နှင့်င ခွေရုံတို့ကိုအကျဉ်း ကလွှတ်၍အတွင်း ဝန်တို့သို့အပ် ၊ မဏ္ဍရာ
မင်း သား လူငအိုကို ထောင်း သတ်သည်မှာလက်သည်ဝန်း ရံသူတို့ကိုတရား ထိုက်ရာ
အတွင်း ဝန်တို့ကစီရင်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား 14th July 1801
ခရစ်နှစ် ၁၈၀၁ ခု ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက်

(မေမြို့ဘုန်း ဣယ်ပေမူ)

ကျီဝန်စာ ရေး သိမ်ပုံချီ ကျော်၊ ငက္ကယ်၊ ငနိုး၊ ၊ ရဲခေါင် ဒေဝ ကျော်၊ ငရွှေ
 ဩ၊ ငအိုင်တို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်အလွင် ရောက် အောင် ခေ၍ စေ၊ ကျီ
 ဝန်ဝန်စု(မ) အူရွာသူကြီး ငချစ်ဦးသီး ငတွာ ငွေတို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်
 အတိုင်း မှန်မမှန်အတွင်း ဝန်တိုက်စစ်၍ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်၊ မိကျောင်း ရဲ
 သူကြီး ငအိဇီတွင်အမှအပြစ် မရှိသည်ကိုပဌန ဂိုရ်မြို့သူကြီး ရန်ထိတ်သူရက ခေ၍ပြီး
 လျှင်ချီ နှောင်ချပ်ထား ၍ဥစ္စာပစ္စည်း များ ကိုသိမ်းယူသည်၊ သစ်ပင်ဥယျာ
 များ ကိုဖျက်ဆီး ၍ပျက်ဆီး ခဲ့သည်အကြောင်း နှင့်ငအိဇီတို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 ချက်ရှိသော ကြောင့်ပဌန ဂိုရ်မြို့သူကြီး ကိုစစ်ကြော စေလျှင်မှန်ကြောင်း ကိုထွက်
 ဆိုသည်၊ သိမ်းယူသည်မှန်သမျှဥစ္စာပစ္စည်း များ ကိုပဌန ဂိုရ်မြို့သူကြီး ကမိကျောင်း
 ရဲသူကြီး သို့စေ့ငုကုန်စင် အောင်ပြန်ပေး စေ၊ လက်ရောက်ကြား လွန်သည်အပြစ်ကို
 လည်း ထိုက်ရသ ပေး လျော်စေ၊ မိကျောင်း ရဲသူကြီး တွင်အမှအပြစ် မရှိသည်ကိုအ
 ကြား အလွန်မပြုတန်ပြုကျင့်သည့်အပြစ်မှာလည်း ပဌန ဂိုရ်မြို့သူကြီး ကိုနှောင်မဝံ့
 အောင်မောင်း ကျော်ပြီး လျှင်ရိုက်၍လွှတ်၊ အမိန့်တော်အာဏာ တော်ကိုမတည်၊
 ငွေကြမ်း မှတ်လုပ်သူငါ့၊ ငသောဝ၊ ငသောမွေး ၊ ငအောင်ပန်း တို့ကိုရွှေမြို့
 တော်သို့ပို့၊ မင်း ရဲနန္ဒမိတ်၊ သီရိစည်သူ နော်ရထာ၊ လက်ဝဲသီရိ ကျော်ထင်၊ အိ
 န္ဒပုံချီ၊ ရွှေတောင်ဝေရ ကျော်ထင်၊ ရွှေတောင်သီရိ၊ သိမ်ရွှေဘောင်၊ ဒေ
 ဝကာမဏိတို့ကိုသနား တော်မူရင်း မြို့ရွာကိုစား မြစား စေ၊ ပုဏ္ဏား ပဲခွဲမြို့
 စား ကိုပဲခွဲမြို့ငတရော်ရွာ၊ မြင်း မွေး ရွာများ ကိုစား စေ၊ ပဲခွဲငတရော်
 မြင်း မွေး ရွာနယ်တွင်း တွင်အင်း စား မြေစား အခြား မရှိစေနှင့်၊ ရွှေ
 နန်း မင်္ဂလာဆင်တော်ဦး စီး ဥဒိန် ကျော် ခေါင်ကမြစ် တောင်ဘက်ဆီး ကုန်စား
 ကုတ်မှာယာရှင် မြေရှင်ဆို၍အသီး အသီး စည်းခြံကာရံ၍သော ကြောင့်ဆင်တော်
 မဝင်မထွက်မလှည့်မပတ်မသွား မလာသော ရှိခဲ့သည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်
 ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆင်တော်တင်း ကုတ်ပတ်လည်ငွေမျက်နှာဝဝတစီအတွင်း အိမ်
 ယာစည်း ခြံမကာမရံမဆောက်မလုပ်ကြစေနှင့်၊ ကာရံဆောက်လုပ်မိလျှင်သိမ်း
 စေ၊ ငမြာသူကြီး နှင့်ငယ်သား ဘိုးစကား မှာဥဦး အစစ်ခံချက်ကိုထောက်၍ခင်
 ကြီး ကိုစစ်ရန်ရှိသည်ဖြစ် ဖြေသည်ဆိုသည်ခင်ကြီး ထင်၊ ခင်ကြီး ကုလား ၊ ခင်ကြီး

ဘော်၊ ခင်ကြီး၊ ဧ၊ ပဉ္စင်း ညိုကိုကိုအလျင် ရေဘက် အောင် ခေင် စေ၊ မက္ခရာ
 မင်း သား လူငါးကိုသကိုး မင်း ဟု ကျော်ထင်လူတို့ ထောင့်သတ်သည့်အမှတ်လက်
 ရေဘက်ပြစ်စာ ယောက်ထွက် ငွေ ငွေ ပေး လျော် စေပြီး လျှင်လက် ရေဘက်သူဝန်း
 ရံသူတစုကို ၅ ချက် စီ နာလှ အောင် ရိုက်၍ လွှတ်၊ လှိုင်တက်မြို့စား ကသနား ဘော် မူ
 သည်လျှင် တက်မြို့နယ်ဝင် ကျောက်မျှါးပေါင်း နန်း၊ လေသာ၊ ပျဉ်ထိပ်၊ အင်း နီ၊ လုံ
 ပန်း၊ ဝါရက် ကျေး ဂွာ များ ကို ဖြောင့်သူကြီး တို့က နှောင့်ရှက် သော ဖြောင့် (သ
 က္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုတိုင်ရုံး ဘော် မှာ ဆိုကြရသဖြင့် ချက်ဖြတ်စာ နှင့် ရှိ၍ လက်ဝဲဝင်း¹⁷⁸³
 ဘော် များ ကာ မရှင် မိဘုရား တို့စား စဉ်နယ်ဝင် ကျေး ဂွာ မှန်သည့်အတိုင်း ဆိပ်
 တည်ပွဲအပေါ် ဝန်အကောက်အစား တရား ကွမ်း ဘိုး များ ကိုသိမ်း ခံ ကောက်စား
 ပါရသည်၊ အထက်လက်ဝဲဝင်း ဘော် များ ကာ မရှင် မိဘုရား တို့သိမ်း ခံ ကောက်စား
 သည်နည်း ကောက်စား ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် ရှိခိုး သံ ဘော် ဦး တင်သည်၊ အထက်
 မြို့စား တို့သိမ်း ခံ ကောက်စား သည်နည်း သိမ်း ခံ ကောက်စား စေ၊ လေသာ
 ပျဉ်ထိပ်ကင်း များ ကိုလည်း လျှင် တက်မြို့စား စေ၊ ရဟန်း သင်္ဃာတို့မှာ ဥပုသ်
 ပဝါရဏာ ဝါဆို ဝါကပ် များ ကိုပြုစု ဒီနီအတိုင်း သာကပ်ဆို စေ၊ ပြုစု ဒီနီအတိုင်း မကပ်
 အထူး အခြား ပြောဆိုလျှင် ပြောဆိုသူတို့အာကိုဟက်၊ ကင်း ကူး တို့အဘို့အခွန် များ ကို
 လည်း ပေး စေ၊ ပဉ္စင်း လောင်း ဘော်ရှင် လောင်း ဘော်တို့မှာလည်း သက္ကရာဇ်
 ၁၁၆၄ ခုကစ၍ ရှေး အစဉ် ပေး မြဲအတိုင်း ပေး စေ၊ သဘာဝ ဝိသဘာဝ မရှိ¹⁸⁰²
 စေ နှင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား^{15 July} ခံစမြေောင် များ¹⁸⁰²
 ထွင်ပြန်။

(မေမြို့နန်း ကြွယ်ပေ မူ၊ ဘောင်ခွင်သဘာဝ ပိုင်)

အင်း ၄ ရွာ ခြေသုကြီး ငစံထင် နှင့် ငကြွက်ဖြူသား ငဝဏ္ဏ ငမေဓာတို့အမှသည် ၂ ဦး နှင့် ငငွေခွန်စာ ရေး လက်ဝဲနန်သူကို ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေတ်၍ ဝန် ထောက် နေ ချီး သီရိစည်သူကစစ် စေ။ လက်သည်တို့ကို ခံ ဝန်သူ နှင့် လွှတ်၍ အစစ်ခံ စေမှတ်ချက် ပေး သည်။ ဝန်ကြီး ဝန် ထောက်တို့ကိုလည်း ခေတ် စေ။ ရွှေတိုက်စိုး သီရိဇေယစည်သူကို ပျဉ်ထိတ်ကင်း အစား ဆင် ကောင်း ကင်း ကိုသနား တော် မူ သည်။ ခေါက်စင်ရွာ နေလူတို့ နှင့် ငရွှေ အောင်တို့စစ် ခြေထွက်ဆိုချက်ကို ထောက် ၍ စစ်ရန်ကျန်သူတို့ကို စစ်မည်။ ငန် ထောက် နေ ချီး သီရိစည်သူ ကောက်ယူစီရင်ချက် အတိုင်း သင့်ပြီ။ ငရွှေ အောင်ထွင် တောင်း ၍ ရသည့် ရွှေ ငွေ များ မှာ အခွန် တော် ဖြစ်သည်။ ကျီ ဝန်စာ ရေး တို့ကို အပ်၍ ဆက် စေ။ လွှတ်တော်ဝံ့ တော်အရ ဘဂ္ဂိုတို့ မှာ လပြည့်လကွယ် ဂရက်သတင်း ကိုလွှတ်ဝံ့ မတက်မ နေ စေနှင့်။ တက်မြဲ နေ့စဉ် တက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ၁၆ July 1801
ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်ကို ပဌန ရိုရဲမြို့၊ သီရိ ဒေဝ ကျော်သူကို တိုင်တား မြို့၊
 ရွှေ တောင်လှ စည်သူကို မဟာ ဒါနီတိုက်လယ်ကြီး ရွှေ၊ ခြေး တိုက်စိုး ကျော်ထင် ဇေ
 ယသူကို အနောက်ဘက်တိုက်ကန် ကောရွှေကို သနား တော်မူသည်။ စာရွှန် ရေး မြဲ
 ရေး ချ်သွင်း ၊ ရ မွှာ ဝတီမြို့ ဝန်သမန် ရဲ ပျား ကိုမြို့ ဝန်အရသာ ကနှုတ်၊ ရွှေဘဝါး
 တော် အောက်လော စေ၊ လက်၁ ရွှေ တောင်ကို ရ မွှာ ဝတီမြို့ ဝန်ခန့်၊ ရဲ ခေါင်သီရိ
 ကျော်သူကို မေဃ ဝတီမြို့ ဝန်ခန့်၊ ရဲ ခေါင်တုရင်ကို ခည ဝတီမြို့ အခွန် ဝန်ခန့်၊ င
 ဝဏ္ဏ၊ င မေဓာ၊ င စံယွန်း ၊ င ရေမြဲ၊ င မွှေပုံ၊ င အယ်ပွဲ၊ င အယ် ကျော်တို့တစု
 သည်အင်း ၄ ရွှေမှာ နေထိုင် ရာရပ် ရွှေကို မငြိမ်မဝပ် အောင် မွှေ နှော့ကဆိုး
 သွမ်း သူဖြစ်၍ ရပ် ရွှေက နှင်ထုတ်သည်။ ခရီး ၁၀၀၀၀ ကျော်ကွာစကား မြို့မှာ
 နေရသာလူအများ နှင့်လော ရောက်၍အင်း လေး ရွှေ ကြော့သူကြီး င စံထင်အိမ်
 ကိုဝန်း ရံတိုက်ခိုက်သည်။ ဥစ္စာ ပစ္စည်း ကိုသိမ်း ယူသည်။ င စံထင် ငယ်သား လူသုံး
 ယောက် ယေဆုံး သည်မှန် လေပြီး သည် အထူး မဖြစ်သဖြင့်၊ င ဝဏ္ဏ၊ င မေဓာ၊
 င စံယွန်း ၊ င ရေမြဲ၊ င မွှေပုံ၊ င အယ်ပွဲ၊ င အယ် ကျော်တို့သည်လူဆိုး လူသွမ်း များ
 ဖြစ်သည်။ ဤား မြင်သမျှ ကြောက်ရွံ့ အောင်အဆုံး စီရင်၊ ဝန်ကြီး တို့ကိုလည်း နေ
 ရရက်လှမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၈ ရက် နေ့နား ၁၇ July 1801
 တွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ယခုသုံး ဆောင်ကြသည့်ပြက္ခဒိန်သည် မည်သည့် ပါဠိအဋ္ဌကထာ နှိုက်ကုမ်း ဂန်နှင် ညီသည်။ မည်သည့် ဗေဒင်ကုမ်း ဂန်ကထွက်သည်ကို ဆရာ တော်တို့က ကုမ်း ဂန်ပြသ၍ မေတ္တာစာသွင်း စေ။ မှူး တော်မတ် တော်တို့နှင့် ရွှေမြို့ တော်မှ ဥပုတ်သီတင်း ဆောက်တည်သူကလည်း ကုမ်း ဂန်နှင့် ရှိခိုး ငှက် တော်ဦး တင်ကြ စေ။ ခိုနန်း ဆရာနှင့် မမေး ကုန်သည် ဆရာတို့ကိုလည်း အထက်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း မေးရန် စကား ကို မေး၍ မဟာဒါန ဝန်ကသွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၉ ရက်နေ့ ၁၈ July ၁၈၀၁
တွင်ပြန်။

(မေမြို့တိုင်း ဣယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သဘာဝ ပိုင် ပေမူ)

အင်း လေး ရွာ မှာ ရွှေမြို့တော် မှာ ရှိသည့် ဝန်ထောက်တို့ကို ဝန်ကြီး တို့နှင့် နေ
လှမ်း ၊ မက္ခရာ မင်း သား ထံ သွေး သောက် ငင်အ ဆောင်ကို ထီး မိုး လူတစုတို့
က ခွေး ၊ ငြက် ၊ ငရွှေအို ၊ ငမြတ်တို့သည် မြို့ရွာ ဝန်း တော် မျိုး တို့မှာ ငွေ စပါး
များ ကို တောင်း ခံ ရောင်း စား ဖောက်ဖျက်သည်။ သူခိုး ကို ငွေ စား ချွတ်
သည်အ မှာ ဤအ မိန့်တော် နှင့် ဇေယသ ခံယာ ရွှေအစစ်အ ခြောက် ခံပြုလျှင် စား
ယူသည် မှန်၍ ငွေ စပါး များ ကို ပြန် ပေး စေ ၊ ငခွေး ၊ ငြက် ၊ ငရွှေအိုတို့မှာ
သွေး သောက် စုဘွဲ့အ မည်အစီး အနင်း သနား တော် ခံရသ မှုကို သိမ်း ခေ၍ အ
စုဆိုင် ရာထမ်း စေ ၊ အထက်အ မိန့်တော် နှင့် နှုတ်သိမ်း ရှိပါသည်ကို ငခွေး အကြီး
ဖြစ် အောင် ငခွေး ငမြတ်တို့ လျှောက်ထား ဆောင်ရွက် နောက် ရှက်၍ အမှုထမ်း
ကွန်တော် မျိုး တို့ကို မငြိမ်မဝင် ရှိပါသည်အ ခြောက် နှင့် ရှိခိုး သံတော် ဦး တင်သည် ၊
မက္ခရာ မင်း သား မှာ ငခွေး ကို အကြီး မခန့် စေနှင့် ၊ လက်သ ဝန်ရှိခိုး သံတော်
ဦး တင်ချက်အတိုင်း လက်သ ဝန် ဆွေသား မျိုး သား ပဒုံမြို့ကျေး သာစည်ရွာ နေ
ငသူ ၊ ငစံဦး ၊ ငချမ်း ငြိမ်း ၊ ငရွှေစံ ၊ ငနိုး ၊ ငရွှေပုံ ၊ ငမြတ်ထွန်း ကြီး တို့ခု
နစ်အိမ် ထောင်ကို လက်သ ဝန် နှင့်ထမ်း ရွက် စေ ၊ ပဒုံမြို့သူကြီး သာစည်ရွာသူကြီး
တို့က မခန့်မထား စေနှင့် ၊ မင်္ဂလာ သေနတ်မှာ စာရင်း ပါလျှင် နှုတ် ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ၁၈ July 1801

ထွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ငါတို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်မှ ခန့်စေ၍ ကျောက်မြောင်း ရောက်ပို့၊
သနားတော်မူသည့်အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်များ ကိုသိမ်း ၊ ပုခန်း ကြီး မြို့
ကို ရွှေကုမင်း သမီး ကိုသနား တော်မူသည်။ ကိုယ်ရံ တော်အစုသား တို့မှာ ရေပြည်
လွှမ်း ချီမနေသော ဂြိုဟ်အင်တန် အောင် လှေနှင့် စေတင့်နေစေ ၊ ကုန်လူတို့ကိုအ
နောက်ဘက်မင်း ကွန်း သို့ကူး ချီနေကြစေ ၊ ပြည်မင်းထံသို့လွှင့်မြို့နေပထမနတ်
ရှင် ရွေး ခွေး ဆောင်ကြီး ငခန်း ပု၊ ငညာဏ၊ ငဗွေး ၊ ငပုံမာတို့နှင့်အပြန်
ငယ်သား တစုတို့က ကျွန်တော်တို့ယွန်း အစုအကြီး ဇွဲယဓမ္မအုပ်စုငယ်သား ယွန်း လူစု
ကိုမကွဲမပြား ပထမနတ်ရှင် ရွေး လူပေါင်း ၆၅၅၅ တော်မူသည့်သမီး တော်သမီး
ဘက်ဆွေသား မျိုး သား ဇွဲယဓမ္မအုပ်စုတောင်း ဘွဲ့တော်မူရသော မပါကျန်လူလည်း ရှိ
ပါသည်။ ရွေး မင်း လက်ထက်သက္ကရာဇ် ၉၉၀ ကျော်ကယွန်း အစုသား တို့ကိုသံလွင်¹⁶²⁸
မြို့နယ်ထွင်း ကျွက် ခေါက်ဘုရား တောင်ထွင်အရွှေကိုကလွန်တီ၊ တောင်ကို မော်ဝန်း
ချောင်း နား ၊ အနောက်ကိုဇရဝတီမြစ်၊ မြောက်ကိုပတုံချောင်း နား နယ်
၄၇၇ မြေကိုချပေး ရင်း အတိုင်း (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခုနှစ် ရွှေတိုက်စစ်တမ်း¹⁷⁸³
ပါဝင်ဆက်သွင်း ရှိပါသည်။ ချပေး ရင်း မြေကိုသနား တော်ခံ၍ ဆွေစုမျိုး စုမ
ကွဲမပြား လွင်ပါရှိ နေသူတို့ကို ခေ၍သိမ်း ပြီး လွင်လုပ်စား နေထိုင်သမီး ရွက်ပါ
ရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သံလွင်မြို့နယ်အတွင်းရွေးမင်း
တို့ လက်ထက်ချပေး သည့်နယ်မြေကို ရွေး မင်း တို့လက်ထက်ချပေး ရင်း တိုင်း
လုပ်စား နေထိုင်စေ ၊ ဇွဲယဓမ္မအုပ်စုတောင်း သံလွင်ယွန်း အစုသား မှန်သမျှလူ
တို့ကိုလည်း သိမ်း ခေ၍ပထမနတ်ရှင် ရွေး အစုမှာ ဆွေစုမျိုး စုမကွဲမပြား တ
ဝတည်း သမီး ရွက်စေ ၊ နောက်ဝန်သမီး လူတို့စာရင်း ကိုလည်း ဆက်သွင်း စေ ၊

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နား ၁၈၀၁ July 19

ထွင်ပြန် ။
(မေမြို့နယ် ကြွယ်ပေမူ)

တောင်လေးလုံး ဆရာကောင်း သည် မေတ္တာ စာတွင် ဆရာ နှစ်ဆက်သုံး ဆက်ကျင့်
သည်ကို အစွဲပြု၍ ကျင့်ကြောင်း နှင့် ပါသည်။ နှစ်ဆက်သုံး ဆက်ဆရာတို့ ကျမ်းဂန်နှင့်
အညီ ကျင့်သည် မကျင့်သည့် တရား ကျမ်းဂန်နှင့် မညီလျှင် မည်သို့ ဖြစ်သင့်သည်ကို သွင်း
စေဦး ၊ ကျော်အောင်စံထား ဆရာမှလည်း ပြက္ခဒိန် ၂၄၂ ပုတ်ရ အောင်အယူ
အဆရှိသည့်အတိုင်း ထွက်နည်း နှင့်သွင်း စေ ၊ ၂၀၂ ပုတ်အရေအတွက် ရသည်ကို ကျမ်း
ဂန်နှင့် ညီမညီမထိပါဆိုသည့် ဆရာတို့မှ မဟာဒါနဝန်ကဆီမိမှ ခေတ်၍ မေး
စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၉ July 1801
တွင် ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေမူ)

ပင်း ယမြို့ရှိ ငပုသိမ်း စုသစ်ပျဉ်ကို ကျောက်မော်မင်း သမီး ကိုသနား တော်မူ
သည်။ ရမ္မာဝတီအကောက်ဝန် ငမြတ်ဗွက ခြေး နီ တော်ပြား များ ကိုသနော်
ပြည်သို့တင်ဆောင်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ မတင်မ
ဆောင်စေနှင့်။ ငကြီး ၊ ငဝွဲ ၊ ငကောင်း တို့ကိုအင်္ဂတေထောင်းအကြီး အကြပ်တို့
သို့အပ်၍အင်္ဂတေထောင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ၂၀ July 1801
တွင်ပြန်။

(မေမြို့စုန်း ဣယ်ပေမူ)

ကျော် အောင်စံထွား ကိုလူဝတ်လဲ စေပြီး လျှင် ရွှေရုံး သို့အပ်၍ပြုစုဒိန်ထွင်ရက်
 ၃၆၀၊ ၂၄၂ ပုတ်ရ အောင် ဘော်ပြုအစစ်ခံ စေ၊ အစစ်မခံနိုင်လျှင်ထွား ကျည်
 သို့ဝံ့၊ ရွှေမြို့တော်ဆင်ကျုံး အရွှေတောင်ကဆင်တင်း ကုတ်ကိုနတ်တောင်ဆင်ဖြူ
 တော်ထွား ရန်ကောင်း မွန် အောင်ပြင်လုပ် စေ၊ မျက်နှာကျက် စေ၊ ရာဇ
 မှတ်ကံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၁ ရက် ^{20 July}နေ့နံနက် ၁၀ နာရီ ¹⁸⁰¹မြောက်
 ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တန်း ဩယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သံသနာပိုင်ပေမူ)

ဆင် တော်သည် ဆင်စီး ငါးပါး၊ ငါးမိုး၊ ငါးမြတ်ထွန်း၊ ငါးကျော်၊ ငါးထွား၊
 ငါးဘူး၊ ငါးပြေ၊ ငါးစို၊ ငါးမောင်၊ ငါးယသင်္ကြန်၊ ငါးနိုး၊ ငါးမြတ်စုံ၊ ငါးရွှေ၊ သီရိ
 ကုဝေ၊ စည်ကွေ့၊ သရဘီး၊ ဒီပ၊ စန္ဒရော်၊ ငါးစေ့၊ ငါးတိုး၊ ငါးညွန့်တို့
 ကို ဗေဒင်း၊ နား၊ ထောင်း၊ ဝတ်လုံ၊ မောက်တို၊ မောက်ရူ၊ ပါလည်ကွေး၊ မျည်းတို့
 မျည်း၊ ရှည်၊ ဒူး၊ နှလုံး၊ နေတို့နည်း ဝတ်ဆင်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂ ရက်၊ နေ့နား၊ ၂၁ July 1801
 တွင်ပြန်။

(မေမြို့နန်း၊ ကြွယ်ပေမူ)

21 July

1801

အုန်တစည် ယောင်ကဲ ဟောင်း နှင့်သား ဝန်ကိုအကျဉ်း ကလွတ်၍လက် ရွေး ငြီး
ယောင်ကဲ စန္ဒနရာ ကျော်ကိုအပ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ၂၁ July 1801
တွင်ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ဣယ် ပေမူ)

၆၁၆ ကျောင်း နန္ဒမဉ္ဇူ၊ ဘုတလင် ကျောင်း ပညာသီရိ၊ စသက ကျောင်း ညာ
 ကသက၊ တောင်ကျည်း ကျောင်း မဏိမဉ္ဇူ၊ ၄၆ နန္ဒမာလာ၊ သိန်ကုန်း
 ကျောင်း ပညာရံသီတို့သည် ပညတ်သိက္ခာပုဒ် တော်များ ကိုမသိမဏ္ဍမ်း နား မလည်၊
 သာသနာ တော်အညစ်အကြေး ဖြစ်သည်၊ လူဝတ်လဲ စေပြီး လျှင်မဟာ မုနိဘုရား အ
 ကြီး တိုက်စိုး သို့အပ်။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ခံစမြောက် ၂၂^{22 July}¹⁸⁰¹
 တွင်ပြန်) ။

(မေမြို့နန်း ကြွယ်ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

မြောက်ဘက်ခွက်ခွင်မြင်း စီး ငစိန်နှင်းကန် တော်မင်း ကျောင်း ဂွာသူကြီး
 ဇေယ ပျံချီတို့စကား မှာ နယ် မြေမျက်အိမ် ရွှေမင်း ကောက်ယူစီရင် ချက်အတိုင်း
 သင့်ပြီ။ လက်လွန်လက် ရောက်မှာ ခွက်ခွင်မြင်း စီး ငစိန်ကန် တော်မင်း
 ကျောင်း ဂွာသူကြီး ဇေယ ပျံချီသည်လူအများ လာ ရောက်ဝန်း ဂံချည် နှောင်
 ထောင်း သတ်ပိုက်နှက် ဖြောင့် များ နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ပြီး မှအထူး မ
 ဆိုလိုပြီး ပြေလိုပါသည်အစစ်ခံပြန်သည်ဖြစ်သည်။ ခွက်ခွင်မြင်း စီး ငစိန်ကိုသစ်
 တောသို့ပို့။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ၁၈^{22 July} ၁၈၀၁¹⁸⁰¹
 တွင်ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ဩယ် ပေမူ)

ငါ့ကို ကျောက် မြေ ခင်း သို့သော်လည်း ချမ်းသာ ပေး တော် မူပါမည်အ ဖြောင့်
 နှင့် မြေ တော် စကိုင်း မင်း ကသနား ဇော် ခံသည် ရွှေတဝါး တော် အောက် ခေတ် စေ။
 ရောက်လျှင်တရား သူကြီး ကို ခေတ်၍ ဆုံး ဖြတ်စီရင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နံနက် ၁၁^{23 July} မြေ ခင်း¹⁸⁰¹
 တွင် ပြန်။

(မေမြို့တန်း ကြွယ် ပေမူ)

ထွက်စံ တော် မူရဘိုး ခေါင် လှေမ ရေဘက် မလာ ဖြစ်သည်။ လွတ်ကသင့်ရခန့်
 ထား၍ အလျင် ရေဘက် အောင် ခေင် စေ။ ကျော် အောင် စံထား လူထွက် ငမြတ်
 ထွန်း ကိုဘူး ကျည် ပို့ကိုချမ်း သာ ပေး တော် မူသည်။ ရွှေမြို့ တော် မှာ မ နေ စေ
 နှင့် လွတ်ရခ နေ စေ။ ရဟန်း လည်း မပြု စေ နှင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ၁၈^{23 July} ၁၈၀၁¹⁸⁰¹
 တွင် ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ဣယ် ပေမူ၊ တောင် ခွင်သဘာဝ ပိုင် ပေမူ)

ဝန်ဝန်စာရေးကြီးတို့ကတွင်းသင်းတိုက်အဝင်သံတို့ရွာ၊ ကျေးသီး၊ ချောင်း၊
ဆုံရွာများတွင်နေထိုင်၍ယည်တော်ကြီးနှင့်နေညည်မပြတ်စောင့်နေထမ်းရွက်
ပါသည်။ ချောင်းဆုံသံတို့ရွာတွင်နေထိုင်ထမ်းရွက်သူချစ်မှတ်၊ ငကြွယ်၊ ငရွှေလှ၊
ငချစ်ရ၊ ငမြတ်ရွန်း၊ ငသာလှ၊ ငညိုဦး၊ ငကွယ်၊ ငမြတ်ရွှေ၊ ငဏှာညို၊ ငချစ်စံ၊
မိရ၊ ငသဘအိုး၊ ငစံ၊ မိသာလှေး၊ ငသဘဖြူ၊ ငကြွင်း၊ ငမှိုင်း၊ ငပုံစား၊
ငရွှေဦး၊ ငရွှန်း၊ ငထား၊ ငဘိုးသူ၊ ငသလဲ၊ ငမြတ်နု၊ ငဝက်၊ ငအောင်၊
ငပန်းဖြူတို့ကိုမြို့ဝန်စစ်ကဲတိုက်ဝန်တိုက်စာရေး၊ ကျေးရွာသူကြီးတို့ကစလိုက်ကျေး
ငွေစစ်လက်နက်ကိုင်အခန့်အထားအနှုတ်အယူမရှိပါစေရ။ ယည်တော်ကြီးမှတစ်ဆင့်
ရွက်၍အသည်အလှဝင်နေကပွားတို့ကိုသိမ်းသွင်းပြုစုပါရမည်။ အကြောင်းနှင့်ရှိခိုး
သံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်းချောင်းဆုံသံတို့ရွာနေငချစ်မှတ်၊ ငကြွယ်၊ ငရွှေလှ၊
ငချစ်ရ၊ ငမြတ်ရွန်း၊ ငသာလှ၊ ငညိုဦး၊ ငကွယ်၊ ငမြတ်ရွှေ၊ ငဏှာညို၊ ငချစ်စံ၊
မိရ၊ ငသဘအိုး၊ ငစံ၊ မိသာလှေး၊ ငသဘဖြူ၊ ငကြွင်း၊ ငမှိုင်း၊ ငပုံစား၊
ငရွှေဦး၊ ငရွှန်း၊ ငထား၊ ငဘိုးသူ၊ ငသလဲ၊ ငမြတ်နု၊ ငဝက်၊ ငအောင်၊
ငပန်းဖြူနှင့်လူ၂၀ကျော်ကိုယည်တော်ကြီးမှတစ်ဆင့်တည်းထမ်းရွက်စေ၊ မြို့ဝန်
စစ်ကဲတိုက်ဝန်တိုက်စာရေး၊ ကျေးရွာသူကြီးတို့ကအနှုတ်အယူမရှိစေနှင့်။ အသည်အ
လှဝင်နေကပွားတို့ကိုကျေးရွာမှတစ်ဆင့်သွင်းပြုစု၍ယည်တော်ကြီးမှတစ်ဆင့်ရွက်
စေ။

(23 July)

1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခု (ငါ့ခေါင်လဆန်း ၁၄ ရက်နေ့) နား ခံ ပြောကြားမှုတွင် ပြန်
(ရှေး ဟောင်း သူ နာသန)

1 January 1802

17 May 1783

၁ သကရၢဇ် ၁၁၄၅ ခုနယုန်လ အမရပူရ ရွှေပြည်တီး

၂ ချောပြီပွတ်တင်သံစင်ချိန်ဝင် ၁၂၈ သပြာကျပ်ပေါင် ၁၂၈၀၀

၃ ပြကတေအရည်ကျိ၍ မင်အဆက်ဆက်တရံတဆစ်မဖြစ်

၄ ပူမြသံအမြောက်တီး သွန်လုပ်သည်ကား သကရၢဇ် ၁၁၆၃ ခု

၅ ပြာသိုလ် ရတုပေါမ ဆရာစန္ဒရူဟသ ၂၉ အံသၢနံနက် ၄ ချက်တိ

၆ ကျော်၆နာရီတွင် ၂၀၆ ဖိုကျိချက် စေ၍တပဟို ကျော် ၃နာရီ ၃

ရ ပတ်တွင်ပန်ဝဲသမား ၁၆ ယောက်သွန် စေရ၏တနာရီ ၅၂ ပတ်

၈ သော်ဆင်ဖြူမျာသီခင်လွက် ဧပြာသီခင်ဘဝရှင်မင်ပြာ၏ ရွှေဖုန်

၉ တော် ဧပြာငုံနတ်မျာ သောငံသာ စေါင်မလှာ၍ အနာအဆာအပေါက်

၁၀ အပြဲမဟီရည် တော်မူတိုင်း ပြင်ခြင်သို့ ရောက်စေရသတည်း

(မန္တလေး တက္ကသိုလ်ပြတိုက်၊ သန်းထွန်း၊ နယ်လှည့် ၁၊ ၁၉၆၈၊ စာ ၉၁)

ဗန်ကျီဇဇရွာတိုက်၊ အရှေ့တောင်ကိုယ်မား ၊ စည်သူကန်ရိုး က မြောက်ကိုတင်
 တောင်ရှင်မဇ္ဈတောင်၊ ၎င်း မြောက်ကိုမင်း ယာကုန်း ၊ ၎င်း မြောက်ကို
 တောင်ကကော ညောင်ပင်၊ ၎င်း က မြောက်ကို ကျောက်ကြီး ရွာ၊ အနောက်ကို
 ရွှေဘက်၍ မြောက်ယမား ထိ၊ ၎င်း အနောက်ကိုယ်မား ကောက်ကောက်စင်း
 စင်း ကို ရွှေဘက်၍ ဗန်ကျီ တောင်ရိုး ထိ၊ ၎င်း ကို ရွှေဘက်၍ တောင်ယမား ထိ၊
 ၎င်း ကအရှေ့ကိုယ်မား ကောက်ကောက်စင်း စင်း ရွှေဘက်၍သတ်ရင်း နမိတ်
 စည်သူကန်ရိုး ထိ၊ ၎င်း နယ်ဂရပ်အတွင်း ဗန်ကျီဇဇရွာတိုက်နယ် မြေဖြစ်စေ၊
 ဗန်ကျီဇဇရွာတိုက်ကိုလည်း ဆား လင်း ကြီး ရွာသူကြီး ငနီကိုသူကြီး ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၄ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ၁၈ May 1802
 နော်ရထာပြန်။

(ဆား လင်း တောင်ပေါ် ကျောင်း ရှင်အာဒိစ္စ)

မဟာမုနိဘုရား မှာထား သည်ပုဏ္ဏား တို့ကိုချမ်းသာပေးတော်မူသည်။ ဘုရားမှာမနေစေနှင့်။ လွတ်စေ။ ပုဏ္ဏားခေါင်းမှာဝေအပေါင်းအတော်တို့နှင့်သင့်တင့်အောင်ပေါင်းဘက်နေထိုင်ထမ်းရွက်ပြုစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၄ ခုတော်သလင်းလဆန်း ၃ ရက်နေ့နားခါး ၁၈၀၂
 စွာနေရသောထွင်ပြန်။

(အောင်မြင်းစု)

မန်လည်ငါး ရွာ နှင့် ခေါင်း တုံမြို့နယ် မြေ မှုမှာ ပူ မွေ တောငါးကစသည် အနောက်
 ကိုနန်း မိချောင်း ကောက် ကောက်စင်း စင်း ၊ ချောင်း တောင်ဘက်နား ကို
 ရွှောက်ပြီး လွှင်မဲဇာ ချောင်း ကိုကူး၍ မင်း ဝံ တောင်ရိုး ထိသတ်ဆိုသည်။ မြောက်
 ဘက်ကို ခေါင်း တုံမြို့နယ် မြေ ၊ တောင်ဘက်ကို မန်လည်နယ် မြေဖြစ် စေ ၊ တံခွန်တိုင်
 ရွာ ၊ နန့်သဲရွာ ၊ ခိုနန်း ရွာ ၊ ကွမ်း ချောင်း ရွာ ၊ စည် မော်ရွာ ၊ သဲကုန်း
 ရွာ ၊ အိုက်မရွာ များ နှင့် မန်လည်မြို့နယ်သမုတ်ပိုင်း ခြား တော်မူရသလိုပါဝင်သည်
 ကျေး ရွာကို မန်လည်သူကြီး ကစီရင် စေ ၊ မန်လည်နယ်တွင်း သို့ပါဝင်သည်ကို ဝန်
 ဝန်စု ရွှေခွန် တော်ဆက် ထုံး ခွန်ရွာ ၊ အင်ပင်ရွာ ၊ နန့်သဲရွာ ၊ တည်ကုန်း
 ရွာ များ လည်း အရပ်ရပ်မြို့ရွာ နယ်တွင်း ရှိအခွန် တော်ဆက် ကျေး ရွာတကာနည်း
 မန်လည်သူကြီး ကစီရင် စေ ၊ မန်လည်သို့ပါဝင်သည် ကျေး ရွာကို (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁)¹⁷⁸³
 ၅၃ (၁၁) ၆၄ ခု ခေါင်း တုံကစစ်တမ်း စာရင်း ပါသည်ကိုသိမ်း ၊ မန်လည်ကစစ်
 တမ်း စာရင်း ဆက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခုနတ် တော်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ၆⁶ December 1802¹⁸⁰²
 များ သီဟ နော်ရထာပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စလင်း မြို့မှ ချီသွားကြီး အခြား မရှိ စေနှင့်။ ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်
 ဟင်္သာတံဆိပ်စာ ချွန် ပေး အပ်ခန့်ထား သူပိုး စား မြေတိုင်ကြီး ဇေယျာဗ္ဗရတ
 မဟာခံ ငရွှေဆိုင်သား င တောကိုတဝတည်း တိုင် ဆော်ကြီး စိုး စီရင် စေ။ မ
 ဟာသမန်း ထွင် ပေး အပ်ရှိသည့်မြို့သွား ခန့်တံဆိပ်စာ ချွန် စစ်တမ်း စာရင်း
 များ ကိုသိမ်း ၊ င တောကစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၄ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နား 8 December 1802
 နော်ရထာပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဒုမာရသမိ၊ လက္ခဏ၊ သောမြ၊ ဒုဂါရသမိ၊ ရသမဒေဝ၊ ဟသီရသမိတို့ဓညဝ
 တိမြူကပင်အခြား ပုဏ္ဏား တို့နှင့်အတူမနေ၊ မဟာမုနိဘုရား အနီး အပါး နေ
 သူများ ဖြစ်သည်။ မဟာဒါနဝန်ကိုအပ်၍ မဟာမုနိဘုရား မှာ နေစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၄ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နား 22 January 1803
 ခုစံ မြေဝင်မှူး

ပြန်။

(အောင်ငြိမ်း စု)

ဓဉ္ဗဝတီမြို့ရှိကွမ်းသီး တော်ဆက်ကွန်တော်မျိုး မိန်းမစိုးတို့ဆွေသားမျိုးသား
 ပေါက်မြိုင်မြို့စား လူတို့ကိုရခိုင်လေး မြို့ကတစ်မိတ်ကျီဒဿမဘိဂဏ္ဍိယော ငွေဆက်သွင်း
 စေအမိန့်တော်မြတ်ရင်း အတိုင်း အသီးသီး ဆက်သွင်း ချီတံဆိပ်တော်ခံပြုရသည်။
 နောက်မြို့သူကြီးက ငွေခွဲယူခဲ့၍ဆင်းရဲသားတို့နှစ်ထပ်မကျသင့်၍ပြန်ပေးတော်
 မူသည်။ ငွေသားဖြစ်သည်။ ကွမ်းသီး တော်ဆက်ကွန်တော်မျိုး မိန်းမစိုးတို့ဆွေ
 သားမျိုးသား ပေါက်မြိုင်မြို့သူကြီးက ထပ်ချီတံဆိပ်မခံစေနှင့်။ အသီးသီးတံဆိပ်
 ခံသည်အတိုင်း ငြိမ်းစေ။ နောက်တစ်မိတ်ကျီဒဿမဘိဂဏ္ဍိယော ငွေကိုမြို့သူကြီးသို့ပေး၍
 မြို့သူကြီးက ဂွေဘဝါးတော်အောက်ဆက်သွင်း စေအတွင်း သံတော်ဆင့်ကိုဆင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၅ ခုနယုန်လဆန်း ၃ ရက် နေ့တပက်ဆွဲ ၁၃ ရာဇာစား 1803
 သုစိတ္တပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအချင်းတဝှင်မင်းတရားကြီးဘုရား အမိန့်တော်ရှိသင့်၊ ငါအချင်းဧကရာဇ်မင်းမြတ်သည်မင်းသားမန်တို့ခံဝံ့သော မုဒါတ်သိက်ကိုဦးထိပ်နှိုက်စိုက်လျက်နှစ်ကြိမ်မြောက်စင်ခံတော်မူ၍ ရာဇဓိတရား ဝဝပါး အပရိဟာနိယတရား ရပါး သင်္ဂဟတရား ၄ပါး စသောမင်းကျင့်တရား ဘုရားလောင်းတို့ဖြည့်မြဲဖြစ်သောစရိယတရား ၃ပါး နှင့်ပြည့်စုံသဖြင့် ခတ္တိယ အဖြစ်သို့ရောက်တော်မူသည်။ အမှုတော်ကိုမသွေမဖီဦးလည်မသုံသမ်း ရွက်သော သူတို့ကိုလည်း သားတော်အစဉ်မြေးတော်အဆက်မြစ်တော်အညွန့်အနွန့်ရှည်စွာ ခတ္တိယအနွယ်မြတ်သို့ရောက်သဖြင့် ထင်ရှားလမည်ရည်တော်မူ၍ လောကီကျမ်းဆရာတို့သည် ဗိဿနိုးနတ်ကိုချီးမွမ်းသကဲ့သို့ ငါတို့မင်းဧကရာဇ်သည်လည်း ရည်တော်မူတိုင်း အပြီးသို့ရောက်မြဲဖြစ်၍ ပုခန်းမင်းသားအကြီးကျော်တင် ရာဇသုအုတ်စုနေရင်း ရွာနေငါးအောင်မင်း နှင့်လူပေါင်း ၁၀၀ ကို ခတ္တိယဘေဒနာဖြင့် စေသမုတ်ပြဋ္ဌာန်းတော်မူသည်။ အမှုတော်ကိုကုန်စွာ အောင်သိမ်း။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၅ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့နားခံ ၈ June 1803 စမြောက်

မှူးပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ ဒု၊ ပိုဒ် ၁၉၁ / ၁၅၊ ၁၂၅)

ကိုဝန်မင်း လှ ရွှေတောင်ကဝန်စု ရွှေခွန်ငွေခွန်သံသ စွေး ပယ်င်း ကျောက်
 နန်း ရိုး အခွန်တော်ဆက်လူတို့လုပ်စား မြဲပယ်နယ် ကျေး ရွာများ ကိုစော်ဘွား
 မြို့စား မြို့ရွာသူကြီး နယ်ရှင်ပယ်ရှင်တို့ကနယ်ကြီး အတွင်း ကျေး ရွာဖြစ်သည် နှောင့်
 ရှက်လူယူသော ကြောင့်အခွန်ဆက်အစုသား တို့တိုး ဘလက်မကွာသား မဦး ချလုပ်
 စား သည်နယ် မြေ ကျေး ရွာများ တွင်မနေပါရအခြား ကျေး ရွာသို့ထွက်သွား
 ပြောင်း နေရသည်။ ရွှေပြည် သေနတ်ခဏ္ဍိယများ မှာလည်း ဝင်ထမ်း ရှိနေသော
 ကြောင့်အခွန်တော်မပြေရှိပါသည်။ စီး ပွား တော်မပျက်နေရင်း ကျေး ရွာများ
 ကိုစော်ဘွား မြို့စား မြို့ဝန်မြို့သူကြီး ပယ်ရှင်နယ်ရှင်တို့ကမလှမယူမနှောင့်မရှက်
 ရွှေပြည် သေနတ်ခဏ္ဍိယများ မှာမဝင်မထမ်း စေရ။ တမြို့ကရွာ ပြောင်း သွား
 နေထိုင်သည့်အခွန်တော်ဆက်မှန်သမျှလူတို့လုပ်စား နေထိုင်မြဲမြို့ကျေး ရွာများ သို့
 သိမ်း သွင်း ထမ်း ရှက် နေထိုင်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။
 ကိုဝန်ဝန်စုနန်း ရိုး ရွှေခွန်ငွေခွန်သံသ စွေး ငှက်မြီး ဆက်အခွန်ထမ်း လူတို့မှာ
 ယစဉ်ထုံး စံရှိသည်အတိုင်း တိုက်တော်ကျတော်ရှိနှစ်စဉ်ဆက်သွင်း ရသည်ဖြစ်သည်။
 ရွှေခွန်ငွေခွန်သံသ စွေး အခွန်ထမ်း လူတို့ နေထိုင်မြဲပယ်နယ် ကျေး ရွာကိုစော်
 ဘွား မြို့စား မြို့ရွာသူကြီး တို့ကပယ်နယ်အတွင်း ဖြစ်သည်။ စီရင်ရကောင်း သည်
 မဆိုစေနှင့်။ အခွန်တော်ထမ်း မှန်သမျှလူတို့ကိုဝန်စုဆိုလျှင်စီရင်စေ။ (သက္က
 ၇၁၆) ၁၁၅၅ခုထုတ်ပြန် တော်မူသည့်အမိန့် တော်နှင့်ရှိ လေပြီး သည်အမိန့်တော်¹⁷⁹³
 မြတ်ရင်း အတိုင်း ဖြစ်စေ။ အခွန်တော်ထမ်း လူတို့ နေထိုင်ရင်း ကျေး ရွာကအ
 ခြား တပါး ထွက်သွား ပြောင်း နေသည့်လူတို့ကိုလည်း ကိုဝန်မင်း ကျော်ရွှေတောင်
 ကသိမ်း ခုံး ချီလုပ်စား နေထိုင်မြဲ ကျေး ရွာမှာ နေထိုင်ထမ်း ရှက်စေ။ အခွန်
 တော်ဆက်လူတို့ ရွှေပြည် သေနတ်ခဏ္ဍိယများ မှာထမ်း ရှက်ရှိသည်မှန်လျှင်လည်း မ
 ထမ်း မရှက်စေနှင့်။ နှုတ်ချီဆိုလျှင်အခွန်အစုမှာထမ်း ရှက်စေ။ စော်ဘွား
 မြို့စား မြို့ဝန်စစ်ကဲမြို့ရွာသူကြီး တို့ကမနှောင့်မရှက်မလှမယူ ကြေး ငွေမတောင်း
 မခံမစီရင်စေနှင့်။ ဝန်စုဆိုလျှင်စီရင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၆ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့နား ၁၆
 စ မြောင် မှူး ပြန်။
 (မိုး ဩဂုတ် ၂၀၁၄)

ဒေဝဒဟ ကောလိယကပ္ပိလဝတ်ပြည်ကြီး သာကီဝင်မင်း တို့ (ကဲ့သို့သ ဝေမခြား)
 ဖြစ်စေခြင်း ငှါသား တော်မှီး (မိတ်မင်း သား သတိုး မင်း ရဲ ရွှေ တောင်နှင့်)
 သမီး တော် (မင်း မြတ်စောထီး) သီရိမလ္လာနန္ဒာ ဒေဝီတို့ကိုလက်ထပ် (မဂ်လိ
 ဆောင်) တော်မူမည်။ အခမ်း အနား မှာ (သတိုး မင်း ရဲ ကျော်ခေါင်) ရွှေ
 ကုမင်း သမီး သီရိရတနာ ဒေဝီတို့ကို (လက်ထပ် မင်္ဂလာ ဆောင်) တော်မူသည်
 (အတိုင်း) ခန့်ထား စီရင် (စေရမည်) ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုပြီး ပြေ
 အောင်စီရင်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၆ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ၂၃ January 1805
 ထွင်ပြန်။
 (တက်ဗဟို ၄၅၂၁၉)

ကိုဝန်ဝန်စု ငွေခွန်ဝန်စုလူတို့တွင်အမှအရှက်အတင်ရှိသမျှကိုကိုဝန်ကစစ်ကြောစီ
ရင်စေ၊ လွတ်ရုံး မလျှောက်မသား မစီရင်စေနှင့်၊ လျှောက်သား လျှင်အာ
ကိုဟက်၊ လျှောက်သား သွား လျှင်ဒူး ကိုဖြတ်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၆ ခုတပေါင်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ၅ March ကျော် ၁၈၀၅
နေ့ ရသေ့ပြန်။

(မိုး ဩဉ်၊ ပု၊ ၆၀၄)

မဟာ မုနိဘုရား မှာ အမိန့်တော် နှင့်ထူး သည့်ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ် ယောက်တို့ကိုဘုရား
ကလွတ်၍ အထက်ထမ်း ရွက် နေထိုင်မြဲထမ်း ရွက် နေထိုင်ပါစေ မည်အကြောင်း နှင့်
ရှင်ရ သေ့က မေတ္တာ ရပ်သည့်အတိုင်း ဘုရား ကလွတ် စေ ၊ အထက်ထမ်း ရွက် နေ
ထိုင်မြဲအတွင်း နေထိုင် စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခု ဝါ ခေါင်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခံစမြဲ ဝင် မှူးတွင်
ပြန် ။

(အောင်ငြိမ်း စု)

17 October 1805

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုသီတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ရဟန်း ဂွင်လင်္ကာ ဒီပ
ကိုအဆက်အနွယ်သိက္ခာ ကျင့်ဝတ်အကြောင်း အရသာများ ကိုသိသာအောင်ဆရာတော်
ကမေး၍ စာသွင်း စေအမိန့်တော်အတိုင်း ရဟန်း ဂွင်လင်္ကာ ဒီပကို မေး ဆေး
ထွက်ဆိုချက်၊ ဂွင်လင်္ကာ ဒီပအဆက်အနွယ်ကို မေး ဆေး သော် ကျောက်ဆည်မြို့နယ်သို့
မီး ခံရွာ ကျောင်း ဂွင်သာရမညွှတ်သော မဏ္ဍပ်ပါသည်။ ၎င်း ထံမှ ပဉ္စင်း ခံ
ပါသည်။ ကမ္ဘာဝိသရာဇ်မှ ဝှံ့စည်း ဂွင်ပဏ္ဍိတ တော်သော ဂွင်ဂုဏ်ရံသီ ကျောက်တန်း
ရွာ ဂွင်ညာဏသုံး ပါး ကမ္ဘာဝိသရာဇ်ဖြစ်ပါသည်။ ဂွင်သာရမညွှတ်သော မင်း ယင်
တော် ကျောင်း ဂွင်အဂ္ဂ မေဓါ၎င်း ဂွင်အဂ္ဂ မေဓါရကအထက်အနွယ်အဆက်ကို
မသိပါ။ ၎င်း ဂွင်သာရမညွှတ်အဂ္ဂ မေဓါတို့လည်း မင်း ရွာဆရာတော် ငယ် ရေ
ရွှေမြင်တင်၊ ပုဂံမြစ်ကျင်း ဆရာများ နှင့်တပေါင်း တဘော်သမဂ္ဂတချက်တည်း
ဖြစ်ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများ ကို မေး သော် ပဌမပါရဘိကအင်္ဂါနှစ်ပါး ဒုတိယ
ပါရဘိကအင်္ဂါ၅ပါး တတိယပါရဘိကအင်္ဂါ၅ပါး ၊ စတုတ္ထပါရဘိကအင်္ဂါ၅ပါး ၊ ပါရဘိ
ကတပေါင်း ၂၄ ပါး ၊ သင်္ဃာဒိသိသိကစ၍သိက္ခာပုဒ်အရေအတွက် ၂၂၇ ပါး ၊ အဓိဋ္ဌိန်
တင်ခြင်း ၊ ချဉ်း ၊ ကပ္ပိယကုဋီ၄ ပါး ၊ ကာလိက၄ ပါး ၊ ၎င်း ကိုသုံး ဆောင်သည့်
ကာလအပိုင်း အခြား သီလ၄ ပါး ၊ သုဒ္ဓိ၄ ပါး ၊ ပရိဘောဂလေး ပါး ၊ ဥပုသ်ကိုး
ပါး ၊ ပဝါရဏာကိုး ပါး ၊ အကပ်ခံခြင်း ငါး ပါး ၊ အကပ်ပျက်ခြင်း ခြောက်ပါး ၊
ကုလဒူသကရှစ်ပါး ၊ အနေသနနစ်ဆယ့်တပါး များ ကို ရေတွက် ပြောဆိုသည်။ ယခု
ရွှေမြို့တော်သို့လာသည့်အရသာများ သည်ကုလဒူသကအနေသနဖြစ် မည်မဖြစ် မည်ကို
မေး သော် ပစ္စည်း ကို တောင့်တ၍ ပြုသော သောကုလဒူသကအနေသနဖြစ် ကောင်း
ပါသည်။ တပည့်တော်မှ ပစ္စည်း ကိုမတောင့်တပါ။ ပြည်သူလူရဟန်း ကိုချမ်းသာ
စေလိုသောဆန္ဒ၊ မင်း ဧကရာဇ်အကျိုး တော်ကိုလို သောသုန္ဒရီစိတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်
ပါသော ကြောင့်ကုလဒူသကအနေသနမဖြစ်သင့်အယူရှိပါသည်ဘုရား ၊ ဝဲလောင်ရွာ
ကျောင်း ဂွင်လင်္ကာ ဒီပထွက်ဆိုချက်ကို ဆောက်လုပ်ဥပဇ္ဇာသိဆရာကမ္ဘာဝိသရာဇ်တို့သည်
ကျမ်း ဂန်သိမြင်သောပုဂ္ဂိုလ်ပင်ဖြစ်သည်။ ဂွင်လင်္ကာ ဒီပလည်း အသင်အကြား ရှိသော
ပုဂ္ဂိုလ်ပင်ဖြစ်သည်။ ဆရာတော်တို့မိန့်ဆိုကုန်သည်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ကျောက်ဆောက်မြို့အုပ်သီရိစန္ဒာကျော်ထင်ကိုမခေါ်သဘင်္ဂြိုဟ်။ ဆင်ဖြူတော်ကိုသီရိစန္ဒာကျော်ထင်ကြွတ်မ၍ အောက်မတော်များ နှင့် ရွှေဘဝါး တော် အောက်အလွင် ရောက်အောင် အောက်ငင်စေ။ တနက်ပလိဆင်လည်း တော်သင့်အောင်ခန့်ထား၍သွားစေ။ ဝဲလောင်ရွာရှင်လင်္ကာဒီပကိုလည်း ရပ်ရွာပြန်စေ။ ဂွေနှင်းလိုက်ပို့စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုနှစ်သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့တွင်ပြန်။^{18 October 1805}

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

[illegible]

(29 October 1805)

ပါသည်။ စိတ်ကြောင့် အထွက်၊ ဤသို့ နှစ်နှစ် နေ (ဆယ်) နှစ်တန် ဆောင် မုန်း လဆန်း
 ဂရက် နေ့ပေး သည်။ စက္ကနိတ်အတွင်း တံဆိပ်ငါး ချက် နှင့် ပါသည်တရပ် စိတ်ထွက်၊ ဝှံ
 လိမ် စော်ဘွား ဟုတ်လော့ ရဲကြား ရောက်ပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်မင်း၊ ဗိုင်းလျှပ် စော်
 ဘွား တော်စွာ ကုန်သည်အုပ်ထုတ်တံဆိပ်များ နှင့် ပျောက်၍ မေးမြန်း စုံစမ်းလျှင်
 နေထွက်ဘုရင် နိုင်ငံ တော်အတွင်း မိုးညှင်း မြို့မှာ ဂရိ နေ့ကြောင်း ဤသို့ ပါသည်။
 လော့ ရောက်သည်မှ နှစ်လျှင် တော်စွာ ကုန်သည် ကျေးဇူး သစ္စာမစောင့်လှူဆီး လက္ခဏာ
 ထွက်သွား သူဖြစ်ပါသည်။ လက်ခံ၍ မယား ပါနှင့်၊ ကွေမိ အောင်တမ်း ဆီးပါ။ တော်
 စွာ ကုန်ယူသွား သည်တံဆိပ်များ ကို မရလျှင် ကျနပ်တို့အကြီး အအုပ်အပြစ်မကင်း ဂရိ ပါသည်။
 နေထွက်ဘုရင် ပြည်နှင့် တရပ်ပြည်မှာ အမှုမရှိပါ။ ဗိုလ်ချုပ်မင်း ကကျနပ်ကို ချစ်မေတ္တာရှိ
 သည် နှင့်အညီ တော်စွာ ကုန်သူပုန်သူကန်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ တမ်း ဆီး၍ ပို့အပ်ပါ။ မပို့အပ်
 လိုလျှင်လည်း ဗိုလ်ချုပ်မင်း က တော်စွာ ကုန်ကို သတ်ပါမည်။ အကြောင်း ကိုကြား ရောက်ပါ
 သည်။

19 December 1805

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ ခုနှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့မြေစွန်း ဝန်ဗိုင်း ဝန်
 မင်းတို့သွင်း၊

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

နေဘက်ဝင်း မှူး ဟောင်း နေမျိုး သင်္ဃိယာမယား သေလွန်ရသော ရွှေသွယ်
 နေရာ နေကြံစိသည်။ နေရာအလိုက်သဖြင့် စေ၊ လက်မှိုင်း စော်ဘွား ရိုး ငစံ
 ဆင် လျှောက်ချက်အစစ်ခံချက်ကို ထောက်၍ ငစံဆင်ကိုလက်မှိုင်း မြို့ကရင်၅ ခေါင်း
 လဝ၃ ခေါင်း နှင့်တကွ စော်ဘွား ခန့်ထား မည်အစစ်ခံချက်ရင်း အတိုင်း လည်း
 စစ်၊ မင်း ကျန် တော် မျိုး ခံအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် စေမည်၊ စစ်ကိုင်း မင်း ၊
 ပြည်မင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊ ပုခန်း မင်း ၊ မိုး မိတ်မင်း တို့ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း
 သင့်ပြီ၊ သိရီသု ကေသာကို ကျောက်တလုံး ကင်း ကိုသနား တော်မူသည်၊ စာချွန်
 ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ဝါတွဲလပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခရုဘဇာ နေရာ
 ထာထွင်ပြန် ။
 (ရွှေ ဟောင်း သု တေသန)

နွား မရံ နေငရွှေအောင်၊ ငသူ၊ ငလုံတို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွှေအောင်နှင့်ငွေကြေး ၁၀၊ နွေထိုး ငွေငယ် ၄၀၊ ငသူနှင့်ငွေကြေး ၃ နွေထိုး ငွေငယ် ၃၀၊ ငလုံနှင့် နွေထိုး ငွေငယ် ၃၀ကို ငွေတော်များ နည်း ၊ ယေနတ်ထား လှံဘင်ဆောင်ရောင်း ဝယ်စေ၊ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရသဝန်ကြီး စာရေး တို့သံ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုနှစ်စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရွက်စေ၊ တနှစ်ကို ၁၇၈၃ အောင်က ယေနတ် ၇၀၊ ငသူက ယေနတ် ၃၉၊ ငလုံက ယေနတ် ၃၀ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့နား ၈ February 1806 ခံစမြေောင်မှူး တွင် ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

မဟာဝိနည်းနတ်ပူဇော်မည်မှဘုံရသီစန္ဒရမာသဒအသံဘတပေါင်းလဆန်း ၁၄
 ရက်နေ့ညသည့်ရသီမထွက်ကျမ်းထွက်အတိုင်းလပြည့်တိတိဖြစ်သည်။ တပေါင်းလဆန်း
 ၁၄ရက်နေ့ညကိုရသားတင်၍အထက်အမိန့်တော်ရင်းအတိုင်းပူဇော်ကြစေ။
 ကောက်သစ်ထမင်းစားမှဘတပေါင်းလဆန်း ၁၄ရက်နေ့ညကိုတတိယသံဝန်ဘ
 ရီပြည့်ထွင်စားစေ။ နှစ်သစ်ကိုလည်းအမြောက်သံပေးစေရမည်။ အမြောက်
 ကြီးဝလုံးကိုအရှေ့တောင်ပြင်ရေစပ်သို့ထုတ်ယူခင်းကျင်း၍တပေါင်းလဆန်း
 ၁၄ရက်နေ့ညတတိယသံဝန်ဘရီပြည့်အခါတော်ထွင်အမြောက်သံပေးစေ။ မိုး
 မိတ်မင်းသားဝန်၊ ဒိုင်းဝန်လျှောက်ချက်ကိုထောက်၍ငစန်ရောင်ကိုမိုးမိတ်
 မြို့ဝန်ခန့်ထားမည်။ စစ်ကိုင်းမင်း၊ ပြည်မင်း၊ ပုဂံမင်း၊ ပုခန်းမင်း၊
 မိုးမိတ်မင်းတို့ဆက်သွင်းချက်အတိုင်းသင့်ပြီ။ ဆိုင်ရသမိုးမိတ်မင်းသားဝန်အ
 ဆင်အဆိုကိုခံ၍အုပ်ချုပ်ထိန်းသိမ်းစီရင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၆ရက်နေ့နားခရဘဇ်နေ့ရသား
 ထွင်ပြန်။
 (ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင်
 အသွင်တဝှင်မင်း တရား ကြီး အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့လက်ထက် တော်စုဖွဲ့ တော်
 မူသည်စုကြီး ရွှေပြည်သေနတ်အမျှထမ်း တို့သည်ကလေးရွာပြင်မြင့်သဖြင့်အဝင်အထွက်မ
 ညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအဝန်း မယိုမယွင်း စေသင့်၊ တိုင်း ပြည်
 အခြေအမြစ်ဖြစ်သည်ကို ထောက်တော် မူ၍သား တော်အစဉ်မြေး တော်အဆက်မြစ်
 တော်အညွန့်အစုန့်ရှည်စွာအမျှထမ်း သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌာ၊ ငါအရှင်ဧက
 ရာဇာမင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မဇ္ဇာတောဒေ
 ဝိနိဝိယတိဿမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခဲသော မုဓိတိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ် မြောက်
 စင်ခံ တော်မူ၍သဗ္ဗညုတဘုမ္မိတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည်နှင့်အညီသဘာဝတော်မြတ်
 စီး မျိုး ပြည်သူတို့စီး ပျိုး များ မည်ကိုသာရည်တော်မူ၍မင်း ဧကရာဇ်ရသောတရား
 အပေါင်း ကိုမပြတ်ကျိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်ခပ်သိမ်း သောပြည်သူသတ္တ
 ဝိတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ်တော်မူသည်။ ရှေး ဘုရား အလောင်း
 မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှလည်း မိဌာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်သမျှမရွတ်မလွဲပြီး
 စီး မြဲဖြစ်သည့်အတိုင်း ရွှေပြည်သေနတ်မည်း၊ ငွေစိမ်း သာ၊ ငသဘက်၊ ငကံတို့လူငှ
 ငမြတ်ကောင်း ကိုအကြပ်၊ ငပေါင်ဝံ၊ ငပြည်၊ ငအုပ်တို့လူငှငသဘာဝစိမ်း ညှိကိုအကြပ်၊
 ငရွှေပြည်၊ ငကြာ၊ ငစံငြိမ်း၊ ငဝို၊ ငစံမင်း တို့လူငှငရွှေဥကိုအကြပ်၊ ငယ်၂၃၊
 အထိ၂၃ရအကြပ်၅ပေါင်း ၅၅ငနက်ကိုသွေး သောက်ကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည်သေနတ်အစုဖြစ်စေ
 ထပ်၍သမုတ်ပြဌာန်း တော်မူသည်။ ကျေးဇူး သစ္စာတော်မြတ်
 နှစ်ပါး ကိုစောင့်ထိရိုသေစွာဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမှုတော်ကိုကုန်ထွင်အောင်
 ထမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော်၇ရက်နေ့နံနက် ၉ နာရီ ၁၈၀၆
 နော်ရထာပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သတိုး ခမ္မရဘဇာကို ရွှေစက်တော် အောက်မင်း ကွန်းတွင် နေစေ၊ စစ်ကိုင်း
မင်းဆင်း ကပ်မှူး ရဲထင်ဗလကို မုတ္တမမြို့အဝင်လကွန်း ဗျည်မြို့ကိုမြို့စား ခန့်ထား
ထမ်းရွက်စေမည်၊ စစ်ကိုင်းမင်း၊ ပြည်မင်း၊ ပုဂံမင်း၊ ပုခန်းမင်း၊
မိုးမိတ်မင်း ကိုသွင်းချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော်ဂရက်နေ့နား 10 February 1806
ထာထွင်ပြန်။
(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

12 February 1806

သံချက်ဝန် ငွေတောင်လှစည်သူအရီး သေလွန်ရသမျှအား ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းသိရှိ
စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၂ February 1806
ရက်စွဲတပ်နှစ်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူလက်နက်စင်္ကြာသခင်
 အသွင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အိမ်နဲ့တော်ရှိသည်။ ငါ့လက်ထက် တော်စု
 ဘွဲ့တော်မူသည့်စုကြီး ရွှေပြည်သေနတ်အမျှမ်း တို့သည်ကလေးရှည်မြင့်သဖြင့်အဝင်
 အထွက်မညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအငန်း မယိုမယွင်း စေသင့်တိုင်း
 ပြည်အခြေမမြဲစိမ့်စိမ့်သည်ကို ထောက်တော်မူ၍သား တော်အစဉ်မြေး တော်အဆက်
 မြဲစိတော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာအမျှမ်း သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌာ၊ ငါအရှင်
 ကေရုဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာဇာ
 ဒေဝါနံပိယကိယမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခံ သောမုဗ္ဗိဘိသီကိန္ဒစိကြိမ်မြော်
 စင်ခံ တော်မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည်နှင့်အညီသဘာဝတော်မြတ်
 စီး ပွား ပြည်သူတို့စီး ပွား များ မည်ကိုသာရည်တော်မူ၍မင်း ဧကရာဇ်ရာသောတ
 ရား အပေါင်း ကိုမပြတ်ကျိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်ခပ်သိမ်း သောပြည်
 သူသတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ်တော်မူသည်။ ရှေး ဘုရား အလောင်း
 မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှလည်း မိဋ္ဌာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း သမ္မမ
 ချွတ်မလွဲပြီး စီး ဖြူစိသည့်အတိုင်း ရွှေပြည်သေနတ်ငပေး ၊ ငသားတိုး ၊ ငသား
 တင် ၊ ငသား မွေး ၊ ငမြတ်လွေး ၊ ငရေ ၊ ငပေ ၊ ငသားတုတ်တို့လူ ၊ ငလွေး ကို
 အကြပ် ၊ ငရွှေတောင် ၊ ငရွှေဦး ၊ ငဝံ ၊ ငရွှေပင် ၊ ငကံပေး ၊ ငရွှေပု ၊ င
 မြတ်ရာ ၊ ငဝိတို့လူ ၊ ငမွေး သာကိုအကြပ် ၊ ငရန်စေ ၊ ငပဲ ၊ ငကံကြီး ၊ ငကြီး ၊
 ငနီ ၊ ငမှီ ၊ ငဆိုး ၊ ငတိုး တို့လူ ၊ ငရန်ရှင်း ကိုအကြပ် ၊ ငဝါ ၊ ငမြတ်ရာ ၊ ငမြတ်
 ဝန် ၊ ငစံလှ ၊ ငဝေ ၊ ငနတ်ပေး ၊ ငသားရတို့လူ ၊ ငတုတ်လှကိုအကြပ် ၊ ငယံ၃၉၊
 အထိသောအကြပ်၅ပေါင်း ၅၅ငအိုကျော်ကိုသွေး သောက်ကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည်
 တော်သေနတ်အစုဖြူစေ၊ ထပ်၍သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း ဘွဲ့စုတော်မူသည်။ ကျေးဇူး
 သစွာတော်မြတ်နှစ်ပါး ကိုစောင့်သိရိုသေစွာဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမှုတော်
 ကိုကုန်တွင်အောင်ဆင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ခုစုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၀ရက် 12 February 1806
 ဇန်နဝါရီ ၁၁ ရက်နေ့တွင် နာခံ ရာ
 ဇန်နဝါရီ ၁၁ ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

တန်ခူး လဆန်း ဂရက် မြောက် သောတီထီ နှိုက်အ သောက ဆေး ကိုသုံး ဆောင်အပ် ^{26 March 1806}
ကြောင်း ၊ မန်နတ်ရုပ် မန်နတ်သမီး ရုပ်တို့ကိုသမန်း မျက်ဖြင့် ကောင်း စွာထပ်
ပြီး လျှင်တန်ခူး လဆန်း ၁၃ ရက် ဝိဒ္ဓါတီထီညည်အ ခါဥယည် မြေ ^{31 March 1806} မွေ လျှော်အွယ်လုပ်
ဆောင်တည်ထား ၍ တန်ခူး လဆန်း ၁၄ ရက် မြောက်ကံ မ ^{1 April 1806} ခွဲ မည် သောတီထီ
ပူဇော်အပ် ကြောင်း ကိုရတမတ္တဏ်ကျမ်း ထွက်သည် နှင့်အညီလုပ် ဆောင် ပူဇော်
တော်မူမည် ၊ အသောက ဆေး အဆောင်ယူ မန်နတ်ပူဇော်အခန်း အနား ခန့်
ထား စီရင်ရှိသည်ကို စီရင်မြဲအတိုင်း စေ့ငှ အောင်စီရင်၍ ပူဇော်စေ ၊ မင်း
ညီမင်း သား များ တော်မတ် တော်ပြည်သူပြည်သား တို့ကိုလည်း အမွှေး အထုံပန်း
နံ့သာများ နှင့် မန်နတ်တန် ဆောင်ကို ဝင်၍ ပူဇော်ကြစေ ၊ ^{31 March 1806} တန်ခူး လဆန်း ၁၃
ရက် ၁၄ ရက် ၁၅ ရက် (၃) ရက်အတွင်း ကိုလည်း လူရှို့လူငယ် သောကတို့ မိန်း မတို့ကို
အမွှေး အထုံရည် ၊ ရေကြည် ရေသန့်များ နှင့် ရေသွန်း သဘင် ပျော်ရွှင်ကစား ကြ
စေ ၊ ရုပ်စုထွက်စုလမ်း သေးလမ်း မများ ကို စေ့နဲ့ အောင်မောင်း ခတ်စေ ၊
ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင် ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နံနက် ^{13 February 1806} ခံစ မြှောင် မှူး
ထွင်ပြန် ။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင်
 အသျှင်ဘဝဂူငါးမင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့ရွှေလက်ထက် တော်
 စုခွဲတော်မူသည်။ စုကြီး ရွှေပြည်သေနတ်အမျှမ်း တို့သည်ကလေးဂူပြင်မြင့်သဖြင့်အ
 ဝင်အထွက်မညီမညွတ်မဂွင်း ခလင်း ရှိရသည်။ အစုအငန်း မယိုမယွင်း စေသင့်
 တိုင်း ပြည်အခြေအမြစ်ဖြစ်သည်ကို ထောက်တော်မူ၍သား တော်အစည်မြေး တော်
 အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာအမျှမ်း သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌာ။ ငါ
 အသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေးဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာဇာ
 ဒေဝါနံပီယတိဿမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခဲ သော မုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ်မြောက်
 စင်ခံတော်မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင်တော်မူသည်နှင့်အညီသဘာဝတော်မြတ်
 စီး ပွားပြည်သူတို့၏စီးပွားများ မည်ကိုသာရည်တော်မူ၍မင်း ကျင့်ရသောဘုရား
 အပေါင်း ကိုမပြတ်ကျိုး ကုန်အား ငှက်ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်ခပ်သိမ်း သောပြည်သူ
 သတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ်တော်မူသည်။ ရှေး ဘုရား အလောင်း
 မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှလည်း မိဌာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်ပြဌာန်း သမျှမ
 ချွတ်မလွဲပြီး စီး ဖြစ်သည်အတိုင်း ရွှေပြည်သေနတ်ငါး ငါးအောင် ငါးဖြိုး ငါးသော
 လွင်၊ ငါးအေး၊ ငါးပေါင်၊ ငါးအ၊ ငါးဆုပေါင်တို့လူ၊ ငါးအိကိုအကြပ်၊ ငါးကြာမို၊ ငါးရွှေ
 မှတ်၊ ငါးကြာဥ၊ ငါးကြာနု၊ ငါးနီ၊ ငါးစံသု၊ ငါးတင်း၊ ငါးပန်တို့လူ၊ ငါးရွှေစကိုအကြပ်၊
 ငါးမြတ်ခဲ၊ ငါးမြတ်စို၊ ငါးတိုး၊ ငါးခဲ၊ ငါးပေါင်၊ ငါးပိုက်၊ ငါးအေး၊ ငါးအိတို့လူ၊ ငါးကြာစံ
 ချွန်း ကိုအကြပ်၊ ငါးကံပေး၊ ငါးသောနု၊ ငါးတလုပ်၊ ငါးလော၊ ငါးဆန်း၊ ငါးဂွန်း ခိုင်၊
 ငါးဂွန်း အိုင်၊ ငါးကံပေး တို့လူ၊ ငါးဖြူကိုအကြပ်၊ ငါးမြတ်သော၊ ငါးညို၊ ငါးနတ်ပေး၊ ငါး
 ခိုင်၊ ငါးမင်း၊ ငါးချို၊ ငါးဖြူတို့လူ၊ ငါးသောစံကိုအကြပ်၊ ငါးယံ၃၉အဝန်း၁အကြပ်၅ပေါင်း
 ၅၅၀မင်း ကိုသွေး သောက်ကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည်သေနတ်အပြုစေ ထပ်
 ၍သမုတ်ပြဌာန်း ခွဲစုတော်မူသည်။ ကျေး ဇူး သစ္စာတော်မြတ်နှစ်ပါး ကိုစေတင့်
 သီရိသေစွာဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမျှတော်ကိုကုန်ထွင်အောင်ထမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၂ရက်နေ့နား ၁၆ February 1806

နေရာထုတ်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

[illegible]

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက် ၁၄ February ၁၈၀၆

ဇနက်ရထာပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မြင်း ဧကန်ခံလက်ပံ ပေ့ ကျော်ကိုဆင် ကျော်တိုက်တပ်ရွာပရယ်၊ မြင်း ဧကန်ခံ
 ဧကန်တသိန္နကို မြေခက်ဘက်တိုက်ပင်တင်ရွာကိုသနား ခံစားမည်၊ စစ်ကိုင်း မင်း ၊
 ပြည်မင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊ မိုး မိတ်မင်း တို့ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ခံစားမြေခင် မှူး
 တွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သု ဧကန်)

ဒဝယ်နာ: ခံမနေဘဲ ရွှေ့တောင်ကို ခေါ်စေသည်။ ရောက်ချိန် ရောက်ထောက်
သင့်လျှက်မရောက်မလာ နေသည်မှတစ်ပါး ခေါ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်နေ့နာ: ခံမနေဘဲ ရောက်ထောင်
ပြန်။

(ရွှေ: တောင်း သုတေသန)

မြန်မာမြင်း စာ ရေး ကြီး တို့ကအမှုထမ်း စည်း ဂြပ် တော် မူရသမြင်း စုစာ
ရင်း တော်ဆက်သွင်း ရှိသည့်လူတို့ကိုသုံး ပါး မိဖုရား ထံဖြစ်သည့်နတ်ယူမည်ရှိခဲ့
သည်။ မြင်း စာရင်း ဆက်သွင်း ရသ မပါကုန် ရွှေမြို့ တော်ရှိအစုသား တို့ကလေ့ယ
ပေးပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အမှုထမ်း ဘွဲ့စည်း
တော်မူသည့်အမှုဖြစ်သည့်မြင်း စာရင်း ဆက်သွင်း ရသ ပါသူတို့ကိုမနှုတ်မယူ စေနှင့်။
စာရင်း မဆက်မသွင်း ကျန်သူတို့ကိုသုံး ပါး မိဖုရား မှာ ပေး အပ်ထမ်း ရွက် စေ။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ၁၇ February 1806
ခံစမြေ၁၆ မှူး တွင်

ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု နေသန)

နာပက်မြို့စား စောမယ်ကိုမိုး နဲတပ်တော်မှ အမှုတော်ကိုယ်မ်း စေ၊ အတွင်း
ဝန်ကယဉ်ရခန့်ထား ထမ်း ဂွက်စေမည်အကြောင်း နှင့်မှတား ချီသွား
စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပေါင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား 18 February 1806
တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အဝတ်ဖြူသည်မြတ် သောမင်း ဝတ်ကန်ဆာဖြစ်သည်။ မှူး မတ်ပြည်သူဆင်း ရဲသား
 တို့မှာအမင်္ဂလာ။ မင်္ဂလာ မှုများ ထွင်လူ သေလူရှင် မှစ၍အဝတ်ဖြူကိုမဝတ်မဆင်
 စေနှင့်။ အဝတ်ဖြူမှာသနား တော်ခံရမှဝတ်ဆင်ကြ စေ။ ညီတော်ပုခန်း မင်း
 ထမ်း ဟောင်း လူတို့ကိုစစ်ကိုင်း မင်း ကိုသနား တော်မူသည်။ စစ်ကိုင်း မင်း မှာ
 ထမ်း စေ။ တာလီမြို့ကုန်သည် လောဟော့၊ လောရန်း၊ လောတွင်၊ လောမား၊
 ဂုံဆင်မြို့နွား သမား လောလျှို၊ လောစ၊ လောဝေ၊ လောလီ၊ လောဝင်၊ လော
 ရန်ငယ်၊ လောတိမ်တုံ ရေောင်း ဝယ်ရန်ကုန်များ နှင့် ရွှေဘဝါး တော်အောက်လိ
 ရသီ ပေါမြို့နယ်အတွင်း ထား ပြတိုက်ခိုက်၍ ရွှေငွေအထည်အလိပ်ဆုံး ပျောက်ကြောင်း
 နှင့် ရွှေတိုက်ဝန်ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ တိုက်ခိုက်သည့်ထား ပြတိုက်သီ ပေါမြို့က
 ကွေမိ အောင်ဖမ်း ဆီး၍အပ်စေ။ မအပ်နိုင်လျှင်တရုတ်တို့တွင်ထား ပြတိုက်ခိုက်ရ
 ပါသည်မှန်သမျှဥစ္စာကိုသီ ပေါမြို့ကအစား လျှော်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၃ ရက် နေ့နား 19 February 1806
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကန့်ကောသုခမယူကြီး ငလွင် ကျော်ကကန် ကောသုခနယ် မြေနှင်းထီး လင်း လောင်း
 တောင်နယ် မြေမှာဝန် တောင်ထိပ်အ ရွှေဘက်ကိုထီး လင်း လောင်းတောင်နယ်
 မြေဖြူစစ်စစ်၊ ဝန် တောင်ထိပ်အ နောက်ဘက်ကိုကန် ကောသုခနယ် မြေဖြူစစ်စစ်၊
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၀) ၆၄ခုနှစ်သမုတ်ပိုင်း ခြား တော်မူသည့်အတိုင်း ကန်ရွာ၊ မိုးစို¹⁸⁰²
 ရွာများ သည်ဝန် တောင်ထိပ်အ နောက်ဘက်နယ်တွင်ပါဝင်သည့် ကျေး ရွာဖြစ်၍
 ဒဿမဘာဂအခွန် တော် ငွေကိုစိုက်ထုတ်ဆက်သွင်း ဂြိုပါသည်။ ကန်ရွာ မိုးစိုရွာများ
 ကိုကန့်ကောသုခအပါအဝင် ကျေး ရွာစာရင်း မှမပြောင်း မသွင်း ရရှိခဲ့သည်။
 အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကန်ရွာ မိုးစိုရွာဆက်စုသင်အ
 ခွန် တော်ကိုကန့်ကောသုခသို့ ကဆက်သွင်း ၍ရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ကန်ရွာ မိုးစိုရွာ
 နယ် မြေ ကျေး ရွာများ ကိုကန့်ကောသုခနယ်တွင်စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း
 ၍ကန့်ကောသုခသို့ ထီး လင်း လောင်းတောင်နယ်တွင်ကန်ရွာ စစ်တမ်း ပုံစံ
 ပါသည်ကိုသိမ်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ခုနှစ် ပေါင်း လဆန်း ၃ရက် နေ့နား ၁၉၊ February 1806
 တွင်ပြန် ။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

ဟံသာဝတီမြို့ပင်လယ်ကင်း သုံး ရပ်မှာထား ရန်၅၇၇ ဝင်အမြောက်ဝလုံး ကို
 ဟံသာဝတီမြို့သို့ ပေး အပ်၍ထား စေ၊ မြင်း ငယ်ဖြူရိုး တွင်း ချင်ဆီ၊ ခွေး နက်
 စစ်ချင်ဆီ နို့ရှာ၍သွင်း စေ၊ ပြည်မြို့က ရောက်သည့်ရ သေ့အမိအဘတို့ကို ခေ၍ရ
 သေ့နှင်အတူ ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင် နေ စေ၊ မဟာ ဒါနီတိုက်ဝန် နေ မိုး၊ ဇေ
 ယ ကျော်ထင်ကို ဗေဇာင်ပန်း ၉၊ တမာရွက် ထောင့် ၉၊ ရွှေစလွယ် ၉၁၀၊ နား
 တောင်း ရွှေသား ဩက်ရင်ဆူး ၂ထပ်ကတ္တီပါဝတ်လုံဘွဲ့ဖြူ ရွှေခြစ်ခံဘွဲ့သင်း ကျစ်
 တပ် မေောက်တို့ ရွှေပိန်း ရွှေကုံး စိန် ထောင့်ရ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငှက်မနား စိန်
 ပွင့် ၉၊ ပါး ကာနား ကာ မေောက်ရူပါလည် အေး၊ ရွှေကာ နောက်ကာကတ္တီပါနီ
 ဘဲကွပ်ပိုး စုံသတ်မျှည်း တိုကတ္တီပါနက်ဘဲကွပ်ပိုး စုံသတ်၊ မျှည်း ရှည်ကတ္တီပါပြာဘဲကွပ်
 ပိုး စုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တ ကောင်း ပိတ်ရှစ် ထောင့်၊ ငွေ အေး အင်၊
 မီး အဆောက်ကတ္တီပါ နက်မူမ်း ရင်းဖျား ခွေး မခွေး ငယ်ရတနံ၊ ရွှေသား
 ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထမ်း စင်သံလျှင်း တလဲ ၉ဝန်း၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း အိမ် ညောင်
 ရွက်အတွင်း ကုလား ပန်း၊ ထောင့်ထိပ်ဘာ ယောင်း ပွင့်ခါး ပန်း ကမ္ပတ်ကြာနုတ
 မြူခြူး၊ ကမ္ပတ်အတွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း၊ စက်ဘိလှ ခေါင်အတွင်း ဩယ်နား ကုလား
 ပန်း ညောင်ရွက်တမြူခြူး၊ ဩက်ရင်ကုလား ပန်း၊ အိမ် ညောင်ရွက်အတွင်း ကု
 လား ပန်း၊ ထောင့် ကျေး စေတိုင်၊ အဖြေမြင်း နား လျှောက်၅ဝန်း ထုတ်၃
 ဝန်း၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ ၃ဝန်း စီ၊ နောက်
 ထုတ်၃ဝန်း၊ စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ဩယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ဩက်ရင်
 ကုလား ပန်း အိမ်ဆင်စွယ်၂တနံ၊ လည်သီး ဆင်စွယ် မှော် သေ၊ ကျေး စေတိုင်ဆင်
 စွယ်တပ်၊ ဘောင်ထိပ်ဘာ ယောင်း ပွင့်ချပ်ဆင်စွယ်ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်
 ညောင်ရွက် ရေငှ ရွှေထွတ်ကျိုင်း ဆင်စွယ်ထွတ်ဝ၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်၅၊ သံ
 ပူရသံခွံရက် ဘောက်က ဘောင်ဆွဲဆက် ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း၊ နင်း နှင်း သိပ်
 အိမ် မြှောင်ရင်ပတ်တွင်း ငွေဇဝါက ဘောင် ရွှေ ရေး၊ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်
 ကိုက်အနား သံငုံ ရွှေပိန်း ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်ခြံ ဖြန်း ရင်ပတ်သတ္တလပ်ကြိုး ရွှေ
 ဩယ်တပ်၊ စီး နီး သတ္တဒါနံသတ္တလပ်တင်ရမ်း စက်ရွန်း ၃ဆင့်သနား တော်မူသည်၊
 စာချန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း၊ ကွပ်ရွာစား မင်း သမီး လျှောက်ချက်ကို ထောက်

၍ကွပ်ကဲသနပ်အတွင်း ကင်း ကူး တို့အင်း အိုင်ကိုင်း ကျွန်း များ ကိုမင်း ကျော်ရွှေ
 တောင်ဒဝယ်တိုက်တို့ကမသိမ်း မယူမလုပ်မဆောင်မကူး မပို့စေနှင့်။ ကွပ်ကဲ
 စား မင်း သမီး ကစား မြဲတိုင်း စား စေ။ မင်း ကျော်ရွှေ တောင်ဒဝယ်တိုက်
 တို့ကသိမ်း ခံတောင်း ယူသမျှကိုလည်း ပြန်ပေး စေ။ တောင်ဘက်မြင်း စာရေး
 ရဲလှရဲ ခေါင် ကျော်ကဆက်ပို့လာသူငြား ၊ ငကြီး ၊ ငဝန် ၊ ငဖြူဝင်း ၊ ငကြေး ၊
 ငစံကြီး ၊ ငပြေ ၊ ငညွန့် ၊ ငထွန်း ကြာတို့၉ ယောက်ကိုသစ္စာ တော်ပေး ၍ရပ်ရွာ
 ပြန်စေ။ ငမြတ်နိုး ဂျီဆိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လှေကြီး ၈၊ နွေထိုး လှေ
 ငယ် ၁၄ ကို လှေတော်များ နည်းသေနှစ်ထား လွှဲတင်ဆောင်ရောင်း ဝယ်စေ။
 ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော်အောက်
 ဆိုင်ရ ၁၀ န်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း¹⁷⁸³
 ပေး ချိန်ဆောင်ရွက်စေ။ တနှစ်ကိုငြိမ်းနိုး ကသေနတ် ၃၀ ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပေါင်း လဆန်း ၄ ရက် နေ့နား ၁၇၁၉ နေ့ရက်
 ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သူတေသန)

20. February 1806

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူလက်နက်စက်ကြသခင်
 အချင်းတဝှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ သို့လက်ထက် တော်စု
 ဘွဲ့တော် မူသည့်စုကြီး ရွှေပြည် သေနတ်အမှတ်မင်း တို့သည်ကလေးရှည်မြင့်သဖြင့်အဝင်
 အထွက်မညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအဝန်း မယိုမယွင်း စေနှင့်။
 တိုင်း ပြည်အခြေအမြစ်ဖြစ်သည်ကို ယောက်တော် မူ၍သား တော်အစည်မြေး တော်
 အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာအမှတ်မင်း သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌ၊ ငါ
 အချင်းဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာဇာ
 ဇာဒေဝိနိဝိယတိဿမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခံ သော မုဒ္ဓါဘိသိက်ကိုနှစ်ခြိုက်
 မြောက်စင်ခံ တော်မူ၍သဗ္ဗညုတနုမြတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည့်နှင့်အညီသားသနာ
 တော်မြတ်စီး ပွား ပြည်သူတို့စီး ပွား များ မည်ကိုသာရည် တော်မူ၍မင်း ဖော်ကျင့်ရာ
 သောတရား အပေါင်း ကိုမပြတ်ကျိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်ခပ်သိမ်း
 သောပြည်သူသတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ်တော်မူသည်။ ရှေး ဘု
 ရား အလောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှလည်း မိဌာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်
 သမ္မာမဇ္ဈိမလွဲပြီး စီး မြဲဖြစ်သည်အတိုင်း ရွှေပြည် သေနတ်ငရွေရ၊ ငြောဘူး၊ င
 ရွေအိတ်၊ ငပြား တို့လူငှ၊ ငသောရန်ကိုအကြပ်၊ ငအုပ်စံ၊ ငလောင်းလှ၊ ငရော၊
 ငမြတ်စံတို့လူငှ၊ ငမိုး ရဲကိုအကြပ်၊ ငလှောက်၊ ငစို၊ ငခို၊ ငပုလွေး တို့လူငှ၊ င
 ရွှန်း ကိုအကြပ်၊ ငပေ၊ ငငြိမ်း၊ ငအိုး၊ ငရွေတို့လူငှ၊ ငထွန်း ငြိမ်း ကိုအကြပ်၊
 ငပေ၊ ငကင်း၊ ငမင်း၊ ငရွေခုံ၊ ငသောတို့လူငှ၊ ငခွဲကိုအကြပ်၊ ငယ်၂၁၊ အဆီခိုး
 ၂၉အကြပ်၅ပေါင်း ၅၅သောမြတ်ကိုသွေး သောက်ကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည် သေနတ်စုအဖြစ်ထပ်၍သမုတ်ပြဌာန်း တော်မူသည်။ ကျေးဇူး သစ္စာ တော်မြတ်နှစ်ပါး
 ကိုစောင့်သိရိုသေစွာ ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမှုတော်ကိုကုန်ထွင် အောင်ထမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ခုက ပေါင်း လဆန်း ၄ရက်နေ့နံနက် ၁၀ နာရီ ၂၀ February 1806

နော်ရထာပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သံတော်ဆင့်ရတနာကျော်သူမယား မိမင်း ဦး ကိုသေလွန်သည်မှာသား မြေး အဆက်အခံမရှိဖြစ်သည်။ ရတနာကျော်သူပိုင်သည်သက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာများ ကိုသမီးတော်သမ္ဘာကိုသနား တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပေါင်း လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ၁၁ စံမြောက် မှုး တွင် ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ညီတော်ပခန်း မင်း သား မယား သေလွန်သည်မှာ ထွဋ်ချာ ဒေဝီ သေလွန်သည်
 ထွင်သဂြိုဟ်သည့်နည်း သဂြိုဟ်တော်မူမည်။ အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိ
 သည်ကိုဝန်ထောက်နေမျိုး ကျော်ထင်၊ ဒိုင်း ဝန်မင်း ကျော်သိဟ၊ စာရေးကြီး
 တို့ကကြပ်မစီရင်သဂြိုဟ်စေ။ ရွှေမြို့တော်မှာညီတော်အိမ်စောင့်ငါးခေါင်စကို
 ရွှေဘဝါးတော်အောက်ခေင်စေ။ အနောက်ဘက်တိုက်ဝန်နေမျိုး သိဟနော်
 ရထားကိုထီး နီဆင်စွယ်ထွဋ်သနားတော်မူသည်။ စာချွန်ရေး မြဲရေး၍သွင်း ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပေါင်း လဆန်း ၆ ရက်နေ့နား ခံရဘဲ နော်ရ
 ထာထွင်ပြန် ။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ညီတော်ပုခန်း မင်း မယား သေလွန်သည်ကိုအိမ်ရှေ့မင်း လိုက်၍သင်္ဂြိုဟ်စာတမ်း
ထွက်သော်လည်း ရွှေမြို့တော်မှာမဟုတ်ဖြစ်သည်။ အခန်း အနား လုပ်ဆောင်ပြီး
ပြေလွှင်သင်္ဂြိုဟ်စေ။ နား ခံပြောကြီး မှူး သေလွန်သည်မှာ ဒူး နေရာ နေတို့နည်း
သင်္ဂြိုဟ်စေ။ သား တော်ပုသိမ်မင်း မကျန်း မမာရှိသည်ကိုလွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာ
အောင်မိုး မိတ်စော်ဘွား ဟောင်း ခန်း လိုင်နှင့်ယောမင်း သမီး ကလူထည်
ပြီး လွှင်မိုး မိတ်မြို့ရှိ ရွှေဦး တောင်နတ်ထိန်း ကိုခေါ်၍ ရွှေဦး တောင်နတ်မှာ
ပသချွတ်လွှဲစေ။ မိုး မိတ်မင်း သား ကလည်း လူထည်စေ။ ဟံသာဝတီမြို့ရေဝန် နော်
ရထာ ကျော်ခေါင်ကို ဗောင်ပန်း ၆၀၀ တမာရွက်ထောင် ၆၀၀ ရွှေစလွယ် ၉၀၀
နား တောင်း ရွှေသား ဩက်ရင်ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘွဲ့ဖြူ ရွှေခြိတ်ဂုံ၊ ဘွဲ့သင်း
ကျစ်တပ် မောက်တို့ ရွှေပိန်း၊ ရွှေကုံး စိန်တောင်ရ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွဋ်ငှက်မနား
စိန်ပွင့် ၉၀၊ ပါး ကာနား ကာမောက်ရူပါလည်စွေး၊ ရွှေကာ နောက်ကာကတ္တီပါ
နီဘဲကွတ်ပိုး စုံသတ်၊ မျဉ်း တိုခတ္တီပါနက်ဘဲကွတ်ပိုး စုံသတ်၊ မျဉ်း ဂွဉ်ကတ္တီပါပြာဘဲကွတ်
ပိုး စုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်လက်အိုး တကောင်း ပိတ်အဝန်း၊ ငွေစွေး အင်၊ ခါး အ
ဆောက်ကတ္တီပါနက်မွမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်ရတန့် ရွှေသား ကျောက်
အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်ရတန့် ရွှေသား ကျောက်
အိမ်ပါ၊ ထမ်း စင်သံလျှင်း တလဲ ၆၀၀၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း အိမ်ညောင်ရွက်၊ ကု
လား ပန်း ဘောင်ထပ် မှော်၊ ခါး ပန်း ကပ္ပတ်နား ဩနု တမြဲခြူး၊ ကပ္ပတ်နား
အတွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း၊ စက်စော့တွင်း အတွင်း ဩနုနား၊ ကုလား ပန်း ညောင်
ရွက်တမြဲခြူး၊ ဩက်ရင်ကုလား ပန်း ညောင်ရွက်အတွင်း ကုလား ပန်း တောင်
ကျေး စေတိုင်အဖြေမြင်း နား လျှောက်၅၀၀၊ ထုပ် ၃၀၀၊ ထုပြောက်အနီ
သုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ ၂၀၀၊ စိန် နောက်ထုပ် ၂၀၀၊ စက်အ
တွင်း ဆင်စွယ်ဩနု၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်ဩက်ရင်ကုလား ပန်း အိမ်ဆင်
စွယ်၂တန့်လည်သီး ဆင်စွယ် မှော်၊ ကျေး စေတိုင်ဆင်စွယ်၊ ထီး နီဆင်စွယ်ထွဋ်၊
ကျွင်း ဆင်စွယ်ထွဋ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်၅၀၊ သံပရံခွံရက် ဘောက်ကတောင်
ဆွဲ၊ ဆက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝါပိန်း နင်း နင်း သိပ်အိမ်မြှောင်ရင်ပတ်တွင်း
ငွေဇာဝါ၊ ကတောင် ရွှေရေ၊ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံခွံ ရွှေပိန်း၊

ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း ဖြိုး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြီး ရွှေဩဇာတပ်၊ စီး နှီး သက္က
ဒါန်၊ သက္ကလပ်တင်ရမ်း ဆက်ရွန်း ဂုဏ်သနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး မြ
ရေး ချီသွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ရက်နေ့ ၁၁ ^{23 February 1806} ခံစမြေဘင် မှူး တွင်
ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူလက်နက်စင်္ကြာသခင်
 အသွင်ဘဝဂူမင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့လက်ထက် တော်စု
 ဘွဲ့တော်မူသည့်စုကြီး ရွှေပြည်သေနတ်အမှူမင်း ဟိုသည့်ကာလဂူမြင့်သဖြင့်အဝင်
 အထွက်မညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအဝန်း မယိုမယွင်း စေသင့်၊
 တိုင်း ပြည်အခြေမမြဲစိမ့်သည့်ကို ထောက်တော်မူ၍သား တော်အစည်မြေး တော်
 အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အခွန်ရှည်စွာအမှူထမ်း သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌာ၊ ငါ
 အသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာ
 ဇာဒေဝိနံပီယတိယမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခဲ သောမုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ်
 မြောက်စင်ခံ တော်မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည့်နှင်အညီသားသနာ
 တော်မြတ်စီး ပွား ပြည်သူတို့စီး ပွား များ မည်ကိုသာရည် တော်မူ၍ မင်း ချီကုသိုလ်
 သောတရား အပေါင်း ကိုမပြတ်ကျိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကုသိုလ် တော်မူလက်ခံဝံ့သိမ်း
 သောပြည်သူသတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ် တော်မူသည်။ ရှေး ဘု
 ရား အလောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှလည်း မိဌာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်
 သမျှမချွတ်မလွဲပြီး စီး မြဲဖြစ်သည့်အတိုင်း ရွှေပြည်သေနတ်ငါးပါးဖြူ၊ ငယ်လှ၊ င
 လှေး၊ ငါးစုံမင်း၊ ငါးမြတ်သဉ္ဇီး တို့လူ၅၊ ငပွင့်ကိုအကြပ်၊ ငကောင်း ကြိုင်၊ င
 စော၊ ငဝိန်၊ ငသူ၊ ငသဉ္ဇီး တို့လူ၅၊ ငညိုကိုအကြပ်၊ ငရွှေသဉ္ဇာ၊ ငလုံ၊ ငသ
 ရ၊ ငပုတုတ်၊ ငပြေတို့လူ၅၊ ငဘုန်း ကြွယ်ကိုအကြပ်၊ ငရေး၊ ငပြား၊ ငနီ၊ င
 လှောက်တို့လူ၄၊ ငဘီလူး ကိုအကြပ်၊ ငသလှေ၊ ငဖြူတုတ်၊ ငရွဲ၊ ငအာ၊ ငလှကြီး တို့
 လူ၅၊ ငငြိမ်း ကိုအကြပ်၊ ငယ်၂၄အကြပ်၊ ငအကြပ်၅ ပေါင်း ၅၅၀၀၀ နန်း ကိုသွေး သော
 ကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည်သေနတ်အစုဖြစ် စေတပ်၍သမုတ်ပြဌာန်း ဘွဲ့စုတော်မူ
 သည်။ ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်နှစ်ပါး ကိုစောင့်သိရှိ သေစွာဖြောင့်ဖြောင့်
 ရိုး ရိုး အမှူတော်ကိုကုန်ထွင် အောင်ထမ်း ။

(သတ္တရာဇ်) ဝာဠာဓမ္မပေါင်း လဆန်း ၈ ရက်နေ့နား ၁၄ February ၁၈၀၆

နေဝါရထာပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရတနာသိင်္ဃံမြို့ရှိညီတော်ပုခန်းမင်းသစ်ပရောရင်းတော်လယ်၊ ရေပင်တော်လယ်မြေရပ်ကိုငါအောင်ပန်းနှင့်လွှတ်ကသင့်ရခန့်ထား၍တိုင်းတာစေ၊ ဝမ်းဘဲအင်းရှိလယ်တောင်ဘက်ဇီးတောမြောင်းရေသောက်လယ်၊ တပက်ဆွဲရွာရှိလယ်မြေရပ်ကိုလည်း သင့်ရခန့်ထား၍တိုင်းတာစေ၊ မန်နတ်ပူဇော်၍ပြီးလျှင်ရတနာသိင်္ဃံမြို့သို့ကြည်းကြောင်းရွှေစက်တော်ဖြန့်တော်မူမည်၊ လမ်းတလျှောက်မညီမညွတ်ရှိသည်များကိုညီညွတ်သဘာဝအောင်လုပ်ဆောင်ပြင်ဆင်စေ၊ စခန်းသင့်ရကွန်းထောက်နန်းတော်ရတနာသိင်္ဃံမြို့တွင်ကွန်းထောက်နန်းတော်များကိုလည်းတော်သင့်အောင်ဆောက်လုပ်စေ၊ ရွှေမြို့တော်မှာအိမ်ရှေ့မင်းကိုစေင့်နေမြဲစေသင့်နေစေ၊ မင်းကွန်းမှာဝန်ထောက်နေမြို့ကျော်ထင်ကိုစေသင့်နေစေ၊ ဝင်းခင်းနေဘက်တော်လိုက်အစေသင့်အနေမှစ၍ခန့်ထား၊ စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုပြေတုန်အောင်စီရင်၊ အစေသင့်အနေစာရင်းကိုလည်းသွင်း။ မဟာမင်းလှကျော်စွာမရှိလွယ်လွန်လျှင်အထက်ဥစ္စာငွေ၆၅၂ဝိ၊ လက်စွပ်ကွင်းရေ၄၆၊ ရွှေဝဂ္ဂဝိ၊ အထည်အလိပ်ဥသည်ကျေးကွန်လယ်ယာများကိုစာရင်းသီးသန့်၍ထိန်းသိမ်းသူတို့နှင့်ရှိကြောင်း၊ မြေးငါမောင်ဥစ္စာငွေ၉၆၅၇ဝိ၊ လက်စွပ်ကွင်းရေ၁၈၊ ရွှေ၄၅၊ ကျော်ကျေးကွန်အထည်အလိပ်များကိုလည်းသီးသန့်၍ထိန်းသိမ်းရှိကြောင်း၊ အထက်ဥစ္စာကိုမြေးငါမောင်အိမ်ခြားနေသားသမီးတို့နှင့်ပြောဆိုကြရသည်တွင်မြေးငါမောင်မှာဥစ္စာအိမ်ခြားနေသားသမီးတို့မှာ၄၇၊ မဟာမင်းလှကျော်စွာကတော်မိလှမှာ၂၇ပေးဝေစေတရားသုကြီးစီရင်ကြောင်းနှင့်မိလှကရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်၊ မဟာမင်းလှကျော်စွာအမွေဥစ္စာမျှတတရားသုကြီးစီရင်ချက်မမှန်သားသမီးဆိုသူတို့မယားကြီးသားသမီးမဟုတ်၊ အိမ်ခြားနေမိန်းမတို့သားသမီးများသာဖြစ်သည်၊ အမွေစုရကောင်းသည်မကောင်းမဆိုစေနှင့်၊ မြေးငါမောင်မှာလည်းမဟာမင်းလှကျော်စွာရှိစဉ်အမွေဥစ္စာကိုခွဲဝေပေး၍ဥစ္စာထိန်းနှင့်အသီးအခြားဖြစ်သည်၊ ဘွားဈေးမိလှရှိစဉ်အမွေပေးကောင်းသည်မကောင်းစေနှင့်၊ မိလှမရှိမှမိလှသားသမီးတို့နှင့်မြေးငါမောင်တို့ခွဲဝေယူကြစေ။

26 February 1806

26 February 1806

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ခံရဘဲ နေ၍
ရတနာစင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ တ၊ ၁၉၇၀၊ ပိုဒ် ၃၄၉ / ဒီ၊ ၁၅၀)

ကွန်တော်ရင်း ငအိုင်စုဒလမြို့မှာ ဘိယည်ကိုဒလမြို့သို့ ကအပ်စေ၊ ရတနာသိင်္ဃံ
မြို့သို့ ရွှေစက်တော်ဖြန့်တော်မူမည်အမိန့်တော်ပါသည်မှာ အလှူတော်အတန်း တော်
များ နှင့်ဖြစ်သည်။ ရွှေစက်တော်မဖြန့်ပြီ၊ ခန့်ထား စေလွှတ်မိသည်ကိုသိမ်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ညနား ၂၆ February 1806
ရတနာသိင်္ဃံ ။
(ရွှေစက်တော် သို့တော်)

မြို့ဝန်လက်ဝဲဇေယျရွှေတောင်ကို၄၀တော်သီရိဒေဝဗလသွေးသောက်မှာစာ
ရင်းသွင်း၍ဘွဲ့၊သားမယားအသက်နဲ့နံစာရင်းကိုလည်းသွင်း၊ဒူးနေ
ရာမှာချ၍ခစားစေ၊လက်ဝဲဇေယျရွှေတောင်ကိုကွမ်းခွက်၊လက်ဘက်အိုး၊
တကောင်းပိတ်အဝန်း၊မြင်းကကိုင်းညောင်ခွက်၅၊သံပရံခွက်ဘောက်
ကတောင်ဆွဲ၊ဆက်ပါးကဝရွှေဇဝါပိန်း၊နင်းနှင်းသိပ်အိမ်မြှောင်ရင်ပတ်
ကွင်းငွေဇဝါ၊ကတောင်ရွှေရေစာမရီရုပ်ပန်းခက်ကိုက်၊အနားသံငုံ
ရွှေပိန်းဦးခက်ထိပ်ဆောင်းခြံဖြန်းရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြီးရွှေကြယ်တပ်၊
စီးနှီးသက္ကဒါန်၊သက္ကလပ်တင်ရမ်းစက်ရွန်း၃ဆင့်၊ထီးနီဆင်စွယ်ထွဋ်သနား
တော်မူသည်၊စာချွန်ရေခြံရေ၍သွင်း၊သိန္နီစစ်ကဲလက်ဝဲစန္ဒသူမယားမိ
ရှင်မယားငမောင်တို့ကသိန္နီမြို့မှာလက်ဝဲစန္ဒသူသေလွန်လျှင်သွား၍ဘုတ်ကြည်း
သဂြိုဟ်ပါသည်၊လက်ဝဲစန္ဒသူပိုင်ထိုက်သည်ပစ္စည်းဥစ္စာသေနတ်လက်နက်များနှင့်
ရွှေဘဝါးတော်အောက်ဆင်းလိမည်ရှိသည်အတွင်းလက်ဝဲစန္ဒသူရှိစဉ်ရွှေဘုန်း
တော်ခိုလှုံရသည့်ငွေ၆၂ကျော်ရွှေရရှိ၊နွား၂၂များနှင့်ဆက်ရန်ထားသည့်
သေနတ်၃၅လက်ကိုသိန္နီစော်ဘွားအမတ်တို့သိမ်းယူပါသည်၊မယားငယ်သမီးမိ
မင်းအူကလည်းနေအိမ်နှင့်ဥစ္စာပစ္စည်းများကိုရသင့်သည်အနှောက်အရှက်ရှိ
ခဲ့သည်အကြောင်းနှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်၊လက်ဝဲစန္ဒသူရှိစဉ်ရွှေဘုန်း
တော်ကိုခိုလှုံရသည့်ရွှေငွေနှွားဆက်ရန်သေနတ်များကိုသိန္နီစော်ဘွားအမတ်
တို့ဆက်ရန်သိမ်းယူသည်မှန်မမှန်စစ်ကြော၍သိမ်းယူသည်မှန်လျှင်မသိမ်းမယူစေ
နှင့်သေနတ်ကိုတော်တော်သို့သွင်းစေ၊ရွှေငွေနှွားများကိုလက်ဝဲစန္ဒသူမယား
သားတို့သို့ပြန်၍ပေးစေ၊မယားငယ်သမီးကအမွေရသင့်သည်ဆိုသည်စကားမှာ
လည်းတရားသူကြီးတို့ရွှေတရားထိုက်ရစစ်ကြောစီရင်စေ။

သက္ကရာဇ်၁၁၆၇ခုတပေါင်းလဆန်း၁၁ရက်နေ့နားခံစမြှောင်မှူး^{27 February 1806}
ထွင်ပြန်။
(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

မှူး မတ်က တော် မယား တို့မှာ ရွှေမြိတ်တပက်ဖြူကိုသနား တော်ခံရမှ ဝတ်ဆင်
စေ၊ သနား တော်မခံရသည်ကိုမဝတ်မဆင် စေနှင့်၊ ရှေး ဝတ်ဆင်ရိုး ထုတ်
တပက်ကိုသဝတ်ဆင် စေ၊ တရုတ်ပြည်တလီမြို့၊ ဂုံဆင်မြို့များ က ရွှေဘဝါး တော်
အောက်အရောင်း အဝယ်လာ ရောက်သည်တို့ကိုသိ ပေါ်မြို့နယ်အတွင်း ထား ပြတိုက်
ခိုက်လုယူ ဖြောင့် ကို ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသော ဖြောင့်တိုက်ခိုက်သည်ထား
ပြတိုက်သိ ပေါ်မြို့ကတမ်း ဆီး ရွှံအပ် စေ၊ မအပ် နိုင်လျှင်ထား ပြတိုက်ရ ဝါသည်မှန်သ
မျှ ဥစ္စာကိုသိ ပေါ်မြို့ကအစား ရွှော် စေ အမိန့် တော်ထုတ်ပြန်သည့် နောက်ရစ်နံ
မြို့ကအရောင်း အဝယ်လာ ရောက်သည်တရုတ်ကုန်သည်တို့ကိုသိ ပေါ်မြို့ ကျေး ဆည်ဆုံရွာ
အနီး နံမည် ချောင်း ကူး တွင်ထား ပြရ ဝ ကျော် သေနတ်ထား လှံနှင့်ပစ်ခတ်တိုက်
ခိုက်ပြန်၍ ဥစ္စာ ဖြေး ငွေကုန်အသည်အလိပ်များ ဆုံး ပါး ဖြောင့် ကို ရွှေနား
တော်ကြား တော်မူပြန်ရသည်၊ မြို့ထိန်း မြို့အုပ်ပြည်သူတို့သည်မြို့ရွာ နယ်အတွင်း သူ
ခိုး ထား ပြမပေ ၇ မထွက် စေရ နိုင်နင်း တွေ့မိ အောင်စစ် ဖြောင့်တမ်း ဆီး ရ
မည်ဖြစ်လျှက်မစစ်မ ဖြောင့်တမ်း မဆီး သော ဖြောင့်တိုက်ခိုက်လုယူရသည်ဖြစ်မည်၊
တရုတ်တို့ကိုတိုက်ခိုက်သည်ထား ပြတိုက်သိ ပေါ်မြို့က တွေ့မိ အောင်ဖမ်း ဆီး စေ၊ ရွှေဘ
ဝါး တော် အောက်ကလည်း အကြီး အကြပ်နှင့်သင့် တော် အောင်ခန့်ထား တမ်း ဆီး
စေ၊ ထား ပြတိုက်မမိ မရလျှင်တရုတ်တို့တွင်ဆုံး ပျောက်သည်မှန်သမျှ ဥစ္စာကိုမြို့ရှင်
ရွာရှင်တို့ကအစား ရွှော် စေ၊ ရွှေတိုက်ဝန်ကလည်း တရုတ်ကုန်သည်တို့အလှူအသွား
ခရီး လုံခြုံ အောင် သေနတ်လက်နက်နှင့်ဆီး ကြိုဆောင်ယူပို့သ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ၁ March 1806
ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နာမံ ခံ ပြောကြီး မှူး သေလွန်၍ နာမံ ခံအရ ဘလပ်သည်ကို ရန်ကုန်သား ဆက်သွင်း
 သည်မှ နာမံ ခံ ကျော်စွာ နေရာရသောကို ပြောကြီး မှူး၊ တင်း တိမ်ရံ မှူး ဘယ
 ကျော်ထင်ကို နာမံ ခံ ၊ ငပုကိုတင်း တိမ်ရံ မှူး ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နာမံ 3 March 1806
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဒိပ္ပသုက္ကိအကျဉ်း ထား ၊ ရွှေကြီး သား ရခိုင် ဂွေသင်း သား ဝင်း တော် စစ်ငါး
မင်္ဂလာသားနှင့်အခြား အိမ်ယာတဲကနွား များ ကိုနန်း တော် မြောက်နန်း တော်
အနောက် မြောက်များ ထွင်မရှိမနေစေနှင့် ၊ ရွှေကြီး သား ရခိုင် ဂွေသင်း သား
တို့မှာ မြောက်ဘက်ကျွန်း ကနေစေ ၊ မင်္ဂလာသား တို့ကိုမြစ် မြောက်ဘက်က ဂွေနှင့်
စောင့်နေစေ ၊ ရတနာသီရိမြို့ရှိ ရေဝင်တော ၊ သစ်ပလွေတော ၊ ခွတော ၊
တောင်ကင်း ထိပ်လယ် တော် မြေ တော် များ ကို ငအောင်ပန်း နှင့် မြေတိုင် အမတ်
က မြေတိုင်း စာ ရေး လွှတ် တော်ကသင့်ရဘက်ခန့်၍ ပယ်နယ်နမိတ်အပိုင်း အခြား
များ ကို သေချာ အောင်တိုင်း တာ စိုက်မှတ်စေ ၊ ပုံစံကိုလည်း သွင်း ၊ ကျော်ပြည်သို့
စေ ခေါ် မူသည့်ကလေး ရောင်အဝါ တော်ကို ထောက်၍သနား တော် မူသည့်အမည်
နေရအစီး အနင်း အဆောင်အရွက်များ ကိုမစီး မနင်း မဆောင်မရွက်စေ
နှင့် ၊ သိမ်း ၍သွင်း ၊ စစ်ကိုင်း မင်း ဝန် နေမျိုး ကျော်စွာအတွင်း ဝန် နေမျိုး
သီဟသူရတို့မှာအထက်သနား ရာစသည့် တော် နေရအစီး အနင်း အဆောင်အ
ရွက်များ ကိုသနား တော်မူရင်း အတိုင်း စီနင်း ဆောင်ရွက်ဝတ်ဆင်စေ ၊ တော်
နေရမှာချစ်ခဲစား မြဲတိုင်း ခဲစား စေ ၊ မင်း ရဲနရကို မြေစွန်း အဝင်
ညောင်ကန်ရွာ ၊ ကုရွာ ၊ နှမ်း ရွာ ၊ လင်း ဘခေါင်ရွာလွတ်လပ်သည်ကိုအသနား
တော်မြတ်ခံစေမည် ၊ စကိုင်း မင်းပြည်မင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊ ပုခန်း မင်း ၊ မိုး
မိတ်မင်း တို့ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ၄ March 1806
ထာထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

5 March

1806

အမြောက်ဝန်ကိုချမ်း သာစေ။

5 March

1806

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုနှစ် ခေါင်းလက်ပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့နားခံရာတွင်
နေရာထွက်ပြန်။

(ချမ်း ဟောင်း သုတေသန)

နန်း၊ တော်အ နေ၍သစ်တပ်နား မှာအ နေ၍သုံး ကိုသ၍ စေ၊ အ နေ၍
ဝန်စာ ရေး တို့အိမ်မှစ၍အိမ်သ၍ များ ကိုမရှိမ နေ စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ၆⁶ March ၁၈၀၆¹⁸⁰⁶
တွင်ပြန်။

(ရှေး၊ တောင်း သူ တေးသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောဆင်ဖြူများ ဂူလက်နက်စင်္ကြာသခင်
 အသွင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့လက်ထက် တော်စု
 ဘွဲ့တော်မူသည့်စုကြီး ရွှေပြည်သေနတ်အမှိုက်များ တို့သည်ကလေးရှည်မြင့်သဖြင့်အဝင်
 အထွက်မညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအဝန်း မယိုမယွင်း စေနှင့်။
 တိုင်း ပြည်အခြေအမြစ်ဖြစ်သည်ကို ဆောက်တော်မူ၍သား တော်အစည်မြေး တော်
 အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာအမှိုက်မင်း သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌါ။ ငါ
 အရှင်ဇနက်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာ
 ဇာဒေဝိနိဝိယတိဿမင်း တို့အသို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့သော မုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ်
 မြောက်စင်ခံတော်မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည့်နှင်အညီသဘာဝ
 တော်မြတ်စီး ပွား ပြည်သူတို့စီး ပွား များ မည်ကိုသာရည်တော်မူ၍မင်း ဇာကျင့်ရာ
 သောတရား အပေါင်း ကိုမပြတ်ကျိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်ခပ်သိမ်း
 သောပြည်သူသတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ်တော်မူသည်။ ရှေး ဘု
 ရားအလောင်းမင်း ကောင်းမင်းမြတ်တို့မှလာဦး မိဋ္ဌာန်ရည်ညွှန်းသမုတ်ပြဋ္ဌာန်းသမျှမ
 ချွတ်မလွဲပြီး စီး မြဲဖြစ်သည်အတိုင်း ရွှေပြည်သေနတ်၊ ငွေ၊ ငွေ၊ ငွေ၊ ငွေ၊ ငွေ၊ ငွေ၊
 လူငှါ၊ ငွေလုံကိုအကြပ်၊ ငွေမြတ်ဖြူ၊ ငွေညိုစိန်း၊ ငွေညို၊ ငွေနု၊ ငွေလှ၊ ငွေမြတ်ညွန့်တို့လူငှါ၊
 ငွေကျော်ရေဝက်ကိုအကြပ်၊ ငွေကျော်က၊ ငွေဖြူကောင်း၊ ငွေချစ်သူ၊ ငွေချစ်ပျော်တို့
 လူငှါ၊ ငွေကျော်လွှေ ကိုအကြပ်၊ ငွေဖန်၊ ငွေမြတ်ခွန်း၊ ငွေမြတ်ကောင်း၊ ငွေမြတ်ဖြူ၊
 ငွေခွန်း တို့လူငှါ၊ ငွေသင်္ကန်းကိုအကြပ်၊ ငွေခွန်း ပြေ၊ ငွေပွင့်၊ ငွေမွှေး၊ ငွေဝင်း၊ ငွေ
 ရေဝက်တို့လူငှါ၊ ငွေချောပင်ကိုအကြပ်၊ ငွေ၂၂အထိနု၊ ငွေအကြပ်၅ပေါင်း ၅၅၀
 ရွှေတော်ကိုသွေး သောက်ကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည်သေနတ်အစုဖြစ်စေ၊ ထပ်
 ၍သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း ဘွဲ့စုတော်မူသည်။ ကျေးဇူး သစ္စာတော်မြတ်နှစ်ပါး ကိုစောင့်
 သိရှိသေစွာဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမှတ်တော်ကိုကုန်တွင်အောင်ထား ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ခုတပေါင်း လပြည့် ကျော် ၅ရက် 8 March 1806

အနော်ရထာပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လက်ဝဲ ကျော်သူကို ၄၀ တော်သီရိ ဒေဝဗလ သွေး သောက်မှာစာရင်း သွင်း ချီ
 ဖြည့်၊ လက်ဝဲ ကျော်သူ ရွှေ တောင်သီခီတို့ကို ဒူး နေရာမှာ ချီခစား စေ၊ လက်
 ဝဲ ကျော်သူ ရွှေ တောင်သီခီတို့ကို ကွမ်း ခွက်၊ လက်အိုး ၊ တကောင်း ဝိတ်အဝန်း ၊
 မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက် ၅ ၊ သံပရာ ခွံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲ ၊ ဆက်ပါး က
 ရွှေဇဝါဝိန်း နင်း နှင်း သိပ် ၊ အိမ် မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါ၊ ကတောင်
 ရွှေရေ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ ရွှေဝိန်း ၊ ဦး ခက်၊ ထိပ်
 ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ဘတ်သက္ကလပ်ကြိုး ၊ ရွှေဩယ်တပ် ၊ စီး နှီး သက္ကဒိန်သက္က
 လတ်တင်ရမ်း စက်ရွန်း ဥဆင့်၊ ထီး နီ၊ ဆင်စွယ်ထွဋ်သနား တော်မူသည်၊ စာရွက်
 ရေး မြဲ ရေး ချီသွင်း ။

8 March

1806

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ခံရာဇာ နော်ရ
 ထာထွင်ပြန် ။

(ရှေး တောင်း သူ တေသန)

ဝိဇ္ဇကတိ တော်ကို ရေး စေသည်။ ဝိဇ္ဇကတိ တော် ရေး လူတို့ကိုအကွဲကွဲအပြား ပြား
မ နေကြ စေနှင့်။ အနီး အပါး တော်သင့်ရသကဲ့သို့တည်း နေ စေ၍ ရေး ချိန်
ကို ရေး ကြ စေ။ ထွက်ချိန်ကိုထွက်ကြ စေ။ လက်မိုင်း စော်ဘွား စံဆင့်ကိုထီး နီ၂
စင်း၊ ညောင်ရွက်၃ဆင့်၊ ထီး ချက်ထီး လက်ထီး ရိုး ရွှေပိန်း ၊ ကွမ်း ခွက်၁၂
ရသီ၊ လဘက်အိုး ၊ တ ကောင် ၊ ပိတ်၊ ကွမ်း လိပ်၃မြွှာ၊ ဤကွက်အစုံ၊ ငွေ ထွေး
အင်၊ နား ထောင်း ဘော့ချယ်၊ စလွယ်ငွေသွယ်၊ ရှမ်း ဘောင်ဖြူရွှေသား ပန်း
၉၊ တမာရွက်၄ မျက်၃ ဆောင်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်၉၊ ရွှေဇဝါပိန်း ၊
နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါ၊ ကတောင် ရွှေပိန်း ၊ မြင်း
ကြိုး ကတ္တီပါရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး တင်ရန်း ကတ္တီပါစက်ရွှမ်း ၃ဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်
ကခွက် ရွှေ၂ စုအနီတစု၊ တိုင်တုပ် လျှောက် ရွှေပိန်း ၊ အုံး နီ၊ ယပ်နီ၊ ခြင်ပိတ် ရွှေ
၂ စုအနီတစု၊ အထွဋ် ရွှေပိန်း ၊ အလံကျည်၊ လှံကျည်ရင်း ဖျား ရွှေဝါ၊ ကာ ဒေါင့်
ရွှေ ရေး ၊ ရဲကခွက် ရွှေ၂ စုအနီတစု၊ တိုင် ရွှေပိန်း ၊ ကျိ ဒေါင့် ရွှေ ရေး ၊ အလံ
ကျည်လှံကျည်ရင်း ဖျား ရွှေဝါ ၊ မီး မိုး ကြိုး ဆင့် ရွှေချည်စုံ၊ အိမ်ဖြူသန့်လတ်အိတ်နီ
သွတ်၊ စုံတံဆိပ်မီး လိုက်အရိုး ရွှေကွပ်အိမ်ဖြူဖဲစင်း ၊ ဟော်အဆောင်မအဆောင်
ဦး လည် ပေ၇ ပတင်း ရွှေချ၊ လက်ဝဲ ဆောင်၊ လက်ယာ ဆောင်၊ နေဘက်သုံး ဆောင်
စ ခြောက်တပွင့်ခြင်ပိတ်အမွမ်း လှို ပြောက်၊ တိုင်အနီသုတ်၊ စည်နီရ၊ စည်ပုတ်၁၊ ပုံ
သ၁၁၊ နှဲကြိုး နှဲငယ်၂၊ ခရ၁၁၊ တံပိုး ၁၊ လင်း ခွင်း ၁၊ ဆောင်း ထီး အထွဋ်
မှော်ပွင့် ရွှေထည်၊ ထီး ခွက်အနား ပတ်လည်သံ၂ ရွှေထည်၊ ဆင် ပေါက်၁၊ ဆင်မာ
သနား တော်မူသည်။ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ရှိသွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ရက် ရက် နေ့နား ၁၀ March 1806
တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဂရုဓမ္မဇာတ်တွင်၊ စိတ္တနုတ်သင်၌ လေး ပစ် ဖြောင့် ကိုကုမ်း ဂန်လသည့်
 နှင့်အညီ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ ခုနှစ်က စ၍ နှစ်စဉ်အတိုင်း သူရဲသူခက်အစုအမှ 1805
 ထမ်း တို့ကို မာရ်နတ်ပူဇော်သည့်ပွဲသဘင်တွင် ဆင်သည်လည်း ဆင်နှင့်၊ မြင်း သည်
 လည်း မြင်း နှင့်၊ သေနတ် လေးလုံလွှား၊ စွဲကိုင်သူတို့မှလည်း သေနတ် လေး လုံ
 ဒိုင်း လွှား နှင့်အရေ အရ ခင်း ကျင်း ပြသသွန်သင် စေ၊ တိုက်စည်တိုက် မောင်း
 တို့လည်း တီး လူနှင့်တီး ၍ နေ စေ၊ အလံကိုလည်း ကိုင်လူနှင့်သူရဲသူခက်တို့ ရွှေဝတ်
 ခန့်ကွာတွင် စိုက်ထား စေ၊ စုထိန်း စုအုပ်ဆိုသင့်ရာ စေ့ငုံ အောင်ဆင့်ဆိုနိုင်
 နှစ်စဉ်ဆက်မြဲသင်္ကြန်စာကိုနန်း တော်မှာ မဆက် စေနှင့်၊ ရွှေမြို့တော်အိမ် ရွှေ
 မင်း မှာပုဏ္ဏား တို့ကဆက် စေ၊ သင်္ကြန်စာထွက်အတိုင်း ကိုလည်း အမြောက်သံ ပေး
 စေ၊ ရေဖြန်း ပတ်ကစား မြက်စား စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ဂရုဂ် နေ့နား 11 March 1806
 ရထာတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

င ရွှေဦး ၊ င ခဲတို့ကိုချမ်း သာ ပေး တော် မူသည် ၊ အကျည်း ကလွတ် ၊ င ရွှေဦး ၊
 င ခဲတို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်မမှန်အိမ် ရွှေစာ ရေး ကြီး ရွှေ
 တောင်နန္ဒ ကျော်စွာစစ် ၊ တင်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင် ရွှေ တောင်နန္ဒ ကျော်စွာ
 ကိုအဆုံး စီရင် ၊ အိမ် ရွှေစာ ရေး ကြီး ရွှေ တောင်နန္ဒ ကျော်စွာကိုအကျည်း ကလွတ်
 ၍ င ရွှေဦး ၊ င ခဲတို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်မမှန်စစ် ၊ သီဟိုဠ်က
 ရဟန်း နှစ်ပါး နှင့် ဗောဓိပင် များ ရန်ကုန်က ဆောင်ယူခဲ့၍ ရွှေမြို့တော်သို့
 ရောက်သည်ကိုမင်း ကွန်း သို့ပင် ဆောင် စေပြီး လျှင် ဗောဓိပင် များ ကိုအတွင်း
 တော်သို့သွင်း စေ ၊ ရဟန်း နှစ်ပါး ကိုဇီး ဖြူကုန်း ကျောင်း တော်မှသာစိုက်သုံး
 နေ စေ ၊ ရမည်း သင်း မြို့ဝန်တရုင်သာရ ကျော်ကဆက်ပို့လှသည့် င ပိုက် ၊ င ရွှေ ၊ င
 ကျင်ဥ ၊ င ဟောင်း ၊ င သာဦး ၊ င ထွန်း ငြိမ်း ၊ င ဝက် ၊ င မြတ်စ ၊ င ထွေး ၊ င
 သာ ပေါတိုလူဝကိုသစ္စာ တော် ပေး ၍ ရပ်ရွာကိုပြန်သွား စေ ၊ သင်း တို့နှင့်အတူ
 ပါအ ပေါင်း အတော်လူငှာ ကျော်သား တို့သား မယား မိဘ ဆွေမျိုး တို့နှင့်ရမည်း
 သင်း မြို့ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း ကျလူတို့ကိုလည်း တောင်ငူမြို့မှစ၍ အရပ်
 ရပ်မြို့ရွာများ ကမဆီး မတား စေနှင့် ၊ ရမည်း သင်း မြို့ဝန်တရုင်သာရ ကျော်
 ကခေါ်သိမ်း ၍ နေရင်း ကျေး ရွာမှာ နေထိုင်သိမ်း ရွက် စေ ၊ ရမည်း သင်း မြို့
 နယ်တွင် ရွှေခွန် ငွေခွန်အစုသား တို့မှလည်း ကိုဝန်ကအ လျောက်အလျား မခေါ်
 မချမတောင်း မခံ စေနှင့် ၊ ရမည်း သင်း မြို့ဝန်တရုင်သာရ ကျော်ကဆက်စုသင့်
 အခွန် တော်ကို တောင်း ခံပြီး လျှင်ဆိုင်ရာကိုဝန်သို့ ပေး ၍ ဆက်သွင်း စေ ၊ ကိုဝန်
 ကအ လျောက်ခေါ်ချ တောင်း ထုတ်လျှင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်မ လျှောက် စေနှင့် ၊
 ခေါ်ချလာသည့်လူလင်တို့ကိုတရုင်သာရ ကျော်ကအဆုံး စီရင် စေ ၊ က လောရွာ ၊
 လွယ်အံရွာကင်း များ မှလည်း လှိုင်း တက်မြို့စား ၊ ရမည်း သင်း မြို့စား တို့နှစ်
 ဦး ကနှစ်သွယ်နှစ်ဝသား သာ မည်မဟုတ်နှစ်မြို့နယ်ကိုစစ် ခြောက်၍အစဉ်သား မြဲ
 ကင်း မှန်လျှင်နယ်ရှင်မှန်သူကသာသား စေ ၊ တရုင်သာရ ကျော်ကိုလည်း သတင်း
 ဝါလက္ခတ်လျှင်အမှုတော် ကောင်း ရာ ချီသွား လိုက်သိမ်း စေရမည် ၊ အမှုသိမ်း စည်း
 ဖြတ် တော် မူရာ ပါဝင်သည့်အစုအငန်း သား တို့ပြင် ကျန်လူတို့ကတရုင်သာရ ကျော်နှင့်
 လိုက်သိမ်း သူတို့ကိုလိုက်သိမ်း စေ ၊ ယခုက သွေး ဆောင်စည်း ဖြစ်၍အသင့်ရှိ စေရမည်

12 March

1806

အ ခြေ ဘင်း နှင့် တရုတ် သဘာဝ ကျော် ကို မှာ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခု တ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နံနက် ၁၂ March ၁၈၀၆
ထင်ထင် ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မင်း ကွန်း ဥယျာဉ် တော် မှာ စိုက်ရန် ကွမ်း သီး ပင် ရေ ၅၀၀၀၀ ပျိုး ချီအရပ် ခန့် ခန့် ချီလျှင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက်လှာ စေရမည် အကြောင်း နှင့် ကျောက် ဆည် ဝန် သို့ မှာ ၊ ရေဆင် စွယ် ၊ ရေဝက် စွယ် များ ကိုဟံသာဝတီ ၊ မုတ္တမ ၊ ဒဝယ် ၊ ဧညှိဝတီ ၊ ရမ္မာဝတီ ၊ နွေဝတီ ၊ မေဃဝတီ မြို့များ သို့ မှာထား ၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက်လှာ စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် ^{14 March} နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ¹⁸⁰⁶ ရထား ထွက်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

အဝဠသင်း ရဲပတိုင်၎င်း၊ အောက်မား တော်များ နှင့် အောက်ငင်ခဲသည်၊
 တလုပ်မြို့ကျေး ခြံ၌ စည်တောရဆင် တော်အတိုင်း ဤခန့်ကို ရွှေမြို့တော်ဆင်ကုံး
 သို့သွင်း၍ ခြံ၌ နေထိုင်စေ၊ မင်းသား၌ ခြံ၌ နေထိုင်စေ၊ ဆင်ဝန်ကိုလည်း
 လိုက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ခစမြှောင်^{16 March 1806}
 ၏ တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဟံသဝတီမြို့မှာ ရွှေတောင်သီရိ နော်ရထာ မုက္ကတစ်တို့မှာ အကောက်ဝန်၊ ဗညား၊ သမိန်စက္ကဝေါဗညား အိန္ဒြ ကျော်တို့မှာ စစ်ကဲ၊ ရွှေတောင်ရတနာမှာ နားခံ၊ ရွှေတောင်လက်သီရိ ကျော်စွာတို့မှာ မြို့စာရေး၊ သီရိဝေသော် မှာ ရတနာပုံတိုက်စိုး ခန့်တော်မူရင်း အတိုင်း ရှိစေမည်၊ တေဇာနီလူး ကို အခွန်ဝန်၊ သီရိဂုဏ္ဏ ကျော်သူအစား ဗညား ကျော်ကို စစ်ကဲ၊ ရွှေတောင်ဇေယျ အစား ဇေတုတမန်ကို နားခံ၊ ငနော်၊ ဇေယနန် သူတို့အစား၊ သီရိပုံချီ၊ ပုံချီသီရိ ကျော်စွာတို့ကို မြို့စာရေး ခန့်ထား စောင့်နေထမ်း ရွက်စေမည်၊ စစ်ကဲဗညား အိန္ဒြ ကျော်မှာလည်း စစ်ကဲအရာ နှင့်ယွန်း စလင်း မြို့ကို မြို့စား အရာအသနား တော်မြတ်ခံ၍ စောင့်နေထမ်း ရွက်စေမည်၊ သီရိဂုဏ္ဏ ကျော်သူ၊ ရွှေတောင်ဇေယျ၊ ငနော်၊ ငချမ်း၊ ဇေယနန် သူတို့ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက် ခေT မည်၊ စကိုင်း မင်း၊ ပြည်မင်း၊ ပုဂံမင်း၊ ပုခန်း မင်း၊ မိုး မိတ်မင်း တို့သွင်း ချက်အတိုင်း သင်္ဃူဦး။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့ပြန်။

17 March

1806

(ရွှေတောင် သုတေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင်
အသွင်ကဝဂ္ဂင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ငရွန်း ကိုစား တော်ကွမ်း ရေကိုင်
ခန့်တော် မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့ပြန်။

18 March

1806

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အာပစ်ဂှာဟိုသိနီ လျှောက်ချက်အတိုင်း မှန်မမှန် ငပုနှင်လက်သည်ဆိုသူတို့ကို စစ်၊
 မှန်လျှင် ရာဇဒါဏ်စီရင်၊ ဥတည်မင်း ကမိုင်း ကိမ် စော်ဘွား သမီး အသက်ငါး
 နှစ်အရွယ်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက်သမည်၊ အဆောင်အရွက် သေနတ်အ မြေခံ
 ခင်း ကျင်း လျက်အ ခြေအရံအများ နှင့် ဆောင်ယူခဲ့၍သိနီနယ်တွင်ကွမ်း လုံဆိပ်သို့
 ရောက်ကြောင်း ကိုရွှေတိုက်ဝန်ကရှိုင်း သံတော်ဦး တင်သည်၊ ဆီး ကြိုဆောင်ယူ
 ရမည်မှာ ရွှေတိုက်စာရေး ဇောယရန္တသူကိုအလျှင် ခန့်ထား ကြိုဆိုစေ၊ သုံး ဆယ်သိ
 ပေါမြို့သို့ ရောက်လျှင်လည်း ရွှေတိုက်ဝန်ကိုယ်သွား ၍ကြိုဆိုစေ၊ ဖွတ်တော်ကလည်း
 မိဖုရား သုံး ပါး ကိုဆက်သည်ကလေးကြိုဆို ဆောင်ယူသည်နည်း ခန့်ထား စီရင်၍
 ကြိုဆို ဆောင်ယူစေ၊ သီဟိုဠ်ရဟန်း တို့ ဆောင်ယူခဲ့သည့် ဗောဓိပင်ကို ရွှေဖြင်း
 ရလုံး နှင့်တလုံး တပင်စီစိုက်ပြီး လျှင်မဟာမုနိဘုရား မှာနှစ်ပင်၊ ရတနာသီ
 ဃံမြို့ရွှေချက်သို့ဘုရား မှာနှစ်ပင်၊ မင်းကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး မှာသုံး ပင်
 စိုက်စေ၊ မဟာမုနိဘုရား မှာစိုက်ရန် ဗောဓိပင်ကို ရွှေမြို့တော်ကပွဲသဘင်
 နှင့်ကောင်း မွန်အောင် ဆောင်ယူစေ၊ ရတနာသီဃံမြို့မှာစိုက်ရန် ဗောဓိ
 ပင်လည်း ရတနာသီဃံမြို့ကပွဲသဘင်နှင့်ကောင်း မွန်အောင် ဆောင်ယူစေ၊
 မင်းကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး မှာစိုက်ရန် ဗောဓိပင်ကိုလည်း ပွဲသဘင်နှင့်အကြီး
 အကြယ်ခန့်ထား ဆောင်ယူ၍ ကောင်း မွန်အောင်စိုက်စေ၊ သီဟိုဠ်က ရောက်
 သည့်ရဟန်း နှစ်ပါး ကိုလည်း မည်သည့်အကြောင်း နှင့်ကြွ ရောက်လာသည်လမ်း ခ
 ရိုး ထွင်ရက်ပေါင်း မည်မျှကြာသည်သီဟိုဠ်ကွန်း ထွင်မင်း အစရှိသောမျှ မတ်ပြည်
 သူတို့နှစ်လ နေ့ရက်ဥတုရတုပဏ္ဍမာသများ ကိုမည်သို့ ခေ၇ ခေ၇ မှတ်သားသည်၊ ရဟန်း
 သင်္ဃာတို့မှာလည်း ဥပုသ်ပဝါရဏာဝါဆိုဝါကပ်ရဟန်း တို့ကွင်းဝတ်သိက္ခာပုဒ်များ ကို
 မည်သို့ကွင်းဆောင်သည်မှစ၍အကြောင်း အရာမေး မြန်း ရန်သင့်သမျှကိုဆရာ
 တော်တို့နှင့်မျှ တော်မတ်တော်တို့ကသင့်ရသခန့်ထား ၍ မေး မြန်း စေ၊ မေး
 ချက်ထွက်ချက်ကိုလည်း သွင်း ၊ ရွှေတိုက်ဝန် နေမျိုး မင်း လှရာဇာကိုကွမ်း ခွက်၊
 လဘက်ဆိုး ၊ တကောင်း ပိတ်ရှစ် ဆောင်ပယ်င်း တပ်
 ကွမ်း လိပ်သုံး မြွှာပယ်င်း တပ်၊ ငွေထွေး အင်၊ အုံး ဝန်း ၊ ရွှေပေခမောက်၊
 ကျိုင်း ဆင်စွယ်ချက်ပြည့်၊ ထီး နီ ရွှေညောင်ရွက်၃ဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၃၆၊ အ

ချက် ရွှေ၊ အရိုး ရွှေကြွဆစ်၊ ခါး အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွမ်း၊ ၊ ရင်း ဖျား ခွေး
မခွေး ငယ်ရတန့် ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွမ်း၊ ၊ ရင်း ဖျား
ခွေး မသံပတ်ရတန့် ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ ဗေတင်း ကတ္တီပါနီ ရွှေသား ပန်း
၉၊ တမာရွက် ဆောင် ၉၊ ဘွဲ့သင်း ကျစ်စလွယ် ၁၂ ဘွယ်၊ ရွှေနား ဆောင်း ကြက်
ရင်အနား ဆူး နှစ်ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲရံ ရွှေဖျင် ဒီတဆင့်တပ်၊ မောက်တို ရွှေ
ပိန်း ရွှေကုံး စိန် ဆောင် ၉၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွဋ် ၄၄၄၄၄၄ မနား စိန်ပွင့် ၁၂၊ ၊ ဝါး ကါ
နား ကာ မောက်ရူပါလည် အေး ရွှေကာ နောက်ကာကတ္တီပါနီ ရက်ပြား သတ်၊ မည်း
တိုကတ္တီပါစိမ်း ရက်ပြား သတ်၊ မည်း ရှည်ကတ္တီပါနက်ရက်ပြား သတ်၊ ဆင် ပေါင်း ပန်း
နက်အချက် ရွှေ၊ ကါဒေါင့် ရွှေပြည့် ရေး ကခွက် ရွှေဘုရားနီ ၂ စု၊ ထမ်း စင်သံလွင်း
တလဲ ၁၂ ပန်း၊ ၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း အိမ်အတွင်း ညောင်ရွက်အနား မန်ကျည်း
ရွက်ဘဝါး အတွင်း ညောင်ရွက် ဘောင်ထိပ်ဘ ယောင်း ပွင့်ခါး ပန်း ကမ္ပတ်ခြူး
ရ၊ တမြဲခြူး၊ ကမ္ပတ်အနား အတွင်း အပြင်ပွတ်ချမ်း၊ စက်ခိုနန်း အတွင်း ကြယ်
ကုလား ပန်း ညောင်ရွက်တမြဲခြူး ကြက်ရင်ကုလား၊ နေအိမ်အတွင်း၊ ကုလား
ပန်း တောင့်ကြေး စေတီအင်္ဂုလမြင်း နား လျှောက် ၅ ပန်း၊ ထုတ် ၃ ပန်း၊ ၊
ထု ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက် ဝဲလက်ယာ ၅ ပန်း စီ၊ နောက် ၃ ပန်း
ရွှေ ၂ ပန်း ဆက်အတွင်း ဆင်စွယ်၊ ကြယ်စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်ကြက်ရင်ကု
လား ပန်း အိမ်ဆင်စွယ် ၃ တန့်လည်သီး ဆင်စွယ် ဓမ္မာ သေး၊ ၊ ကြေး စေတီအင်္ဂု
စွယ်တပ်၊ ဘောင်ထိပ်ဘ ယောင်း ပွင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း၊ ၊ အိမ်
အတွင်း ညောင်ရွက်အနား မကျည်း ရွက်၊ ဘဝါး အတွင်း ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊
ထမ်း ဆင် ပေါင်း ဆင်စွယ်ရတန့်၊ စည်နီရ၊ ပုံသဘာ၊ စည်ပုတ် ၁၊ နဲ့ကြီး ၁၊ နဲ့
ငယ် ၂၊ ခရ ၁၁၊ လင်း ခွင်း ၁၊ သနား တော် မူသည်၊ ၊ ချွန် ရေးမြဲ ရေးရွှေသွင်း ။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် ၁၈ March 1806
ထင်ထွင်ပြန် ။

(ရွှေး ဟောင်း သူ တေသန)

ရွှေတိုက်ကြပ် ကျော်ထင်သီရိစည်သူ၊ သီရိနန္ဒသူ၊ ရွှေတိုက်စာရေး ဇေယရန္တသူ
တို့ကို ၅၀ ဧကလက်ဝဲထီး နန် သူသွေး သောက်မှာစာရင်း သွင်း ခဲ့ဖွဲ့၊ သား
မယား အသက် နေ့နံစာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ ဗောင်း နား ထောင်း ဝတ်
လုံစလွယ်များ မှာဒူး နေရာ နေတို့နည်း ဝတ်ဆင်စေ၊ သီဟိုဠ်က ဆောင်ယူခဲ့
သည့် ဗောဓိပင်များ ကိုတန်ဆောင်း နှင့်တင်၍ ဆောင်ယူစေရမည်၊ တန်ဆောင်း
ရခဲ့လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ၁၉ March 1806
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

(19 March 1806)

ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား ကိုး ပါး ပုဏ္ဏား တို့ကို စလွယ်တင် ဧကန် မူမည်။ သိက္ခာတင်ဆရာမှာ
အတိကျတို့ပြာဗ္ဗဏဗျိုး ကဆုပြု၍တင် စေ။ ငပွင့်ပဒါနပ။ ဘိဿရတို့စလွယ်ချွတ်
ဟောင်း လူတို့ကိုလည်း စလွယ်တင် ဧကန် မူမည်။ စလွယ်တင်အခန်း အနား များ ကို
ပြီး အောင်စီရင်။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခု နှောင်း တကူး လဆန်း ၁ နေ့ပြန်) ^(19 March 1806)

(အင်္ဂါလဆန်း ၁၁၆၇ ခု ပိုဒ် ၁၆၃ / ၁၇၊ ၁၄၂)

မြောက်ဘက် မော်တုံ၊ မော်ကယ်၊ ပင်ချိုင်း၊ ပင်သာ၊ အင်ဆောက်သာ၊ မြို့ရွာများ
 နှင့်ကိုဝန်၊ ဝန်စုအင်တိုင်း ၅ ရွာ၊ နောင်ကောက်ဝရွာ၊ ကွန်လမက်တောင်၊
 အင်တိုင်း အင်ကြီး၊ ခင်ပင်ကျေး၊ ရွာများ၊ မှာလူဆိုး၊ လူသွမ်း၊ သူနိုး၊ ဓါးပြမပေ
 မရှိစေရ။ ငြိမ်ဝပ်သာယာ အောင်ရန် ခွင်သူရကို သေနတ် ၂၀၀ ပေး အပ်၍
 ကျေးရွာကို ဝန်ခန့်ထား အုပ်ထိန်း စေမည်။ စစ်ကိုင်း မင်း၊ ပုခန်း မင်း၊
 ပြည်မင်း၊ ပုဂံမင်း၊ မိုးမိတ်မင်း တို့သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ဒီပွဲသူကို ချမ်း
 သာပေး တော်မူသည်။ အကျဉ်း ကလွတ်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူးလဆန်း ၃ ရက် နေ့နား 21 March 1806
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗန်း မော် စော်ဘွား နှင့်ဗန်း မော်မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်
 ရောက်သည့်စာအရကို ထောက်၍သင့်ရပြန်ဆိုမှတည်း ပြီး လွှတ်လှူတို့ပြန်
 သွား စေမည်။ စစ်ကိုင်း မင်း ၊ ပြည်မင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊ ပုခန်း မင်း ၊ မိုး
 မိတ်မင်း တို့သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ဗန်း မော် စော်ဘွား က ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်ဆက်ရန် ဆောင်ယူ ရောက်သည့် ငွေ ဥရိ ကျော်ကို စော်ဘွား နှင့်ဘဏ္ဍာဝန်
 စစ်ကဲတို့သို့ ပေး အပ်၍ ပေး ကမ်း သုံး ဆောင်ရန်ရှိသည်ကိုမှတ်သား ပေး ကမ်း
 သုံး ဆောင် စေ။ အရပ်ရပ်ကြည်း ခြေတင်း ရေ ခြေတင်း သွား လာ ရောင်း ဝယ်
 သည်ကုန်သည်တို့မှတစ်ဆင့် တော်ခတ်မှတ်သည်ကင်း စာ နှင့်ထွက်သွား ရသည်ကို ကျောက်
 တလုံး ကင်း မှတစ်ဆင့်ကင်း စာ မပါ လျှော့ ၂၀၀ ကျော်ကင်း တိုင်နရသိင်္ခီကုန်စား
 ထား သူတို့လွတ် ခြေတင်း ၊ မင်း ထွန်း နင်း မှာလည်း တံဆိပ်ကင်း စာ မပါသည်ကို
 လှေအများ လွတ် ခြေတင်း နှင့်ကင်း ဝန်ကင်း စာ ရေး တို့ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်
 သည်။ တံဆိပ် တော် နှင့်ကင်း ဝန်စာ မပါကင်း တိုင်တို့အ လျှောက်လွတ်သည်မှန်မမှန်
 ကိုစစ်။ ကင်း ဝန်ကင်း စာ ရေး တို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင် ချက်အတိုင်း လွတ်သည်
 မှန်လျှင်ကင်း တိုင်တို့ကိုရဘဲ ဝတ်စီရင် ၊ လွတ်သမျှ လှေကဆက် စုသင့်အခွန်ကိုလည်း
 ကင်း တိုင်တို့ကဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုကန်ခူး လဆန်း ၄ ရက် နေ့နား ၂၂ March 1806
 ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဒလမြို့က နှစ်စဉ်ဆက်မြဲ ခွတ်ဒဗတ်သီး ကိုအိမ်ရှေ့တော်ကလည်း ဆက်သွင်း ရမည်
 တောင်း ဖြောင်း နှင့်သံတော်ဦး တင်သည်။ အိမ်ရှေ့တော်မှ ဆက်မြဲမဟုတ်
 ဖြစ်သည်။ ခွတ်ဒဗတ်သီး ကိုဆက်ရမည်အိမ်ရှေ့ကမတောင်း စေနှင့်။ အစဉ်ဆက်
 မြဲ ရွှေနန်း တော်မှ သဘာဝတည်း ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား 24 March 1806
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လက်ဝဲသီရိကျော်ထင်ကိုပုဏ္ဏား ဝန်အရဘကနှုတ်၊ ပုဏ္ဏား တို့တွင်အမင်္ဂလာ၊ မင်္ဂ
လာရှိသမျှကိုရှစ်ပါး ဗြဟ္မဏပုဏ္ဏား အတိကျ ငလှတို့ကိုတိုင် ပြောပင့် ခေါ်၍ထုံး စံ
ရှိသည့်အတိုင်း ပြုစေအမိန့် တော်နှင့်ရှိသည်ကိုငပွင့်ပဒဏ္ဍိတတို့သည်အမိန့် တော်အာ
ဏာတော်ကိုမတည်ကူး လွန်ပြုကျင့်သူများ ဖြစ်သည်၊ ငပွင့်၊ ပဒဏ္ဍိတတို့ကိုအဆုံး စံ
ရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား 24 March 1806
တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ်၅၀၉၊ စာ ၅၅၃)

သတိုး ဓမ္မရာဇာကိုလွှတ်သို့တက် စေ၊ မင်း သား မှား မှာလွှတ်တက် ချီန်ကိုလွှတ်
သို့တက်၍ စီရင် စေ၊ လေး ပစ်ချီန်ကိုလည်း လေး ပွဲသို့ဝင်၍ ပစ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၈ ရက် နေ့နား ၂၆ March 1806

ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

သီဟိုဠ်က ရောက်သည့် ဗေဒဗိမာန်ဝင်း ပင်မှာရတနာသီချီ ရွှေချက်သီချီရင်း တွင်
 စိုက်ရန်ကိုပြင်၊ မဟာရံတန်တိုင်း တွင်အရီး တော်တောင်း မှာရင်း ဥမင်
 တောင် မြေလပ်တွင်တပင်စိုက်၊ ပရိုင်ပွတ်တိုင်လည်း ရန်စေ၊ စကိုင်း အောင်
 မြေလောကဘုရား တွင်စိုက်ရန်ကို အောင်မြေလောကဘုရား အရှေ့မှတ်အတွက်
 မြေဘက်ဘက်ပုခန်း မင်း ဘုရား မြေဘက် မြေလပ်တွင်တပင်စိုက် စေ၊ တန်တိုင်း
 မီးတားလည်း လုပ်စေ၊ ရွှေမြို့တော်မဟာမုနိဘုရား တွင်စိုက်ရန်ကိုပြင်၊ မ
 ဟာရံအတွင်း အရှေ့မှတ်တောင်း တန်းလမ်း တောင်ဘက်တွင်တွင်း အနက်ဝင်
 တူး၍ နံး မြေနုဘိုးပြီး လျှင်တပင်စိုက် စေ၊ မင်းကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး တွင်စိုက်
 ရန်ကိုခြေ တော်ရဘုရား မြေဘက်တွင် တောင်မြေဘက်စဉ်၍ နှစ်ပင်စိုက် စေ၊
 တန်တိုင်း မီးတားလုပ်စေ၊ ဗေဒဗိမာန်အဆောင်အယူမှာရတနာသီချီမြို့ကမိဿ
 ရာသီစန္ဒရမာသ၅အသီခန့်၊ စကိုင်း မြို့ကဂအသီခန့်၊ ရွှေမြို့တော်ကဝအသီခန့်၊
 ပုထိုး တော်ကြီး မှာဝဂအသီခန့်အတီး အမှတ်ပွဲသဘင်စုံနှင့်အကြီး အကြပ်
 ခန့်ထား ဆောင်ယူစေ၍ မိဿရာသီစန္ဒမာသ၁၄အသီခန့်အခါ တော်အတိုင်း
 စိုက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူးလဆန်း ၉ ရက် နေ့နား 27 March 1806

ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော်မြို့ကြီး မှတ်သား သည်အတွင်း စေတီပုထိုး တည်လုပ်သည် များ မှာတည်
လုပ် မိသည်ကိုသာတည်လုပ် စေ။ နောက်ကိုမတည်မလုပ် စေနှင့်။ တည်လုပ်လိုလျှင်
လွတ်ရသောအရပ်မှာတည်လုပ် စေ။ ပုဏ္ဏား ငပွင့်ပဒဏာဘတို့ကိုတကြိမ်တခါဖြစ်၍
အသက်ကိုချမ်းသာပေး တော်မူသည်။ အကျည်း ကလွတ်။ နောင်သည်ကဲ့သို့အမိန့်
တော်မတည်ခမ်းကြီး ခမ်းငယ်ရှိ၍ဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏား တို့ကိုမခေ်မဝေ်အလှောင်
အလှည်း ဆောင်ရွက်လျှင်ရသေ့ဝတ်ထင်ရှား အောင်စီရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ၂၇ March 1806
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ် ၅၀၉/၃၊ ၅၂၅၃)

28 March

1806

၀ ပွင့်ပဒဏါတို့အစုစုစင်ဆရာပြုသူတို့ကို ခေါ်၍အကျဉ်း ထား ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ခံစမြှောင် မှူး

28 March

1806

စွပ်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သူ ခေတ်သန်)

သူရဲစီး ရထား ပျက်စီး ယိုယွင်း သည်များ ကို ကောင်း မွန် အောင်ပြင်ဆင်လုပ်
ဆောင် စေ။ ကုလား ငပု၊ မိစံ၊ ပီဒူရ မဲတို့စကား မှာအာပစ်၍ ဘဟိုသိန္နီရှိခိုး
သံ တော်ဦး တင်ချက်ဝင်လူတို့ကိုအာပစ်၍ ဘဟိုသိန္နီသို့အပ်၍ အထက်အမိန့် တော်ရင်း
အတိုင်း စီရင် စေ။ တလုပ်မြို့ ကျေးကျော်စဉ်ဖျန်းတွင် ငြေ့၍ ပုထိုး ဆိပ်သို့
ဆောင်ယူ ရောက်သည့်ဆင် တော်သည် မွေး ထူး ရေခြား ထူး မြတ်သည့်ဆင် တော်
ဖြစ်သည်။ ပုထိုး ဆိပ်ကသည် ရွှေဘဝါး တော် အောက် ရောက် အောင် ဘောင်နှင့်
တင်ပြီး လွှင်ဆွဲ လှေငင် လှေ နေ့ထား ချီဆွဲငင် ဆောင်ယူ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ၂၉^{29 March} ၁၈¹⁸⁰⁶
ရထားတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငပွင့်ပဒဏ္ဍိတတို့အစုစုဝင်ဆရာပြုသူတို့ကိုအကျဉ်း ထား သည်မှသာအသိက် တော်ဆက်
 ဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏား တို့ကတကြိမ်တခါချမ်းသာပေး တော်မူပါမည်အကြောင်း နှင့်
 သနား တော်ခံသော ကြောင့်ချမ်းသာပေး တော်မူသည်။ နောင်သည်ကဲ့သို့
 မပြုမကုင့်ဝံ့ပါခံဝန်ချက်ချစ်စေ၍အကျဉ်း ကလွှတ်။ နောင်အမိန့်တော်ကိုမတည်
 ဆန်လွန်ပြုကုင့်လျှင်သား မယား နှင့်တကွမီး ပုံ၍တိုက်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ၃၀ March 1806
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ပဉ္စနဂိုမြို့စား မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လှာ စေ၊
 ရခိုင် လှေသင်း ကဗညဝတီ၊ ရမ္မဘဝတီ၊ ဒွါရဘဝတီ၊ မေဃဝတီမြို့များ သို့ထွက်
 ပြေး သူတို့ကိုမြို့ဝန် စစ်ကဲတို့က ရွှေဘဝါး တော် အောက်သက်ပို့လှာ စေ၊ အမိန့်တော်
 ဘုတ်ပြန်၍ ဂြိုဟည်ကို မဆက်မပို့လက်ခံ၍သိမ်း ထား လောကဏှိယ နေဘက်ထွက် ပြေး
 ပြန်ရသည်။ ထွက် ပြေး သမျှလူတို့ကိုမြို့ဝန် စစ်ကဲတို့ကတ ယောက်မကျန် စေ့မိ အောင်
 ဘမ်း ခေတ်ပြီး လျှင် ခြေချင်း တပ်၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်သက်ပို့လှာ စေ၊ မ
 ဆက်မပို့ နေလျှင်မြို့ဝန် စစ်ကဲတို့ကို ခြေချင်း နှင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ယူ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ၃၁ March 1806

ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဓနုဖြူမြို့သူကြီး ငမြတ်သဘဦး သည် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်ကိုမ စောင့်၊ တံဆိပ်ရသူ
ကြီး ငယ်တို့အမှတော်ကိုလိုက်ထမ်း ရာကံတန်း ချာသူကြီး ငရသား ငပါ၊ ကံတန်း
ကျောင်း ချာသူကြီး ငပို၊ ဗညား ချာသူကြီး ငရ၊ ဒနောချာသူကြီး ငရ၊
ချာသစ်ချာသူကြီး ငမြတ်ဖြူတို့မှတော်ကိုယ် ငွေ၂ စီးစား ယူပြီး လျှင် ကျေး ချာသို့ပြန်
သွား စေသည်။ သူကြီး မဟုတ်သူတို့ကိုသူကြီး မြစ် ကြောင့် နှင့်အစစ်ခံ၍ ရာဇဝတ်
စီရင်မည်အကျဉ်း ထား ကြောင့် ကိုတပ် တော်ကရှုံးနိမ့် သံတော်ဦး တင်ချက်အမိန့်
တော်ထွက် နှင့်မှတစ်ဆင့် ပေး အပ်ရှိသည်။ မြို့ချာမှလည်း တပ်ပြန်သူကြီး တို့ကိုအမှား
အကြီး ခန့်ထား သိမ်း ခေါ်သည်ကလငမြတ်သဘဦး ကမြို့ထိန်း မြို့စောင့်ထား သူ
အစီရင်ငပြေ၊ ငရွှေကံ၊ ငရွှေလူတို့တပ် ရှောင်လူတို့ကိုကုန်စင် အောင်မပေး မ
အပ်၊ မြို့ချာ နေဆင်း ရဲသား တို့မှတစ်ဆင့် ငွေအများ ခွဲခန့်ပြီး လျှင်အိမ်၁၀၀
ကျော်ကိုသိမ်း ယူဖျက်ဆီး ၍တရပ်တ ကျေး ထွက်ပြေး သော ကြောင့်မြို့ချာမငြိမ်မ
ဝပ်ရှိ ကြောင့် နှင့်မြို့စား အကြီး စာရေး လွှတ်တော်ကခန့်ထား သိမ်း ရုံး စေ
သည်အမှား အကြီး တို့အစစ်ခံချက်ရှိသည်ဖြစ်သည်။ ဓနုဖြူမြို့မှတစ်ဆင့်သူကြီး မြို့ထိန်း မြို့စောင့်
မလွတ်မလပ် စေသင့်၊ မြို့ကျေး ချာကိုဖျက်ဆီး ၍လူ၁၀၀ ကျော် နှင့်ထွက်ပြေး သူငပြေ၊
ငရွှေကံ၊ ငရွှေလူ၊ ငပိုက်၊ ငမြတ်လှ၊ ငသဘအေး ၊ ငမြတ်နွယ်တို့ကို အောင်အောင်
လိုက်လံတမ်း ဆီး ပြီး လျှင်အဆုံး စီရင်မည်။ ဓနုဖြူမြို့ကိုလည်း အုပ်ထိန်း ဆောင်ရွက်
နိုင်မည်သူမြို့ နေအသည်စာရင်း ပါမှန်သူကို မြေတိုင်သူကြီး ရွေး ချယ်ခန့်ထား ၍
အုပ်ထိန်း စေမည်၊ စစ်ကိုင်း မင်း ၊ ပြည်မင်း ၊ တောင်ငူမင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊
မိုး မိတ်မင်း တို့ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ ရတနာသိင်္ဃံမြို့၌လယ် တေဒ်များ ကို
စာရင်း ဆက်သွင်း သည်မှတစ်ဆင့် မှန်သေး ဖြစ်သည်။ မှန်ကန် အောင်စစ် ကြော၍
သွင်း ဦး ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့နား^{5 April} ခံဘိယ ကျော်ထင်¹⁸⁰⁶
ထွင်ပြန် ။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

ယခု ရေး တော် မူသည့် ပိဋကတ် တော် ကျမ်း များ ထွင်အထွင် အမြတ် ရောက် တော် မူ
သည်။ နန်း စံ ၂၄ နှစ် ဒသံ ဗိမာယ် ပွား ဆဲသုဒ္ဓိ ဒိန် မည်မျှ မည်သည့် ရာသီ မည်သည့်
အသီ နေ့၊ ပိဋကတ် ရှေး ဟောင်း စာ များ သည် အယိုအယွင်း များ ပြား သည်
ဖြစ်၍ ဆရာ တော် တို့ နှင့် ရဟန်း ပညာရှိ လူ ပညာရှိ မည်သူ မည်သူ တို့ ကို အမှန် အကန်
ပုဒ် မသ ဝေ မကျ စေရ။ တည်း ပြတ် ရေး သား စေကြောင်း နှင့် လိပ်က မွှည်း စီကုံး
၍ ကျမ်း စောင် စေ့အောင် ရေး မှတ်ထား စေ၊ ပြည်သူ ပြည်သား ကို အခါသ မယ
မှ စ၍ ဆွမ်း လောင်း ဆွမ်း လှူရှိသည် များ ထွင် ရဟန်း ပညာ သာမ ဇာတိ တို့
ငွေလှယ် ကံ ခံယူသည် များ ကို ရွှေ နား တော် ကြား တော် မူသည်။ အိမ် ရွှေမင်း က
ထွေမိ အောင် ဘမ်း ၍ ပို့လာ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ၆ April 1806
တွင် ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဗေဒပင်ကိုပုထိုး တော်ကြီး သို့ပို့မည်မှာ ရွှေမြို့တော်က ဆောင်ယူခဲ့သည့်ရထား
 နှင့်တင်ဆောင်စေ၊ ရထား တော်ကိုလည်း နီပါး ထည်ကြိုး နှင့်ဗောင်း ဝတ်လုံ
 ဝတ်ဆင်သည့်လူစုဆွဲစေ၊ မြစ်ဆိပ်သို့ရောက်လျှင် လှော်ကား နှင့်တင်၍ကူး ပို့စေ၊
 ရထား တော်ကိုလည်း ဆေး ဖြောင့်၍အသင့်ရှိစေ၊ တရုတ်ဥတည်မင်း ကဆက်သည့်
 မိုင်း ဟိမ်စော်ဘွား သမီး ကိုဤဆို၍လာသည့်လမ်း မှာ ရွှေတိုက်ဝန်ကဒိုင်း ဝန်
 သို့မှာထား သည့်အတိုင်း ဇောင်း ကလောတွင်တဲကနွား ဆောက်လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ၇ April 1806
 ထာတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗေဒဗိပင်ကိုစိုက်သည့်နေ့မှရထား တော်မှတင်ဆောင်၍ပို့စေ။ ယခုနေ့
နန်း တော်တောင်လေး ပွဲသဘင်တဲ တော်တွင်ပွဲသဘင်စည်ပင်အောင်ခံစေ။
မြို့စာရေး နန္ဒသီရိကျော်သူကိုဗောင်းနား ထောင်း ဝတ်လုံစလွယ်ဒူး နေရာ
နေထိုင်နည်း ဝတ်ဆင်စေ။ ဒဝယ်သား ငသားစာ ငအောင်ပန်း တို့ပွဲသဘင်တော်
အတွင်း ခိုက်ရန်မဖြစ်စေဘဲ ဖြစ်သည်၊ သင်း တို့နှစ်ယောက်ကိုအဆုံး စီရင်။
ဒဝယ်သား ငသားစာ ငအောင်ပန်း တို့ကိုတပြိုင်တမြင်အသက်ကိုချမ်းသာပေး
တော်မူသည်။ ချမ်းသာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူးလပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ၈ April ၁၈၀၆
တွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ဟံသာဝတီမြို့အခွန်ဝန် တေတော်လူး ၊ စစ်ကဲယွန်း စလင်း မြို့စား ဗညား အိန္ဒ
 ကျော် ၊ စစ်ကဲဗညား ကျော် ၊ နား ခံ ဇေတုကမန်တို့ကိုကွမ်း ခွက် ၊ လဘက်အိုး ၊
 တကောင်း ပိတ်အဝန်း ၊ ခါး အဆောက်အိမ်ကတ္တီ ပါစိမ်း မှမ်း ၊ ရင်ဖျား ခွေး
 မခွေး ငယ်၅တန်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ကျွင်း ဆင်စွယ်ချက်အထွဋ်အနီသုတ်၊
 ထမ်း စင်တလဲ၃ဝန်း ၊ အနား ဩဇာ ၊ ဘောင်လက်ပင့်ဇီး ဂွက်ကမ္ပတ် မှော် ၊ တ
 မြို့ခြံ ကမ္ပတ်နား အတွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ စက်ဇော့ကွင်း အတွင်း ဩဇာနား ကုလား
 ပန်း ညောင်ဂွက်တမြို့ခြံ ၊ ဩဇာရင်ကုလား ပန်း အိမ်ညောင်ဂွက်အတွင်း ကုလား
 ပန်း ဆောင်ကျေး စေတီဝင် ၊ အဖြေမြင်း နား လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊
 ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ဝဲတဝန်း စီ၊ နောက်ထုတ်တဝန်း
 စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ဩဇာ ၊ စက်နား ညောင်ဂွက်ဆင်စွယ်ဩဇာဩဇာရင်ကုလား ပန်း
 အိမ်ဆင်စွယ်၂တန်လည်သီး ဆင်စွယ်မှော် ကျေး စေတီဝင်အဖျား ဆင်စွယ်၊ ထီး နီ
 ဆင်စွယ်ထွဋ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ဂွက်၅၊ သံပုရသံခွံရက်ဘောက်ကတောင်ဆွဲ
 ဆက်ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်အိမ်မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း
 ငွေဇဝါကတောင် ရွှေရေး ၊ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံငုံရွှေပိန်း ၊
 ဦး ခက်ထိပ်ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြီး ရွှေဩဇာတပ် ၊ စီး နှီး သက္က
 ဒိန်သက္ကလပ်တင်ရန်း ၊ စက်ရွှန်း ၃ဆင့် သနား တော်မူသည်၊ တေတော်လူး
 ဗညား အိန္ဒ ကျော် ၊ ဗညား ကျော် ၊ တေတေမန်တို့ကိုဇောင်း ဝတ်လုံဒူး နေရာ
 တို့နည်း ဝတ်ဆင်စေ၊ ဟံသာဝတီမြို့စာ ရေး သီရိပုံချီ၊ ပုံချီသီရိ ကျော်စွာ တို့ကို
 ဇောင်း ပတ်လုံစလွယ်စွယ်နေတို့နည်း ပတ်ဆင်စေ၊ သီရိပုံချီ၊ ပုံချီသီရိ ကျော်စွာ
 တို့ကိုမြင်း ကကိုင်း ညောင်ဂွက်၅၊ သံပုရသံခွံ၊ ရက်ဘောက်ကတောင်ဆွဲ၊ ဆက်ပါး
 ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်အိမ်မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါကတောင်
 ရွှေရေး ၊ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံရွှေပိန်း ၊ ဦးခက်ထိပ်ဆောင်း
 မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြီး ရွှေဩဇာတပ် ၊ စီး နှီး သက္ကဒိန်သနား တော်မူသည်။
 စာချန်ရေး မြဲရေး ဤသွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော်ရက်နေ့နား ခံစမြှောင်မှူး^{9 April 1806}
 ထွင်ပြန်။

(ရွှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗေဒဗိပင်များ ကိုတပင်လျှင် ရေငှက်စီး စီ နေ့စဉ်အစောင့်အထိန်း နှင့်သွန်း
လောင်း စေ။ ဗေဒဗိပင်တင်ဆောင်ခွင့်ရင်း တန်ဆောင်း ကိုမင်း ကွန်း ပု
ထိုး တော်ကြီး သို့ပို့၍သင့်ရသတား စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၈ ရက် နေ့နံနက် ၁၀ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၀
ထာတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၈ ရက် နေ့ညအ ရွှေဘက် မှာ ၁၁ ဝယ် ဗိုလ်^{10 April 1806}
 က ဆောက်လုပ်သည့် ကျောင်း ကိုမီး သင့်သည်ထင်အတွင်း တော်လှန် တော်ရုံး တော်
 မ ရောက်သူတို့ကိုထုံး စံရှိရ ခာ စီရင် ၊ ဇီး ဖြူကုန်း တောင်မှာ လောင်သည့် မီး ထွင်
 မ ရောက်သူတို့တုံး ဘိ နေလှမ်း ရ ခာ ဇဝတ် တော်ခံရသည်ကိုချမ်း သာ ပေး တော်မူ
 သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ^{11 April 1806}
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဘုန်း တော်အလှူခံကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင် အသွင်ဘဝဂူငါးမင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့လက်ထက် တော်စု ဘွဲ့တော် မူသည့်စုကြီး ရွှေပြည် သေနတ်အမှိုက်ခင်း တို့သည်ကလေးရွာပြင်သဖြင့်အဝင် အထွက်မညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအဝန်း မယိုမယွင်း စေသင့်။ တိုင်း ပြည်အခြေခံမြစ်ဖြစ်သည်ကို ထောက်တော် မူ၍သား တော်အစဉ်မြေး တော် အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာအမှိုက်ခင်း သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌာ။ ငါ အသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာဇာ ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခံ သော မုဒါတိသိက်နှစ်ကြိမ်မြောက် စင်ခံတော် မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည်နှင့်အညီသဘာဝတော်မြတ် စီး ပိုးပြည်သူတို့စီး ပိုး များ မည်ကိုသာရည်တော် မူ၍မင်း တို့ကျင့်ရာ သောတရား အပေါင်း ကိုမပြတ်ကြီး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့်တော် မူလျက်ခပ်သိမ်း သောပြည်သူ သတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ်တော် မူသည်။ ရှေး ဘုရား လောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှလည်း ဗိဇ္ဇာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း သမ္မာမဇ္ဈိက မလွဲပြီး စီး မြဲဖြစ်သည်အတိုင်း ရွှေပြည် သေနတ်ငရေ ငထွန်းလှ ငသောမွှေး ငပေါတို့လူငှ ငနုကိုအကြပ်၊ ငမြတ်လှ ငသီ ငစို ငမင်း ငထွား တို့လူ၅ ငမြတ် ကျော်ကိုအကြပ်၊ ငမှို ငအောင်ညွန့် ငညွန့်လူ ငချင် ငရွှေပုတို့လူ၅ ငဖြိုး ကို အကြပ်၊ ငပန်း ငနက် ငမိုး ငဝါ ငမြတ်ညီတို့လူ၅ ငပါစီကိုအကြပ်၊ ငလော၊ ငလှေ ငနော် ငစံညီ ငရွဲတို့လူ၅ ငပြန်ကိုအကြပ်၊ ငယ်၂၄(အလောင်း) ၂၆၊ အကြပ်၅၊ ပေါင်း ၅၅ငကတူး ကိုသွေး သောက်ကြီး ခန့်တော် မူ၍ ရွှေပြည် သေနတ် အစုဖြစ်စေ၊ ထပ်၍သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း ဘွဲ့စုတော် မူသည်။ ကျေးဇူး သစ္စာ တော်မြတ် နှစ်ပါး ကိုစောင့်သိရှိ သေစွာ ဖြောင့်ဖြောင့်ရှိ ရိုး အမှုတော်ကိုကုန်ထွင် အောင် ထမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၅ ရက် နေ့မင်း ၂၁ April 1806
နား ခံတော်ရဘဲ နော်ရထာပြန် ။

(ရှေး လောင်း သူတေသန)

မိုး နဲတၢ် တော်ကတိမ်း ဂွၢ်ငံထွက် ပြေး လၢ ဂျၢၤကသုတို့ကို တွေ့မိ အောင်စစ်
 ဂြောၣ်တမ်း မီး ချီ မိဘသား မယား နှံၣ်တကွ မီး ပံၣ်ၤတိုက် ၊ အသီး အသီး တိုက်ဝန်
 တိုက်စၢ ဂျေး စုထိန်း စုအုပ်တို့ကလည်း ဂွၢ်ၤချီ ဂျၢၤကလၢသုတို့ကို ပိုဆက် စေ ၊ မပို့
 မဆက် နေသွင်တိုက်ဝန်တိုက်စၢ ဂျေး စုထိန်း စုအုပ် နှံၣ်တကွ စီရင် ၊ မင်း ကွန်း
 ဂွၢ်စက် တော် အောက်တွင် နာၣ်ရီ မေၤတင်း တီး မှၢ နေ့သုံး ယံညည်းသုံးယံ နာၣ်တလး
 ချၢ်တီး စေ ၊ သား တော်က နေၣ်မင်း သား သတိုး မင်း လှ ကျော် ခေါင် နှံၣ်
 သမီး တော်စကုမင်း သမီး သီရိဂုတနာ မလ္လာ ဒေဝီကိုလက်ထပ် မင်္ဂလာ ဆောင်
 တော် မူမည် မှၢသား တော်မိုး မိတ်မင်း သားသတိုး မင်း ရဲ ဂွၢ် တောင်သမီး
 တော်မင်း ကင်း မင်း သမီး သီရိမလ္လာ နန္ဒာ ဒေဝီကိုလက်ထပ် မင်္ဂလာ ဆောင်
 သည်အခမ်း အနား နည်း လုပ် ဆောင် စီရင် ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခဲၣ်ယ ကျော်ထင်တွင် ပြန် ။^{22 April 1806}

(ဂွၢ်း ဟောင်း သု တေသန)

[illegible]

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား (22 April 1806)
ပြန်)။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဘုန်း တော်လွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်
အသွင်တဝှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့လက်ထက် တော်စု
ဘွဲ့တော် မူသည်စုကြီး ရွှေပြည် သေနတ်အမှိုက် မီး တို့သည်ကလေးရှည်မြင့်သဖြင့်အဝင်
အထွက်မညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအဝန်း မယိုမယွင်း စေသင့်။
တိုင်း ပြည်အခြေအမြစ်ဖြစ်သည်ကို ထောက်တော် မူ၍သား တော်အစဉ် မြေး တော်
အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာအမှိုက် မီး သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဂါ။ ငါ
အသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာ
ဇာဒေဝါနံပိယတိဿမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခဲသော မုဒ္ဒိတိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ်
မြောက်စင်ခံ တော် မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင် တော် မူသည်နှင့်အညီသားသနာ
တော်မြတ်စီး ပွား ပြည်သူတို့စီး ပွား များ မည်ကိုသာရည် တော် မူ၍ မင်း ဧကရာဇ်
သောတရား အပေါင်း ကိုမပြတ်ကျိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့် တော် မူလက်ခံဝံ့သိမ်း
သောပြည်သူသတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ် တော် မူသည်။ ရှေး ဘု
ရား အလောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်လှမှလည်း မိဌာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်
ပြဌာန်း သမ္မမချွတ်မလွဲပြီး စီး မြဲဖြစ်သည်အတိုင်း ရွှေပြည် သေနတ်ငါးကြောင်၊ င
ရန်ကင်း ၊ ငစတိုလူငှါ ၊ ငချည်အိုကိုအကြပ် ၊ ငကလေး ၊ ငလိပ် ၊ ငဆန် ၊ ငသင်္ကိုင် ၊
ငကျိုင်ခွန်း တို့လူ၅ ၊ ငကျိုင်ကိုအကြပ် ၊ ငစိန်ပွင့် ၊ ငလွန်း ပြေ ၊ ငကလိန် ၊ ငကျိုင် ၊
ငပုား တို့လူ၅ ၊ ငကြာကိုအကြပ် ၊ ငမှံ ၊ ငမြတ်ကြာ ၊ ငကံ ၊ ငသင်္ကလူ ၊ ငကြီး တို့လူ၅ ၊
ငမုကိုအကြပ် ၊ ငကောငယ် ၊ ငပေနု ၊ ငရဲ ၊ ငရွှေရန်တို့လူ၄ ၊ ငဖယ်ကိုအကြပ် ၊
ငယ်၂၂အစွဲ၂၅ ဂကြပ်၅ ပေါင်း ၅၅ ၊ ငမြတ်ပုံကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်တော် မူ၍
ရွှေပြည် တော် သေနတ်အစုဖြစ် စေထပ်၍သမုတ်ပြဌာန်း ဘွဲ့စု တော် မူသည်။ ကျေး
ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်နှစ်ပါး ကို စောင့်သိလို သေစွာ ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမှု
တော်ကိုကုန်ထွင် အောင်သိမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၃ ရက် နေ့နား 23 April 1806
တွန်း လွှတ် တော်ထွင်ပြန်
(ရှေး ဟောင်း သူတေသန)

ပြည်ကြီး မွန် ဘောင် တော် ဟောင်း ကသိမ်း သည်သကြား ဂုတ် ၈ ချိန်ဂုတ် များ
 ကိုမင်း ကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး မှာထား စေ၊ ဂုဏ်မုနိစူဠဘုရား မဟာရံ
 မှာ ရေး သား ဂျီသည့်ဘောင် တော် လွှတ်ကား တော် ရဲ့ လှေသမ္ဗန်ပုံကို ရွေး
 ကအ ဟောင်း အတိုင်း မွန်ကန် အောင်သင့်ရ ခန့်ထား ချီ ရေး ကူး စေ၊ မဏိပူ
 ရမြို့မှာသမီး ကညာဆက်မည် ပြောဆိုတိုင် ပင်ကြသည်ကလူပုရာဇာသမီး ကိုဆက်
 မည်ညီညွတ်ရှိပြီး မှာအမှူး အမတ်တို့စကား ကိုနာယု၍ဇူပရာဇာသမီး ကိုမဆက်
 ဘ ထွေး သမီး ကိုဆက် ကြောင်း အစ်ကို စော်ဘွား နှင့်မသင့်မတင့်ရှိကြ၍သမီး နှင့်
 သား ကို ဆောင်ယူပြီး ဖျင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လ ဂုဏ်ပါသည်သမီး ကိုဆက်
 သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ဇူပရာဇာကတိုင်း သံတော်ဦး တင်သည်၊ ဇူပရာ
 ဇာအစ်ကို စော်ဘွား နှင့်မသင့်မတင့်ရှိကိုယ်လွတ်ထွက်လာ ရသော ကြောင့်အချွေအ
 ရံအနည်း သာ ပါသည်ဖြစ်သည်၊ ဇူပရာဇာသမီး ကိုဆက်သွင်း ရန်အခမ်း အနား
 အချွေအရံ များ ကို တော်သင့် အောင်ခန့်ထား စီရင် ပေး အပ်၍ဆက်သွင်း စေ၊
 ဇူပရာဇာသမီး နေရန်ကသည်း မင်း သမီး အိမ် မြောက်လမ်း မြောက်ဘက်တွင်
 ကသည်း မင်း သမီး အိမ်နည်း ဆောက် စေ၊ ကိုး ဆယ့်ခြောက် တောင် စော်ဘွား
 သမီး နေရန်တဲကိုအထက်လွတ်ကမှတ်သည့် နေရာတွင် ဆောက် စေ၊ တောင်ဝင်း နေ
 မိန်း မများ နေရန်ဆီဆုံအနောက် တောင် မြေလပ်တွင် ခေါင်း စင်း တဲ ဆောက်
 စေ၊ ပုဂံမြို့မင်း အိုချမ်း သာဘုရား မှာ ရွှေသဇ္ဇေ မွမ်း မံရန် ရွှေဆိုင်း ၁၂၀၀
 သဇ္ဇေ ၄၀၀လက်ခ ငွေ တော် ၃၆၀ထုတ် ပေး တော်မူသည်အနက်ဘုရား ဂွင်ထီး
 တော်ချရား သီး ကသည်းနတ် တော်ပန်း ခုံဖရုံတုံး စေတီရံ လေး ဆူ၊ မြသွေ့လေး
 စီး ပါမွမ်း မံချလုပ်၍ ရွှေဆိုင်း ၁၁၃၆သဇ္ဇေ ချိန် ၂၀၀ ငွေ တော် ၁၄၇၂ နှင့်
 ပေး ကုန်လုပ် ဆောင်ပြီး ပြောကြောင်း ၊ ရွှေဆိုင်း ၆၄သဇ္ဇေ ချိန် ၂၀၀ ငွေ
 တော် ၂၁၅၂ ကျန် ကြောင်း နှင့်ပုဂံမြို့စာ ရေး ငရဲကတိုင်း သံတော်ဦး တင်
 သည်ကျန် ရွှေဆိုင်း သဇ္ဇေ ငွေ တော် များ ကို ရွှေကွန်ခြာဘုရား လုပ် ဆောင်ရန်
 ပုဂံမြို့စာ ရေး ငရဲကထိမ်း သိမ်း ထား စေ၊ ရွှေကွန်ခြာဘုရား တွင် ရွှေသဇ္ဇေ
 ကုန်ဝင်ရန်ကိုလည်း ပုဂံမင်း ကတွက်၍ စာရင်း ဆက် စေ၊ မိုင်း ပျဉ်း မြို့စား ရှိ
 ခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ကို ဆောက်၍ မိုင်း ပျဉ်း မြို့ကိုမြို့ရွာဖြစ်ပွား အောင်ဒိုင်း

23 April

1806

ဝန်မင်း ကျော်သီဟကအုပ်ချုပ်ပြုစုစေ။

23 April

1806

သတ္တရတဇာတိဂဗ္ဘကဆုန်လဆန်း ရက်နေ့နား ခံရတနေ့ရထားတွင်
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သို့ ဟေသန)

ဗဒုံမြို့ ပန်း တောင်း မြို့ သာယာဝတီမြို့နှင့်အထက်မိဘုရား ကိုသနား တော်
 မူသမျှစား ကျေး မြို့ရွာ ကျေး ကျွန်သင်း ပင်း များ ကိုလက်ဝဲရက် ကျော်ကတဝတည်း
 အုပ်ချုပ်စီရင်ဆက်သွင်း စေ။ ကိုဝန်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကသည်း
 မင်း သမီး ကို ရွှေဩဇာယက်ထဲတွင်သုံး ရက် လေး ရက်ရပ်ဆိုင်း စေ၍ ရွှေဘဝါး တော်
 အောက် ဆောင်ယူ စေ။ ကသည်း မင်း သမီး နှင့်ပါသည်လူစု၊ ဇူပရဘဇာနှင့်ပါ
 သည်လူစုတို့ကိုတော်ကဆန်နှင့်ဈေး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၀ ခုကဆန်လဆန်း ၈ ရက် နေ့နား 24 April 1806
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန် ညောင်ရေကို ရွှေမြို့တော်မှာ နှစ်မည်သွန်း၊ မြဲအတိုင်း¹⁸⁰⁶
သွန်း၊ လောင်း၊ စေ၊ အမိန့်တော်နှင့်တံဆိပ်မခပ်မီသွင်း၊ သည်လက်နက်တိုက်ရှိ
သွင်း၊ သည်၊ သေနတ်စုမှာ ခိုင်လုံသည်၊ မခိုင်လုံသည်ကို စမ်း၊ ရှိ၊ ခိုင်လုံသည်၊ သေနတ်ကို
တံဆိပ်ခပ်မှတ်သွင်း၊ စေ၊ မခိုင်၊ မလုံသည်၊ သေနတ်စုကိုသွင်း၊ ရင်း၊ သူတို့သို့ပြန်၍
အပ်၊ ခိုင်လုံသည်၊ သေနတ်တိုက်ကထုတ်ရင်း၊ သေနတ်ကိုသွင်း၊ စေ၊ မေ့ကတော်
ရွာသူကြီး၊ သည်ခဏ္ဍိယထမ်း၊ ဖြစ်လျက်တပ်တော်မှာ မလမ်း၊ မရွက်၊ ကျိန်ဝန်ထံကပ်ခို
နေကြောင်း၊ ဗိုလ်မှူး၊ မင်း၊ ကြီး၊ မဟာသက်တော်ရှည်ကရှိခိုး၊ သံတော်ဦး၊ တင်သည်
မှာ မေ့ကတော်တော်၊ ကျေး၊ ရွာများ၊ သည်သစ္စေး၊ တော်ဆက်၊ ကျေး၊ ရွာဖြစ်ကြောင်း၊
ကိုကျိန်ဝန်ကရှိခိုး၊ သံတော်ဦး၊ တင်ချက်နှင့်စစ်ကြော စေလျှင်သစ္စေး၊ တော်ဆက်၊ ကျေး၊
ရွာမှန်သောကြောင့်၊ ကျိန်ဝန်ဝန်စုမှာထမ်း၊ စေအမိန့်တော်နှင့်ထမ်း၊ ရွက်စေ
ကြောင်း၊ ကိုဗိုလ်မှူး၊ မင်း၊ ကြီး၊ မဟာသက်တော်ရှည်သို့မှာထား၊ ရှိ၊ မေ့ကတော်
ရွာသူကြီး၊ ကိုမင်း၊ ကြီး၊ မဟာသက်တော်ရှည်က စေသူတို့နှင့်အတူလိုက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း၊ ၁၀ ရက်နေ့နား၊ ၂၆ April 1806
(ရှေး၊ ဟောင်း၊ သူ၊ တေသန)

နန်း: တော်သူတို့သည်အမိန့်တော်အာဏာ တော်ကိုမတည်ဆဲကိုဖြတ်ကြသည်။ ဣန်မ
 များလည်း ဆံဖြတ်ကြသည်အမှုများကိုစီရင်ရမည်။ ဝန်ထောက်နေမျိုး ကျော်
 ထင်ဒိုင်း: ဝန်တို့ကိုအနောက်ရုံးသို့တက်စေ။ ဆံဖြတ်သည့်ဣန်မတို့ကို ကျောက်ဆွဲ၍
 ရေမှာချစေ။ နန်း: တော်သူတို့မှာအကျည်းထားစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့ဒိုင်း: 27 April ဝန်တွင်ပြန်။

1806

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

27 April

1806

ဆံဖြတ်သည့်မိန်း မတို့ကိုချမ်း သာ ပေး တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့စဉ် ရေး ဖြစ် နှစ်သုရက္ခ ငြိန်။

27 April

1806

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သရက်မင်း သား ထမ်း ငက္ကယ်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငက္ကယ်နှင် ဟောကြီး ၅၊ နေ့ထိုး ဟောငယ် ၄၅ ကို ဟောတော် မူား နည်း သေနတ်ဓါး လုံတင် ဆောင်ရောင်း ဝယ် စေ၊ ကင်း ခွန် ခြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောကိမခံ စေနှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၀) ၄၅ ခုစစ်¹⁷⁸³ တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန် ဆောင်ရွက် စေ၊ တနှစ်ကို ငက္ကယ်က သေနတ် ၆ ဝက်စေ၊ ရဲ ခေါင်ဗလ ကျော်ကိုမြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက် ၅၊ သံပူရ ခွဲရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲဆက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝါပိန်း နင်း နှင်း သိပ်အိမ် မြှောင်ရင်ပတ်ကင်း ငွေဇာဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး၊ စာ မရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံငဲ့ ရွှေပိန်း ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလတ်ကြီး ရွှေဩယ်တပ်စီး နှီး သက္ကဒါန် သနား တော် မူသည်၊ စာ ချွန် ရေး မြ ရေး ချ်သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဓကဆုန်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ၂၇ April 1806
(ရွှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဆရာတော်တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုနှစ်ပထမစာပြန် မှုမှာ အမိန့်တော်¹⁸⁰⁶
 အညံ့ခမ်း ကိုသပြန်ဆိုနိုင်မည်သူ ၂၈ ဖါရင်း သွင်း ချက်အတိုင်း ယခုနှစ်ကိုအညံ့
 ခမ်း ရသည့်ပထမကိုပင်ပြန်ဆိုစေ။ ရွှေမြို့တော် နေငပိုရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 ချက်အတိုင်း ငပိုနှင့် နွေထိုး လှေငယ် ၂၀ ကို လှေတော်များ နည်း သေနတ်မီး လှံ
 တင်ဆောင်ရောင်း ချ စေ။ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေ
 နှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရာဝန်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁)¹⁷⁸³
 ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရန်စေ။ တနှစ်ကိုငပိုက သေနတ်
 ၅၀ ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား^{28 April} ခံရဘဲ နော်ရထာထွင်¹⁸⁰⁶
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သိန္နီမြို့နယ်တွင်း ဂျိပလောငါးတို့က ကောကံခံမြို့ကိုယ်ခွန်ကိုထုံး စံဂျိရသိမ်း ခံမှ
 လုပ်သီး ဆောင်ပွား ဖြစ်ပါမည်။ မိုး မိတ်သို့ပေး သည်စက္ကစာပြန်ချက်ကိုဆက်သွင်း
 သည်အတိုင်း မိုး မိတ်မြို့က ကောကံခံမြို့ပလောငါးတို့မှ ကိုယ်ခွန်ကိုထုံး စံဂျိရ ကောကံ
 ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား 29 April 1806
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိတ္တီလၢ မြို့မၢကန် တော်ကကန်း နၢး ပေါင်ကိုဖျက်ဆီး သည်။ နန်း တော်ကိုဖျက်
ဆီး သည်။ မြို့ရွာကိုမီး တိုက်ရှို့သည့်အမှတ်တွင် လျှောက်ချက်ပါဝင်သူတို့ကိုမိုး နဲတပ် တော်
သို့ပို့၍အမှုတော်ကိုပွဲလမ်း ရ အောင်ထမ်း စေ။ မထမ်း မရွက်လျှင်သား မယား
နှင်တကွမီး ပုံ၍တိုက်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်လုပ်သည့် သေနတ်လက်သစ် များ
ကိုတံဆိပ်ခတ်မှတ်သည့်မှတ်အတွင်း တော်လုပ်ပန်း ဘဲပညာ ကျော်ထင် ဗလပညာ
ကျော်တို့ကိုဥဒေါင်း ဂုတ်တံဆိပ်ခတ်မှတ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နံနက် ၃၀ April 1806
ခရစ်နှစ် ၁၈၀၆ ခု ဧပြီလ ၃၀ ရက်
ထွက်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သိန်း၊ ခိုရွှန်း၊ ကဗေဒဗိပင်နှင့် ရေခက်သည်ရဟန်း၊ နှစ်ပါးတို့က ဆရာအမွှာဂဟ
နှင့်ရဟန်း၊ လေးပါး၏နပတ္တမှဘုရင်သည် နေဘက်မြီထဲသို့ ရေခက်ကြောင်း
ကိုကြားပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့သို့အကြွသွား၍ ဆရာနှင့်အတူမှန်လည်လာပါမည်အခွင့်
ပန်ကြောင်းနှင့်သဘာဝပြုဆရာတော်ကသွင်းချက်အတိုင်းအကြွသွားစေ၊ အ
မွှာဂဟဆရာတို့မေဃဝတီမြို့သို့ ရေခက်သည်ကြားကြောင်းကိုလည်း သိန်း၊ ခိုရဟန်း
တို့ကိုပြောစေ၊ မိုးနဲကြောင်းသို့လူ၂၀၀၀ဝထပ်ဖြည့်ချီကာ စေရန်ခန့်ထားမည်
ရန်ထားဆက်သွင်းချက်စာရင်းအတိုင်းသင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လဆန်း ဘွဲ့ရက်နေ့ နား ခံရသောနေ့ရက် ၁၈၀၆
 ထွင်ပြန်။

(ရှေ့ ဟောင်း သို့ နောက်)

တပ် ရှောင်စာရင်း ဆက်ပါသူတို့အနက်မှိုး နဲတပ် တော်သို့ပြန် ရောက်၍အမှု တော်
ကိုထမ်း ရွက်ရှိ ခြေောင်း နှင့်မင်း ကြီး မဟာသက် တော်ရှည်ကသံ တော်ဦး တင်ချက်
တွင်ပါသူတို့သား မယား ကိုချမ်း သာစေ၊ တပ် ရှောင်လူတို့ကိုလည်း သား မယား
နှင့်တကွတိုက်ဝန်တိုက်စာ ရေး သေနတ်အုပ်စုထိန်း ငန်း ထိန်း တို့ကတမ်း ဆီး၍
ပေး အပ်ကြ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ^{2 May} ခံဘယ် ကျော်ထင် ¹⁸⁰⁶
တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင်
 အသျှင်ဘဝဂူငါးမင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့လက်ထက် တော်စု
 ဘွဲ့တော်မူသည့်စုကြီး ရွှေပြည်သေနတ်အမှောင်မှ တို့သည်ကလေးဂူ၌သဖြင့်အဝင်အထွက်
 မညီမညွတ်မရှင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအဝန်း မယိုမယွင်း စေသင့်၊ တိုင်း ပြည်
 အခြေအမြစ် ဖြစ်သည်ကို ထောက်တော်မူ၍သား တော်အစဉ်မြေး တော်အဆက်မြစ်
 တော်အညွန့်အခွန်ဂူ၌စွာအမှောင်မှ သီး သန့်တည်ထွန်း စေခြင်း ဌာငါးဂူငါးက
 ရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာဇာဒေ
 ဝါနံဝိယာယမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခဲ သော မုဒ္ဒါတိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ် မြောက်
 စင်ခံတော်မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည့်နှင်အညီသဘာဝတော်မြတ်
 စီး ပွား ပြည်သူတို့စီး ပွား များ မည်ကိုသာရည်တော်မူ၍မင်း တို့ကျင့်ရာသောတရား
 အပေါင်း ကိုမပြတ်ကြိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်ခပ်သိမ်း သောပြည်သူ
 သတ္တဝါတို့အား တရား နှင့်အညီဆုံး မစိုး အုပ်တော်မူသည်။ ရှေး ဘုရား လောင်း
 မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှလည်း မိဌာန်ရည်ညွှန်း သမုတ်ပြဌာန်း သမ္မမ
 လွဲပြီး စီး ဖြစ်သည်အတိုင်း ရွှေပြည်သေနတ်အမှောင်မှ ၊ ငကြွင်း ငရောင်း
 ငပွေး ငမြတ်ရာတို့လူငှ၊ ငမွေး ကိုအကြပ်၊ ငငြိမ်း ငကုလား ဖြူ ငအောင်
 ငသော လှေတို့လူငှ၊ ငပုကိုအကြပ်၊ ငသော ပေါ ငရဲ့ ငနောင် ငနု ငစံလူ၅၊ င
 သော ဘောကိုအကြပ်၊ ငဖြူ ငကံပေး ငမြတ် ငအုပ် ငနိုင် ငကြီး ငလွင်တို့လူ
 ၇၊ ငသောကိုအကြပ်၊ ငယ်၂၃၊ (အထိန်း) ၂၇၊ အကြပ်၅၊ ပေါင်း ၅၅၊ ငစကိုသွေး
 သောကကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည်သေနတ်အစုဖြစ် စေထပ်၍သမုတ်ပြဌာန်း ဘွဲ့
 စုတော်မူသည်။ ကျေးဇူး သစ္စာတော်မြတ်နှစ်ပါး ကိုစောင့်သိရှိ သေစွာ ဖြောင့်
 ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမှုတော်ကိုကုန်ထွင် အောင်ထမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့မင်း ၃^{May} ကွန်း လွတ်တော်
 ထွင်နား ခံတော်စမြောက်မှူး ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗန်း မော်မြို့ဝန်က အမတ်ဆိုင် ပါဟုံး ကိုတရုတ်တို့သို့ စေပါကြောင်း နှင့်ဗန်း မော်
စော်ဘွားဘဏ္ဍာဝန်တို့က ဂျီဒိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်မိုး များ မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့က ပေး
မှာသည့် စက္ကစာပြန်ချက်များ ကိုဆက်သွင်း သည်မှာဗန်း မော်မြို့ဝန်နှင့်အမတ်
ဆိုင် ပါဟုံး ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေ၍ စေပါသည့်အကြောင်း အရကုသိ
သော အောင် မေး ၊ မေး ချက်ထွက်ချက်ကိုသွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နား^{5 May} ခံဘယ် ကျော်ထင်¹⁸⁰⁶
ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မင်္ဂလာ သေနတ်စာ ရေး ငစံ ထွေး လျှောက်ချက်ကို ထောက်၍ ရွေး ကြီး အစုသား
 ငရွှေ မေတ္တာ နှင့်အစီအစဉ်သား မိဘ ပေါက် ဘော်တို့ကိုလက်ခံသူ ရွေး ကြီး အစုသား
 တို့ကိုအသင်း အဆီး ခန့်ထား သူတို့ကိုယ်စား ထား ဂိုဏ်းဆို၍ ခေါ် ငင်ပြီး လျှင်ထိတ်
 ခတ်ချက်ထား သူ သူကြီး တို့ကိုမှန်မမှန်စစ်၊ လျှောက်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင်လက်ခံ
 ချက်ထား သည်လူကြီး တို့ကိုအဆုံး စီရင်၊ လစိုင်း သား ငရိုင်းမှလည်း အောင်ပင်
 လယ်ထွင်ငြိမ်ဝပ်စွာမနေ၊ ဟောထွင်း ကျေး ဂွာသို့ထွက်ပြေး တိမ်း ရှောင် နေ
 သူဖြစ်သည်အဆုံး စီရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ၇ May 1806
 ထွင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

First Day of New Year 13 April

1806

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ်သစ်ကန်တော့မှာ နှစ်ဆော်မြဲနှစ်ဆော်၍ ရွှေမြဲတော်
 လွှတ်တော်မှာကန်တော့မြဲကန်တော့၍ စေ။ ရွှေမြဲတော်ကြီး မှာလေး ပွဲလေး
 ဌာနဖြစ်အောင် ဇောင်းကလောအရပ်တွင် ဈေးပွဲတည်ထားရောင်းဝယ်
 စေသည်။ ဇောင်းကလောဈေးပွဲတွင်မရောင်းမဝယ်ကြေးထိုးရပ်နေငဲ့
 ကုန်သည်တို့ကို ခေတ်ယူလက်ခံ၍အိမ်မှာရောင်းဝယ်ကြောင်း နှင့်သံတော်ဆင့်
 သီရိနန္ဒကျော်ကရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။ အမိန့်တော်နှင့်ချထားတော်မူသည့်
 အရွှေမျက်နှာဇောင်းကလောပွဲမှာသာအရွှေမျက်နှာကလောရောက်သည်ကုန်သည်
 တို့ကိုတဝတည်းရောင်းဝယ်စေ။ အခြားတပါးလက်ခံ၍မခေတ်မယူမရောင်း
 မဝယ်စေနှင့်။ ခေတ်ယူလက်ခံရောင်းဝယ်သူတို့ကိုရာဇဝတ်စီရင်၊ မင်းတုန်း
 မင်းသားသတိုးမင်းလှနရကမင်းတုန်းမြို့မှစ၍တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်
 ကျေးရွာများမှာသူခိုးထားပြုလုဆိုးလုသူမ်းမပေမိမိမိမိစေရငြိမ်ဝပ်သော
 ယာအောင်ရွေးထုံးစံအစဉ်ရှိသည့်အတိုင်း မြို့ရွာအုပ်ထိန်းနိုင်သူရဲလှရာဇာ
 ကျော်သူကိုမင်းတုန်းမြို့ဝန်ခန့်ထား၍ရာဇဝတ်တော်ရေးလုံခြုံအောင်ထိန်း
 သိမ်းပါစေရမည်အကြောင်းနှင့်လျှောက်သည်။ မင်းတုန်းမြို့သည်ဝန်ခန့်မြို့မြို့
 ရွာဖြစ်သည်။ ရဲလှရာဇာကျော်သူကိုအထက်မင်းတုန်းမြို့ဝန်တို့အစဉ်စီရင်မြဲအတိုင်း
 ဝန်ခန့်ထား၍စီရင်အုပ်ချုပ်စေမည်။ စတိုင်းမင်းပြည်မင်းတောင်ငူ
 မင်းပုဂံမင်းပုခန်းမင်းမိုးမိတ်မင်းတို့သွင်းချက်အတိုင်းသင့်ပြီ။
 မိုးနဲတပ်တော်ကပြန်လှာ၍တုရင်သာရကျော်ကတမ်းမိသူတို့တုရင်သာရကျော်
 ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်းမြို့ကျေးရွာနေကြေးထမ်းကြီးငယ်ဆွေသား
 မိုးသားတို့ကိုခံဝန်စေပြီးလျှင်တပ်တော်သို့ရောက်အောင်တုရင်သာရကျော်က
 အကြီးအကြပ်ခန့်ထား၍ပို့စေ။ အမှုတော်ကိုဖြောင့်ဖြောင့်ရိုးရိုးမထမ်း၊
 နောက်ကိုးမီးရွှောင်ပြန်လှူသားမယားခံဝန်သူတို့နှင့်တကွမီးပုံမျှတိုက်၊ တပ်
 တော်သို့ပို့သည့်လူစာရင်းကိုလည်းသားမယားနေရပ်မြို့ရွာပါတုရင်သာရကျော်
 ကရွှေဘဝါးတော်အောက်စာရင်းဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့နားခဏယ ကျော်ထင်တွင်
 ပြန်။

(ရွေးဟောင်းသုတေသန)

ယွန်း စုစာ ရေး လက်ကား ကျော်ထင်စင်္ကြံ ဝန်း အောင်တို့နှင့် စွယ် ရွှေခွာ နေ
 ဝ ရွှေ ဟော်တို့လူမျိုးထွက်ဆိုသည့်စကား ကိုစာရင်း နှစ်ရက်ထုတ်ပြန်ချက် ဝ ရွှေ
 ဟော်နှင့် ယွန်း စုစာ ရင်း ပါစွယ် ရွှေခွာ နေလူတို့ကို ယွန်း အစုအဖွဲ့ ပေး အပ်ထား
 ရှက် စေမည်။ မန်ကျည် စောက်ရွာ စာရင်း ပုဂ္ဂိုလ်ထင်သော မန်း သာ ရွာအဝင်
 စွယ် ရွှေခွာ နေအသည် နှစ်ပြုထွက်ရှိသည့် စာရင်း ကိုသိမ်း မည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်
 ပြီ။ စကုမြို့ကျေး မင်း ဘူး ရွာ နေ ဝ ဘော်ရရှိခိုး သံ ဟော်ဦး တင် ချက်အတိုင်း ဝ
 ဘော်ရနှင့် ဟော်ဦး ၅၊ နေထိုး ဟော်ဦး ၄၈ ကို ဟော်ဦး များ နည်း သေနတ်
 မီး လုံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန် ဟော်ဦး ကမ ကောက်
 မခံ စေနှင့်။ ရွှေဘဝါး ဟော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ်
 ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန် ဆောင်ရွက် စေ။ တနှစ်ကို ဝ ဘော်ရ¹⁷⁸³
 က သေနတ် ၅၄ ဆက် စေ။ ပါဠိ ဟော်ဦး များ ကိုမင်စာ ရေး မည်မှ ခရော ဟော်
 မ ရေး စေနှင့် ပကတိ ရေး မြဲခရော ဝန်း ရေး စေ။ ပိဋကတ် ဟော်ဦး များ
 ထွက်လိပ်ကမ္ပည်း ရေး ရန်ကိုဆရာ ဟော်ကစာသွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ တံဆိပ်
 ဟော်နှင့် အတူ မိဘုရား ဘွဲ့တံဆိပ်ကိုလည်း သွင်း ချိန် ရေး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ၁၀ May 1806
 ထွက်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗန်း မော်မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့က ရောက်သည့်စာကိုဆက်သွင်း သည်မှာ ဗန်း မော်မြို့
စောင့်မင်္ဂလာသား တို့ကိုနား ခံသူရိန် ကျော် ခေါင်ကိုအအုပ်ခန့်ဗန်း မော်စော်
ဘွား ဆင့်ဆိုရန် ခံစောင့်နေစေ။ မင်္ဂလာတပ်မှူး ငရွှေတိုက်ကို ရွှေဘဝါး
တော်အောက်အကျဉ်း ယူစေ။ ဗန်း မော်မြို့ဝန်ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်လာ
စေ။ စစ်ကဲနား ခံမြို့စာရေး တို့မှာဗန်း မော်စော်ဘွား ဆင့်ဆိုရန် ခံ၍
စောင့်နေထမ်း ရွက်စေ။ ကင်း အကောက်မှလည်း မင်္ဂလာသား တို့ကမကောက်
စေနှင့်။ စစ်ကဲနား ခံမြို့စာရေး အစုံအညီဗန်း မော်စော်ဘွား အဆင့်အဆိုကို
ခံ၍ ကောက်ခံဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ၁၁ May 1806
ထွင်ပြန်။

ဣန္ဒြေတော်ရင်း မှာ ရွှေတိုက်ဝန်လုပ်စုအုတ်ကထင်း မရ၍အုတ်ဖို ရေဖဲမဖုတ်ရ။
 ကျန်ကြောင်း နှင့် ရွှေတိုက်ဝန်ကွဲခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ယခုမိုး ကျပြီးပြီ ဖြစ်သည်။
 ထင်း မရ၍ စေသင့်သည်မဟုတ်ထင်း လောက အောင်ပေး ချီဘုတ်စေ။ တလိုင်း အ
 ငြိမ်တလိုင်း ဆိုင်း အတီး အကဟံသာဝတီမြို့ကတရန်။ မုတ္တမမြို့ကတရန်။ ရွှေဘဝါး
 တော် အောက်ဆက်ပို့လှာရမည်အကြောင်း နှင့် မှာသား ချဆက်လှာ စေ။ ဇေယ
 ရန္တသူကို ရွှေတိုက်စိုး သီရိဇေယ ကျော်ကို ရွှေတိုက်စာရေး နရဘဝသော်ကိုလက်
 နက်တိုက်စိုး ရဘဝသော ငသနိုး တို့ကိုလက်နက်တိုက်စာရေး ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နံနက် ၁၃ May 1806
 တွင်ပြန်။

(ရွှေတော်ရင်း သုတေသန)

စစ်ပြေး စစ်ရှောင်လူတို့သား မယား တို့ကိုတ ယောက်မကုန်ကုန်စင်အောင်
ယခု နေ့မီး ပုံမှတိုက်၊ သေနတ်အုပ်တိုက်ဝန်မြို့စာ ရေး တို့မှလည်း စစ်ပြေး စစ်
ရှောင်လူတို့သား မယား များ ကိုတ ယောက်မကုန်ကုန်စင်အောင်အပ်စေ၊ သေနတ်
အုပ်တိုက်ဝန်မြို့စား တို့ကိုရအောင်တောင်း၊ အိမ်ရှေ့စာ ရေး ဤတို့မှလည်း
တပယ်င်း မြို့ ကန်နီမြို့များ ကအုပ်စုသင့်စစ်ပြေး စစ်ရှောင်လူတို့သား
မယား တို့ကိုရအောင်ချည်း ဖွဲ့တောင်း၊ ပြည်မင်း တောင်ငူမင်း ပုဂံ
မင်း ပုခန်းမင်း မိုးမိတ်မင်း တို့ကိုယုံမှတ်တော်မူ၍တိုင်း ရေး ပြည်ရေး
များ ကိုလွှဲအပ်စီရင်စေသည်။ စစ်ပြေး စစ်ရှောင်သူတို့သား မယား ကိုတ ယောက်
မကုန်ရအောင်တောင်း ၍စီရင်ရမည်ဖြစ်၍တိုင်း ရေး ပြည်ရေး မဟုတ်သကဲ့သို့
ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့စီရင်ကြသော ကြောင့်ယခုတိုင်သင်း တို့စစ်ပြေး စစ်ရှောင်
လူတို့သား မယား များ ကိုမစီရင်ကြောင်း နှင့်ရှေ့နား တော်ကြား တော်မူရ
သည်။ နေောင်သည်ကဲ့သို့ကြား တော်မူရလျှင်နှစ်ခွန်း ချေရမည်မမှတ်နှင့်၊ မန်း
စက်တော်ရသနှစ်ဆူထွင်အမှိုး တန်ဆောင်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း ပါရမည်အကြောင်း
နှင့်မြောက်နန်း တက်မိဘုရား ကင့်ခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆောက်လုပ်
လှူဒါန်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ၁၄ တော်စ မြောင်
မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ပဒုံမင်္ဂလာ သေနတ်စာ ရေး ကျေး ဂွာသူကြီး ငယ်တို့ကပဒုံမြို့ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၀) ¹⁷⁸³
 ၄၅ ခုအသည်စာ ရင်း တော်ပါလူတို့သည် ၁၅ ဝထမ်း လူတို့မှ ၁၅ ရာပါစာ ရင်း ကျ
 အပြင်အသည်အိမ်အများ ကိုလက်ခံသိမ်း ယူ၍ ဝင်း လှည့်အိတ်ဘန်ခန့်ထား မရရှိ
 ဤဘင်း နှင့် လျှောက်သော ဤဘင်း ၁၅ ဝလူအုပ် သွေး သောက်ကြီး အကြပ်တို့နှင့်
 မျက်နှာညှိတိုက်ဆိုင်စစ်မေး ဖျင်ငွေ တော်စား ၁၅ ဝထမ်း ရင်း ၈၄ အနက် သေလူ
 ၉၁ ကျန် ၉၃ သား မြေး မှန်သူ ၃၇၂၊ ၅ ရာပါ ၉၉၇၊ ၃ စု ၁၄၆၂ စာ ရင်း
 တင်ဆက်သည်။ မင်္ဂလာ သေနတ်စာ ရေး လူတို့မှ လည်း အိတ်လှည့်အိတ်ဘန် နှင့် နေ့ညမြဲ
 စွဲထမ်း ရသည် ပင်ဖြစ်သည်။ ၅ ရင်း လူအနက် ကျန် ၉၃ သား မြေး ၃၇၂၊ ၂ စု
 ၄၆၅ လူတို့ကိုသာ ၁၅ ဝမှ ၁၀ ထမ်း ရွက်စေ၊ စွဲဘက်သိမ်း ယူသည့် ၉၉ လူတို့စာ ရင်း
 ကိုနှုတ်၍ ပဒုံမြို့ နေအသည် ငယ်သား တို့နည်း မင်္ဂလာ သေနတ်စာ ရေး ကျေး ဂွာ
 သူကြီး ငယ်တို့ခန့်ထား ရာ နာခံထမ်း ရွက်စေဆင့်ဆိုမည်စစ်ကိုင်း မင်း ပြည်
 မင်း တောင်ငူမင်း ပုဂံမင်း ပုခန်း မင်း မိုး မိတ်မင်း တို့ဆက်သွင်း
 ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဇုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ^{15 May} ခံစ မြေခင်း မှူး ¹⁸⁰⁶
 တွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ယွန်း စလင်း မြို့စောင့်တပ်မှူး ဗညား အိန္ဒြ ကျော် လျှောက်ချက်ကို ထောက်၍ အ
 ထက်ယွန်း စလင်း စောင့်ပေးရင်း လက်နက်ကိုင် ၂၄၀ နှင့် ၅၀၀ ပြည့်အောင်
 ဟံသာဝတီမြို့ကထပ်ဖြည့်ပေး စေမည် သေနတ်မှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၆၇ ခုနှစ်¹⁸⁰⁵
 တပ်စုက မုတ္တမတိုက်တွင် သွင်းထား ခဲ့သည့် သေနတ်ကို ရှိရင်း သေနတ် ၁၉၀ နှင့်
 ၂၅၀ ပြည့်အောင် ပေး စေမည်။ ဆေးခဲယမ်း မီးကျောက်များ ကိုလည်း သေ
 နတ်နှင့် တော်သင့်အောင် ထုတ်ယူ စေသည်။ လက်နက်ကိုင်လူတို့စား ရန်မှာလည်း
 မြိုင်ကော့ကုတ်ကို တော်ရှိစပါး ကန့်စာကောလစာ ထွက်၍ ထုတ်ယူ စေမည်။ တော
 တောင် နေကရင်အများ ပျက်ဝပ်ယဉ်ပါး သည်မှာလည်း ပျက်ဝပ်ယဉ်ပါး အောင်
 မျှည်း ဖြောင့်သွေး ဆောင်ရမည်။ စစ်ရေး စစ်မှုစုံစမ်း တမ်း ရွက်ရန်ရှိသမျှ
 ကို မလစ်မတင်း မယွင်း မယို စေရကြပ်ကြပ်တည်း တည်ဆင့်ဆိုအုပ်ထိန်း စီရင်၍ အ
 ရေး အကြောင်း ရှိသမျှကို မပြတ် လျှောက်ထား ယူမည်။ ကြောင်း များ နှင့်ဆင့်
 ဆိုမှာတော့ ချီလာလူတို့ကို ပြန်သွား စေမည်။ စကိုင်း မင်း ပြည်မင်း တောင်
 ငူမင်း ပုဂံမင်း ပုခန်းမင်း မိုးမိတ်မင်း တို့ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်
 ဖြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ခု နယုန်လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ၁၈ May ၁၈၀၆¹⁸⁰⁶
 (ရှေးဟောင်း သုတေသန)

သား တော်သမီး တော်များ မှာမြို့ရွာသနား တော်ခံရသူလည်း ဂြိုဟ်သည်။ သနား
 တော်မခံရသေး ကုန်လုပ်သည့်သူလည်း ဂြိုဟ်သည်။ မြို့ရွာသနား တော်မခံရသေး ကုန်
 လုပ်သည့်သား တော်သမီး တော်တို့ကိုမြို့ရွာသနား တော်ခံစေရမည်။ မှူး တော်
 မတ်တော်တို့စား နှင့်သည့်မြို့ရွာများ မှာလည်း သား တော်သမီး တော်တို့ကိုသ
 နား တော်မူသင့်သည့်မြို့ရွာဖြစ်လျှင်သား တော်သမီး တော်တို့စား သည့်မြို့ရွာ
 များ နှင့်လဲလှယ်၍သနား တော်ခံရစေမည်။ အိမ်ရှေ့မင်း စကိုင်း မင်း ပြည်
 မင်း တောင်ငူမင်း ပုဂံမင်း ပုခန်း မင်း မိုး မိတ်မင်း တို့ကတော်
 သင့်အောင် ရွေး ချယ်ရံထား ၍သွင်း ၊ သေနတ်ဆက် လှေစီး တို့က သေနတ်အများ
 ဆက်ရန်ဂြိုဟ်သောသင်္ဘောလုပ် သေနတ်ကို ပြေကုန် အောင်မရနိုင်ပါ။ ရွှေဘဝါး
 တော် အောက်ထွင်လုပ် ဆောင်ဆက်သွင်း ရပါလျှင် ပြေကုန် အောင်ဆက်သွင်း နိုင်ပါ
 မည်။ ပန်း ဘဲတို့ကလည်း ကောင်း မွန်နိုင်လုံ အောင်လုပ် ဆောင်ပါမည်။ သေနတ်
 ၅လက်သွင်း ပြု၍ဂြိုဟ်ခိုး သံတော်ဦး တင်သည်အတိုင်း ဒဝယ်ဗိုလ်ကိုပစ်၍စမ်း စေ
 လျှင်နိုင်လုံသည်ဖြစ်သည်။ စမ်း စေသည့်သေနတ်နည်း ချောမောကောင်း မွန်
 နိုင်လုံ အောင်လုပ် ဆောင်ပြီး ပစ်၍စမ်း စေ။ မကျိုး မပေါက်နိုင်လုံသည့် သေနတ်
 ကိုအတွင်း မှာဒေါင်း ပျက်စီးဆိပ်ခတ်၍ လှေစီး တို့ဆက်စုသင့် သေနတ်ကိုဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံရ၁၈ နော်ရထာတွင်

ပြန်။

(ရွှေ တောင်း သုတေသန)

အထွင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာသက် တော် ဂျဉ်ကတပ် ရှိစာရင်း ရောက်သည့်လူတို့
သား မယား ကိုချမ်း သာ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ၁၁²¹ May ၁၈၀၆
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြောက်ဘက်တိုက်ရွာဝေး သူကြီး နဝဒေး ကိုပြတိုက် ဆောင် တော်မှ ခြံစွဲထမ်း
 ရွက်စေ၊ နဝဒေး အစား နဝဒေး ကို မေး၍ တော်သင့်သူကို ရွာဝေး သူကြီး
 ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လဆန်း ရက်နေ့နား ခံဘယ် ကျော်ထင်ထင်ပြန်။^{23 May 1806}
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗိုလ်မှူး မင်း ကြီး မဟာသက် တော် ဂူညက်ကတပ် မ တော်သို့ပြန် ရောက်ကြောင်း နှင့် တပယ်င်း မြို့ပါမြင်း စီး ငည့်ထွင်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်စာရင်း ပါသူတို့သား မ ယား ကိုချမ်း သာ စေ။ တပယ်င်း မြို့ ကန့်မြို့များ ကတပ် ပြေး လူတို့မှတပ် တော် သို့ပြန် ရောက်ကြောင်း ကိုအ လျောက်အသား ရောက် သော်လည်း မလွတ် စေနှင့်။ အမိန့်တော်အတိုင်း စီရင်။ အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ဝန်ခန့်သား ရန် တော်သင့် သူကို ရွေး ချယ်၍သွင်း ၊ ကလေး မြို့ကျေး လောင် တောင်သူကြီး ငအင်ကျယ်တပ် တော်မှတစ်ပါး တော်ကိုထမ်း ရွက်ရှိခိုက်သား မယား တို့မှတစ်ပါး ကောသလသူကြီး ငလွမ်း ကျော်ညီငအောင် ထွေး တို့အစုစု ငွေဝာဠာဝါး ဖြစ် ကျော်ချစ် နှောင် ဂိုက်နှက် တောင်း ယူသော ကြောင့် ကျေး ဂွာပျက်ပြား ရှိကြောင်း နှင့်မိုး နဲတပ် တော်မှတစ်ပါး စီရင်ခံ ကြောင်း ကိုဗိုလ်မှူး မင်း ကြီး မဟာသက် တော် ဂူညက်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ တပ်ပါ လောင် တောင်သူကြီး ငအင်ကျယ်သား မယား တို့ မှတစ်ပါး ကောသလသူကြီး ငလွမ်း ကျော်ညီငအောင် ထွေး တို့ ကြေး ငွေဝါး တောင်း ယူသည်နှင့် မမှန်စစ် ကြော၍ တောင်း ယူသည်မှန်လျှင် တောင်း ယူသမျှ ကြေး ငွေဝါး ကိုဥစ္စာ ဂွင်သို့ပြန် ပေး စေ။ အမိန့်တော်အာဏာ တော်ကိုမတည်တပ်ပါလူတို့ သား မယား မှတစ်ပါး ကြေး ငွေဝါး တောင်း ယူသူကန့် ကောသလသူကြီး ငလွမ်း ကျော် ညီငအောင် ထွေး တို့ကို နှောင် မဝံ့ အောင်ရတနာဝတ်စီရင်။ ငမြတ်သဘာဝကျန် တော်သ မက်ငလန်း အုပ်စု လှောင်ဝက (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ဖြစ် ခု သေနတ်တဆယ်ကိုဆက် 1805 သွင်း ပြေပါသည်။ သမက်ငလန်း သေလွန် သော ကြောင့် နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွား မလာမ ရောင်း မဝယ်နိုင် ပါ။ လှောင်ဝအမိန့် တော်ထွက်စာ ချန်ကိုဆက်သွင်း ပါရ မည့်အ ကြောင့် နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆက်သွင်း စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်ကိုလွှတ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဇနယုန်လဆန်း ဂရက် နေ့နား ခံစ မြောင် မှူး ထွင်ပြန်။ 1806
(ရွေး တောင်း သုတေသန)

မိုး ကုတ်ကြပ်ပြင် ကျေး ဂွာကတပ် ပြေး တို့မှာ ရ၍ဆက်သွင်း သည်။ သေနတ်ကိုလွှတ်မှာ ပြ၍သွင်း စေ။ ကုလား ပျံသေနတ်ကတပ် ပြေး ဂွာငင်စာရင်း ထွင်မထွက်မပါ ပဉ္စလဝန်သို့ကုလား ပျံမြို့ရွာအစုများ ကတပ် ဂွာငင်လူတို့ကိုမိုး ကုတ်ကတမ်း သည် ထွင်လူထွက် ပြေး ၍ သေနတ်ကိုဆက်သည်မှာတပ် ဂွာငင်စာရင်း ကို စေ့ငု အောင် မဆက်မ ရေခက် သော ကြောင့်ကုလား ပျံသေနတ်တပ် ဂွာငင်စာရင်း သိရှိရသည် ဖြစ်သည်။ တပ် ပြေး တပ် ဂွာငင်စာရင်း ကိုမိုး နဲဗိုလ်ချုပ်မင်း ကြီး မဟာသက် တော်ရှည်သို့မှာထား ၍ စေ့ငု အောင်ဆက် စေ။ ပဉ္စလဝန်သို့ကုလား ကတပ် ဂွာငင် လူတို့ကိုလည်း ရ အောင် တောင်း ၍ စီရင်။ ရ မွ ဝတီမြို့အ ကောက်ဝန်င အောင်အစား ခန့်ထား ပါရမည်အ ကြောင်း နှင့် မြေစွန်း ဝန်ကမ္ဘီခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ ရ မွ ဝတီအ ကောက်ဝန်အရသာမှာ တော်သင့်သူကို ရွေး ၍ ခန့်။ မင်း ကွန်း နန်း တော်မှာအ ရွှေမင်း တက် လှေကား အမိုး ယွန်း ဆက်ကိုသစ်ပျဉ်နှင့်လုပ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ၂၆ May ၁၈၀၆ ခုဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

တကောင်း မင်း သမီး ကတောင်ပြီး ကြီး နယ်အတွင်း ကွပ်ရှာမင်း သမီး ကြံ
 ညှပ်မင်း သမီး တို့ကိုသနား တော်မူသည်။ မြေအနောက် မြေတိုင် မမိချမ်း တိုင်နက်
 ကတ္တီရွှေ ပေါက်ပင်တူး မြောင်း တရား ရွှေမြစ်တိမ်အရွှေဘက်အနောက်ဘက်တွင်
 ကုန်း ကျင်း ရှိသည်။ စောလယ် မြေရပ်သည်အစွဲသား တို့ကို ပေး ရာမပါကုန်လပ်ပါ
 သည်သနား တော်မြတ်ခံ၍ အမွေရငွေဝယ်ကုန်တို့ကိုချထား လုပ်ဆောင်ပါရစေ
 မည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း တောင်ပြုကြီး နယ်တွင် မြေ
 တိုင် မမိချမ်း တိုင်နက်ကတ္တီရွှေ ပေါက်ပင်တူး မြောင်း တရား ရွှေမြစ်တိမ်အရွှေ
 ဘက်အနောက်ဘက်တွင်အစွဲသား တို့ကို ပေး ရာမပါကုန်လပ်သည်အတွင်း ကုန်း ကျင်း
 ရှိသည်။ စောလယ် မြေရပ်ကိုတကောင်း မင်း သမီး ကိုသနား တော်မူသည်။ မြေ
 တိုင်း အမတ်တိုင်း တာချပေး စေ။ ကျီဝန်ဒဝယ်ဗိုလ်တို့ကမလုပ်စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ၂၈ May 1806
 တွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

သီဟိုဠ်ကရဟန်း ကိုးနှစ်ပင် ဆောင်ပါသည့် ဓါတ်တော် မွေတော် ပိဋကတ်တော်များ
ကိုမျှ မတ်သင့်ရသန့်သား ဤဤဆိုစေ။ လမ်းခရီး တလျှောက်မြို့ကျေးရွာများ
ကလည်း ဆွမ်းရေချမ်းပန်း ပေါက်ပေါက်နှင့်ပူဇော်ကန်တော့ပြုစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့နား ၂၉ May 1806

ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

သံယူင်မင်း သား ထမ်း ငမြတ်ပုံ ရွှေမြို့တော် နေငရွှေငြိမ်း ပန်း တ နော်
မြို့ နေငဝင်း တို့ရှိခိုး သံ တော် ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငမြတ်ပုံနှင့် နွေထိုး လှေငယ်
၆၀၊ ငရွှေငြိမ်း နှင့် နွေထိုး လှေငယ် ၄၀၊ ငဝင်း နှင့် နွေထိုး လှေငယ် ၂၀ကို
လှေတော်များ နည်း ယေနတ်ဓါး လုံတင် ဆောင် ရေသင်း ဝယ်စေ၊ ကင်း ခွန်
ဧြး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေနှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရသဝန်
အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန်¹⁷⁸³ ဆိုင်
ရွက်စေ၊ တနှစ်ကို ငမြတ်ပုံက ယေနတ် ၆၀၊ ငရွှေငြိမ်း က ယေနတ် ၄၀၊ ငဝင်း က
ယေနတ် ၂၀ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဂဇနယုန်လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ^{31 May} ခရိုင်¹⁸⁰⁶ နော်ရထာ
ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဝန် ထောက် နေမျိုး ကျော်ထင်ကစန္ဒ မုနိဘူရား မှာရှိရင်း တန်ဆောင်း ကို
 သိမ်း၍ ဘုံတန်ဆောင်း ကောင်း မွန်ခိုင်လုံ အောင်ကိုယ်စား တော်အသစ်
 ဆောက်လုပ် ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆောက်
 လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နား^{1 June} ခံဘယ် ကျော်ထင်¹⁸⁰⁶
 ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သီရိဥက္ကမ ကျော်သူ သေလွန်ရသော မှား ခုနစ်ရက် နေတို့ သေလွန်လျှင် သင်္ဂြိုဟ်သည့် နည်း
 သင်္ဂြိုဟ် စေ။ သီရိဇွန်ရဟန်း နှစ်ပါး တို့တွင် ပါသည့် ပိဋကတ် စာကို သဘော နှစ်သက်ရသော
 ဂေါ်တို့ထံ ပို့ စေ။ ဆရာ ဂေါ်က မြန်မာဘာသာ ပြန်၍ ဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု နယုန်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ၃ ခုရက် ၁၈၀၆ June နေ့ရက်
 တွင် ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လက်၁ ဒိပ္ပကိုန၁ရီမျှ ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေမည် ၊ စစ်ကိုင်း (မင်း) ပြည်
မင်း ဧကင်ငူမင်း ပုဂံမင်း ပုခန်း မင်း မိုး မိတ်မင်း တို့သွင်း
ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား 3 June 1806
တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လက်ၢ်ဒိပ္ပကိုနၢ်ဂီၢ်မှူး အရၢ်ကၢၤအှိတ်ၣ်ၣ် နေၢ်ကံၤဝင်း ဒိုင်း ကိုရေၤ မြဲရေၤ စေ။
 သံတော်ဆင့်စည်သူရိဇာ ကျော်ထင်ကိုနၢ်ဂီၢ်မှူး ခန့်။ ဟံသာဝတီ ရေဝန် ဟောင်း
 လက်ၢ်သူရ ကျော်မှာသနား တော်မူမည့်မဟာ နေၢ်ရထာၣ်ၣ်တော် နေရၢ်အစီး
 အနင်း အဆောင်အရွက် ဗောင်း ဝတ်လုံစလွယ်များ ကိုသိမ်း ၊ အထက်သနား တော်
 မူရင်း ဒူး နေရၢ် နေတို့နည်း ဝတ်ဆင် စေ။ သက်ကယ်ကျင်း ဂွာ နေ ငဖြူထွား သီး
 ငဝါ နှမမိကတူး လင်ငဝွဲတို့ကို အောင်ပင်လယ်လမိုင်း စာ ရေး အဝန်း တို့ကလ
 မိုင်း အစုသား အောင်ပင်လယ်ကထွက် ပြေး သူ (များ ဖြစ်) ဧြောင်း ကိုၣ်ၣ်ခိုး သံ
 တော်ဦး တင်ချက်နှင့်သက်ကယ်ကျင်း မြင်း စီး ကျော်သူရန် အောင်ကို မေး လွှင်
 ငဖြူထွား သား ငဝါ နှမမိကတူး လင်ငဝွဲတို့ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုနဂါး¹⁷⁸³
 ထွင်း သူကြီး ပေး စာရင်း ထွင်အင်တိုင်း မြင်း ပါဝင်သည်။ နေရင်း နဂါး ထွင်း
 ရွာက (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၅) ၃ ခုနှစ်သက်ကယ်ကျင်း ရွာသို့ ပြောင်း ရောက်သည်ကသည်¹⁷⁹¹
 ယခုတိုင် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၆၄ ခု ၆၇ ခုပြင် စာရင်း ဆက်သွင်း နေထိုင်သူဖြစ်¹⁸⁰²
 ဧြောင်း လမိုင်း အစုသား မဟုတ် ဧြောင်း ကိုအစစ်ခံသည်။ လမိုင်း စာ ရေး တို့¹⁸⁰⁵
 အစစ်ခံချက်ထွင်လည်း လမိုင်း အစုရင်း သား မဟုတ်။ အင်တိုင်း မြင်း အစုရင်း
 သား မှန် ဧြောင်း ၊ အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ကိုမင်း ကြီး နန္ဒ ကျော်ထင်အုပ်သည်
 ကာလ လမိုင်း မှာထမ်း ရွက်လိုပါသည်။ လာ ရောက်ထမ်း ရွက်သူဖြစ်ၣ် (သက္ကရာဇ်¹⁸⁰²
 ၁၁၁၁) ၆၄ ခု စာရင်း ဆက်ရၢ်ပါ ဧြောင်း နှင့်အစစ်ခံချက်ရှိသည်။ လမိုင်း အစု¹⁸⁰²
 ရင်း သား မဟုတ်သည်ကိုလမိုင်း မှာထမ်း ရွက်လိုသည်လာ ရောက် သော်လည်း လက်
 ခံၣ်စာရင်း ဆက်သွင်း ရသၢ်မည်မဟုတ်။ ငဖြူထွား သား ငဝါ နှမမိကတူး လင်
 ငဝွဲတို့ကိုအင်တိုင်း မြင်း စာရင်း ပါသည်အတိုင်း ဆိုင်ရၢ်မြင်း စုမှာထမ်း ရွက် စေ။
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၆၄ ခုလမိုင်း စာရင်း ဆက်သွင်း ပါဝင်သည်ကိုသိမ်း ၊ ပန်လက်¹⁸⁰²
 ရွာစား ဒေဝကၢ်မဏိကိုဝင်ထွက်မြဲဝင်ထွက်ခေမ်း ထမ်း ရွက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ညနား ခံဘယ ကျော်ထင်^{4 June 1806}
 ထွင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

တိုင်တား မြို့စား သီရိ ဒေဝ ကျော်သူကို အနောက် ဝန်ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့နား 5 June 1806
ခံစမြောင်မှ တွင်
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လောကမှန်ကင်း တိုက် နေရှင် ဥက္ကမဘဝ ပြောင်း ရာတွင် စာပေများ ကိုရလို သည်ဆိုသူ ရဟန်း နှစ်ဦး တို့အမှုကို စစ်ကြော၍ ထိုက်ရခဲရင်၊ စစ်ကြောစီရင်ချက် ကိုလည်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ရက်နေ့ညနား 7 June 1806
တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုစောသန)

မင်း ညီမင်း သား ကိုကိုဥပုသ် ဆောက်တည် စေရမည်။ တယောက်မကျန်ယခုအ

တွင်း တော်သို့ဝင်ကြ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ဂရက် နေ့နား ၈ June 1806
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ပဒုံမင်းထမ်း ငအောင်၊ ငအေးတို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၆ ခုနှစ် ဇွန်လ ၄¹⁸⁰⁴
 နေ့ထိုး လှေငယ် ၁၆၊ ၂ စု လှေ ၂၀ ကို သေနတ်ဆက်အမိန့် တော်ထွက်စာ ချန်နှင်း
 ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇) ၆ ရခုနှစ်ဆက်စုသင့်¹⁸⁰⁵
 နတ်တော်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြောပါသည်။ နောက်ကိုမသွား မလာမရောင်း မ
 ဝယ်နိုင်ပါ။ လှေစာ ချန် ၂၀ အနက် ရေဖြမ်း ရာစာ ချန် ၂ ပါပါသည်။ ကျန်စာ ချန်
 ၁၀ ကိုဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မသွား
 နိုင်သည့် လှေစာ ချန်ကိုဆက်သွင်း စေ၊ နောက် သေနတ်ဆက်ကိုလွှတ်စေ၊ ရွှေဘဝါး
 တော် အောက် ကျော်သူ ကျော်လာ ရောက်သည်မှ ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့က လျှောက်စာ
 ထား စာမပြုစီသည်။ မည်သည့်အကြောင်း နှင့်လဲ ရောက်သည် ကျော်သူ ကျော်
 အုပ်စုလူတို့ကို မည်သည်မှ အာပ်ခံရသည်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပါသည်များ ကိုသိ
 တော် မူသော အောင်စစ်၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ၉^{9 June} ခရစ်နှစ်¹⁸⁰⁶
 တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ထွင်း သင်း တိုက်ပြည် တော်သဘာဝသဘာဝစား ငြိမ်း အမှုတော်ကို မထမ်း မ
 ရွက်နိုင်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်း ကိုရွာစား အရကနှုတ်၊ အတွင်း ပန်း ဘဲပညာ ကျော်
 ထင်၊ ဗညား စက္က ကျော်၊ ဗလပညာ ကျော်တို့နှင့်အတွင်း လုပ်ပန်း ဘဲတစုကိုအထက်
 သနား တော်မူရင်း အင်း နှင့်ပြည် တော်သဘာဝကိုတဝတည်း သနား တော်မူ
 သည်။ စိမ်း မျိုး ယိုမျိုး များ နှင့်တောင်ငူမြို့ကဆက်မြဲသရက်သီး ကိုအနောက်ရုံး က
 သွင်း မြဲအတိုင်း သွင်း စေ၊ အရှေ့ကမသွင်း စေနှင့်၊ ငပိုး လည်ကိုသံကြိုး တပ်၍အ
 ကျည်း ယူစေ၊ ငပိုး မယား ကိုလည်း ခေင်၍ ငပိုး ကပို့ရောက်သမျှကိုစစ်၊ စော်
 ဘွား မြို့စား တို့အမတ်အမှုဆောင်တို့ကိုလည်း ခေင်၍ စစ်၊ ကျီစိုး ငရဲကိုလည်း ခေင်
 စေ၊ မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်ကိုလွှတ်သို့တက်၍ စစ်ကိုင်း မင်း ၊ ပြည်မင်း ၊ တောင်
 ငူမင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊ ပုခန်း မင်း ၊ မိုး မိတ်မင်း တို့အဆင့်အဆိုကိုခံ၍ ဒိုင်း ဝန်
 နှင့်တိုင်ပင်စီရင် စေ၊ တုရင်သဘာဝ ကျော်အုပ်ထိန်း သည်မြို့ရွာ များ မှာတုရင်သိ
 ရ ကျော်အစစ်တုရင်သဘာဝသူကိုခန့်၍ ရွှေပြည် သေနတ်ဝဝ ပေး အပ်အုပ်ထိန်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ ၁၀ June 1806

ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုး နဲမြို့မှာ ငအောင် ဘော်သား အဘတစု နှင့် ရွှေ ဖြဲချသူ ရွှေ ငွေပန္နိစား
ယူသူတပ်များ စစ်ကဲနား ခံအရ ဘိုတို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်အကျည်း ယူစေ။
ယင်း တို့သား မယား တို့ကိုလည်း ခေတ်၍သင်း တို့တွင် ဥစ္စာပစ္စည်း ဂိုသမျှကိုမီး
နှင့်ကြပ်တင်၍ ကုန်စင် အောင် တောင်း ၊ ငပိုသား သမီး တို့ကိုလည်း ခေတ်၍
တောင်း ၊ ပုံချီ ကျော်စွာ မှာအ ဖြောင့်အစစ်ခံသူဖြစ်သည်။ ချမ်းသာစေ။
မိုး နဲတပ် တော်မှာ ဝန်ထောက်မင်း ကြီး နော်ရထာကိုအုပ်ချုပ်စီရင် နှင့်စေ။
မိုး နဲတပ် တော်မှာ နား ခံငရအစား ကျော်သူ ကျော်ကိုနား ခံခန့်၊ နား ခံ
ကျော်သူ ကျော်ကလည်း ကြား သိသမျှကိုမှတ်သား ၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်လူစေ
လွှတ်လျှောက်ထား စေ။ စစ်ရေး စစ်မှုတို့ကိုဗိုလ်များ စစ်ကဲတို့က လျှောက် စေ။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံစံ မြောင် များ^{11 June 1806}
တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငပင်၊ ငရွှံ၊ ငစံအင်း တို့ကို ခုညသစ် တော်သို့ ပို့။

11 June

1806

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် ယုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ မြောက် မှား
ထွက်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မင်း လှ ကျော်သူ၊ မဟာသီရိဥဇနာ၊ နေမျိုး နော်ရထာ ကျော်ထင်တို့ကိုယ်စစ်
 စောသို့ဝံ့မည်မှာချမ်းသာပေး စောမူသည်၊ ယခုအတွင်း စောသို့ဝံ့စေ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့ညနား ခေ မြောင်မှူး
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေလက်ထက်တော်စုဘွဲ့တော်မူသည့်စုကြီးရွှေပြည် သေနတ်အစုအမှထမ်း တို့သည်ကလွန်မြင့်သဖြင့်အဝင်အထွက်မညီမညွတ်မဂွင်း မလင်း ရှိရသည်။ အစုအငန်း မယုံမယွင်း စေသင့်။ တိုင်း ပြည်အခြေအမြစ်ဖြစ်သည့်ကို ထောက်တော်မူ၍သား တော်အစဉ်အမြဲ တော်အဆက်မြစ်တော်အညွန့်အခွန့်ရှည်စွာအမှထမ်း သီး သန့်တည်ထွန်းစေခြင်း ငါ့အသွင်ကေရဘဇာမင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘေး လောင်း တော်အသောကဓမ္မရာဇာ ဒေဝိနိဝိယတိဿမင်း တို့ကဲ့သို့မင်း သာမန်တို့ခံဝန့်သော မုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ် မြောက်စင်ခံတော်မူ၍သဗ္ဗညုတဆုမြတ်ကိုပန်ဆင်တော်မူသည့်နှင့်အညီသဘာဝတော်မြတ်စီး ပွား ပြည်သူတို့စီး ပွား များ မည်ကိုသာရည်တော်မူ၍မင်း ဇာကျင့်ရာ သောတရား အပေါင်း တို့ကိုမပြတ်ကျိုး ကုတ်အား ထုတ်ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်ခပ်သိမ်း သောပြည်သူသတ္တဝါအပေါင်း တို့အား တရား နှင့်အညီဆုံးမစိုး အုပ်တော်မူသည်။ ရှေး ဘုရား အလောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မှာလည်း ဗုဒ္ဓဘန်ရည်ညွှန်း သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း သမ္မာမဇ္ဈကမ္မလွဲပြီး စီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း ရွှေပြည် သေနတ်ငြိမ်းလှ၊ ငရွှေတုတ်၊ ငသော နှောင့်၊ ငရွှေဝါ၊ ငသော လှေ၊ ငမင်း လှေ၊ ငထွန်း အောင်၊ ငတိုး တို့လူ စလှေကိုအကြပ်၊ ငမြစ်ဝှဲ၊ ငရွှေရင်၊ ငမြစ်ဝှင်၊ ငမြစ်စို၊ ငရွှေမျှတို့လူ ငမြစ် ကျော်ကိုအကြပ်၊ ငဝိုင်း၊ ငရွှေမျှ၊ ငလှော်၊ ငထွေး၊ ငလည် ရေဘက်၊ ငခြင်း ညို၊ ငနု၊ ငခွေး၊ ငစိုတို့လူ ငအေးကိုအကြပ်၊ ငသောဖြူ၊ ငထွန်း ငြို၊ ငလည်ဝှဲ၊ ငနွမ်း၊ ငမှတ်၊ ငကွယ်၊ ငရွှေရင်၊ ငတက်တိုး၊ ငကျောက်ခဲတို့လူ င။

ကိုသွေး သောက်ကြီး ခန့်တော်မူ၍ ရွှေပြည် သေနတ်အစုဖြစ် စေထပ်၍သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း တော်မူသည်။ ကျေးဇူး သစ္စာ တော်မြတ်နှစ်ပါး ကိုစောင့်သိရိုသေစွာ ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး အမှတော်ကိုကုန်ထွင် အောင်ထမ်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး

ထင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငရဲနဲ၊ ခေင်သန္တီ၊ စည်ပုတ္တရသ၊ ထန်းတပင်၊ ညောင်စည်၊ သင်း၊ ပေါင်း၊ ကွင်း၊
မြို့ကျေး၊ ရွာများ၊ မှာရွှေတောင်လက်ဝဲကျော်ကိုဝန်ခန့်ထား၊ ထိန်း၊ သိမ်း၊ အုပ်
ချုပ်စေမည်၊ စစ်ကိုင်း၊ မင်း၊ ပြည်မင်း၊ တောင်ငူမင်း၊ ပုဂံမင်း၊ ပု
ခန်းမင်း၊ မိုးမိတ်မင်း၊ တို့သွင်း၊ ချက်အတိုင်းသင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်နေ့နံနက် ၁၂ နာရီ ၁၈^{၁၂} June ၁၈၀၆^{၁၈၀၆}
ထာဝရစင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

နေမျိုး နေဘိရထာ ရွှေတောင်ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်လာ စေ။ နေမျိုး
 နေဘိရထာ ရွှေတောင်အုပ်ချုပ်၍ ပင်း ၊ နတ်မောက် ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း ၊
 ပုပ္ဖိုး ၊ တောင်သာ ၊ စလေ ၊ ပုခန်း ငယ်မြို့များ မှာ ပျံချီ ကျော်စွာကို ဝန်ခံ၍
 အုပ်ချုပ်ထိန်းသိမ်း စေ။ တောင်ငူမြို့ကကင်း ခွန်ငွေအခွန်ကွမ်းသီး များကို
 ဆက်သွင်း သည်မှတကင်း ခွန်ငွေကို တောင်ငူမင်း မှာသွင်း စေ။ အခွန်ကွမ်း
 သီးကို နန်းတော်မှတဝက် တောင်ငူမင်း မှတဝက်ဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား 13 June 1806
 တွင်ပြန်။

(မြူး တောင်း သူ တေသန)

ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား ၊ စုံး မြို့စား ၊ လမိုင်း ဝန်တို့သည် မှူး မတ်ဖြစ်
လျက်တိုင်း ရေး ပြည် ရေး ကိုမ မွှော်မ ထောက်မ လျှောက်မထား တန် လျှောက်
ထား သူများ ဖြစ်သည်။ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မှာမင်း လှ ကျော်သူဘွဲ့၊
စုံး မြို့စား မှာ နေမျိုး နော်ရထာ ကျော်ထင်ဘွဲ့၊ လမိုင်း ဝန်မှာ မဟာသီရိဥဇာ
နာဘွဲ့ကို နှုတ်၊ ဘွဲ့ဟောင်း ရှိသူတို့မှာ ဘွဲ့ဟောင်း နှင့်ထမ်း ရွက်စေ၊ ဘွဲ့ဟောင်း
မရှိသူတို့မှာ ငယ်မည် ပျောက်ဘွဲ့နှင့်ထမ်း ရွက်စေ၊ မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်ကို
မုတ္တမမြို့ဝန်ခန့်၊ အခွန်ဝန်၊ စစ်ကဲ၊ နား ခံ၊ မြို့စာ ရေး မှာအမှုတော်ကိုကြီး
ပမ်း ထမ်း ရွက်နိုင်သူကို ရွေး ခန့်၊ နေမျိုး နော်ရထာ နှင့်အခွန်ဝန်၊ စစ်ကဲ၊
နား ခံ၊ မြို့စာ ရေး တို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ခံစ မြေဝင် မှူး
ထင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

ပင်း ငြိဝန် ပုံချီ ကျော်စွာတို့၁၅၀ ဖော်သီရိ နော်ရထာ သွေး သောက်မှာစာ
 ရင်း သွင်း ချီဆွဲ၊ သား မယား အသက် နေ့နံ့စါရင်း ကျယ်ကိုလည်း သွင်း ၊ ပုံချီ
 ကျော်စွာကိုကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်အဝန်း ၊ ခါး အဆောက်ကတ္တီပါ
 စိမ်း မှမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်၅တန်၊ ရွှေသား ကျော်ကအိမ်ပါကတ္တီ
 ပါစမ်း မှမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်၅တန်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ မြင်း
 ကကိုင်း ညောင်ရွက်၅၊ သံပရာခွံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲဆက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါ
 ပိန်း နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါက တောင် ရွှေ ရေး ၊
 စါမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံငုံ၊ ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်
 သက္ကလပ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်သက္ကလပ်တင်ရန်း ၊ က်ရွန်း ဂုဆင့်၊ ထီး
 နီဆင်စွယ်ထွတ်သနား ဖော်မူသည်၊ စါချွန် ရေး မြဲ ရေး ချီသွင်း ၊ ပုံချီ ကျော်စွာ
 ကိုဒူး နေရာမှာချီခစား စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့နား ခံစ ၁၆၁၆ ခု ၁၇ June 1806
 ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လောကမှန်ကင်း တိုက် နေရှင် ဥက္ကမဘဝ ပြောင်း ရာတွင်စာ ပေအသုံး အဆင်
 များ ကိုရလိုသည်ဆိုသူသိရီ ပညာရှင် နန္ဒရှင် မဇ္ဈိမရှင်အိယာတို့စစ် မေး ထွက်ဆိုချက်
 ကောက်ခံစီရင်ချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ ဓမ္မစေတီ၊ ပရိဘောဂ စေတီများ သည်
 သင်္ဃိကအရ ဖြစ်သည်။ သင်္ဃာမှန်သူတို့သာ ကိုး ကွယ်သုံး ဆောင်ထိုက်သည်။ သင်္ဃာမ
 ဟုတ်သူတို့ကိုး ကွယ်မသုံး ဆောင်ထိုက်၊ ဓမ္မစေတီ၊ ပရိဘောဂ စေတီကို ပေး သူလည်း
 မေး ထိုင်၊ ယူသူလည်း မယူပိုင်၊ ကွဲနွား လယ်ယာဥစ္စာ ရွှေငွေအဝတ်ပုဆိုး လူတို့
 အသုံး အဆောင်ဖြစ်လျှင်သား မြေး (ရှီလျှင်) သား မြေး တို့ဆက်ခံထိုက်သည်။ သား
 မြေး မရှိလျှင်အသမာမိကမင်း ဘဏ္ဍာသင်္ဃာကြိုထိုက်သည်။ ဓမ္မစေတီ၊ ပရိဘောဂ
 စေတီများ ကိုယခုဆိုကြသည့်ရဟန်း နှစ်ဦး ပင်မရထိုက်။ သင်္ဃာမှန်သူတို့သာ ကိုး
 ကွယ်သုံး ဆောင်စေ၊ ဆုံး ဖြတ်တော်မူချက်ကိုသင့်မသင့်ဆရာ တော်တို့မှာ လျှောက်
 စေ၊ ဆရာ တော်တို့မိန့်ဆိုချက်ကိုသွင်း ၊ မင်း ညီမင်း သား မိဘုရား မှူး တော်
 မတ်တော်တို့က မြေသယ်ရန်အသီး သီး ဆက်သကြသည် လောကယ်များ ကိုအတွင်း တော်
 သို့သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၄ ရက် နေ့နား ခံရာဇာနေတ်ရထာတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဝင်ကန် တော့မှ ချောမြို့ ဘော်သို့သွား^{30 June} ၁၈၀၆
 ဆက်သဖြ စေ။ ဆင်ဆိုခိုး ဆော်မည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင်ပြီ။ မိတ္တီလာမြို့ ကျေး ဂွာ
 နေင မွေး သာ ငစံထွား ငချမ်း ငရွှေပေ ငမြတ်ထွား ငရွှေလူ င
 မြတ်နေ ငငြိမ်း ငထွန်း အောင် ငမြတ်ပုံ ငစုံ ငရွှေ ငထွန်း ကျော် င
 ကျိုင် ငဝိန် ငသော ငဗွာ ငစံလှ ဘော် ငဝန် ငကြာလွမ်း ငတုတ်ကြီး င
 မြတ်ကြာ ငမှတ် ငမြတ်သာထွန်း ငဘွယ် ငကြောင် ငအိတ် ငမြတ်ထင် င
 ပဲ ငသောငြိမ်း ငမောင် ငခွေး ငညိုပု ငမြတ်ထွေး ငဘော်တို့အိမ် ပေါင်း
 ၃၅ လူတို့က (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈) ၄၅ ခုအသည်စာရင်း တော်ပါဝင်သည့်အတိုင်း ဒဿမ¹⁷⁸³
 ဘာဝအခွန် တော် ငွေဆက်သွင်း ချီလက်စွဲတံဆိပ်စာ ချွန်နှင်ရှိပါသည်။ မိတ္တီလာမြို့
 စား မင်း သမီး မှာထမ်း ဟောင်း ထီး မိုး ယဉ်ခံလူတို့နည်း ထမ်း ဂွက်ပါရမည်
 အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ထမ်း စေ။ ပုခန်း ကြီး မြို့ကျေး
 မြတ်တိုင်း ဂွာ နေင အေး က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၅ ခုနှစ် ဇွေကြီး ၁၀ ဇွေငယ်¹⁸⁰³ ၂၀
 နှစ်စု ဇွေ ၃၀ ကို သေနတ်ဆက်အမိန့် တော်ထွက်စာ ချွန်နှင် ဘောက်ကား ရောင်း
 ဝယ်ပါသည်။ ဆက်စုသင့် သေနတ် တော်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေပါသည်။ နောက်ကိုမ
 သွား မလာမ ရောင်း မယ်နိုင်ပါ။ ဇွေစာ ချွန် ၃၀ အနက်မီး သင့်ရ ၁၂၆ ပါ
 ပါသည်။ ကျန်စာ ချွန် ၄ ကိုဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 ချက်အတိုင်း မသွား နိုင်သည့် ဇွေစာ ချွန်ကိုဆက်သွင်း စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်ကို
 လွှတ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံဘယ်^{19 June} ကျော်ထင်ပြန်။¹⁸⁰⁶
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အိမ်ရှေ့ထမ်း ရွှေစီး ငနက်က (သတ္တဝါ) ၁၁၆၆ ခုနှစ်အမိန့်တော်ထွက်နှင်¹⁸⁰⁴
 နေ့ထိုး ရွှေငယ်၃၅ ဘောက်ကား ရေဝင်း ဝယ်ပါသည်။ (သတ္တဝါ ၁၁) ၆၆၆¹⁸⁰⁵
 နှစ်ဆက်စုသင့်သေနတ်တော်ကိုဆက်သွင်း ပြေကုန်ပါသည်။ နောက်ကိုဆက်သွင်း၍ မ
 သွား မလာမ ရေဝင်း ဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့်တော်ထွက်စာ ချွန်၃၅ကိုဆက်သွင်း ပါရ
 မည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မသွား နိုင်သည့် ရွှေစာ
 ချွန်၃၅ကိုဆက်သွင်း စေ။ နောက်သေနတ်ဆက်ကိုလွှတ်စေ။ အိမ်ရှေ့ထမ်း ငရွှေ¹⁸⁰⁴
 နိုး က (သတ္တဝါ ၁၁) ၆၆၆ ခုနှစ်အမိန့်တော်ထွက်နှင် ရွှေကြိုး ၅၊ နေ့ထိုး ရွှေ¹⁸⁰⁵
 ငယ်၃၅၊ ၂ စု ရွှေငှက်ကို ဘောက်ကား ရေဝင်း ဝယ်ပါသည်။ (သတ္တဝါ ၁၁)
 ၆၆၆ ဆက်စုသင့်သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေကုန်ပါသည်။ နောက်ကိုဆက်လက်၍
 မသွား မလာမ ရေဝင်း ချမဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့်တော်ထွက်စာ ချွန်၄၀ကိုဆက်သွင်း
 ပါရ မည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မသွား နိုင်သည့် ရွှေစာ
 ချွန်၄၀ကိုဆက်သွင်း စေ။ နောက်သေနတ်ဆက်ကိုလွှတ်စေ။ မောက်မယ်တပ်မှူး ဘ
 ယသေနာဇာအုပ်စုတွင် ဝင်း တော်လေး မျက်နှာဒိုင်း ဝင်း ကိုယ်ရံယွန်း စု
 ဝင်း ကောင်ဟန်အစုအမှူးထမ်း တို့ရှိနေသည်များ ကိုမိုး နဲဗိုလ်ချုပ်ကစစ်ကြော
 ဂွင်း လင်း၍ ဆိုင်ရာစုဂွင်ငန်း ဂွင်စုထိန်း စုအုပ်သို့ ပေးအပ်သိမ်း ခေ
 စေ။ လောကမှန်ကင်း တိုက်နေဂွင်ဥက္ကမစာ ပေအသုံး အဆောင်များ ကိုဂွင်
 သီရိပညာ ဂွင်နန္ဒ ဂွင်မဇ္ဈ ဂွင်အာသကတို့ရလိုသည် မေတ္တာစာဆက်သွင်း
 ရွှေဘက်ကား ဤသည်ကိုဆုံး ဖြတ်တော်မူချက်အတိုင်း ဆရာတော်တို့ကလည်း သင့်
 ကြောင်း နှင့်စာဆက်သွင်း သည်။ ဂွင်ဥက္ကမစာ ပေများ ကိုစေ့ငှ အောင်တပည့်
 ဂုဏ်း သာမဏတို့ကို မေး၍ မကြွင်း မကျန်စေရ။ ပိဋကတ်တိုက် တော်သို့သွင်း
 စေ။

သတ္တဝါ ၁၁၆၆ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံစမြေဝင်မှူး တွင်ပြန်။^{20 June 1806}

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငရွှေစက (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၆ ခုနှစ်အမိန့်တော်နှင့် ဟော၍ ရောင်း ဝယ်ပါ¹⁸⁰¹
 သည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၇ ခုနှစ်ဆက်စုသင့်သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေပါ¹⁸⁰⁵
 သည်။ နောက်ကိုမသွား မလာမရောင်း မဝယ်နိုင်သောကြောင့် အမိန့်တော်
 ထွက်စာချွန်ကိုအတွင်း တော်သို့ဆက်သွင်း မည်မင်း ကွန်း သို့ဆောင်ယူခဲ့ပါသည်။
 မဆက်မသွင်း ဖြစ်သည်နှင့်မင်း ကွန်း နေမိဦး အိမ်မှအာဝံသား ခဲ့ရသမိဦး
 အိမ်ကိုမီး လောင်သည်ထွင်အမိန့်တော်ထွက်စာချွန် ၁၅ မီး လောင်ရပါသည်။
 နောက် သေနတ်ဆက်လွတ်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ အိမ်
 ရှင်မိဦး ကလည်း အမိန့်တော်ထွက်စာချွန် ၁၅ ကိုအာဝံသား ကြောင်း မီး လောင်
 ရပါကြောင်း နှင့်အစစ်ခံချက်ရှိသည်။ အမိန့်တော်စာချွန်မီး သင့်ရပါ၍ မ
 ရောင်း မဝယ်ရဖြစ်သည်။ နောက်ဆက်စုသေနတ်လွတ်စေ။ ရွှေမြို့တော်အနေခံ
 ပြင်တရုတ်တန်း ရပ်နေငှါ ငရွှေရေး ငသတ်မြတ်တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၄¹⁸⁰²
 ခုနှစ်အမိန့်တော်နှင့် နွေထိုး ဟောငယ် ၂၀ ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါသည်။¹⁸⁰³
 (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၅ ခု ၆၆ ခု ၆၇ ခုဆက်စုသင့်သေနတ်တော်ကိုလည်း ဆက်သွင်း¹⁸⁰⁴
 ပြေပါသည်။ နောက်ကိုမသွား မလာမရောင်း မဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့်တော်ထွက်¹⁸⁰⁵
 ဟောစာချွန် ၂၀ အနက်မီး သင့်ရ ၈ ပါပါသည်။ ကျန် ၁၂ စာချွန်ကိုဆက်သွင်း ပါရ
 မည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆက်သွင်း စေ။ နောက်
 သေနတ်ဆက်လွတ်စေ။ သား တော်သတိုး မင်း ရဲကျော်စွာကိုပန်း တိမ်း မြို့၊
 မင်း ရဲသီဟကျော်ကိုမဟာဒိန်တိုက်ကျောက်ရင်တောင်သွာမြို့၊ မင်း ရဲနရကျော်
 ကိုပဌနဂိုမြို့၊ မောင်ကျွတ်ကိုမာဲမြို့၊ မင်း ရဲမြတ်စောကိုဆောမြို့၊ မောင်ထွတ်ကို
 မင်း တပ်မြို့၊ မင်း ရဲစည်သူကိုခေါသန္တီမြို့၊ မင်း ရဲသိင်္ခသူကိုကျော်စည်တိုက်ရေနံသိ
 မြို့၊ မင်း ရဲရသသူကိုနတ်မောင်မြို့၊ မောင်ရွှေခက်ကိုယင်းခဲမြို့၊ မောင်ကြံ
 စည်ကိုမဟာဒိန်တိုက်ဘုရား ထုကျောက်တလုံး ရွာ၊ သီရိမြတ်မဟေသား တော်ကို
 တောင်ဘက်တိုက်ထရံကမြို့၊ နတ်ကန်ရှင်မင်း သား တော်ကိုတောင်ဘက်တိုက်သ
 ဂရမြို့၊ မင်း ရဲသီဟကိုအင်ဆောက်သွာမြို့၊ မင်း ရဲသိင်္ခကိုသပြေခုနစ်ရွာအစား
 ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့၊ မောင်ခိုင်ကိုတောင်ခွင်မြို့အစား မိုးတား မြို့၊
 သမီး တော်သီရိသမုဒ္ဒဝတီကိုမြောက်ဘက်တိုက်ပြေရွာညောင်ပင်ကန်၊ သီရိသူ

မလကတို့တွင်း သင်း တိုက်ကျား အိုနန္ဒတိုင်း နှစ်ရွာ ၊ သီရိသုဏ္ဏိဝတီကို မလား ရွာ
 ပုလဲနှစ်ရွာ၊ သီရိသုဏ္ဏိဝတီကို မော်တုံမြို့၊ တရုတ် မော်မြို့စားသမီး တော်အငယ်ကို ကောင်းတုံ
 မြို့၊ သီရိသုဏ္ဏိဝတီကို မြောက်ဘက်တိုက်ရှမ်းပန်းရွာ၊ သီရိသုဏ္ဏိဝတီကို မဟာဒိန္နတိုက် ဝါးပတ်
 ချောင်း ရွာ ။ သီရိသုဏ္ဏိဝတီကို တောင်ဘက်တိုက်သက်ပန်း ရွာ ၊ ရွှေကမ္ဘာတိုက်
 တွင်း သင်း တိုက်မန်း ဇရိတ်ရွာ ၊ သီရိဟိရိဝတီကို မြောက်ဘက်တိုက်ဩခတ်မုံညင်း
 ချောင်း ရွာ ၊ ရွှေသဉ္ဇာတိုက်ဆင်ကျောက်မန်ကျည်း ဩဝရွာ ၊ သီရိဟေမာဝတီကို
 ဆင်ကျောက်စိုင်းနံရွာ ၊ သီရိအာသဝတီကို မြောက်ဘက်တိုက်ဆင်ကျောက်အုန်း တော
 အောင်သဝရွာ ၊ သီရိစိတ္တဝတီကို မြောက်ဘက်တိုက်မဟာဒိန္နတိုက် ပြောင်နှစ်ရွာ ၊
 ရှင်ရွှေစက်ကို ကျော်စည်တိုက် ရွှေခုံတိုင်းရွာ ၊ မင်း ဟေမာသမီး တော်ကို မြောက်
 ဘက်တိုက်ရွာသစ်ကြီး ရွာ ၊ သီရိမြတ်စွာဝတီကို မဟာဒိန္နတိုက်ကိုး မနား ရွာသနား
 တော်ခံစေမည် ၊ ရန်ကင်း ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ၊ မြို့ရွာနှစ်သည့်မျှ မတ်
 တို့မှာ ဇိတ်သင်ရန်ကို မဟာဒိန္နတိုက်လဝကရွာ ၊ သီဟနန္ဒ ကျော်ထင်ကို မြောက်ဘက်
 တိုက်နနန်ရွာ ၊ စည်သူသီရိရာဇာကို မြောက်ဘက်တိုက်ရုံသဝရွာ ၊ ဝေါကြီး များ ရွှေ
 တောင်ရန္တ ကျော်ထင်ကို မဟာဒိန္နတိုက်ကန်တော်မင်း ကျောင်း ရွာ ၊ ရွှေတောင်
 သီခါနော်ရထာကို မြောက်ဘက်တိုက် ပေါက်ဆောက်ရွာသနား တော်ခံစေမည်ရန်
 ထား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် နေ့နား ခံဘယ် ကျော်ထင်တွင် ပြန် ။^{22 June 1806}

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗညား သီရိရက်ကိုအထင်မြဲစား အရသာသနား ဖော်ခံ စေမည်။ စကိုင်း မင်း
 ပြည်မင်း ဧကင်ငူမင်း ပုဂံမင်း ပုခန်း မင်း မိုး မိတ်မင်း တို့ဆက်
 သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ပုဂံမင်း ထမ်း သီရိစည်သူ ဟေစီး ငရွှေဦး တို့က (သ
 က္ကရာဇ်) ၁၁၆၆ ခု နွေထိုး ဟေငယ် ၂ ဝကိုအမိန့် ဖော်ထွက် နှင့် ဘောက်ကား ¹⁸⁰⁴
 ရောင်း ဝယ်ပါသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၇ ခု နှစ်ဆက်စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ¹⁸⁰⁵
 သွင်း ပြေကုန်ပါသည်။ နောက်ကိုမသွား မလာမ ရောင်း မဝင်နိုင်ပါ။ ရွှေဘက်
 ရင်း ဟေစာ ချန် ၂ ဝအနက်စာ ချန် ၃ မှီ ရေဖြန်း ရာ ပါပါသည်။ ကျန် ၁ ရစာ ချန်
 ကိုဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ ဖော်ဦး တင် ချက်အတိုင်း ဆက်သွင်း
 စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်လွှတ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁ ဝရက် နေ့နား ခံရဇာ နော်ရထာတွင် ^{24 June 1806}
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ငသၢမြတ်၊ ငၢၤၤး (င ခွေး ညို၊ ငသၢလှ၊ ငသုတို့က ငသၢမြတ် နှင့် နွေထိုး လှေ
 ငယ် ၄၀၊ ငၢၤၤး နှင့် နွေထိုး လှေ ငယ် ၂၀၊ င ခွေး ညို နှင့် လှေ ငယ် ၃၀၊ ငသၢ
 လှေ နှင့် နွေထိုး လှေ ငယ် ၃၉၊ ငသု နှင့် လှေကြီး ၅ နွေထိုး လှေ ငယ် ၃၀၊ ငၢၤၤး နှင့်
 ၄၀ ကို အမိန့် တော် နှင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၆ ခု နှစ် ဘောက်ကား ရေ ဘင်း ဝယ်¹⁸⁰⁴
 ပါသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၇ ခု ဆက် စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေ ပါသည်။¹⁸⁰⁵
 နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွား မလာ မ ရေ ဘင်း မ ဝယ် နိုင် ပါ။ အမိန့် တော် ထွက် စာ
 ချန် ကို ဆက်သွင်း ပါရ မည် အ ခြေ ဘင်း နှင့် ရှိ ခိုး သံ တော် ဦး တင် ချက် အတိုင်း သွင်း
 စေ။ နောက် သေနတ် ဆက်လွှတ် စေ။ င မေ ဘင်၊ င မြတ် ပုံ တို့က င မေ ဘင် နှင့် နွေ¹⁸⁰³
 ထိုး လှေ ငယ် ၃၀၊ င မြတ် ပုံ နှင့် နွေထိုး လှေ ငယ် ၄၀၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၅ ခု အ¹⁸⁰⁴
 မိန့် တော် နှင့် ဘောက်ကား ရေ ဘင်း ဝယ် ပါသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၆ ခု ၆၇ ခု¹⁸⁰⁵
 ဆက် စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေ ပါသည်။ နောက် ဆက်လက်၍ မသွား မလာ
 မ ရေ ဘင်း မ ဝယ် နိုင် ပါ။ အမိန့် တော် ထွက် စာ ချန် ကို ဆက်သွင်း ပါရ မည် အ ခြေ ဘင်း
 နှင့် ရှိ ခိုး သံ တော် ဦး တင် ချက် အတိုင်း သွင်း စေ။ နောက် သေနတ် ဆက်လွှတ် စေ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ခံရ၁၈ နေ့ နီရထာ တွင်^{24 June 1806}
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်က ပဌနဂိုရ်မြို့မှာ နေစဉ် သေနတ် ၁၀၀တိုက် ဖော်က
ထုတ်အပ်သည့် သေနတ်အနက်တဝက် ၅၀တိုက်သွင်း ချဲ့၅၀ သေနတ်မှာ မုတ္တမမြို့သို့ ဆောင်
ယူပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆောင်ယူစေ။ အ
ရပ်ရပ်မြို့ရွာများ ကနှစ်စဉ် ရွှေနန်း ရိုး နောက်ရုံး တော်မှာဆက်သွင်း မြဲ
အစဉ်ရှိသည်ကိုဆက်သွင်း သည်မြို့ရွာကသဘာဆက်သွင်း ချ်မဆက်မသွင်း ရှိနေသည်မြို့
ရွာအများ မဆက်မသွင်း ကြောင်း နှင့်အနောက်ဝန်အနောက်ဝန်စာရေးတို့
ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ အစဉ်ဆက်မြဲရှိသည်ကိုမဆက် နေစေရမည်မဟုတ်။ ဆက်
မြဲမြို့ရွာကိုစေ့ငှ အောင်ခိုး ဆော်ချ် နောက်ရုံး တော်မှာဆက်သွင်း မြဲဆက်သွင်း
ပြစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ၂၅ June 1806
(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

မုတ္တမမြို့မှ ဘသီဟနန္ဒသူကို အခွန်ဝန်၊ လက်ဝဲ ကျော်ထင် ကျော်၊ စည်သူ ကျော်ထင်
 တို့ကို စစ်ကဲ၊ ရန်ခွင်စက်၊ ခေပ်ပုံချီတို့ကို နားခံ၊ ရွှေတောင်သဂဏ္ဌ၊ ရဲခေါင်
 တုရင်၊ ဥဒိန်ရန်အောင်၊ ငမြတ်သတို့ကို မြို့စားရေး ခန့်ထား ထမ်းရွက်စေ
 မည်သွင်းချက်အတိုင်း သင်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နားခံ^{25 June} မြေငင်မှူး¹⁸⁰⁶ ထွင်ပြန်။
 (ရွှေတောင်သုတေသန)

အိမ်ရှေ့ထမ်း ဘိုး သိန်း တန် လှေပဲ့နင်း ငမင်း ကျော်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 ချက်အတိုင်း ငမင်း ကျော်နှင့် နွေထိုး လှေငယ်ရ၍ ကျော်တော်များ နည်း သေ
 နတ်မီး လှံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန် ဖြေး နွေကိုကင်း ကမကောံ
 မခံ စေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ်
 ၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန် ဆောင်ရွက် စေ။ တနှစ်ကို ငမင်း¹⁷⁸³
 ကျော်က သေနတ်ရ၍ ဆက် စေ။ မင်း ရဲမင်း ဇွ ကျော်ထင်က ပဌနဂိုရ်မြို့တွင်ပြု
 စုသား သည့်အမှတ်မီး လူ ၁၀၀ ကို မုတ္တမမြို့သို့ ခေါ်သွား ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်
 ရှိခိုး သံတော်ဦး တင် ချက်အတိုင်း ခေါ်သွား လိုက်ထမ်း စေ။ အမှတ်မီး လူစာ
 ရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နား ^{28 June} ခံဘယ် ကျော်ထင်တွင်ပြန် ။¹⁸⁰⁶
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နေမျိုး ဇေယကို ရွှေဘဝါး ဟော် အောက်လၢ စေ။ တိုး လှၢး နန်း ဆွန် စော်
 ထွၢး က ရွှေဘဝါး ဟော် အောက်အ လျှောက်အထၢး လၢ ရောက်သု သေဉ် အောင်
 ခင်နှင် ပါသုတို့ကို ကောင်း မွန် အောင် ကျွေး မွေး ချ် ဟော်သင်္ဂရၢ နေ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နံး ၁၂^{29 June} ခံဘယ ကျော် ယင်ထွင်¹⁸⁰⁶ ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ကို ဝန် ဝန် စု ငွေ ခွန် ဝန် ဝန် စု အခွန် ထမ်း လူတို့ နှင့် တောင် ပိုင်း ကျေး ဂွာ များ
ကို နှား ဝန် တင် ခန့် ထား မည် ၁၀၀၀၀ ခန့် ထား ရန် မပြည့် မမီ သည် နှား ကို
လည်း ငွေ တော် နှင့် ပေး ဝယ် စေ မည် ၊ စာ သွင်း ချက် အတိုင်း သင့် ပြီ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆို လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခံဘယ် ကျော် ထင် ထွင်^{July} 1806
ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မုတ္တမမြို့ဝန်မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မုတ္တမ
မြို့နယ်တွင်မြို့စား ရှိသည့်မြို့များ မှာအပေ၍ဝန်တရား စကား အခွန်အတုတ်
များ ကိုသာမြို့စား တို့ကစီရင်စား ယူစေ၊ စစ်လက်နက်ကိုင်မင်း မှုမင်း ခင်း
ရာဇဝတ်ရေး ခိုး သေး မီး ပျိုး များ ကိုမုတ္တမမြို့ရုံး ကစီရင်စေ၊ မြို့စား တို့
စား သည့်မြို့ရွာနယ်အတွင်း ကင်း များ မှာလည်း ရာဇဝတ်ကြောင်း လုံခြုံအောင်
မုတ္တမပုံး ကအစောင့်အနေခန့်ထား နေစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့နား 4 July 1806
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မုတ္တမမြို့အဝင်တိုက်ကုလား မြို့လပ်သည်မှာ ဗညား သူရိန် ကျော် ခေါင်ကိုမြို့စား အ
ရသနား ဟော်ခံ၍ စောင့်နေထမ်း ရွက်စေမည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်
ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ၅ July 1806
ထွင်ပြန်။

(ဂွေး ဟောင်း သူတေသန)

ရွှေမြို့တော် နေငရွှေဦး ၊ ငပန်း ဖြူတို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွှေဦး ၊ ငပန်း ဖြူတို့နှင့် ဓမ္မာပေါင်း ၂ ၊ နေထိုး ဓမ္မာပေါင်း ၁၀ ကို ဓမ္မာတော်များနည်း သေနတ်မီး လှံတင်ဆောင် ရောင်းဝယ် စေ၊ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်းကမ ကောက်မခံ စေနှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရသ ဝန်အကြီး စာရေးတို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၄) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရန် စေ၊ ငရွှေဦး ၊ ငပန်း ဖြူတို့ကတစ်ကို သေနတ် ၁၆ လက်ဆက် စေ၊ ဘိသိက် တော်ဆက်ပုဏ္ဏား ငရွှေ သေလွန် ရာမှ ဘိသိက် တော်ဆက်ပုဏ္ဏား တို့ သေလွန်လျှင် သင်္ဂြိုဟ်သည့် စာတမ်း ထွက်အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ် စေ၊ ဒဝယ်မြို့မှ ရာဇသင်္ကြန်ကို ဝန်ခန့်ထား အုပ်ချုပ်ထိန်းသိမ်း စေသည်၊ နှစ်လရှည်ကြာပြီဖြစ်သည်၊ ရာဇသင်္ကြန်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ခေင် မည်၊ ရာဇသင်္ကြန်အစား နေမျိုး ကာမဏီသင်္ကြန်ကို ဒဝယ်မြို့ ဝန်ခန့်ထား မည် ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ရက်နေ့နား ၆ July 1806
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေလက်ထက် တော်မင်္ဂလာ ၊ အမင်္ဂလာအခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်သမျှစီ
 ထမ်း စာရင်း များ ကို ပေမှတင်၍ အသေအချာထား စေမှသာ တော်အ
 စဉ် မြေ တော်အဆက်အခွန့်ရှည်စွာ ဥဒါန်း မော်ကွန်း ထွန်း ပမည်ဖြစ်သည် ၊
 ခန့်ထား စီရင်သမျှစာတမ်း ကို စေ့ငှ အောင်စုရုံး ၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်
 ဆက်သွင်း စေ ၊ ဟံသာဝတီအခွန်ဝန် ဟောင်း ကျော်သူရန်ခွင် ပေ၍ မြွေရသမှ
 ရှိသည်ကို ခေ၍ စေ ၊ အဝေး မြို့ရွာအရပ်အထူး နှင့်ခန့်တော်မူသူတို့အရပ်ကကျလွတ်
 လျှင် ရွှေဘဝါး တော်အောက်လာ ရောက်ရမည်ဖြစ်လျှက်မလာမရောက် တောတွင်း
 ကျေး ရွာ နေသူတို့ကိုလည်း ခေ၍ စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ၈ July 1806
 ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သိန္နီမြို့နယ်အတွင်း မှာရှိသည့် ကျောက်ပုတ်ကိုအိမ်ရှေ့ထမ်း ငရွှေသား ကိုမေး၍
စည်အိုး နှင့်ငှေထမ်း ဤထမ်း ရွှေဘဝါး တော်အောက်အပြင် ရောက်အောင် ဆောင်
ယူစေ။ ငရွှေပိုနှင့်ဆိုင်တီး မိန်း မမိကြား တို့ကျား လွန်စပ်ရှက်သည့်အမှုမှာစစ်
ချက်ကြောချက်ဖြောင့်ညီ၍ရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ငရွှေပိုကိုဝိန်း ထိုး၍သစ်တောသို့ပို့၊
မိကြား ကိုစာထိုး၍အနောက်တံခါး မှာဖြည့်၊ ပေးဝယ်ရင်း ငွေတော်ကိုလည်း
တောင်း၍သွင်း ၊ အကြီး အကြပ်ခန့်ထား သူသံတော်ဆင့် ကျော်ထင်သင်္ခယာနှင့်
အနောက်ဝန်စာရေး တို့ကိုထုံးစံရှိရသစီရင် ၊ အနောက်ဝန်မှာခန့်ထား တော်
မမူမီကအမှုဖြစ်သည်။ ချမ်းသာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား^{10 July} ခံဘယ် ကျော်ထင်တွင်¹⁸⁰⁶
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရှမ်း ပြည် မြေလပ်မြို့ရွာများတွင် ငိုတိုက်စိုး ကြေး ငွေစား ယူကြသည်။ ခန့်
 ထား ပေး ကုန်ရသည့်အမျှများ မှာ စစ်ချီစစ်တက်အတွင်း ဖြစ်သည်။ နေ့ရက်ရှည်
 ကြာ စေရမည်မဟုတ်။ ယခု နေ့ပြီး ပြေအောင် စစ်ကြော၍သွင်း ၊ မက္ကရာမင်း
 သား က ဓမ္မစီး ငမြတ်ရာ နှင့် ဓမ္မဇစင်း ကို နန်း စဉ်အိမ် ဓမ္မဓမ္မ စောဘိန်း
 နည်း အကြံအညွှန်ကင်း အကောက်လွတ် ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါရမည့်အ
 ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ ဖော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်စေ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား 12 July 1806
 ပြန်။

(ဓမ္မဓမ္မ စောဘိန်း သုတေသန)

မိုး နဲတဝ် တော်မှာ ခြေ: ငွေစား ယူသည် စါရင်း တင်ချက်တွင် ပါသမျှလူတို့သား
 မယား များ မှာစာရင်း ဝင် ရွှေ ငွေအထည်အလိပ် များ ကိုရ အောင် တောင်း ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား 13 July 1806
 ခဲစ မြေ ဝင် များ တွင်

ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မင်းကြီး မဟာသက်တော်ရှည်ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေါ်စေ။ မိုးနဲတတ်
 တော်မှာဝန်ထောက်မင်းကြီး နော်ရထာကိုဗိုလ်မှူး ၊ တုရင်သဘကျော် ၊ နေ
 မျိုး နော်ရထာ ရွှေတောင်တို့ကိုစစ်ကဲ ၊ ကျော်ထင်ဇေယျာကိုဗိုလ်တပ်စာရေးခန့် ၊
 ပွဲတော်ချက်မိဖြူသေလွန်သည်မှာဒူး နေရာတို့ သေလွန်လျှင်သင်္ဂြိုဟ်သည်နည်း သင်္ဂြိုဟ်
 စေ ၊ လှေစီး ငဦး ကာကလှေစင်း ရေ ငှက်အမိန့်တော်နှင့်အောက်ကား ရေငင်း
 ဝယ်ပါသည် ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ ခုနှစ်ဆက်စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း 1805
 ကုန်ပါသည် ၊ နောက်ကိုဆက်၍ မသွား မလာမရောင်း မဝယ်နိုင်ပါ ၊ လှေငှက်စင်း
 အမိန့်တော်ထွက်စာချွန်ငှက်ရေဖြန်း ရာ၄ စောင်ပါပါသည် ၊ ကုန်စာချွန်
 ၉ စောင်ကိုဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 ဆက်သွင်း စေ ၊ နောက်သေနတ်ဆက်လွှတ် စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နား 14 July 1806
 ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

တောဝင်ဘက်မြင်း အစုသား မင်း ဂျာရွာ နေင ခွေး ၊ ငဝက် ၊ ငပိုက် ၊ သပြေဝ
 ရွာ နေင ပြောင် ၊ ရမည်း သင်း မြို့ နေင ရွဲ ၊ ဝက်ထိုး ရွာ နေင ပေါက် ၊ ငတပူဝ် ၊
 သစွေး ရွာ နေင ငြင်ဥ ၊ မြို့လှ နေင ထွန်း ၊ ငတောင်း ၊ ကျောက်မြို့ နေင ဝံပန်း
 တို့က ၊ ရမည်း သင်း မြို့ဝန်တုရင်သဘာရ ကျော် နှင့်အမျှတော် ကောင်း ရာထမ်း ရွက်
 ပါရမညအကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ထမ်း ရွက်စေ ၊ ရွှေ
 တိုက်ရှိ သေနတ်စုထွင်အိမ်တန်ဆာ ~~ပျက်~~စီး ယိုယွင်း သည်ကို ကောင်း မွန်အောင်ပြင်
 ဆင်လုပ်ဆောင်စေ ၊ မိုး နဲဗိုလ်မှူး မင်း ကြီး နော်ရထာ ကျော်ပုဂံမင်း မှူး
 မတ်တို့ကို ပေး မှာရန်စာကိုစီကုံး ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ၊ မိုး ပျဉ်း မြို့အ
 မတ်ဆိုင်စေစာ ၊ မိုင်း ခန်း သား ငစဲ ၊ အမတ် ပေါ့ရှင် ၊ စာရေး လဲခန်း ၊ အ
 မတ်တစုတို့က မိုး ပျဉ်း မြို့သည်မြို့ရွာ ပျက်ပြား ၍ အမျှတော်ထမ်း မရရှိသည်ကို ဒိုင်း
 ဝန်အအုပ်ကိုခံ၍သိမ်း သွင်း ပြုစုပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 ချက်အတိုင်း မိုး ပျဉ်း မြို့ပျက်ပြား ရှိသည်ကို ဒိုင်း ဝန်မင်း ကျော်သီဟကအုပ်ချုပ်၍
 မြို့ရွာဖြစ်ပွား အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုနေထိုင်ထမ်း ရွက်စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ၁၅ July 1806

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လက်ယာ ရွှေစောင်အမိ မိအောင်နှင့်ငယ်ဘွဲ့မယား မိနှောင်း တို့ကြောင့် ငွေ
အမွေမျှကို ရွှေဘဝါး စော်အောက်တရား ရုံးတွင်ဆိုပါရမည်အကြောင်း နှင့်လက်
ယာ ရွှေစောင်ကရှိခိုး သံစော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ရွှေဘဝါး စော်အောက်တ
ရားရုံးတွင်တရားရုံးပိုက်ရရှိခဲ့စေ။ တံဆိပ်ဝန်သိရိရဘဲသူကမိဦး သမီး မိဝါတို့နှင့်ညီ
ငါးချင်း ငြိမ်း တို့ရွှေမြို့စော်မှစတိုင်း မင်းစာရေးကြီး ကျော်ထင် ရွှေစောင်
စည်သူ ရွှေဆိုကြသည်။ ကျွန်မျှစကား မပြီး မပြတ်ရှိပါသည်အဆို ကောက်ချက်များ နှင့်
ရွှေဘဝါး စော်အောက်တရား ရုံး စော်မှဆိုပါရမည်အကြောင်း ကိုရှိခိုး သံ
စော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အဆို ကောက်ချက်များ နှင့် ရွှေဘဝါး စော်အောက်တ
ရား ရုံးတွင်တရား ထိုက်ရသော် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၂ ရက်နေ့နား 16 July 1806
ခေတ်မြောက်များ တွင်ပြန်။
တရားစာရေး ငမြတ်ဘူး တွင်လည်း ပြန်။
(ရှေးစာင်း သို့ စာသန)

ရွှေဘဝါး တော် အောက်မှ ဘုံစိုက်ပျိုး ရန်ကညင်ပင်ငယ်ကိုရှင် အောင်အို၊ နှင့်ပျိုး
 ဤအကောက်တော်ဆက်လှေများ ထွင်ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ကတင် ဆောင်ဆက်သလိုက်စေ၊
 ကျောက်နွား၊ နွားပိုက်၊ နွားမ ရသမျှရှာယူ၍ မိုးကောင်း မြို့ဝန်က ရွှေဘ
 ဝါး တော် အောက်ဆက်လာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၃ ရက် နေ့နား ၁၇ July ၁၈၀၆
 ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မဟာမုနိဘုရား မှာသီဟိုဠ် ရေဘက် ဗေဓာမိပင်စိုက်ပျိုး သည် နေဘက်အရှေ့မ
ဟာရုံအနီး အပါး ပေါက် ရေဘက်သည့် ဗေဓာမိပင်သည်ထူး ပြား သည် ဗေဓာမိပင်
ဖြစ်သည်။ မဟာရုံနား နီး ချီသင့်မည်မဟုတ်။ သီဟိုဠ် ရေဘက် ဗေဓာမိပင်နှင့်အ
နေအထား ဟော် အောင်သင့်ရသဖြင့် ခြား၍ စိုက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၄ ရက် နေ့နား 18 July 1806
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေးသန)

ပြည်မြို့ကျေး ကန်ဆည် တောကစလင်း ခုနစ်သင်း ပြည်လေး သင်း အောက်မား
 တော်များ နှင့်အောက်ငင်ခဲသည့်အတိုင်း ချီ၍အစွယ်ပြင် ပေ၇၂ ခန့်ဆင်တော်
 ရောက်သည်ကို ရွှေမြို့တော်ကူး မှာသွင်း မြဲသွင်း ၍ ကြော်ငြာမ်း စေ၊ ဆင်ဝန်
 အောက်မား ဝန်တို့လည်း လိုက်စေ၊ လူဝံအရှင်ရ အောင်ရ မွှာဝတီမြို့ဝန်သို့မှာ
 ၍ဆက်လှာ စေ၊ မိန်မစိုး ရွှေတောင်မိုး ၊ ရွှေတောင်သူ၊ ရွှေတောင်ပေ၇
 တို့ကဓညဝတီမြို့မှာသွား ၍ ရေကန် တံတား စရပ်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း ပါရမည်
 အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဓညဝတီမြို့မှာသွား ၍ ရေကန်
 တံတား စရပ်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုဝါ ခေါင်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ၂၀ July ၁၈၀၆
 ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

တောင်ငူမြို့နှင့် ကျောက်မော်မြို့နယ်မှစစ်ကြောထွက်ဆိုချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ
 ဗီရဏသီနန်း တော်တောင်ချောင်း မြောက်ဘက်ကို တောင်ငူမြို့နယ် မြေ၊
 ချောင်း တောင်ဘက်ကို ကျောက်မော်မြို့နယ် မြေဖြစ်စေ အမိန့်တော်နှင့်ဖြစ်
 သည်။ အစစ်ခံချက်ဝင် ကျေးရွာများ သည် တောင်ငူမြို့နယ်တွင် ပါသည်ဖြစ်မည်။
 ကျောက်မော်မြို့နယ်တွင် ပါသည်ဖြစ်မည် နှစ်မြို့ပုံကိုထုတ်၍ ပုံဗီရဏနယ် မြေဖြစ်စေ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၇ ရက်နေ့နား ခံဘယ် ကျော်ထင်တွင်^{21 July 1806}
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငမြတ်ရကကိုသံတော်ဆင့်အရကနှုတ်၊ အတွင်း တော်သို့မဝင်မထွက်စေနှင့်၊ ဘွဲ့အစုအဝန်း အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်များ ကိုနှုတ်၊ နာရီဗဟိုတီး သည်မှာ ရွှေဘဝါး တော်အောက်နှင့် ရွှေမြို့တော်မကွဲစေသင့်ဖြစ်သည်၊ ရွှေဘဝါး တော်အံ့မှာနည်း ရွှေမြို့တော်မှာတီး စေ၊ သံတော်ဆင့်စည်သူရကဇာကျော်ထင်ကိုသွား ချီပြသစေ၊ မကွဲရကမြို့နယ်တွင်မင်း လဲကွမ်း ဆေး၊ တမုတ်၊ မြောင်း ဆုံးဆီး တောမှာစစ်ချက်စီး သည်သည်တော်မြောင်း တော်များ ကိုကျောက်သည်ကိုး ခရိုင်သည်ရေသောက်ကျေး ရွာများ ကျောက်သည်ဝန်တို့ကနိုး ဆော်သည်ကိုသည်မြောင်း မလုပ်မဆောင်ကပ်ခိုနေသူတို့မှာလယ်တော်လုပ်သား မှစစ်မည်သူမဆိုလယ်ကိုမလုပ်စေနှင့်၊ ဆည်မြောင်း လုပ်သူတို့ကိုသလယ်ရှင်လယ်လုပ်ဆောင်မြဲလုပ်ဆောင်စေ၊ ဆည်မြောင်း မှုကိုလည်း ဒိုင်း ဝန်ကအုပ်ချုပ်စီရင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၈ ရက်နေ့နား ၂၂ July ၁၈၀၆ ခုမြောင်းမှူး တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ခေါသန္တိမြို့ဝန် မြေဒူး မြို့ဝန် ပဉ္စလၢမြို့ဝန်တို့ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ကိုဆက်
သွင်း သည်မှၢ မြို့ဝန်တို့ထံဝင် ရေၣ်ဘက်သို့အသက်စည်း စီမံကိုချမ်း သၢပေး အပ်
တော်မူသည်။ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ပို့လှၢစေ။ သစ္စၢတော်ပေး ပြီး လျှင်မြို့
ဝန်တို့သို့အပ်၍အမှတော်ကိုထမ်း စေ။ မဝင်မရေၣ်ဘက်မ်း ဆီး ရၢမိသို့တို့စီ
ရင်စုမြို့ရွာတွင်ကြၢး မြင်သမျှ ဖြောကံ၌ အောင်အဆုံး စီရင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံ ၂၄ July 1806
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုး နဲဇိုလ် မှူး မင်း ကြီး မဟာသက် တော်ရှည် မင်း ကြီး နော်ရထာတို့ကွဲ ခိုး သံ တော်
 ဦး တင် စေလွှတ်သူ ရဲ ခေါင်ဗလ ကျော်တွင် ပါသည့်တရုတ်ဘာသာ စက္ခုမင် ရေး စာ နှစ်
 စောင်ကို (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခု ဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့စကား ပြန်သီဝရာမ
 ကျော်ထင်။ ။ ဦး တုံ့ပြန်ဆိုချက်ဘုရား ၊ (စက္ခုကြီး စာအတွက်) ရှင်လိမ်မြန်မာကွဲ ခိုး
 စော်ဘွား တောက်စွာကျော်ဘွား ရောက်ပါသည်။ အိမ်ရှေ့ဝန်မင်း ၊ (သက္ကရာဇ်
 ၁၁၆၈ ခု) နယုန်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့မိုင်စည်ဝန်ထံအုတ်နံ ၁၂ ချီတိုရင်တို့မြန်မာ
 စာ နှစ်လသ ရောက်၍ အကြောင်း အရောက်သိရပါသည်။ ကောဝိလက စော်ဘွား တောက်
 စွာကုန်ကိုသတ်သည့်အမှုများ လည်း ယခုမှသိရပါသည်။ ကံဆိပ်များ ကိုလည်း ပေး အပ်ပါ
 လာ၍ရပါသည်။ စော်ဘွား ကိုသတ်သည့်မှလည်း ကောဝိလလူတို့သတ် ကြောင်း ကိုလည်း
 အတတ်သိရပါသည်။ မြန်မာပြည် နှင့်တရုတ်ပြည် မှာ ချစ်ကြည်၍ မိတ်သဟာ ဂုဏ်သတ်အတိုင်း
 အထူး မရှိပါ။ ယိုး ဒယား ဇင်း မယ်ကိုလည်း မကူမညီလိုပါ။ အထက်လက် နက်ကိုလူများ နှင့်
 ဆင်ရသံသည့်မှလည်း တောက်စွာကုန်အမှု ကြောင့် သာလာပါသည်။ တပြည် နှင့်တပြည်
 စပ်ကြား မှာ အနှောက်အရှက် မရှိပါ။ တောက်စွာကျော် နှင့် စည်စည်စည်စည် တို့မြို့သူကိုအုပ်
 ချုပ်ပြီး လျှင်အချင် နှစ်ပါး ပြည်အကြား ကျေး ဇူး သစ္စာရှိသည့် နှင့်အညီ ကောဝိလကလည်း
 နေပြည်တော် ကျေး ရွာကိုမ နှောက်မရှက်ရပါပြီ။ စုံတူကစာ ရောက်သည့်အတိုင်း ကူးယူ
 ၍ကြား ရောက်လိုက်ပါသည်။ ကြာခြည်နန်း နေဝရနှစ် (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု) နယုန်
 လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့ကူး ယူသည့်စာ ၊ (စက္ခုငယ်စာအတွက်) (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု)
 ကဆုန်လဆန်း ၈ ရက် နေ့အ နောက်ဝန်စသည် စော်ဘွား တောက်စွာကျော် အုတ်နံတို့မြန်
 မာစာများ ကိုသိကြရသည့်အတိုင်း စုံတူထံ ပေး ပို့ပါ။ စုံတူကစကား မပြန်မရောက်ပါ
 သေး ၊ ဇင်း မယ်သား ကောဝိလလူတွင် မှိုင်း တုံ့မှိုင်း လျင် စော်ဘွား မှာ ပျောက်သည့်
 ကံဆိပ်များ ကိုကြံချီ။ ဆင်စွယ်လက် ဆောင် နှင့် စုံတူထံ ပို့သည့်မြန်မာ ဇိုလ် မင်း တို့က ဓါကိုလည်း
 ပို့ပါသည်။ စုံတူကစကား မည်သို့မဆင်မဆိုပါသေး ၊ ကြာခြည်နန်း နေဝရနှစ် (သက္ကရာဇ်
 ၁၁၆၈ ခု) နယုန်လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့ကူး ထား သည့်စာ ၊ ၄ ဇင်း တရုတ်စာ နှင့်အတူ
 ပါသည့်မိုင်း လျှင်ဘာသာစာသုံး ဆောင်ကိုရှမ်း သံ ခံသောမင်း ၊ သိန္နီအမတ်သွယ်ဆိုင်
 တုံ့ပြန်ဆိုချက်စကား ဘုရား ၊ မိုင်း လျှင် စော်ဘွား ကြီး ရှိခိုး အစီရင်ခံပါသည် ဝန်ရှင်
 တော်မင်း ကြီး ဘုရား ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု) နယုန်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့ဥတည်

မင်း အမိန့်တော်က စုံတူထံ ရောက်ကြောင်း စုံတူကဗိုလ်မှူး ရောက်ခွင့်တော်ထံ ရောက်သည်။ ရောက်ခွင့်တော်ကား လူသုံး ယောက် ရောက်ပါသည်။ ဝန်မင်း ဗိုလ်မှူး အုတ်နံ ပျံချီတုရင်တို့ကမိုင်း ဆည်စုံတူထံ ရောက်သော ကြောင့်လုပ်ရည်ကြံရည်များ မှာ ကောဝိလကမိုင်း လျှပ်(စော်ဘွား တောက်စွာကုန်ကိုသတ်သည်) ၊ လူကိုလည်း မိုင်း လျှပ်မြို့သို့ ဖွတ်လိုက်ပါသည်။ မိုင်း လျှပ်း စော်ဘွား ကိုသတ်သူလက်သည်တို့ကိုရမှ ဖြေရှင်း မည်တောင့်သည်။ ကောဝိလလူတို့ကလည်း သတ်သူကိုရှာကြံ ပေး ပါမည်ခံဝန် ပြောဆိုပါသည်။ ကောဝိလဘက်ကလည်း မကူမညီ၊ မတိုက်မဖျက်၊ မထိုး မခုတ်သော၊ နေထွက်ဘုရင်အချွင်တိုင်း ပြည်မြန်မာကျွန်း တော် မျိုး တို့နှင့်မကွဲမပြား မိတ်ဆွေဖြစ်သည်။ မိုင်း လျှပ်း စော်ဘွား များ မတ်တိုလည်း အစွန်အနား ကြသည်မြို့ရွာဖြစ်သည်နှင့်အညီငြိမ်ဝပ်သယာလုံခြုံအောင်အုပ်ထိန်း စီရင်ရမည် ကောဝိလက နှောက်ရှက်ဖျက်ဆီး လာလျှင်နိုင်နင်း အောင်ခုခံတိုက်လံတမ်း ဆီး သတ်ညစ်ရမည်။ ငါတို့ဆီသို့လည်း နေ့ညညီလူ၊ စာ၊ စေရမည်၊ မြန်မာတပ်တော်ချီတက်လာလျှင်ငြိမ်သက် အောင်သပြုစုရမည်။ ခိုက်ရန်မဖြစ်စေနှင့်။ ဥတည်မင်း ဆီကအမိန့်အမှာ၊ မိုင်း ဆည်မြို့ဗိုလ်မှူး ထံသို့စာ ရောက်လာသည်ဖြစ်၍ မိုင်း ဆည်ဗိုလ်မှူး ကဥတည်မင်း အမိန့်အမှာအရ နှင့်

မိုင်း လျှပ်း မြို့စော်ဘွား အမတ်တို့ထံ မိုင်း ဆည်ကစာ ရောက်သည်နှင့်၎င်း စာကိုဘတ်သည်ထွင်တပ် တော်က စေသူလူရှစ် ယောက်သား တို့ကြား သည်။ ၎င်း စာအရကို ရေး ကူး ၍ ပေး ရမည်မိုင်း လျှပ်း စော်ဘွား အမတ်တို့ဆိုလျှင်၎င်း စာအရကိုလည်း မိုင်း လျှပ်း ဘာသာ ရေး ကူး ၍မြန်မာသံရှစ် ယောက်တို့ထွင် ပေး လိုက်ပါသည်။
(မန်း တက် သမိုင်း စာစု)

မိုး နဲ့ ဧပြီ ၁၀ နံနက် ၁၀ နာရီခန့် ကျော်သို့ ကျော်အစီရင်ခံချက်ကိုဆက်သွင်း သည်
 မှာ မြေလက် စော်ဘွား မြို့စား တို့က ခေတ်၍ ရောက်သည့်အမတ်တို့သည်မြို့မှမြို့တံ
 ကိုဆောင်ရွက်သူများ မဟုတ်ဖြစ်သည်။ မြို့ရပ်ပြန် စေ၊ အမှုဆောင်အမတ်တို့ကို ခေတ်
 ၍ စစ်၊ ဧပြီ ၁၀ နံနက် ၁၀ နာရီခန့် မိုး ကောင်း မြို့ဝန် နေမျိုး သီရိစည်
 သူစစ်ကဲတို့က ဝေသာလီတိုး လွှား နန်း ဆွန်အပြောင်း အရပ် လှောင်ကောင်း ချက်၊
 တိုး လွှား မြို့ကလေးသို့ သေည် ဘောင်ခင်း စစ်မေး ထွက်ဆိုချက်ကို ဆောင်၍ မိုး ကောင်း
 မြို့ဝန်သို့မှတစ်ဆင့် ပြီး လွှတ်လေလူတို့ကိုပြန်သွား စေမည်ဆက်သွင်း ညွှန်အတိုင်း သင့်
 ဖြစ်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နံနက် ၁၀ နာရီ ၁၀ မှာ ၁၈၀၆
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ ဟေသန)

အုတ်တော်လုပ်ရန်ထင်း အများ လိုသည်မှာလက်ယာ ကျော်ထင်နှင့်ထင်း ခုတ်တက်
စေသည့်လူ ၂၃၀ ပြင်မင်း မိဘုရား မင်း သား မင်း သမီး ထမ်း ကသည် ၅၀၅ ၊
စား တော်ကဲအုပ်စုကသည် ၃၀ ၊ ၂ စုကသည် ၅၃၅ ကိုခန့်ထား ချီခတ်ယူ စေမည် ၊
ရန်ထား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ၊ ထင်း ကိုအလွင်အမြန် ရောက်အောင် ချယူ
စေ ၊ နန်း တော် ဆောက်ရန်သစ် တော် မှာအညာသစ် တောနှင့်နီး သည်လက်နက်
တိုင်မင်း မျှမရှိ ၊ မြို့ကျေး ဂွာများ ကိုလွှသစ်ရဆုတ်ဂဆုတ်ဂဆုတ်တလုံး လွှင်ခို၍ကျ
သစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ အတိုး ငွေသင့် ၁၀၅၂ ၊ ကွန်း သစ် ၊ သည်မ ၊ သည်တွေး ၊ သည်
ရံရဆုတ်ခွဲဂဆုတ်တလုံး လွှင် ၁၀၀၈ ကျသစ်ပေါင်း ၁၀၀၀ အတိုး ငွေ ၁၀၀၂ ၊ ၂ စုသစ်
၄၀၀၀ အတိုး ငွေ ၂၀၅၂ ပေး အပ်၍ ချယူ စေမည် ၊ ရန်ထား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း
သင့်ပြီ ၊ သစ်တိုး ငွေ တော်ကိုအတွင်း တော်မှာထုတ်ယူ စေ ၊ ခဲတူး ကသည်း ခေါင်း
ထောမရံစစ်မေး ထွက်ဆိုချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာခဲတူး ကသည်း တို့ကိုခဲကိုတူး တော်
ချက်လုပ်၍ဆက်သည်မဟုတ် ၊ ဝယ်ချမ်း ဆက်သွင်း ရကြောင်း ကိုစစ်ချက်ထွက်သည် ၊ ခဲ
တူး အစုကိုနှုတ် ၊ ခဲတူး ကသည်း တို့ကိုမင်း တုံး မင်း သား ကိုသနား တော်မူသည် ၊
ခဲတူး အစုသား မှန်သမျှတို့ကို စေ့ငုကုန်စင် အောင်စစ်ကြောနှုတ်ယူ၍မင်း တုံး
မင်း သား သို့အပ် ၊ ကွပ်ဂွာနယ်အတွင်း သင့်ရသ မြေလပ်ကွင်းတိုင်း တာချပေး ၍
နေထိုင်ထမ်း ရွက် စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုဝါ ခေါင်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား 25 July 1806
မြန် ။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)

သီရိသု ဟေမာ အာပုံချီ ကျော်ထင် သေလွန်ရသော ပျဉ်အဘိုး ကမ္ဘာတစ်လွှဲ
 သဖြတ် စေ။ ထီး ဖြူတော် ဒုယင် တော် ချုပ်သူရ နန္ဒ ကျော်၊ စန္ဒ ကျော်သူ၊ ဗန္ဓုသီရိ၊
 စိတ္တမြတ်ကို ရွှေမြို့တော် ပေါက် ပေါက်တန်း ကသည် ဂူသစ်ကြီး ရောက်အစုန်အဆန်
 ကူး တို့၂ ငွေတွင်း သင်း တိုက်ပြည် တော်သော ဂူသစ်တွင် ဆိပ်ကသည်မြင်း မူ ရောက်
 အစုန်အဆန်ကူး တို့၂ ရပ်ကိုသနား တော် မူရပါသည်မှာ ရွှေမြို့ (တော်) ပေါက်
 ပေါက်တန်း ကသည် ဂူသစ်ကြီး ရောက်အစုန်အဆန်ကူး တို့ကိုသားထီး ဖြူတော် ဒုယင်
 တော် ချုပ်လူတို့ကစား စေ။ ပြည် တော်သော နယ်တွင် (ဆိပ်) ကသည်မြင်း မူ ရောက်
 အစုန်အဆန်ကူး တို့ကိုပြည် တော်သော ဂူသစ်စား ပညာ ကျော်ထင်၊ ပညာ စက္က ကျော်၊
 ဗလပညာ ကျော်တို့၂ ငွေအတွင်း တော်လုပ်ပန်း ဘဲတို့ကစား စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား 26 July 1806
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ဟံသာဝတီဥယျာဉ်တော်ကဒူးရင်းသီးတော်ကိုဆက်သည်မှာရင်မှဆွတ်ယူ၍ဆက်သရ
မည်ဖြစ်လျက်အနုကိုဆက်သည်ဖြစ်သည်။ ဒူးရင်းသီးတော်ကိုဟံသာဝတီမြို့ဝန်အရဘ
ဂြိုဟ်ကလျော်စေ။ ဝက်မစွတ်နေငါ့ရှင်။ နွားမရံနေငါ့ရွှေဩဘဲတို့ရှိခိုးသံတော်
ဦးတင်ချက်အတိုင်းငါ့ရှင်နှင်နေထိုးလှေငယ်၄၀။ ငါ့ရွှေဩဘဲနှင်နေထိုးလှေ
၃၀ကိုလှေတော်များနည်းသေနတ်မီးလှံတင်ဆောင်ရောင်းဝယ်စေ။ ကင်း
ခွန်ကြေးငွေကိုကင်းကမကောက်မခံဝေနှင်။ ရွှေဘဝါးတော်အောက်ဆိုင်ရဘ
ဝန်အကြီးစာရေးတို့ထံ(သန့်ရဘဇာဘ)၄၅ခုနှစ်စစ်တမ်းထွက်(ချက်)အတိုင်း
ပေးချိန်ဆောင်ရွက်စေ။ တနှစ်ကိုငါ့ရှင်ကသေနတ်၄၀။ ငါ့ရွှေဩဘဲကသေနတ်
၃၀ဆက်စေ။ ငါ့ပင်သည်ရဘဇာဝတ်လောကဝတ်ကိုမကွမ်းမသိဖြစ်သည်။ သနား
တော်မူသည့်နေရဘအဆောင်အရွက်များကိုနှုတ်။ အတွင်းတော်သို့လည်းမဝင်
စေနှင်။ မိုးကုတ်ကြပ်ပြင်ကနှစ်စဉ်ကျောက်တော်ဆက်သည်မှာမမှန်မကန်မဟုတ်
ဖြစ်သည်။ ကူးတော်၍ရသမျှကိုစိုးသူကြီးတို့ကအသုံးတော်လောက်အောင်ဆက်စေ။
မဆက်နိုင်လျှင်စိုးသူကြီးတို့ကိုအရဘကနှုတ်။ ကျောက်တွင်းကိုမိုးမိတ်မင်းသားသို့
အပ်၍မိုးမိတ်မင်းသားကကူးတော်ဆက်သွင်းစေ။ စိုးသူကြီးတို့ကဆက်နိုင်မည်
မဆက်နိုင်မည်ကိုမေး၍သွင်း။ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၀ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့နား^{27 July 1806}ခံဘယ်ကျော်ထင်တွင်
ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

မင်း ကွန်း သို့ ဆောင်ယူကိုး ကွယ် တော် မူရင်း စာ တော်ပြင်သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇¹⁸⁰⁵
 ခုနှစ် ဝါသုကတ်တိုက် တော် မှာ ဆရာ တော်တို့ထုတ်ယူတည်း ဖြတ်ပြင်ဆင်သည့် စာကို မူ
 ပြု၍ ရေး သား ရ မည်ဖြစ်သည်။ ဝါသုကတ်တိုက်စိုး တွင်ထုတ် မည်အ ကြောင်း နှင့် ဆ
 ရာ တော်ကပွင်း ချက်အတိုင်း ဝါသုကတ်တိုက်စိုး သို့အပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ဆောင်ယူ
 စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နံနက် ၁၁^{30 July} ခံဘယ် ကျော်ထင်¹⁸⁰⁶
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေတိုက် ဝန်ရှိခိုး သံတော် ဦးတင် ချက်အတိုင်း တက်သေးအင်း ရှိအုတ်တို့ကို ရွှေ
တိုက် ဝန်ကန်စုသား တို့ကို လှေပေး အပ်သယ်ယူ စေ၍ ကျွန်းတော် ရင်းတွင် အ
ကောက်တော်တိုက်တည်လုပ်စေ၊ တိုက်တော်ကိုလည်း ဒေးဝန်းတိုက်ကမ္ဘည်းတပ်
စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့ ၁၁^{31 July} ခံစမြေ ၁၆¹⁸⁰⁶
တွင်ပြန်။

(ရွှေဟောင်း သုတေသန)

မိုး ကုတ်ကြပ်ပြင်စိုး သူကြီး ကိုးအဖစ်ခံချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ မဖြောင့်မမှန်
 သေး ဖြစ်သည်။ တစ်ချို့ မေး ဦး ၊ ပုဂံမင်း ထမ်း သီရိစည်သူ လှေစီး ငွေတို့ရှိခိုး
 ယ် ဖော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သီရိစည်သူ ငွေတို့နှင့် နေ့ထိုး လှေငယ် ၂၅ ကို လှေဖော်
 များ နည်း သေနတ်ခါး လွဲတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ ၊ ကင်း ခွန် ခြွေး နေ့ကို
 ကင်း ကမ ကောက်မခံ စေနှင့် ၊ ရွှေဘဝါး ဖော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာ
 ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန် ဆောင်ရွက်¹⁷⁸³
 စေ ၊ တစ်နှစ်ကိုသီရိစည်သူ ငွေတို့က သေနတ် ၂၅ ဆက် စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နံနက် ၂ နာရီ ၁၀ မိနစ်^{2 August 1806}
 ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကရဝိတ်မှန်စီဘောင်တော်အဆောင်တုံ့အမိုး ခြင်ခံ၊ ခြင်ညွှပ်၊ ခြင်ဝိတ်၊ ဟောင်း
နွမ်း ဆွေး မြေသည်မှာခဲမဖြူတုတ်ကြွပ်ကိုသိမ်း၍ ကောင်းမွန်အောင်အသစ်လုပ်
ဆောင်စေ။ ငါးရုံတောင်မှာရှိသည့်ဒီဂုတ်ခေါ်သည့်ဆေးပင်ကိုပန်းခုံတော်
မှာစိုက်ရန်တူးယူစေ၍ထမ်းရေငယ်စားသွင်းစေ၊ ဘုန်းကြီးပေါက်ဆိန်နေရန်
ကျောင်းမှာရှိနှင့်သည့်ကျောင်းကိုပြောင်း၍ဆင်ဖြူတော်တင်းကုတ်ရအရှေ့
တောင်သင့်ရတံ့ဆောင်ဆောက်လုပ်စေ၊ ရှိရင်းကျောင်းကျင်းသည်အဆောင်တ
ဆောင်တိုး၍ဆောက်လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့ညဉ့် ၃ ဘီးခံစ မြေပြင်မှူး
ထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

အထွင်း တော်ဆိုင်း တီး သိင်္ခသ ဂုဏ် ကျော် စည်တိုက်ပိုး ဝဋ္ဋာ နှင့်ဇီး ဖြူကုန်း
 ဈေး ထွင်း ချေပိုအိမ်ကိုသနား တော်မူသည်။ ထီး လင်း မြို့သူကြီး တို့နှင့်ကန့် ကော
 ဂ္ဌာသူကြီး တို့နယ် မြေမှစကား မှာ ဝန် တောင်ထိပ်ကိုပိုင်း ခြား တော်မူ၍ ဝန်
 တောင်ထိပ်အ နောက်ဘက်ကိုကန့် ကော ဂ္ဌာ နယ် မြေဖြစ် စေ။ ဝန် တောင်အ ရွှေကို
 ထီး လင်း လောင် တောင် နယ် မြေဖြစ် စေ။ သမုတ်ပြဋ္ဌာန်း တော် မူချက်နှင့်အညီ
 ကန်ဂ္ဌာ မိုး စိုဂ္ဌာ များ ကိုကန့် ကောသူကြီး တို့ကသိမ်း ခုံး စီရင်သည်ကိုထီး လင်း မြို့
 က ဝန် တောင်အ နောက်ဘက် မဟုတ်။ အ ရွှေဘက်ဖြစ် ဖြောင့် နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး
 တင်ပြန် သော ဖြောင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၄ ခုထီး လင်း မြို့သူကြီး ကဆက်သွင်း သည်¹⁸⁰²
 ထီး လင်း မြို့နယ် ပုံကိုထုတ်ပြန်လျှင် ဝန် တောင်ထိပ်အ နောက်မြစ်သနား မှာကန်
 ဂ္ဌာ မိုး စိုဂ္ဌာ ပါဝင်ထွက်ရှိသည်ကိုထီး လင်း မြို့သူကြီး ကကန့် ကော ဂ္ဌာ နှင့် လောင်
 တောင် ဂ္ဌာ နယ် မြေရှက်တင်သည်တွင်သာ ဝန် တောင်ထိပ်ကိုပိုင်း ခြား တော်မူ
 သည်။ ကန်ဂ္ဌာ မိုး စိုဂ္ဌာ များ သည်ထီး လင်း အဝင်လက်ရှိ စီရင်မြဲကန့် ကော ဂ္ဌာ
 လောင်း တောင် ဂ္ဌာ ၂ ဂ္ဌာ နယ်တွင် မပါမဝင် ဖြောင့် နှင့် လျှောက်ထား ပြန်၍
 (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု လောင်း တောင်သူကြီး ဆက်သွင်း သည်စာတမ်း စာရင်း¹⁷⁸³
 ကိုထုတ်ပြန်သည်တွင် လောင်း တောင် ဂ္ဌာ နယ် မြေ တောင်အလား... ကွာ သေဋ္ဌ
 ခေါ်မိထိကျပ်ခင်း တဘက်ဆင်စွယ်ဂ္ဌာ ၊ အ နောက် တောင်အလား လောင်စစ်
 တောင်ပိုး ထိတဘက်ကျသော ဂ္ဌာ မြေ ၊ အ နောက် မြေဘက်အလား ၂၀၀၀၀ ကွာ နန်
 ကသည်း ချောင်း တဘက်ချင်း ရှိင်း ၊ မြေဘက်အလား ၂၀၀၀၀ ကွာ နွား ချောင်း
 ထိတဘက်က လေး မြေနှင့် ကျော ခိုင်း ထွက်ရှိသည်။ ဝန် တောင်ထိပ်အ ရွှေဘက်အ နောက်
 ဘက်မှန် မမှန်အကြည့်အရှုခန့်ထား သာ တောသည် မဟုတ်။ ထီး လင်း မြို့နယ် ပုံ (သက္က
 ရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု လောင်း တောင် ဂ္ဌာ သူကြီး စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ဝန် တောင်¹⁷⁸³
 ထိပ်အ နောက်ဘက်ဆင်စွယ်ဂ္ဌာ မြေကသည် မြေဘက်ကိုက လေး မြေထိ ကျေး ဂ္ဌာ များ
 ကိုကန့် ကော နယ် မြေ ကျေး ဂ္ဌာ ဖြစ် စေ။ ထီး လင်း မြို့ကဆက်သွင်း သည်စာတမ်း စာ
 ရင်း ပါသည်ကိုသိမ်း ၊ ကန့် ကော ဂ္ဌာ နယ် မြေ စစ်တမ်း စာရင်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ရက်နေ့နား^{5 August} ခံဘယ် ကျော်ထင်¹⁸⁰⁶

ထွင်ပြန် ။

(ရွှေ တောင်း သု တေသန)

ဟေမီး ရဲလှ ကျော် ခေါင် ၊ ငအေး ၊ ငမင်း ရာ ၊ ငယုတို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်
 ချက်အတိုင်း ရဲလှ ကျော် ခေါင် နှင့် ဟေမီး ၂ နေ့ထိုး ဟေမင်း ၄၀ ၊ ငအေး နှင့်
 ဟေမီး ၂ နေ့ထိုး ဟေမင်း ၄၀ ၊ ငမင်း ရာ နှင့် ဟေမီး ၂ နေ့ထိုး ဟေမင်း ၄၀ ၊
 ငယု နှင့် ဟေမီး ၂ နေ့ထိုး ဟေမင်း ၄၀ ကို ဟေမော် မှား နည်း သေနတ်မီး လွှဲတင်
 ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ ၊ ကင်း ခွန် ခြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေ နှင့် ၊
 ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရာ ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၁၇၈၃
 စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန် ဆောင်ရွက် စေ ၊ တနှစ်ကိုရဲလှ ကျော် ခေါင်က (သေ
 နတ်) ၅၄ ၊ ငအေး က သေနတ် ၅၄ ၊ ငမင်း ရာက သေနတ် ၅၄ ၊ ငယုက သေနတ် ၅၄
 ဆက် စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဝါ ခေါင်လပြည့် ကျော် ရလက် နေ့နံ ၅ August 1806
 ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ခဉ္စဝတီ၊ မေဃဝတီ၊ ရမ္မာဝတီ၊ မြူများ၊ မှာကုလား၊ ပြည်သို့အရောင်း အဝယ်
 သွား သည်ကုန်သည်တို့ ဖြောင့်မှန် အောင်အကောက် တော်ကိုမခံ၊ တံဆိပ်လက်မှတ်
 မပါ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ရောင်း ဝယ်ကြ ဤငှင်း နှင့် ဒေါက်ကအထည်အလိပ်
 ဘန်မှန်စိန်မြူများ ကိုစာရင်း တင်ဆက်သည်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာအကောက် တော်
 ခံမခံကိုစစ် ဤစစ်အကောက် တော်အခံသမျှကုန်အထည်အလိပ်များ ကိုကုန်စင်
 အောင်သိမ်း ချိသွင်း ၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ရောင်းပြတ်တို့သိရမည်ဖြစ်လျက်မ
 ရွှေဘက်မထား ဖြစ်သည်၊ ရောင်းပြတ်တို့ကိုလည်း ရောင်းဝယ်စီရင်၊ စစ် ဤစစ်အကောက်
 သည်မြူများ ကအကောက်ဝန်စစ်ကိုလည်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်ခေါ်၍
 ရောင်းဝယ်စီရင်၊ တောင်တွင်း ငယ်ရွာ နေငှက်ထွန်း မယား မိနဲလုံ၊ ငှက်ထွန်း
 နှမမိလွမ်း သူ၊ လင်ငိုက်ကိုလမိုင်း စာရင်း တော်ဝင်ဖြစ်လျက်လမိုင်း အစုမှာ
 မထမ်း ၊ သူကြီး တို့ထံကပ်ခို၍ ဤငှင်း နှင့် အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ဝန်လမိုင်း စာ
 ရေး အဝန်း တို့ကရှီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ရှိသော ဤငှင်းသော အောင်စစ်
 ဤစစ်လျှင်ငှက်ထွန်း မယား မိနဲလုံတောင်တွင်း ငယ်ရွာသူကြီး ပေး (သက္က
 ရာဇာဓိ) ၄၅ခုစာရင်း တော်မှာလမိုင်း ဝန်ထမ်း မှန်ပြပါဝင်သည်၊ ငှက်¹⁷⁸³
 သည်ငှက်ထွန်း နှမမိလွမ်း သူနှင့်သင့်နေသည်ဖြစ်၍ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၄ခုလ¹⁸⁰²
 စာရင်း ဆက်သွင်း ရာပါသည်၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခုစာရင်း မပါ၊ လမိုင်း¹⁷⁸³
 အစုမှာလည်း မထမ်း မရွက်ဘူး ပေ၊ လမိုင်း အဆက်အနွယ်မှန် အောင်လည်း မဆု
 နိုင်ပါ၊ လမိုင်း စာရေး ငှက်အဝန်း ငှက်ပေး တို့အစစ်ခံချက်ရှိသည်၊ (သက္က
 ရာဇာဓိ) ၄၅ခုလမိုင်း စာရင်း မပါ၊ လမိုင်း အစုသား တို့သား မြေး အဆက်¹⁷⁸³
 အနွယ်မဟုတ်သည်ကို (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခုစာရင်း ငယ်ရွာသူကြီး ပေး စာ¹⁷⁸³
 ရင်း ထွင်လမိုင်း ဝန်ထမ်း ပါဝင်သည်ကိုအစွဲပြု၍ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၄ခုလမိုင်း¹⁸⁰²
 စာရင်း ဆက်သွင်း သည်မှာမဆက်မသွင်း ထိုက်ဖြစ်သည်၊ ငှက်ထွန်း ငှက်တို့နှင့်
 မယား သား သမီး တို့ကိုလမိုင်း အစုသား ဖြစ်ကောင်း သည်လမိုင်း ဝန်လမိုင်း
 စာရေး အဝန်း တို့ကမနေဘဲမယုတ်စေနှင့်၊ အစုဆိုင်ရာအသင်းကြီး နှင့်ထမ်း¹⁸⁰²
 ရွက်မြဲထမ်း ရွက်စေ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၄ခုလမိုင်း စာရင်း ဆက်သွင်း ပါဝင်
 သည်ကိုသိမ်း ၊ မင်း ထွန်း ဟောင်ပေါ်တွင် မြေနက်ကိုမီး တား ဥထာဒ်ကော

ရံပြီး လျင်သူရဲက ခြေကမ္ဘာပွား စိုက်စေ၊ ဓနုဖြူမြို့နေ ဂွေစီး င မောင်က (သက္က
 ၇၁၇) ၁၁၆၃ ခု ၆၄ ခု ဂွေကြီး ၂၅ ဂွေငယ် ၅၀၂ စု ဂွေရဲ ၅ ကို သေနတ်ဆက်အမိန့်¹⁸⁰¹
 တော်ထွက် နှင့် ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါသည်။ ဆက်စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ဆက်
 သွင်း ပြေကုန်ပါသည်။ ဂွေရဲ ၅ အနက် ဂွေကြီး ၂၅ နေ့ထိုး ဂွေငယ် ၂၅၊ ၂၃ ဂွေ
 ၅၀ ကို (သက္က ၇၁၇) ၆၈ ခု နှစ်မသွား မလောမ ရောင်း မဝယ်နိုင်ပါ။ ဂွေ¹⁸⁰⁶
 ၅၀ အနက် မီး သင့်ရဲ ၁ ပါစာ ၃၊ ရေဖြူမ်း ရဲ ၁ ပါစာ ၃၂ စုစာ ၁၀ ပါပါသည်။ ကျန်
 ၄၀ ကို ဆက်သွင်း ပါရမည့်အ ဂွေရောင်း နှင့် ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မသွား
 မလောနိုင်သည့် ဂွေစာ ချွန်ကိုသွင်း စေ၊ နောက် သေနတ်ဆက်လွှတ်စေ၊ ကျန် တော်
 ရင်း ငအိုင်စုကို ရွှေစက် တော်ရင်း ထွင်မြဲစွဲထမ်း ရွက်စေ၊ ငအိုင်စုသား မယား
 ကို ဒလမြို့မှာ ရှိသည်ကိုလည်း ပြန်သွား ချီ ရွှေဘဝါး တော် အောက် ဆောင်ယူစေ၊ င
 အိုင်စုသား မယား ကိုကိုမြစ်စဉ်လျှောက်ကင်း များ ကကင်း ခံ ခြေ မကော
 မခံစေနှင့်။ ဆန်တက်လာစေ။

သက္က ၇၁၇ ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နံနက် ၇ နာရီ ၁၈¹⁸⁰⁶
 (ရွှေ ဟောင်း သူ တေသန)

လက် ရွှေကြီး မှူး အရ၁လပ်သည့်မှ၁သံ တော်ဆံ့ငံ့စည်သူနန္ဒ ကျော်ထင်ကိုလက် ရွှေကြီး မှူး ခန့်ထား ထမ်း ချက် စေမည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ လှေသင်း အစုသား တို့ကိုလည်း လက် ရွှေကြီး မှူး ကခန့်ထား အုပ်ချုပ် စေ၊ မက္ခရာမင်း သား ကပန်း ချီတိုက် ကျေး ရွာ နေ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဂဇုချီလက်နက်ကို ခန့်ခြေဝင်¹⁸⁰⁶ လူတို့စကိုင်း မင်း ခွဲပါ၁၃၀၀ ကျော်သူ ကောင်း ဖြစ် သေနတ်စုထွင်ဝင်ထမ်း ကြော့ နှင့်ရှိုခိုး သံ တော်ဦး တင်သည့်မှ၁၁၃၀၀ ကျော်ထမ်း ရင်း လူအနက်စုသား ငန်းသား ပါသည်ကို နှုတ်၍ အသည်တို့ထမ်း ရွက် စေအမိန့် တော် နှင့်ထမ်း ရွက်ရသည်ဖြစ် သည်၊ ၁၃၀၀ ကျော်သူ ကောင်း ဖြစ် သေနတ်မှ၁အသည်စုက နေ၁ကဝင်ထမ်း လိုသူတို့ကိုစ၁ရင်း ထိုး ချီထမ်း စေ၊ ကျေး ရွာသူကြီး တို့ခန့် ခြေလက်နက်ကို မှ၁နှိမ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဂဇုဝါ ခေါင်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခဏယ ကျော်ထင် ထွင်ပြန်။

(ရွှေကြီး တောင်း သူ တေသန)

စကုမြို့ကျေး မင်း ဘူး ဂွာ နေဗိုး မိတ်မင်း ထမ်း စံတိမ်ညင် ဂွေပဲ့နင်း ငသောဦး
 အစီရင်ငသောရတို့ကမင်း ဘူး ဂွာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ခုစာရင်း တော်ကုအ¹⁷⁸³
 သည်အိမ် ၁၀၅ အနက်အလျှင်ဆက် ၄၇ အိမ်တွင်သင့်ဒသ ဘာဂအခွန် တော်ငွေ ၁၅၆၆
 ဂွဲဆက်သွင်း ရှိပါသည်။ ကျန် ၅၈ အိမ်မှာမင်း ဘူး ဂွာသူကြီး ငမြတ်သောသည်အမှု
 တော်ကိုမထမ်း မဂ္ဂက်ထွက် ပြေး၍ ဆောင်ရွက်မည်သူမရှိ။ ဒသဘာဂမဆက်ကျန်
 အိမ်တွက်လက်နက်ကိုင်ကို ဆောင်ရွက်ရမည်မြို့ဝန်မြို့သူကြီး တို့ကတောင်း သောကြောင့်
 ကျန် ၅၈ အိမ်တွက်သင့်ဒသ ဘာဂအခွန် တော်ငွေ ၁၉၃၃ ခိုဖို့ဖွဲ့ဆက်သွင်း ကြောင်း
 နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဒသ ဘာဂဆက်စုသင့်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ရှိ
 သည်ဒသဘာဂဆက်လူတို့နည်း လက်နက်ကိုင်လွတ်စေ၊ ထွက်ပြေး သည်မင်း ဘူး ဂွာသူကြီး
 ငမြတ်သောကိုလည်း တွေ့မိအောင်တမ်း ဆီး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂနုဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ၉ စမြောက် ၁၉^{9 August 1806}
 ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မုတ္တမမြို့ဝန်မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မုတ္တမ
 မြို့ကရွာတိုင်း မှာဘမ်း ယူစေရသ မိမိ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆက်လှာသုခနဲ့
 ဥတ္တမသမီး မိတောက်ခေတ်တို့ကို မုတ္တမမြို့ဝန်လူတို့တွင် ပေးအပ်၍ မုတ္တမမြို့ဝန်ထံ
 ခေတ်ယူသွားစေ။ အင်ထောက်သင်္ဃာန်စစ်ကဲတို့ထံဝင်ရောက်သုခကျော်ပ
 လွှေငါးတောပေါက် ငါးဝေတို့နှင့်ဆိုးတော်သွမ်း ဘက်လူတစုတို့အသက်စီးစိမ်းကို
 ချမ်းသာပေးတော်မူသည်။ အပေါင်း အဘော်တစုကိုပြသပေးအပ်စေပြီးလျှင်
 သားမယားတို့ကိုရပ်ရွာမှာငြိမ်ဝပ်စွာနေစေ။ ငါးကျော်ပလွှေငါးပေါက်တော
 ငါးဝေတို့နှင့်အပေါင်း အဘော်တစုကိုရွှေဘဝါးတော်အောက်လာစေ။ ရောက်
 လျှင်သစ္စာတော်ပေး၍အမှုတော်ကိုထမ်းစေ။ ပုပ္ဖိုးတပြင်ကျောက်အောက်မြို့
 ရွာများကငါးကျော်ဝေ ငါးချမ်းမြေ့သောနက်ငါးပျားတို့နှင့်အပေါင်း အ
 ဘော်တစုတို့ကိုလည်း အမှုတော်ကိုလိုက်ထမ်းစေ။ ငါးအိမ်ငြိမ်ကောင်းတို့က (သက္က
 ရာဇ်) ၁၁၆၄ခုအမိန့်တော်နှင့်လွှဲကြီး ၁၅ လွှဲငယ် ၃၅ အောက်ကား ရောင်း¹⁸⁰²
 ဝယ်ပါသည်။ ဆက်စုသင့်သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်းပြေပါသည်။ နောက်ကိုဆက်လက်၍
 မသွားမလာမရောင်း ဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့်တော်ထွက်စာချွန်၅၀အနက်မီးသင့်
 ရာပါဝါဝရေမြှမ်း ရာ၆ဆုံး ပျောက်ပါသည်။ ကျန်စာချွန်၃ခုကိုဆက်သွင်း ပါရမည်
 အကြောင်း နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွင်းစေ။ နောက်သေနတ်
 ဆက်လွှတ်စေ။ ငါးလွှဲက (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၄ခုအမိန့်တော်နှင့်လွှဲကြီး ၁၀¹⁸⁰¹
 အောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါသည်။ ဆက်စုသင့်သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်းပြေပါ
 သည်။ နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွားမလာမရောင်း ဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့်တော်ထွက်
 စာချွန်ကိုဆက်သွင်းရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွင်း
 စေ။ နောက်သေနတ်ဆက်လွှတ်စေ။ အသုံးစာရေး ငါးရွှေမင်းကိုမဟာဒါနီတိုက်
 နဲ့ပုတ်ရွာ၊ ငါးမြတ်သောအေးကိုရွှေယင်းမာရွာ၊ ငါးအောင်ကိုတွင်းသင်းတိုက်
 လင်းယင်ရွာလပ်သည်ကိုသနားတော်ခံစေမည်ဆက်သွင်းချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက်နေ့နား ခရိုင် နော်ရ
 ထာထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

သင်္ဘောဆိပ်မြို့ရွာ များ မှာသင်္ဘောကုန်တောက်ကား ရောင်း ဝယ်သွား လာ သည်ကုန်သည်တို့သည် ဖြောင့်မတ်အောင် မပြုမကျင့်ဘဲကဲ့သို့ကိမ်ချန်၍ အကောက်တော် သင့်အတိုင်း ကောက်မခံစစ်ကြောပေ၍ ဂွှံသည့်ဖြစ်သည်။ ဟံသာဝတီ မုတ္တမမြို့ဒဝယ် ပုသိန် ဓညဝတီ ရမ္မာဝတီ ချီရဝတီ မေဃဝတီမြို့များ သို့သင်္ဘောကုန်အသည် အလိပ်ဆိုက် ရောက်သမျှကို အကောက်ဝန်တို့က ဝခိုင်တခိုင်သဘာသင်္ဘောအကောက် တော်ကို ကောက်ပြီး ဖျင်မည်သမျှကုန်ပါမည်မျှ အကောက်တော်သင့် မည်မျှ ကောက် ခံသည်လက်မှတ်ပေး အပ်စေ။ ပေး သည်လက်မှတ်စာကိုလည်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်ခန့်တော် မူသည့်ပွဲစား ထံတင်ပြစေ။ ပွဲစား ကပွဲခကောက်ခံမြဲ ကောက် ခံ၍ ပြေစာ ပေး အပ် ရောင်း ဝယ်ကြ စေ။ ငနေ ငမိုင်း တုံတုံမှာသင်္ဘောကုန် ပြတ်ဆို ရောင်း ဝယ် စေအမိန့်တော်ကိုနှုတ်။ ငရဘကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်သင်္ဘော ကုန်ပွဲစား ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့နား ၁၁^{11 August} ၁၈၀၆¹⁸⁰⁶ တွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေထည် ငွေထည်အလုပ် တော် များ လုပ် ဆောင်ရသည်ဖြစ်သည်။ ဆေး ဦး ရန်
ဆား လွတ်မရန်း ဆွေး အချင် ဂျီကံသံဝတီမြို့ဝန်အရာရှိတို့က ငအိုင် စု ရွှေတံငါး
တော် အောက်လယ်သည်ကလ ပေး အပ်လိုက် စေ။ နောက်ကိုလည်း ဆား လွတ်မ
ရမ်း ဆွေး အချင် ဝင်အ ကောက် တော်ဆက် လှေထွင်ကင် ဆောင်ဆက်သလိုက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၀
တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရမ္မာဝတီမြို့ကဆက်သွင်း သည်။ ဒသ ဘာဂဒဂီး အခွန် တော်သည် ငွေနှီ ငွေကြမ်း
 ဖြစ်ကြောင်း နှင့် ဒေါန ဂျောက်ချက်အတိုင်း ငွေကိုစမ်း သပ် စေလျှင် ဓညဝတီ
 ရမ္မာဝတီ ခွဲရာဝတီ မေဃဝတီ လေး မြို့ကဆက်သွင်း သည်ဒဂီး များ သည် ငွေနှီ
 ငွေကြမ်း သာရသည်။ အခွန် တော် ငွေမှီမဟုတ်။ စစ်ကဲနား ခံတို့ကို ရွှေဘဝါး တော်
 အောက် ခေင် စေ။ ရောက်လျှင်အရာရှိတို့ ရွှေဆက်သွင်း ရင်း ဒသ ဘာဂဒဂီး
 ကိုမှတ်၍ အခွန် တော် ငွေ မမီသည်ကိုမီ အောင်ဆက်သွင်း ကြ စေ။ ပွဲ တော်ချက်မီ
 ယွန်း စံ သေလွန်သည်မှာ ဒူး နေရာ နေတို့ သေလွန်လျှင်သဂြိုဟ်သည်နည်း သဂြိုဟ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ၁၃ ရာဇာ နေရာရ
 ထာတွင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)

အိပျံမှတသ ဟောသွား ကုန်သည်တို့က အကောက်တော်မင်း အိပျံသို့ ရောင်းသည့်
 တွက်ဆိုသည်။ ကျောက်များ ကိုသဘပေးအပ်စေ။ အိပျံကို မချွတ်မကိုင်စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတော်သလင်းလဆန်း ၂ ရက်နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၄ August 1806
 တွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

နန္ဒစည်သူ သေလွန်ရသော မှာ ဒူး နေရာ နေတို့ သေလွန်လျှင် သင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း သင်္ဂြိုဟ်
 စေ။ ဗန်း မော်မြို့မှာ တော်သင့်သူကို ရွေး၍ မြို့ဝန်ခန့်။ ဗန်း မော်စော်
 ဘွား ဘဏ္ဍာဝန်တို့မှာ အပ်တော်မူရင်း ရွှေပေရာဇသံလက်ဆောင်များ ကိုဥရ
 မဆောင်ယူ၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ပြန်လာစေ။ ပုဂံမင်း သံဆင့်ကျော် ခေါင်
 သီရိကအုပ်စု ရွှေမြို့တော် နေငတိုး စည်နှင့် ဓမ္မကြီး ၈၊ နေထိုး ဓမ္မငယ် ၁၂ ကို¹⁸⁰⁴
 (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၆ ခုနှစ် သေနတ်ဆက်အမိန့်တော်နှင့် ဘောက်ကား ရောင်း¹⁸⁰⁵
 ဝယ်ပါသည်။ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ ခုနှစ်ဆက်စုသင့် သေနတ် ၃၆ ကိုလည်း ဆက်သွင်း¹⁸⁰⁶
 ပြေကုန်ပါသည်။ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုနှစ်ဆက်လက်၍ မသွား မလာမရောင်း
 မဝယ်နိုင်ပါ။ ဓမ္မစာ ၂၀ အနက် ရေဖြမ်း ရာစာ ၄ ပါပါသည်။ ကျန်စာ ချန် ၁၆ ကို
 ဆက်သွင်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မသွား နိုင်
 သည့် ဓမ္မစာ ချန်ကိုသွင်း စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်လွှတ် စေ။ အောင်ပင်လယ်လ
 မိုင်း ဝန်လမိုင်း စာရေး တို့ကပူခန်း ကြီး မြို့ကျေး သဘန်း ရွာ နေငသာအို၊
 မယား မိအိမ်ငြိမ်း တို့သည်လမိုင်း စာရင်း တော်ဝင်ဖြစ်လျက်လမိုင်း အစုမှာ
 မထမ်း ၊ သဘန်း ကန်သူကြီး ထံထမ်း ရွက်ရှိ နေကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 သော ကြောင့်သိသာ အောင်စစ်ကြော စေလျှင်လမိုင်း အဝန်း ငနွဲမသေမီငသာ
 အိုး မယား မိအိမ်ငြိမ်း တို့ကို (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၄ ခုလမိုင်း စာရင်း ပေး ဆက်¹⁸⁰²
 သွင်း ပါဝင်ကြောင်း (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း မဝင် ၊ လမိုင်း အဆက်အ¹⁷⁸³
 နွယ်မှန် အောင်လည်း မဆိုနိုင်ကြောင်း နှင့်လမိုင်း စာရေး ငအော ၊ အဝန်း¹⁷⁸³
 ငလာတို့အစစ်ခံချက်ရှိသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုသဘန်း ကန်သူကြီး ပေး ဆက်¹⁷⁸³
 သည့်စာရင်း မှာလည်း ငသာအိုး ၊ မယား မိအိမ်ငြိမ်း ဘိုးအသည်ပါဝင်သည်။ (သ¹⁷⁸³
 က္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုလမိုင်း စာရင်း မဝင် ၊ လမိုင်း အဆက်အနွယ်သား မြေး မ¹⁸⁰²
 ဟုတ်သည်ကို (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၄ ခုလမိုင်း စာရင်း ဆက်သွင်း သည်မှာ မဆက်မ¹⁸⁰²
 သွင်း သင့်ဖြစ်သည်။ ငသာအိုး မယား မိအိမ်ငြိမ်း တို့ကိုလမိုင်း စုဖြစ်ကောင်း
 သည် ၊ လမိုင်း ဝန်လမိုင်း စာရေး အဝန်း တို့ကမ နှောက်မရှက် စေနှင့် ၊ သူကြီး
 ပေး စာရင်း ထင်အသည်ပါသည်အတိုင်း အသည်သူကြီး နှင့်ကမ်း မြဲထမ်း စေ။ (သ¹⁸⁰²
 က္ကရာဇ် ၁၁) ၆၄ ခုလမိုင်း စာရင်း ဆက်သွင်း ပါဝင်သည်ကိုသိမ်း ၊ အတွင်း တော်

ထာ: ဆင်တော်၁၂စီး ကိုကူး ပို့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဆင်တောင်တော်များ ကိုအ
လှင်အမြန်ပြင်ဆင်လုပ် ဆောင်စေ။

သက္ကရာဇ်၁၁၆၈ခု တော်သလင်း လဆန်း ၃ရက်နေ့၁၁:၁၅ မြောက် ၁၅:၁၅
တွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်း သုဘေသန)

အငြိမ်းဟောင်း မိန်း မ၁၁၊ ဝင်သီး ဗိုင်း တ၁ မိန်း မ၁၅ကို ရေပုံး ခပ်မိန်း
မတို့နည်း လစဉ်ရိက္ခာ ဟော် ပေး ချီအမျှ ဟော်ကိုယ်မ်း ဂျက် စေမည် ဆက်သွင်း
ချက်အတိုင်း လစဉ်ရိက္ခာသနား ဟော်ခံ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဟော်သလင်း လဆန်း ၃ ရက် နေ့နား ^{15 August} ခရိုင် နေ့ရ
ထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

င လှေ မှာ ဘန်ဂါလီ အလို ဘက်ရှိ စေခန့် ဘက် မူရား အမှန် ဘက်ကို ထမ်း ရွက်
ရ မည် ဖြစ်သည်။ င လှေ ထွင်သိမ်း ရ စိန် များ ကို င လှေ သို့သနား ဘက် မူရား
ပြန်၍ အပ်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဘက်သလင်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ၁၈ August 1806
တွင် ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငချမ်း အောင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငချမ်း အောင်နှင့် နွေထိုး
 ဓမ္မဝယ်၃၀ကို ဓမ္မတော်များ နည်း သေနတ်ခါး လွှဲတင်ဆောင်ရောင်း ဝယ်
 စေ။ ကင်း ခွန်ဗြူး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော်¹⁷⁸³
 အောက်ဆိုင်ရ၀န်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်
 အတိုင်း ပေး ချီန်ဆောင်ရွက်စေ။ တနှစ်ကိုငချမ်း အောင်က သေနတ်၃၀ဆက်
 စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဗု တော်သလင်း လဆန်း ရက်ရက်နေ့နား ခံရ၀ဇာနေ့ရ^{19 August 1806}
 ထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မုတ္တမမြို့စာ ရေး ရွှေ ဟောင်းသဘာဝသုကိုဘနရတ်မြို့သို့ ပို့ နေကတ်ကျမ်း ဝန်အဆောင်
အယူ စေ ဘော် မူမည်။ ရွှေဘဝါး ဟော် အောက် ခေါ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဝါခန့် ဟော်သလင်း လဆန်း ဝါရက် နေ့ ၂၀၊ August ၁၈၀၆
သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဝါခန့် ဟော်သလင်း လဆန်း ဝါရက် နေ့ ၂၀၊ August ၁၈၀၆

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

မညဝတီမြို့စာ ရေး ငရွင်း စစ်ချက်ကို ဆောက်၍ အကောက်တော်အရပ် တော်
ဒဂုံ၊ ရွှေ၊ ငွေများ ကိုသုံး ဆောင်စား ယူ၍ မနေသင့်၊ မှန်မမှန်စစ်ကြော
၍ စား ယူသူတို့ကဆက်သွင်း စေရမည်၊ နောက် နောင်လည်း အကောက်တော်စီး
ပွား ဘဏ္ဍာ တော် နှင့် စပ်သမျှကို အဖြေ ဝင်အမှန် မလစ်မဟင်း ရအောင် စစ်ကြော
ကောက်ခံသိမ်း ယူ၍ ဆက်သွင်း မည်အကြောင်း နှင့်မြို့ဝန် အခွန်ဝန် အကောက်
ဝန်တို့သို့ မှာထား မည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၈၀၆
မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငအိက (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၄ ခု ၆၅ ခု အမိန့် တော် နှင့် ပြောကြီး ၃၀ ၊ ပြောငယ် ၃၀¹⁸⁰²
 တောက်ကား ရေောင်း ဝယ်သည်။ ဆက်စု သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြောပါသည်။¹⁸⁰³
 နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွား မလာမ ရေောင်း မဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့် တော်ထွက်စာ
 ချန် ၁၀၀ အနက်မင်း ဘူး ရွာကိုမီး လောင်ရာပါ။ ရေပြွမ်း ရာပါ၅ဆုံး
 ပျောက်ပါသည်။ ကျန်စာ ချန် ၈၅ ကိုဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွင်း စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်လွှတ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၁ ရက်^{23 August} နေ့နား ခရုဇာ¹⁸⁰⁶
 ရတနာထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)

ရွှေဘဝါး တော် အောက်သ ဘော်ကုန်ပွဲစား ငရဲကိုတိုက် တော်တည်လုပ်ပြတ် ကောက်
စေမည်ဆက်သွင်း သည်မှာ ရွှေမြို့တော် စက်ရှင်တံခါး ပြင်တန်း လမ်း ထွင် တော်သင့်
ရဲချာသား ရွှေတိုက်တည်လုပ်ပြတ် ကောက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ မြေ ၁၆^{25 August 1806}
မှ ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အဝမြို့ထီး လှိုင်ရှင်ဘုရား မှာ ရွှေနန်း ခြံ၍ ဝှင်လက်ထက် ဆောက်သည့်နန်း အဆောင်အလုပ်အတိုင်း အမှတ်များ ကို ကျောက်စာထိုး မှတ်လျက်ရှိသည့် ကျောက်စာကိုသင်္ဂြိုဟ်ခန့်ထား၍ ရေး ကူး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၅ ရက် 27 August 1806 နေ့နား ခဏယ ကျော် ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော်ရပ်စုကွက်စုစကိုင်း အဝတ်တံတား ဦးပင်း ယမှစ၍အညွှတ်ကို
ကျောက်မြောင်း စဉ်ကူး ထိအောက်ကိုဆင်တပ် မြင်း မူထိမြစ်ငယ်ကိုမြို့သစ်
ညောင်နီပင်ထိ ကူး ရွှေသူကြီး ရပ်စုကွက်စုသား တို့ကိုနှိုး ဆောင်၍ စန္ဒမုနိဘု
ရား ဖွင့်မှာ နှစ်စဉ် ချောပွဲသဘင်စည်ပင် အောင်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့နံနက် ၁ နာရီ ၁၀ မိနစ်
ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကျော်သူ ကျော်ကမင်း ကန်ရွာကိုရွာစား သနား ဖော်မူပါသည်။ ရွာစား ကျော်
စား မြဲသိပ်တည်ပွဲကူး ကျော်များ ကိုထုံး စံရှိရက ကောက်စား ပါရမည်အကြောင်း
မင်း ကန်း ကင်း စား မှာလည်း အခြား တပါး ကလူမရှိ စေရအမိန့် ဖော်ရင်း
နှင်အညီတဝတည်း စောင့်နေစစ်ကြော၍ဆိုင်ရကဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း
နှင်ရှိခိုး သံ ဖော်ဦး တင်သည်မှာလွတ်ကစစ်၍ထိုက်ရကစီရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု ဖော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၆ ရက် ^{2 September} နေ့နား ခေမမြေခင်
မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

3 September 1806

တတက်ဆွဲ ကျောင်း မှာသော မဏ္ဍိကနတ်ပူ သည်ဆို သော စကား ကို မေး တော်မူ
မည်။ တတက်ဆွဲ နိဿရည်း ဆရာ နှင့် နတ်ပူ သည်သော မဏ္ဍိကနတ်ပူ ခေါ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ရက် ^{3 September} ၁၈၀၆
နေ့ ရက်စွဲ ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗန်း မော်မြို့မှာ နေမျိုး ဇေယကိုမြို့ဝန်ခန့်ထား၍ အုပ်ချုပ်ထိန်းသိမ်းစေမည်
 ဆက်သွင်းချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ဗန်း မော်မြို့ကကင်းပွဲအခွန်များကို ရွှေဘဝါး
 တော်အောက်ဆက်မြဲဆက်စေ။ ငိုကိုလည်း ဗန်း မော်မြို့ဝန်နှင်လိုက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၉ ရက် 5 September 1806
 နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ

မှူးထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

စန္ဒီမုနီဘုရား ဂူဝံ့တော်တွင် ဟောပြော ဟောပြော လောင်း များ ကိုသင့်ရဘက်၍
 ဟောပြောပြောပြော စေ။ ဟောတော်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ နှစ်စဉ်လုပ် ဆောင်မြဲအလှူ
 တော်တန် ဆောင်တိုင် မီး ပန်း မီး ပဒေသာ များ ကိုလည်း လုပ် ဆောင် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် ⁶ September 1806
 နေရံရသတို့ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

တဘက်ဆွဲနိဿရည်း ဆရာကို နေရင်း ကျောင်း သို့ပြန် စေ၊ တပည့်လူထွက်ကိုလည်း
ဆရာ နှင့်တူလျက် စေ၊ ကရဝိတ်မှန်စီ ဖေါင် တော်မှ အစိုး ချွေကိုနှုတ် စေ၊ ယော
မင်း သမီး က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၅ ခုနှစ် ငကွယ် ပါနှင်းလူ ပေါင်း ၃၂ ကိုပုသိမ်မင်း¹⁷⁸³
ကိုသနား တော်မူပါသည်နား ထွင်း လက်ထပ် မင်္ဂလာ တော်တွင်လည်း ထပ်၍ ပေး
ဘွဲ့သနား တော်မူသည့်အတိုင်း ယခုတိုင်ထမ်း ရွက်ရှိပါသည်ကိုခဲတူး ခဲချက်အစုသား
တို့ကိုမင်း တုန်း မင်း သား ကိုသနား တော်မူ၍ ငကွယ် ပါနှင်းလူ ၃၂ အဝင် ငကွယ် ပါ
နှင်းလူအိမ် ဆောင်ခဲတူး ခဲချက်အစုသား ရင်း ဖြစ်သည် ပေး အပ်ရမည် တောင်း
ကြောင်း နှင်းရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်၊ ငကွယ် ပါနှင်းလူအိမ် ဆောင်လူတို့ပုသိမ်
မင်း ကို ပေး ဘွဲ့သနား တော်မူရာ ပါသည်မှန်လျှင် ပုသိမ်မင်း မှာထမ်း မြဲထမ်း
စေ၊ ခဲတူး စာရင်း တွင် ပါသည်ကိုသိမ်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ခဲ တော်^{10 September 1806}
ဘယ ကျော်ဆင်တွင်ပြန် ။
(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မင်း ငယ် ရွှေ ဘောင် ဂျီ ခိုး ၊ တော် ဦး တင် ချက် အတိုင်း င ကောင်း ငညို ပုတို့
 နှင့် နေ့ထိုး လှေ ငယ် ၄ ဝကို လှေ ဘော် များ နည်း သေနတ် မီး လှံ တင် ဆောင် ရောင်း
 ဝယ် စေ ၊ ကင်း ခွန် ဖြေး ငွေ ကို ကင်း က မ ကောက် မခံ စေ နှင့် ၊ ရွှေ ဘဝါး တော်
 အောက် ဆိုင် ရာ ဝန် အကြီး စာ ရေး ဟိုထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ¹⁷⁸³
 တိုင်း ပေး ချိန် ဆောင် ရွက် စေ ၊ တနှစ် ကို င ကောင်း ငညို ပုတို့ က သေနတ် ၄၀
 ဆက် စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဝ ခု တော် သလင်း လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် ^{10 September 1806}
 ဘယ် ကျော် ထင် ထွင် ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သု စောသန)

ကျောက်ရစ် တောင်သံမင်း သား အမိသုဇာလီ သေလွန်ရသောမှသီရိယာမာ သေ
လွန်သည့်စွင်သဂြိုဟ်သည့်နည်း သာသော ရွှေ မှော်ဥြံ နှင့်သဂြိုဟ် စေ၊ အခန်း အနား
လုပ် ဆောင်ရန် ငွေ တော် ချီကိုလည်း အတွင်း တော်မှတုတ်ယူ၍ လုပ် ဆောင် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် ^{11 September 1806} နေ့နံနက် ခံ တော်စ
မြေဝင် ဖူး ထင်ပြန်။
(ရွှေ တောင် သု တေသန)

နၵး ခံ ပြေၵ်း ကြီး မူး ကျော်စွာ နေၵ်းရသၵ သေလွန်ရၵမှၵဒူး နေရၵ နေတို့
 သေလွန်လျှင်သင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း သင်္ဂြိုဟ် စေ၊ ကိုဝန်ဝန်စုသံခွန် တော်ဆက်အစုသၵး
 တို့ကိုသံချက်ဝန် ဌေ တောငါလှစည်သုကတဝတည်း အုပ်ချုပ်စီရင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုသတင်း အတ္တလဆန်း ၁၃ ရက် 12 September 1806

နေၵ်းရသၵထွင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)

ကြက် မောက် ခွာ စား လက် ဝဲ ရွှေ ဟောင် မယား သေလွန် ရာ မှာ ပျဉ်အံ့တုံး ကမ္ပတ်
 ရွှေထည်သင်္ဂြိုဟ် စေ။ မန်း စက် တော် ရာ မှာ မြောက် နန်း တော်ကတန် ဆောင်း
 ဆောက်လုပ် ရာ မြောက် နန်း တော် ဝန် ရာ ဇာယီဟကို သွား ချီကြည့်ရှု စေ။ ဒိုင်း
 ဝင်း ကိုယ်ရံ တော်အစုအဝန်း သား တို့က ခဏ္ဍိယ ဝင်ထမ်း သည်ကသည်း တို့ကိုအစုအ
 ရင်း ဆိုင် ရာ မထမ်း ရအသီး သီး လက်ခံသိမ်း ယူ၍ ဂြိုဟ်သည် မှာ ပေး ခွဲသနား
 တော် မူသည်လူ မဟုတ်။ ခဏ္ဍိယအစုကိုလည်း သိမ်း နှုတ် တော် မူ၍ ဂြိုဟ်သည် ဆိုင် ရာ အစု
 မှာ ထမ်း ငြိထမ်း စေ။ ခဏ္ဍိယထမ်း သမ္မကလည်း စာရင်း အစုရှင်တို့ကတင် စေ။
 စာရင်း တင် ရာ ပါသမ္မလူစုကိုရ အောင် တောင်း ချီဆိုင် ရာ ပေး အပ်ထမ်း ရွက်
 စေ။ နန်း ကံ ရွေး ရာ စုခွဲကသည်း ကုလား ယိုး ဒယား တို့ကိုမင်း ညီမင်း သား
 မင်း မိဘုရား မှူး တော် မတ် တော်တို့မှာ မကပ် မခို စေနှင့်။ ကပ် ခိုသမ္မလူတို့ကို
 နန်း ကံ ရွေး ဝန်ကစာရင်း တင် စေ။ စာရင်း တင် ရာ ပါသမ္မလူတို့ကိုရ အောင်
 တောင်း ချီ နန်း ကံ ရွေး ဝန်သို့အပ်။ ဒိုင်း ဝင်း ကိုယ်ရံ တော်အစုသား လှေသင်း
 ရဲ လှေသား ဘောင်သား မှစ၍ အရပ်ရပ်အစုအဝန်း သား တို့ကိုလည်း မင်း ညီ
 မင်း သား မင်း မိဘုရား မှူး တော် မတ် တော်တို့မှာ မကပ် မခို စေနှင့်။ ကပ်
 ခိုသမ္မလူတို့ကိုအစုရှင်တို့ကစာရင်း တင် စေ။ စာရင်း တင် ရာ ပါသမ္�လူတို့ကိုရ
 အောင် တောင်း ချီဆိုင် ရာ အစုရှင်သို့အပ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ခေတ်ဘယ
 ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

တနင်္သာရီကင်း တပ်မှူး တို့ကမြတ်မြူရှိ ချောင်း ကြီး ချောင်း ငယ်ကင်း အစုသား
 တို့သည်လမ်း ပေါက်လမ်း ဝင်ရှိရာ ရွှေသို့တိုး၍ စောင့်နေတိုး သွား ထမ်း ရွက်ရ¹⁸⁰¹
 မြဲအစုဖြစ်ပါသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနှစ်တနင်္လာရီမြို့ကိုစည်ပင်ဖြစ်ပွား အောင်
 ပြုစုတော်မူရာ ချောင်း ကြီး ချောင်း ငယ်ကင်း သား တို့ကလူ၅၅ ခွဲ၍တနင်္လာရီ
 မြို့မှာ စောင့်နေရပါသည်။ ချောင်း ကြီး ချောင်း ငယ်ကင်း သား တို့ကိုမကွဲမ
 ပြား တနင်္လာရီမြို့တွင် စောင့်နေထမ်း ရွက်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်
 ဦး တင်သည်မှာ ရွှေသို့တိုး၍ စောင့်နေထမ်း ရွက်ပါရမည်ဖြစ်သည်။ ကင်း တပ်မှူး
 တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ချောင်း ကြီး ချောင်း ငယ်ကင်း သား တို့ကို
 မကွဲမပြား တနင်္လာရီမြို့ကင်း မှာတဝတည်း စောင့်နေထမ်း ရွက်စေ။ ကုလား
 လူထွက်ငါးပိုကို ရွှေတိုက်စိုး အိမ်အနီး အပါး သင့်ရာတွင် နေရန်အိမ်ဆောက်၍ ပေး ၊
 နင်း တော်နှိပ်မြင်း ခေါင်း ကမန်ပုည၊ လမိုင်း စာရေး အဝန်း ရွေး ကြီး ဇေယျ
 အုပ်တို့စကား မှာငပန်း တော်ငပန်း ပင်မိဘတို့လမိုင်း အစုရင်း သား မဟုတ်
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၄) ၄၅ ခုနှစ်နင်း တော်နှိပ်မြင်း အစုစာရင်း တော်ပါဖြစ်သည်။¹⁷⁸³
 ရွေး ကြီး အစုစာရင်း ပါသည်ကိုနှုတ်၍အစုရင်း မှန်ရာမြင်း မှာထမ်း ရွက်စေ
 မည်။ ငပန်း တော်ငပန်း ပင်တို့အစား လမိုင်း အစုရင်း သား မှန်သူတို့လမိုင်း
 စာရေး အဝန်း တို့ကပေး၍ ရွေး ကြီး အစုမှာထမ်း ရွက်စေမည်စကောင်း မင်း
 ပြည်မင်း တောင်ငူမင်း ပုဂံမင်း မိုး မိတ်မင်း တို့ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း
 သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၃ ရက်နေ့နား^{14 September 1806} ခံတော်စမြဲဘင်
 မှူး တွင်ပြန်။
 (ရွေး တောင်း သုတေသန)

သံ တော်ဆင့်စည်သူနန္ဒာ ကျော်ထင်စာ ရေး ကြီး လက်ဝဲ ဇေယျသူတို့က တောင်း မှု
 တော် အောင် မြေ လောကဘုရား အရှေ့မျက်နှာပြင် မဟာဝရံအတွင်း လက်ဝဲလက်
 ယာစရပ်ကြီး နှစ်ဆောင် ဟောင်း နှစ်မီး ရှိသည်ကိုသိမ်း ချိကိုယ်စား တော်အသစ်
 တယောက်တဆောင်စီ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်
 တင်ချက်အတိုင်း ဆောက်လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၄ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၅ မိနစ် ၁၅ စက္ကန့် ၁၅
 နေရာ ရထားတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အိမ်ရှေ့ထမ်း ငဖြူရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငဖြူနှင့် လှေကြီး ၅
 နှစ်ထိုး လှေငယ် ၄၅ ကို လှေတော်များ နည်း သေနတ်မီး လှံတင်ဆောင်ရောင်း
 ဝယ်စေ။ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်ဆိုင်ရာဝန်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၁) ၄၅ ခုနှစ်စစ်တမ်း¹⁷⁸³
 ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရွက်စေ။ တနှစ်ကိုငဖြူက သေနတ် ၆၀ ဆက်စေ။ သ
 က္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဂဗုဝိက္ခတ်ကန် တော့ဆက်သဖြင့် မြလပ် စော်ဘွား မြို့စား မြို့ရွာ^{27 September 1806}
 သူကြီး တို့မှာ စစ်လက်နက်ကို မင်း မှာတော် နှင့်ဖြစ်၍ မနှိုး မဆော်ရှိနှင့်စေရ
 မည်။ အဝေး မြို့ဝန်စစ်ကဲအရာရှိတို့မှာ ကန်တော့လက်ဆောင်တော်များ နှင့်
 အရာရှိ ၁ လာ ရောက်ဆက်သဖြင့် စေ။ မြို့ဝန်အဖွဲ့ဝန်တို့မှာ မြို့ရွာတွင် ရာဇဝတ်
 တော်ရေး ပြေကုန် အောင်ထိန်း သိမ်း စောင့်နေစေ။ အိမ်ရှေ့မင်း မင်း ညီ
 မင်း သား များ တော်မတ် တော်တို့ကို ရွှေမြို့တော်လွှတ်တော် နှစ်စဉ်တက်သက်ကန်
 တော့မြဲကန် တော့စေ။ ဆင်ယဉ်မြင်း ယဉ် လှေယာဉ်တိုက်ကျီများ ကိုလည်း ရွှေ
 မြို့တော်မှ ပြသမြဲပြသလှူဒါန်း စေဆင်ဆိုမည်သွင်း ချက်အတိုင်း လင့်ပြီ။ ဆီမီး မြင့်
 မိုဂ်ကို ရွှေမြို့တော်မှာ မလုပ်စေနှင့်။ အာကာသပူဇော် နှင့်တချက်တည်း မင်း ကွန်း
 နန်း တော် ရွှေသောင်တွင်လုပ် ဆောင်၍ညှိထွန်း ပူဇော်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဂဗုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၅ ရက်နေ့နံနက် ၁၆ September 1806
 ထင်ထင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

17 September 1806

လွယ်မား လက်သမား ပွတ်သမား တို့ကိုခွဲရင်း အတိုင်း စေ့ငု အောင်စာ

ရင်း စောင်း ချိမ်း ခုံး ပြီး လျှင်အလုပ် တော်မှလုပ် ဆောင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ ခုတော်စ မြေ ၁၆
၁၇ September 1806
မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး စောင်း သူ တေးသန)

တရုတ်သံစန္ဒရမာသဝံ အသံဝံဝပြည်သည် နေ့ညတန်ဆောင်မုန်းလဆန်း 11 October 1806
 ဝရက်နေ့သို့အဝင်တွင်စ၍တန်ဆောင်မုန်းလဆန်းဝပြည် အောင်အာကသမိ 9 November 1806
 မီးပူဇော်မြို့ပူဇော်ထွန်းညှိစေ၊ ဆီမီးမြင့်မိုရ်ကိုလည်း တန်ဆောင်မုန်းလ 24 October 1806
 ဆန်း ၁၄ရက်နေ့ကစ၍ ဝရက်ထွန်းညှိပူဇော်စေ၊ ဆီမီးမြင့်မိုရ်ကိုစန္ဒာမုန် 25 October 1806
 ဘုရားအရှေ့တည်တည်ဆောင်တွင်လုပ်စေ၊ လေးပွဲသဘင်နန်းတော်ကိုဆီမီး 26 October 1806
 မြင့်မိုရ်တောင်မှာလုပ်စေ၊ ရန်လွင်လှေတော်ကိုပြင်လုပ်တော်မူမည်၊ လေး
 ပွဲသဘင်နန်းတော်ဆောက်ရန်အရှေ့တော်သင်္ဃာတဆောင်တွင်တင်ထားစေ၊
 တလုပ်မြို့စားသီရိသုမင်္ဂလဒေဝီကတလုပ်မြို့ကျေးပေါက်ချောင်းရွာ၊ ရွာသစ်
 ရွာများသည်ဝန်ကြီးမဟာဇေယသုရရှိစဉ်ယဉ်ခံထားရက်စေစာ ချန်ပေး
 အပ်၍ထားရက်ရပါသည် ပေါက်ချောင်းရွာ၊ ရွာသစ်ရွာကဒသ ဘာဂဆက်ရန်
 ငွေတော်ကိုပြေကုန်အောင်ဆက်၍ယဉ်ခံထားရက်မြဲထားရက်ပါစေရမည်အ
 ခြောက် နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်းယဉ်ခံထားရက်မြဲလူမှန်လျှင်ဒသ
 ဘာဂငွေတော်ကိုအပြေဆက်၍တပူဇော်မြို့စားမှာထားရက်မြဲထားရက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၁၈ September 1806
 ထာတွင်ပြန်။
 (ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ကျောက်ဆည်ဝန်သိဦး ဇေယျ ကျော်ထင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကျောက်ဆည်ကိုး ခရိုင်ဆည်တော်များ မှာ မြောင်း တော်ပြန်ယိုယွင်း တိမ်ကောသည်ကို လုပ်ဆောင်ပြင်ဆင်ရန်လယ်ပယ် မှာဆင်းဆိုစီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုခိုင်း ဝန်ဆင် ဆိုရက ကျောက်ဆည်ဝန်နှင့် မြေတိုင် စာရေး တို့တိုင်ပင်၍စီရင်စေ၊ ရွှေလောင်း မြောင်း တော်အနောက်ဘက်တွင်အရှေ့အနောက်တောင် မြောက်တော ၅၀၀၀စီဒလမြို့စား ကိုသနား တော်မူ၍လမိုင်း ဝန်မင်း ကျော်ရွှေတောင်တိုင်း တာချပေးသည့် မြေအတွင်း မိဘုရား ငွေတော်ဝယ်လယ်ပယ် ၁၀၀နန္ဒ ဝန်ဥယျာဉ်တော်သား တို့လယ်ပယ် ၂၀၀ ကျော်ပါ၍ နှုတ်ယူသော ဧပြာငယ်သနား တော်မူရင်း တိုင်းမလုပ်မဆောင်ရရှိသော ဧပြာငယ်နှုတ်ယူသည်လယ် မြေအစား သနား တော်မူသည့် မြေနှင့်အစပ်ပုံမင်း ပြန်ကသည်လင်း မြေချောင်း ကိုလျှောက်၍အနောက်ကိုသလွင်ဖြူချောင်း ဘင်သား တို့ကိုချပေးသည့် မြေထိ၊ တောင်ကိုသလွင်ဖြူချောင်း ဘင်သား တို့ကိုပေး ချသည့် မြေအစပ်ကသည်နဲကုပ်သို့ မြောင်း ကိုလျှောက်၍ဥယျာဉ်တော်သား တို့ မြေထိသတ်မှတ်သည်အတိုင်း အစုအငန်း သား တို့ကိုချပေး ရာမပါလွတ်လပ်ရှိသည့် မြေကိုသနား တော်ခံ၍လုပ်ဆောင်ပါရမည်အပြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည့်အစုအငန်း သား တို့ကိုချပေး ရာမပါ၊ လမိုင်း တော်သား တို့လည်း မလုပ်မဆောင်လွတ်လပ်သည့် မြေမှန်လျှင် နှုတ်ယူသည့် မြေအစား ဒလမြို့စား ကိုတိုင်း တာချပေး ၍လုပ်ဆောင်စေ၊ နောင်တော်ဆင်ဖြူရှင်သမီး မင်းရွှေနန်း ကံကုန်ရာမှာ နောင်တော်ဆင်ဖြူရှင်သမီး အကြီး ကန်နီမင်း သမီး ကံကုန်ရာတွင်သင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း သင်္ဂြိုဟ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ဣတိလဆန်း ၈ ရက်နေ့ ၁၉ September 1806
တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြောက်ဘက်မြင်းမြေဘုရား ပုံရွာ နေကတူး က တော် မိယွန်း စံ သေလွန်သည်မှာ
 မိဘုရား က ကောင်း မွန်လှပ အောင်သင်္ဂြိုဟ် စေ။ မိယွန်း စံတွင်သား မြေး အ
 မွေခံ မရှိဖြစ်သည်။ မိယွန်း စံပိုင်ထိုက်သမျှသက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာ ရပ်ကိုမိဘုရား ကို
 သနား တော် မူသည်။ သိမ်း ခုံး စေ။ သိမ်း ရစာရင်း ကိုလည်း မိဘုရား ဝန်
 စာ ရေး တို့ကဆက် စေ။ ငတုတ်ကြီး က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ ခုအမိန့် တော် နှင့် ¹⁸⁰⁵ ဂွေ
 ကြီး ၃ နွေထိုး ဂွေငယ် ၃၂ ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါသည်။ (သက္ကရာဇ် ¹⁸⁰⁶ ၁၁)
 ၆၈ ခုဆက်စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေပါသည်။ နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွား
 မလာ မရောင်း မဝယ် နိုင်ပါ။ အမိန့် တော်ထွက်စာ ချွန်ကိုဆက်သွင်း ပါရမည့်အ
 ဖြောင့် နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွင်း စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်
 လွှတ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ဣတ်လဆန်း ၁၀ ရက် ^{21 September 1806} နေ့နား ခံရဘဲ နော်ရ
 ထာယွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကန့်ကောသုသုကြီး ငလွမ်း ကျော်ကယ် လင်း မြို့လောင် စောင်ရွာ နှင့်ပယ်
 နယ်မျှကိုပိုင်း ခြား တော်မူ၍ရှိပါသည်။ လောင်စောင်ရွာသုကြီး စစ်တမ်း ထွက်
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆) ၄၅ခုထိ လင်း မြို့အဝင်စာရင်း ကျလောင်စောင်ရွာ၊¹⁷⁸³ မေခံ
 ရွာ၊ ခင်ရန်ရွာ၊ တင်သားရွာများ ကိုကန့်ကောသုသုသည်မှတစ်ဆင့် မှမင်း ရွာသု
 ကြီး ငကြီး က နှောက်ရှက်လှည့်ပြန်သော ဤစာရင်း မပြောင်း မလဲရရှိ
 ဤစာရင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ကန့်ကောသုကြီး နှင့်မင်း ရွာသုကြီး တို့
 နယ်မြေမျှစကား မှာထိ လင်း လောင်စောင် နှင့်ကန့်ကောသု နယ်မြေကိုစစ်
 တမ်း ပုံစံများ နှင့်ပြဋ္ဌာန်း တော်မူ၍ရှိသည်။ ပြဋ္ဌာန်း တော်မူရာပါဝင်သွင်
 ပါဝင်သူကရစေ၊ မိုး မိတ်မြို့ဝန်စစ်ကဲအမတ်တို့နှင့်ကြည့်မင်း သမီး ဝန်အကြီး
 စာရေး တို့နယ်မြေမျှစစ် ဤထွက်ဆိုချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာသစ်တောဝရွှေ
 လောင်း ချောင်း သည်မိုး မိတ်မြို့ကဆက်သွင်း သည်ပုံအတိုင်း မှန်မည်။ ကြည့်မြို့
 ကဆက်သွင်း သည်ပုံအတိုင်း မှန်မည်။ ချောင်း အနေကိုသင့်ရာခန့်ထား ၍ကြည့်
 ရှုစေ၊ မိုး မိတ်မြို့နယ်ပုံကိုလည်း ဒိုင်း ဝန်သို့အပ်၊ မှန်ကန်အောင်ရေး သား ၍
 သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဓုသတင်း ထုတ်လဆန်း ၁၁ရက်နေ့နား ခါးကွယ်ကျော်ကယ်
 ထွင်ပြန်။
 (ရွှေ တောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော် နေ ဇွေစီး ငတုတ်ကြီး ဂြိုခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်တိုင်း ငတုတ်ကြီး
 နှင့်ဇွေကြီး ၅ ဇွေငယ် ၄၅ ကို ဇွေတော်များ နည်း သေနတ်မီး လွှဲတင်ဆောင်
 ရောင်း ဝယ်စေ။ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်။ ရွှေ
 ဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆) ၄၅ ခုစစ်¹⁷⁸³
 တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရန် စေ။ တနှစ်ကိုငတုတ်ကြီး ကသေနတ် ၆၀
 ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဇုသတင်း အောက်လဆန်း ၁၂ ရက်နေ့နား ခေတ္တမြှောင်မှူး^{23 September 1806}
 ထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော် နေ ဂွေစီး ငသော ရွှေစီး ဂွှီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငသော
 ရွှေစီး နှင့် ရွှေစီး ဂွေငယ် ၅၀ ကို ဂွေတော် များ နည်း သေနတ်ဓါး လုံတင် ဆောင်
 ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန် ဖြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေနှင့်။ ရွှေ
 ဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုနှစ်¹⁷⁸³
 စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန် ဆောင်ရွက် စေ။ တနှစ်ကို ငသော ရွှေစီး က သေနတ်
 ၅၀ ဆက် စေ။ ရွှေမြို့တော် နေ ငပြေ ဂွှီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငပြေ နှင့်
 ဂွေကြီး ၅ ရွှေစီး ဂွေငယ် ၄၅ ကို ဂွေတော် များ နည်း သေနတ်ဓါး လုံတင် ဆောင်
 ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန် ဖြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေနှင့်။ ရွှေ
 ဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုနှစ်¹⁷⁸³
 စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန် ဆောင်ရွက် စေ။ တနှစ်ကို ငပြေက သေနတ် ၆၀
 ဆက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဗုသတင်း ဣတ်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့နံနက် ၁၂ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၀
 ထာထွင်ပြန်။

(ရွှေစီး ဂွေတိုင်း သုတေသန)

စကိုင်း မင်း ထမ်း ငသော ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငသော နှင့် နေ့ထိုး
 ငွေငယ် ၁၀ ငွေ တော် များ နည်း သေနတ်မီး လှံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ ၊
 ကင်း ခွန် ခြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေ နှင့် ၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်
 ဆိုင်ရ ၁၀ န်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ¹⁷⁸³
 ပေး ချိန် ဆောင်ရွက် စေ ။ တနှစ်ကို ငသောက သေနတ် ၁၀ ဆက် စေ ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ထွက်လဆန်း ၁၄ ရက် ^{25 September 1806} နေ့နား ခဏယ ကျော်ထင်
 တွင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

တောဝင်ဘက်တိုက်အဝင် မြေဝင်လှမြို့သူကြီး မြို့မှဆောင်တို့ကဝါဝင်ဝါကျွတ်နှစ်သစ်
ကန်တော့ပွဲရှိလျှင်မင်းခမ်းတော်ပြင်ရန်ကွမ်းဘိုးစီရင်စုမြို့ကျေးရွာနယ်
တွင်နေလူတို့ကိုနှိုးဆော်၍အနောက်ဝန်အနောက်ဝန်စာရေးတို့ကဆိုငါတို့ကို
ဝန်တိုက်စာရေးတို့ကိုဆင့်ဆိုတောင်းလျှင်နှစ်စဉ်ဆက်သွင်းပါရသည် (သက္ကရာဇ်¹⁸⁰³
၁၁) ၆၅ခုနှစ်ကသည်၆၈ခုနှစ်တိုင်အဘိုးသင့်ငွေရ၆၅ကိုအစုအမှယမ်းလူတို့မှ¹⁸⁰⁶
တောင်းခံပါရမည်အကြောင်းနှင့်လျှောက်ချက်ကိုမြေဝင်လှမြို့မှအသည်တိုင်တမ်း
မရှိ၊အစုအမှယမ်းဝင်းကိုယ်ရံသားတို့နေထိုင်သည့်မြို့ကျေးရွာဖြစ်သည်၊မြို့သူကြီး
မြို့မှဆောင်တို့တွင်မင်းခမ်းတော်ပြင်ရန်ကွမ်းဘိုးကျေးမြို့စင်ရှိသည်ကိုမြို့ကျေး
ရွာနေအမှယမ်းတို့မှခွဲခန့်၍ပြေလည်အောင်ပေးစေ၊နောက်ကိုလည်းမင်း
ခမ်းတော်ပြင်ရန်ကွမ်းကိုငွေတော်နှင့်ဈေးနှုန်းရှိရသောဝယ်ချမ်းပြင်ဆင်စေ
မည်စာဆက်သွင်းသည်မှမင်းခမ်းတော်ပြင်ရန်ကွမ်းကိုမည်သည့်အကြောင်း
နှင့်မြေဝင်လှမြို့ကဆက်မြဲဖြစ်သည်၊မည်သည်မင်းလက်ထက်မည်သည်ကလက်စ၍ဆက်
ရသည်ကိုသိသောအောင်မြေဝင်လှမြို့သူကြီးကိုစစ်ဦး။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ခုသတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၇ရက်နေ့နံနက် ၁၁ ခုမြေဝင်^{27 September 1806}
မှူးတွင်ပြန်။
(ရှေးတောင်းသူတေသန)

မိန်း မစိုး၊ မင်း ငယ် ကျော်ထင်ရှိုခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဗန့်ကျီတိုက်အ
 ဝင်လည် ငေါက်ရွာ နေ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၄၅ ခုအသည်စာရင်း တော်ပါငြိတ်¹⁷⁸³
 ငစ် မိလုံမ ငစ်ငြိမ်း ငသောထုတ် ငပေါက် ငကျော်ဈေး ငအောင် ငဖြိုး
 အို ငစံပျော် ငပန်း ပုံ ငမြတ်ထွန်း ငနေ မိမိ ငဖြိုး စုံတို့နှင့်အသံ ဘာ
 ဂဓဇဆက်စာရင်း ကျလူတို့ကိုမိန်း မစိုး မင်း ငယ် ကျော်ထင်ကိုဈေး အိမ်မွေး အိမ်
 သနား တော်မူသည်။ မြို့ရွာသူကြီး တို့ကမင်း မှုမင်း ခင်း စရိတ်ကြေး ငွေအခန့်
 အထား မရှိစေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဂဓဇတင် ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၂ ရက်^{28 September 1806} နေ့နား ခံစမြေဝင်
 မှူး တွင်ပြန်။
 (ရှေး တောင်း သုတေသန)

ဆင်ဝန်ထောက်သိင်္ခီဒေဝသူသေလွန်၍အရဘလပ်သည်မှဘသား ငမြတ်ပွင့်ကိုဆင်
ဝန်ထောက်အရခန့်ထား ထမ်း ရွက်စေမည် (စာ) ဆက်သွင်း (သည်) အတိုင်း
သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် 29 September 1806
မှူး ထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဗန်း မော် စော်ဘွား ဘဏ္ဍာဝန်တို့အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း လက်ဆောင်
 တော်များ နှင့်ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လာစေ၊ အနုရုဂ္ဂမကာ တောပါ
 ဇွီ တော်သည် နက္ခတ်မဟုတ် နေကိုမှတ်သည့်အရုဏ်ဖြစ်သည်အယူရှိကြသည့်အတိုင်း သာ
 သနာပြုဆရာ တော်မှစ၍ ဆရာ တော်တစုတို့မင်း ကွန်း သို့ပင်၍ အစဉ်တီး ဖြစ်
 နာရီကို စောင့်နေကြည့်ရှုကြစေ၊ ခေါ်တောသောရဗြဟ္မာတို့နှင့်ပုဏ္ဏား ဗေဒင်
 သမား ဝတ်မြေနှင့်လူ ဗေဒင်သမား တို့ကိုလည်း ဆရာ တော်တို့နှင့်အတူ နာရီကို
 စောင့်စေ၊ ဣသမား လက်သမား တို့ကိုလည်း တော်မူရင်း အတိုင်း လှော်ကား တော်
 များ တည်လုပ်ရာတိုက်လုပ်စေ၊ ဘွဲ့ရာပါသည့် ငွေဝယ်ဖြစ်သည်မဆို စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခေမြောင်

မှူး တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဟံသာဝတီမြို့အဝင်နိဗ္ဗာန်တောတွင် ရွှေဘုန်း တော်မြတ်ကြောင့်စစ်တောင်း
 မြို့သူကြီး သား ငပိုး ကြော့ဘမ်း ချီရသည့်ဆင်ဖြူတော်ကို ဘောင်နှင့်တင်ပြီး လျှင်
 ဟံသာဝတီမြို့ကအရံ ဂျီတို့နှင့်စစ်တောင်း မြို့သူကြီး သား ငပိုး ဖြတ်မဆောင်ယူ
 ချီရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆက်လှာစေ၊ စကိုင်း မင်း ကလည်း သင့်ရဲလူကို လှေ
 လှင်နှင့်ခန့်ထား ချီကြည့်စေ၊ ပုသိမ်မြို့ဝန်သီရိ ကျော်သူကို ခြေကျည်း ၅ဆင့်နှင့်ရွှေ
 ဘဝါး တော်အောက်အကျည်း ယူစေ၊ ကနောင်မင်း သား အကြီး စာရေး တို့သည်
 မီး ကိုလုံခြုံအောင်မနှိုး၊ မဆော် မထိန်း မသိမ်း ဖြစ်သည်အကျည်း ထား ၊ ရတနာ
 ဆင်ဖြူတော်ကို စောင့်နေကြော့ဘမ်း ချင်း သူရေဝန် နော်ရထာ ကျော်ခေါင်
 ဖြတ်မချီရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆက်လှာစေ၊ ရန်ကုန်မြို့တွင်မြို့ဝန်အခွန်ဝန်အ
 ကောက်ဝန်အရံ ဂျီတို့စောင့်နေစေ၊ ရတနာဆင်ဖြူတော်ကိုပုဂံ ရောက်ကြိုတော်
 မူမည်၊ လမ်း တလျှောက်ကွန်း ထောက်နန်း တော်မှအထက်ဆောက်လုပ်မည်ဆက်
 သွင်း သည်မြို့ရွာများ တွင်ဆောက်လုပ်စေ၊ သစ်ဘိုး ဝါး ဘိုး ကုန်ဝင်ရန်ကိုငွေ
 တော်ထုတ်ချီလုပ်ဆောင်စေ၊ ရွှေမြို့တော် နောက်ပြင် နေသော ဘော် ငကွယ်
 ငခါ ငနိုး တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငသော ဘော်နှင့်လှေကြီး ၂ နေ့ထိုး
 လှေငယ် ၄၀၊ ငကွယ်နှင့်နေ့ထိုး လှေငယ် ၂၅၊ ငခါနှင့်လှေကြီး ၁ နေ့ထိုး လှေငယ်
 ၂၄၊ ငနိုး နှင့်နေ့ထိုး လှေငယ် ၅၀ကို လှေတော်များ နည်း သေနတ်မီး ဂုံတင်
 ဆောင်ရောင်း ဝယ်စေ၊ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်၊
 ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရံဝန်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၁) ၁၇၈၃
 စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီနံဆောင်ရွက်စေ၊ တနှစ်ကိုငသော ဘော်ကသေနတ်
 ၅၄၊ ငကွယ်ကသေနတ် ၂၅၊ ငခါကသေနတ် ၂၇၊ ငနိုး ကသေနတ် ၅၀ဆက်စေ၊ ပု
 သိမ်ဝန်ငလှအစ်ကိုညီသား တို့ကိုခေပ်စီအကျည်း ထား ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၀ ခုသတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၅ ရက်နေ့နား ခရုခာနေတ်
 ရထာတွင်ပြန် ။
 (ရှေး တောင်း သုတေသန)

ပုသိမ်မြို့ဝန်သီရိ ကျော်သူကိုအကျဉ်း ယူစေ အမိန့်တော်ပါသည်မှာ ပုသိမ်မြို့စစ်ကဲ
တို့က ရွှေပန်း တန် ဟေတော်ပဲ့နင်း ငနတ်ပေး လျှောက်ချက်အတိုင်း မဟုတ်မမှန်
ပါ။ ပဲ့နင်း ငနတ်ပေး သား ပန်း ပုဆိုး ရွှေနား ရစ်ခေါင်း ဝတ်ဆင်၍ ဂုံး သို့
တက်သွား သည်။ ဂုံး စေငြိမ့်ကွေး ကမသင့် ပြောဆိုသည်ကို ငနတ်ပေး လူတို့ငြိမ့်
ကွေး ကိုဝန်း ဂုံ ဟောင်း သတ်လျှင်ခံရ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပြန်
သည်။ ပုသိမ်မြို့ဝန်မှာလည်း လက်နက်ကိုင် မှာနှင့်ဖြစ်သည်။ ပုသိမ်မြို့ဝန်ကိုမခေ်
စေနှင့်။ ငနတ်ပေး က စေ၍လာသူပုသိမ်မြို့ကလာသူတို့ကိုနှစ်ဦး လျှောက်ချက်အ
တိုင်း မှန်မမှန်တိုက်ဆိုင်၍ စစ်။ ပုသိမ်မြို့ဝန်ကိုလည်း အကျဉ်း ကလွှတ်။ ဟော်လျင်
ကျွန်း ထွင်ဆင်ဖြူတော်ကို ကြော့ဘမ်း မည်မှာ ပုသိမ်မြို့ကလူတို့ကိုမခေ်နှင့်။ ရွှေပန်း
တန် ဟေတော်သား မင်း စံ ဟေတော်သား တို့ကိုသာခန့်ထား ၍ ဝန်း ဂုံ ကြော့
ဘမ်း စေ။ ရွှေမြို့တော် နေစကိုင်း မင်း စီး ပျိုး ပြုလှေစီး ငသော အေး ရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငသော အေး နှင့်နွေထိုး လှေငယ်ငှေကို လှေတော်များ
နည်း သေနတ်ခါး လှံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ်စေ။ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း
ကမကောက်မခံ စေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရသဝန်အကြီး စသော ရေး တို့
ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရက်စေ။¹⁷⁸³ တနှစ်
ကိုငသော အေး က သေနတ်ငှေဆက်စေ။ မိကျောင်း ရဲ နေငြိမ်း ရှိခိုး သံတော်ဦး
တင်ချက်အတိုင်း ငငြိမ်း နှင့်လှေကြီး ၁၀ နွေထိုး လှေငယ်ငှေကို လှေတော်များ နည်း
သေနတ်ခါး လှံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ်စေ။ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမ
ကောက်မခံ စေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရသဝန်အကြီး စသော ရေး တို့ထံ
(သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရက်စေ။¹⁷⁸³ တနှစ်
ကိုငငြိမ်း က သေနတ်ရဝဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ခုသတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့ဘယ် ကျော်ထင်ထွင်^{2 October 1806}
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လိုင်မင်း သား အကြီး သီဟဗလ ကျော်ထင်ကလျှင်မြို့နယ်တွင်အထက်ရှိခိုး သံတော်ဦး
 တင်သည့်ဆင်ဖြူတော်ကိုလိုက်လံရှာ ဖွေသည်တွင်ဟံသာဝတီနယ်တွင်း သို့ ခြေကြောင်း
 ခြေရသကဲ့သို့ နေ့စဉ် ဝတ်စုံအင်္ကျီစုံစုံသား ငယ်တို့ကိုတဝက်ခွဲ ဝေငှာ စေရသကဲ့သို့ ဆင်
 ဖြူတော်ကိုရပါသည်။ လိုင်မြို့ကလည်း လှေတက်လူသူအစောင့်အနေခန့်ထား စောင့်
 ကြပ်ရှိပါသည်။ ရတနာဆင်ဖြူတော်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက်သပါရမည့်အ
 ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ရတနာဆင်ဖြူတော်ဟံသာဝတီ ရေ
 ဝန် နော်ရထား ကျော် ခေါင်လိုင်မင်း သား အကြီး သီဟဗလ ကျော်ထင် နေ့စဉ် အ
 စုံအညီ အွေ့မြင် ကြေညာမ်း ရင်း လူတို့ နှင့် ရွှေဘဝါး တော် အောက် ဆောင်ယူဆက်
 သစေ။ ဘောင် လှေမှ ဟံသာဝတီကလျှင် အောင်သည့် လှေ နှင့် တင် အောင် ခဲ့ စေ။
 ကန်ရသီ တော်သလင်း လတူရသီသတင်း ကွတ်လအစဉ်ယူမြဲဖြစ်သည်။ ကန်ရသီမှ
 ကျသည်။ အပနာရီ ၁၆ ခွေး ချိုးဂနာရီ ၁၅ အပနာရီ ၁၆ ခွေး ချိုး ရနာရီ ၂ ပတ်ကျသည်။
 ယခုပြက္ခဒိန်ကလည်း ကန်ရသီရှိသည်။ သီတင်း ကွတ်လတူရသီအခေါ်အဝေါ်လည်း
 ရှိသည်။ ကန်ရသီယူ၍ ဂနာရီ ချသည်မှ မည်သည့်အကြောင်း နှင့် ချသည်။ ကန်ရသီ
 သီတော်သလင်း လတွင် ငါးမကွတ် သေး ၊ တူရသီမှ ငါးကွတ်ဖြစ်သည်။ သီတော် မူသ
 အောင်ဆိုကြ စေ။ ဆရာ တော်တို့ နာရီ စောင့်ရသကဲ့သို့ ရှင်ဝိတိမာကိုလည်း ပင်
 ၍ စောင့် စေ။ တနင်္သာရီကင်း တပ်မှူး တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ကို ထောက်၍
 မြတ်မြို့ရှိ ချောင်း ကြီး ချောင်း ငယ်ကင်း သား တို့ကို မကွဲမပြား တနင်္သာရီမြို့ကင်း
 မှာတဝတည်း စောင့် နေထမ်း ရွက် စေအမိန့် တော်ထုန်ပြန်သည်ကို မြတ်မြို့ဝန်အခွန်
 ဝန်စစ်ကဲမြို့သူတို့ ကြီး ချောင်း ကြီး ချောင်း ငယ်ကင်း သား တို့သည် မြတ်မြို့တွင်
 အိမ်ယာသား မယား နှင့် နေထိုင်၍ မြတ်မြို့ အရှေ့မြောက်ရှမ်း ယိုးဒယား တို့
 ရောက်သော ပေါက်သသည်လမ်း ဆုံလမ်း ငါး ရပ်ကိုတိုး သွား စောင့် နေထမ်း ရွက်
 မြို့လူဖြစ် ကြောင်း မြတ်မြို့ကတနင်္သာရီသို့အလျင် ပေး အပ်ရသည့် ငွေအိမ်အနက် ၄၅ အိမ်
 ကိုတနင်္သာရီမြို့ကရန္တပစ္စည်း မုတ္တမမြို့သို့အစစ်ခံသွား သည့်အခိုက်မြတ်မြို့သို့ ခေါ်သွား
 သည်။ တနင်္သာရီမြို့ဝန်တို့က လျှောက်ချက်အတိုင်း မခေါ်မသွား မြတ်မြို့သို့မပြန်မ
 ရောက် ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပြန်သည်။ အဝေး စကား ဖြစ်သည်။
 နှစ်ဦး က ရောက်သည် လျှောက်ချက်ကို ထောက်၍ တော်သင့် အောင်မှ ၊ ဆရာ တော်

တို့နှင့်ပုဏ္ဏား ဗေဒင်သမား လူဗေဒင်သမား တို့ထွက်ဆိုချက်တွင်အစဉ်သို့လိုက်၍
 ခေတ်ဝေတီကျင့်ဆောင်ကြောင်း တို့ပါသည်။ အစဉ်ဆိုသည်မှာဘုရား အလိုတော်
 နှင့်အညီအမှန်အကန်ဆင်း သက်သည်သာသမာဒိဋ္ဌိအစဉ်လည်း ရှိသည်ဘုရား အလို
 တော်နှင့်မညီမမှန်မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအစဉ်လည်း ရှိသည်။ ရဟန်း တို့မှာလည်း ကိုယ်ကိုယ်
 ကိုရှင်ရဟန်း ဟူ၍ထင်မှတ်ကြသည်။ လူတို့မှာလည်း သရဏဂုံတည်သည်ထင်မှတ်ကြသည်
 ဖြစ်သည်။ မည်သည့်အစဉ်ကိုအစဉ်ဆိုလိုမည်သိသာအောင်ဆိုကြစေဦး ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ထွက်လပြည့်ကျော်ရက်နေ့ ၃³ October 1806
 တွင်ပြန် ။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ဆရာတော်တို့နှင့် ဗေဒင်သမား တစုတို့ထွက်ချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာအမေး တော်
မကုန်သေး ဖြစ်သည်။ အမေး တော်ကုန်အောင်ထပ်၍ မေး ၊ အရပ်သား တို့ကို
လည်း မေး ၍ မေး ချက်ထွက်ချက်ကိုသွင်း ၊ မိုး ညှင်း မင်း တရား ဗညျံချီပြုမုနီ
ကိန်း ဖြိုသည် နောက်သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုတွင် ပုဂံတက်နွဲ့ ကျောင်း ကိုအုပ်လျှာသည့် ¹⁸⁰¹နေ့
ရက်အခါတစ်ခုတွင် တရား ကျောက်စာထွက်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုကိုတည်၍ ¹⁸⁰¹ထွက်
လျှင် ကျောက်စာအတိုင်း မထွက်သက္ကရာဇ်ကိုတခုနှုတ်၍ ထွက်မှ ကျောက်စာအတိုင်း ထွက်
သည်။ ယခု ဗေဒင်သမား တို့အဓိမာသ်ဖြိုနှစ်လနှစ်ရက်ထွက်ချက်သည်ထွက် ချေတွင်
ရောက်သောသက္ကရာဇ်ကို ၁၉ခုစား ၍ ၂ ခုဖြိုင်း လျှင် စမ္ပဗိမာသ်အစရှိသည်ဖြင့်
ခေတ်ဝေဟနမှတ်သား ဖြစ်သည်။ တက်နွဲ့ ကျောင်း ကျောင်း စာထွက်သက္ကရာဇ်ထွက်
ခြေနှင့်ယခုထွက်ကြသည်ထွက် ခြေမညီဖြစ်သည်။ တက်နွဲ့ ကျောင်း ကျောက် စာထွက်
ထွက် ခြေအတိုင်း မှန်မည်ယခုထွက်ကြသည်ထွက် ခြေအတိုင်း မှန်မည်ကိုသိသကဲ့သို့ ၎င်း
အောင်တက်နွဲ့ ကျောင်း ကျောက်စာထွက်ထုတ်နှုတ်၍ ထွက်ချက်ဖြင့် စေ ၊ ဟံသာဝတီ
ရောက်မင်း ခမည်း တော်လက်ထက်ရှင်အာသက လောကနှင့်ဆရာသုံး ဦး ကသွင်း
သည့် မေတ္တာစာကိုလည်း ဘက်နာ စေ၍ မေတ္တာစာအရကိုနှီး နှော့ဆိုပြု စေ ၊ တောင်
ဘက်တိုက်ဝန်လက်ပံ ချီချီကွမ်း ခွက်လက်အိုး တကောင်း ပိတ်အဝန်း ခါး ၊ အဆောင်
ကတ္တီပါစိမ်း မှမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်၅တန်း ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ
အိမ်ကတ္တီပါစိမ်း မှမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်၅တန်း ၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်
ပါးစီး နီဆင်စွယ်ထွတ်၁၂ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်၅ ၊ သံပရာခွံရက် အောက်က
တောင်ဆွဲဆက်ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း နင်း နှင်း သိပ်အိမ် မြေောင်ရင်ပတ်ကွင်း
ငွေဇဝါက တောင် ရွှေ ရေး စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံငုံ ရွှေပိန်း ဦး
ခက်ထိပ်ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြီး ရွှေဥယျာဉ်စီး နှီး သက္ကဒိန်သက္က
လပ်တင်ရန်း စက်ရွန်း ဥဆင့်ဗေါင်း ဝတ်လုံစလွယ်ဒူး နေရာ နေတို့နည်း ဘွဲ့ဖြူ
ရွှေမိတ်ငုံ မေောက်တို့အုံ ရွှေပိန်း အရပ်အနား သံငုံ ရွှေကုံး ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်စိန်
ပွင့်ရပါး ကာနား ကာ မေောက်ယူပါလီ ကွေး ရွှေကာ နောက်ကာကတ္တီပါစိမ်း ဘဲ
ထွက် မျည်း ကိုကတ္တီပါပြာဘဲထွက် မျည်း ရှည်မှိုင်း လုံး နီဘဲထွတ်သနား တော်မူသည်။ ဝါ
ချွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ၊ နောင် တော်ဆင်ဖြူရှင် မြေောက်နန်း မိဘုရား ထွက်

ချာ ဒေဝီသက်ရှိသက်မဲ့ဥယျာဉ်လယ်ယာ ဧြား ကျွန်များ ကိုသနား တော်မူသည်။
 မိဘုရား ဝန်စာ ရေး တို့ကသိမ်း စေ။ ဘုရား သခင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်
 နောက်သက္ကရာဇ် ၁၄၈ ခုကိုသဘနာ တော် နှင့်ညီမျှ အောင်အရှင်မဟာကဿပ⁵⁴⁴ BC
 ဖြူတော်မူသည်။ အမှန်ဆိုနိုင်လျှင်အယူတော်သည်အမှား ဖြစ်သည်။ ရဟန်း ဂွင်လူ
 ပြည်သူပြည်သား တို့အယူဝါဒအမှန်ဖြစ်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၈ ရက် နေ့နား ခရုဘေ နော်
 ရထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အတွင်းသည် မခြား မနား တချက်တည်း ဖြစ်သည်ကိုယ် ခုဝှံ ဂုဏ်သတ္တိ ရာဇ်ကို ဖြည့်ကျမ်း^{544 BC}
 ဂန် မရှိထွက်ဆိုပြန်သည်မှာ ရွှေ နှောင်း စကား မညီ မညွတ် မမှန် မကန် သော ဖြစ်သည်၊
 မှန်ကန် အောင်ဆိုကြ ရေဦး ။

သတ္တိ ရာဇ် ဝှံ ဂုဏ်သတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ဇရက် နေ့နား ခဏယ် ကျော်ထင်^{5 October 1806}
 ထွင်ပြန် ။

(ရွှေ ဟောင်း သု တေသန)

ဆင် ပေါင် ဝဲ ရွာ နေ ငြိမ်း ငြိမ်း ခိုး သံ တော် ဦး တင် ချက်အတိုင်း နေ့ထိုး လှေ ငယ် ၂၀
ကို လှေ တော် များ နည်း သေနတ်ထား လုံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ၊ ကင်း ခွန်
ပြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေ နှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင် ရာ ဝန်အ
ကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၀) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန် ဆောင်¹⁷⁸³
ရွက် စေ၊ တနှစ်ကို ငြိမ်းက သေနတ် ၂၀ ဆက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခု သတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက်^{6 October} နေ့နား ခံ စ မြောင်¹⁸⁰⁶
မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဆရာတော်တို့ကို ရွှေမြို့တော် ကျောင်း သို့ပြန် စေ၊ ရပ်စုကွက်စုသား တို့ကိုလည်း

ပြန်ကြ စေ၊ တည်ထား စောင့်ရှောက် စေသည့်နာရီကိုလည်း သိမ်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် ^{7 October} နေ့နား ခံရာဇာ နော်
ရထာထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ဆင်ဖြူတော်အကြောင်း အရသာကိုအလျှောက်အထား လာသူ မြေထဲမြို့စား လူငမန်း
 ဦး ငည့်တို့ကိုဆင်ဖြူတော်ရှိရသဖြန်သွား စေ၊ ဆင်ဖြူတော်ကိုဆက်လှာသည့်က
 လလည်း ငပန်း ဦး ငည့်တို့နှင့်ဆင်ဖြူတော်ကိုဘမ်း ရာပါသူငကတိ ငတော်
 ငမောင် ငတိ ငဘတ် ငစည်လာ ငချမ်း သာ ငတိတို့စုကိုဆင်ဖြူတော်နှင့်
 အတူရွှေဘဝါး တော်အောက်ကြပ်မလိုက်လှာစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုသတင်း ကွတ်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် 9 October 1806
 မြေဝင်မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ငါတော့ ငါလော့တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည့်အမှုကိုစတိုင်း မင်း ပြည်မင်း
 တောင်ငူမင်း ပုဂံမင်း ပုခန်း မင်း မိုး မိတ်မင်း တို့ကစစ်ကြောစီ
 ရင်၊ စစ်ကြောစီရင်ချက်ကိုသွင်း ၊ ရွှေမြို့တော် နေအိမ် ရွှေထမ်း စည်သူသီရိ
 ငါနက်တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း စည်သူသီရိနှင့် ရွှေကြီး ၃ နေ့ထိုး ရွှေ
 ငယ်၂၆၊ ငါနက်နှင့် ရွှေကြီး ၃ နေ့ထိုး ရွှေငယ်၂၆ကို ရွှေတော်များ နည်း သေ
 နတ်မီး လှံတင် ဆောင် ရေငင်း ဝယ်စေ၊ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်
 မခံစေနှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရသ ဝန်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ်
 ၁၁) ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရွက်စေ၊ တနှစ်ကိုစည်သူသီရိ¹⁷⁸³
 ကသေနတ်၃၅၊ ငါနက်ကသေနတ်၃၅ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ခုသတင်း ထွက်လပြည့်ကျော် ၁၄ရက်နေ့နား ခရိုင်^{10 October 1806}
 နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငလၢ ၊ ငတၢ ၊ ငမၢကတို့ ဂျၢကတၢ ၊ ဂြသည့်အမျှကိုအိမ်ရှေ့မင်း ရှေ့ဘဝါး
 တော် အောက်လၢၤၤ စကိုင်းမင်း၊ ပြည်မင်း၊ ခေါင်ငူမင်း၊ ပုဂံမင်း၊ ပခန်း မင်း ၊
 မိုး မိတ်မင်း တို့နှင့်တိုင်ပင်စီရင်စေ၊ စီရင်ချက်ကိုလည်း သွင်း ၊ မင်း ရဲဖွကို
 တောင်ခွင်မြို့၊ မင်း မေောင်ကိုထွင်း သင်း တိုက်ကူး တို့ဆီပိဆင်ကဲရွာလပ်သည်ကို
 သနား တော်ခံစေမည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၂ ရက် 12 October 1806
 မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

တန်ဆောင်တော်များ နှင့်မင်း မိဘုရား ၊ မင်း သမီး တို့တန်ဆောင်များ ကို
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၄ ရက် နေ့နံနက်အတွင်း တော်သို့^{14 October 1806}
 သွင်း ဖြစ်ပေ။ တန်ဆောင်တော်အထမ်း အဆောင်အယူတော်ပူဇော်ပွဲထီး တန်
 ခွန်ကို ငါးစုခန့် ခန့်ထား စီရင်ရန် ဂြိုဟ်မှုကိုပြီး ပြောအောင်စီရင် ၊ ရွှေမြို့တော်
 နေစကိုင်း မင်း စီး ပွား ပြုလှေစီး ငသခ အေး ၊ င လှောင်တို့ရှိ ခိုး သံတော်ဦး
 တင်ချက်အတိုင်း ငသခ အေး ၊ င လှောင်တို့နှင့် လှေကြီး ၃ နေ့ထိုး လှေငယ် ၆ ရက်
 လှေတော်များ နည်း သေနတ်မီး လွှဲတင်ဆောင်ရောင်း ဝယ်စေ ၊ ကင်း ခွန်
 ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့် ၊ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရာဝန်
 အကြီး ၀၁ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန်ဆောင်¹⁷⁸³
 ရွက်စေ ၊ တနှစ်ကို ငသခ အေး ၊ င လှောင်တို့က သေနတ်ရ ဖောက်စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၃ ရက် နေ့နံနက် ၁၃ နာရီ ၁၀ မိနစ်^{13 October 1806}
 ရသေ့ထင်ပြန် ။

(ရွှေ့ ဟောင်း သုတေသန)

တန်ဆောင်တော်၁၃ကိုဆင်ကြီး ရွှေကုတုရား ၊ ရွှေကွန်အုပ်တုရား ၊ ရွှေစက်
 တုရား ၊ ရွှေလင်း ပင်တုရား ၊ စွယ်တော်တုရား ၊ မဟာမုနိတုရား ၊ ဂူကြီး
 တုရား ၊ အောင်မြေလောကတုရား ၊ မင်းကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး တုရား ၊
 စက်တော်တုရား ၊ စကိုင်း မင်းကောင်း မှတုရား ၊ စန္ဒီမုနိတုရား ၊
 ရှင်ဖြူရှင်လှတုရား များ မှာတတိုင်စီညှိထွန်း ပူဇော်စေ၊ မင်းမိတုရား သား
 တော်သမီး တော်တို့တန်ဆောင်များ မှာသဒ္ဓါစေတနာရှိရသဖြင့်ထွန်း ပူဇော်ပြု
 စေ၊ အလှူတော်တံခွန်ကိုမင်းကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး မှာဆွဲလှူစေ၊ မိစိမ်းကလင်
 ငတုန်းတိုး မသေမှီ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၇ခုနှစ်အမိန့်တော်နှင့် ဗြဟ္မာ ၂၅ ဘောက်¹⁸⁰⁵
 ကား ရောင်း ငယ်ပါသည်။ ဆက်စုသင့်သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြုပါသည်။ နေ၁
 ကိုဆက်လက်၍ မသွား မလာမရောင်း မဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့်တော်ထွက်စာချွန်တော်
 ၂၅အနက် ရေဖြူမီး ရာ၂မီး လောင်ရာ၁၃ပါပါသည်။ ကျန်စာချွန်၂၀ကိုဆက်သွင်း
 ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွင်း စေ၊ နောက်
 သေနတ်ဆက်လွှတ် စေ၊ ရွှေမြို့တော် နေငထွား ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 ငထွား နှင့်ဗြဟ္မာ ၂ နေထိုး ဗြဟ္မငယ်၄၀ကို ဗြဟ္မတော်များ နည်း သေနတ်မီး လွှဲ
 တင်ဆောင်ရောင်း ဝယ်စေ၊ ကင်းခွန်ကြေး ငွေကိုကင်းကမကောက်မခံစေ
 နှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရာ၁၀န့်အကြီး စာရေးတို့ထံ (သက္ကရာဇ်၁၁)
 ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်ဆောင်ရွက်စေ၊ တနှစ်ကိုငထွားကသေနတ်
 ၅၂ဆက်စေ၊ ငရွှေပြည်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွှေပြည်နှင့် နေထိုး
 ဗြဟ္မငယ်၁၀ကို ဗြဟ္မတော်များ နည်း သေနတ်မီး လွှဲတင်ဆောင်ရောင်း ဝယ်စေ၊
 ကင်းခွန်ကြေး ငွေကိုကင်းကမကောက်မခံစေနှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော်အောက်
 ဆိုင်ရာ၁၀န့်အကြီး စာရေးတို့ထံ (သက္ကရာဇ်၁၁) ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း¹⁷⁸³
 ပေး ချိန်ဆောင်ရွက်စေ၊ တနှစ်ကိုငရွှေပြည်ကသေနတ်၁၀ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ်၁၁၆၈ခုတန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၄ရက်နေ့နံနက် ၁၁ ဘက် ၁၈၀၆
 ထင်စွင်ပြန်။
 (ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ငလၢ ၊ ငတၢ ၊ ငမောက်တို့စစ်ကြောထွက်ဆိုချက်တွင် ငမောက်စကား အရပ်
ရပ်တွယ်ပျက်သုဖြစ်သည့်အမှန်မယူသၢ ၊ ငလၢ ၊ ငတၢ လျှောက်ချက်အတိုင်း အမှန်
ဖြစ်သည်။ ငမောက်က ပေးကမ်းသည့်ပန္နံလက်ဆောင်ကိုစား ယူ၍ စစ်ချက်ပြု
လုပ်လျှောက်ထား သူအသည်ဝန်စာရေးကြီး ငပုတို့အရကနှုတ်မည်။ စားယူသ
မျှကြေးငွေမြင်းနွားများကိုလည်း ပြန်ပေးစေမည်။ စာရေးငပေး ၊ င
ပေါတုတ်တို့မှာမစစ်မကြောရ။ ဆင့်ဆိုလျှင်သာဆင့်ဆိုချက်အတိုင်း ရေးမှတ်ပါရ
သည်ပြောဆို၍ရှိသည်။ စားယူသမျှကြေးငွေကိုပြန်ပေးစေမည်။ ငဝင်းမ
ယား မိဘရက်တို့မှာလည်း စစ်ကြောစေခိုင်းခန့်ထား သူမတုတ်အမှုသည်တို့ပေး
ကမ်းလာသည့်အမှုဖြစ်သည်။ စားယူသမျှပြန်ပေးစေမည်။ ငဝင်းသား ငရွှေ
မြတ်ကိုပေးသည်မြင်းမှာမြင်းရှင်ကိုအမိန့်တော်ရင်းအတိုင်း စစ်ကြော၍ပြန်
ပေးစေမည်။ အသိမ်းအရုံးခန့်ထားသူခင်လူးဗိုလ်ငအောင်ပိုတို့နှင့်ပါသူတို့
မှာစေခိုင်းရသမှတ်စာပါလူတို့ကိုသာမကမ်းမဆီးကျေးရွာနေအလွတ်လူတို့ကို
ကမ်းဆီးပြီးလျှင်သူသမီးသူမယားများကိုမုဒိန်းဒန္တမပြုမကျင့်တန်ပြုကျင့်သူ
များဖြစ်သည်။ မုဒိန်းပြုကျင့်သမျှလူကိုအဆုံးစီရင်မည်။ ငမောက်နှင့်အပေါင်း
အတော်ငဝေကြီး ၊ ငသညိုကြီး ၊ ငဝဲကြီး ၊ ငခွေးတို့နှင့်သူခိုးခါးပြုလုတစုတို့ကို
လည်း အတ္တမိအောင်ကမ်းဆီး၍အဆုံးစီရင်မည်။ အိမ်ရွှေမင်း ၊ စကိုင်းမင်း ၊
ပြည်မင်း ၊ တောင်ငူမင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊ ပုခန်းမင်း ဟိုသွင်းချက်အတိုင်းသင့်
ပြီ။ ဆင်ပေါင်ဝဲသူကြီး ကျော်ထင်သူရကဆက်သည့်ကြီးကိုကြေးတိုက်အနီးအပါးသင့်ရသ
တွင်မိုးလုံအောင်တိုက်ဆိုက်၍ထားစေ။ ဖြစ်ရည်ကလေးရှည်၍သကာကျသည်ကိုတ
တရူဆားခေါ်သည်။ တတရူဆားကိုဟံသာဝတီမြို့ဝန်အရသဂိုတိုက်ရှာယူပြီးလျှင်
ရွှေဘဝါးတော်အောက်ဆက်လှာရမည့်အကြောင်းနှင့်မှာထား၍ဆက်လှာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅ ရက် 15 October 1806
များတွင်ပြန်။
(ရွေးတောင်းသူတေသန)

20 October 1806

လစဉ်အသုံး တော်စာရင်း ဆက်သွင်း သည့်မှာ နောက်လက စ၍ ပုံတော်လရက်^{7 November 1806}
အတိုင်း သာမှတ်သား ဆက်သွင်း စေ၊ အစဉ်ခေတ်တော်စာရင်း သက္ကရာဇ်လရက်ကို
မဆက်မသွင်း စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နံနက် ခံဘယ်^{20 October 1806}
ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
(ရှေးတော်စာရင်း သုတေသန)

ရွေး ငြိး ၊ လက် ရွေး ငြိး ၊ လက်သစ် ၊ ပြည်လုံး အံ့ ဖျော်ကား ၊ ဖော် လေး စင်း
 ထွင် ကျောက် စေတီ ဖော် ပစ္စယံ ကျောက်ကိုတင်၍ စတိုင်း သို့ရှိ စေ ၊ ရွေး ငြိး ဖျော်
 ကား ဖော် မှာ ရွေး ငြိး သား တို့တလှည့်ရ ခိုင် ဖွယ်သင်း သား တို့တလှည့်သည့်ရှိ
 စေ ၊ နှစ် စဉ်ပျံ့မြဲ မသိုး သင်္ကန်း ကိုယက်လုပ်လှူဒါန်း မြဲယက်လုပ်လှူဒါန်း စေ ၊ ကထိန်¹⁸⁰⁶
 သင်္ကန်း ကိုလည်း ရွှေမြို့ ဘော်သို့ရှိ၍ အိမ် ရွှေမင်း ကလှူမြဲလှူ စေ ၊ ရွှေမြို့ ဘော် နေ
 ငဝင်း ၊ ရှိခိုး သံ ဘော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငဝင်း နှင့် ဖျော်ငြိး ၂ နေထိုး ဖွယ်
 ၂၃ ကို ဖျော် ဘော် များ နည်း သေနတ်ဓါး လွှဲတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ ၊ ကင်း
 ခွန် ဖြေး နွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေ နှင့် ၊ ရွှေဘဝါး ဘော် အောက်ဆိုင်ရံ
 ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန်¹⁷⁸³
 ဆောင်ရွက် စေ ၊ တနှစ်ကို ငဝင်း က သေနတ် ၂ ဇာဆက် စေ ၊ ခွန်ရဲ မိုင်းပန် မင်္ဂလာ
 လမိုင်း စုကမိန်း မငယ် ၃၀ ရွေး ကောက်ခန့်ထား ၍ မိဘုရား စည်တော်စုံအတီး
 အမျှတ်ထွင်သွင်း စေ ၊ မင်း မရမ်း ဖြဲ စေ နှင့် ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဓုတန် ဆောင် မုန်း လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ခံစ မြေ ၁၆^{21 October 1806}
 မှား ထွင်ပြန် ။

(ရွေး ဘောင်း သုတေသန)

ကျောက်စေတီတော်ပစ္စယာ ကျောက်ကိုယ်ယူ၍စကိုင်း သို့ရောက်လျှင် အောင်
 မြေလောကဘုရား ထွန်သီး တော်တို့နှင့်စကိုင်း မြို့တလူတို့ကိုစကိုင်း မြို့အုပ်မြို့စာ
 ရေး တို့ဖြတ်မ၍ချစေ။ တခုနှင့်တခုမထိမခိုက်မကျိုး မပျက်စေနှင့်။ ကုန်း သို့
 ရောက်လျှင်လည်း တော်သင့်သည့် နေရာတွင် ဖြော်ဝဝရွာစား စည်သူ ကျော်
 စွာပြသရာဘက်ကိုဘာအလိုက်ဘောင်း ကိုဘောင်း အလိုက်စူးမြီး တခုစီစည်၍ထား
 စေ။ ပန်း တောင်း မြို့နေငစ်မင်း ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငစ်မင်း
 နှင့်ဗျေကြီး ဝဝ။ နွေထိုး ဗျေငယ်ဝဝကိုဗျေတော်များ နည်း သေနတ်မီး လှံတင်
 ဆောင်ရောင်း ပယ်စေ။ ကင်း ခွန်ကြေး ငွေကိုကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်။
 ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆိုင်ရာဝန်အကြီး စာရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခု¹⁷⁸³
 စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန်ဆောင်ရန်စေ။ တနှစ်ကိုငစ်မင်း ကသေနတ်
 ၄ဝဆက်စေ။ ကျောက်စေတီတော်ပထမပစ္စယံ ကျောက်ကိုယ်ယူပြီး လျှင်စကိုင်း မြို့
 သို့ရွှေစက်တော်ဖြန့်တော်မူ၍စီစဉ်တော်မူမည်။ ဘောင်တော်သမ္ဗန်တော်ဆွဲဗျေ
 ငင်ဗျေဝင်း ခင်း နောက်တော်လိုက်အစောင့်အနေခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်
 ကိုပြီး ပြေအောင်စီရင်။ ဗျော်ကား တော်ဇေရာခင်း မည်မှာဒသမိမာသိပျိုး
 ဆဲသုဒ္ဓိဒိန်၅၇၄ပြီဆိုရာသီစန္ဒရမာသ၅အသံ။ နတ်တော်လဆန်း ၅ရက်နေ့က^{10 November 1806}
 စ၍ခင်း တော်မူမည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၂ရက်နေ့နားခရာဇ်^{22 October 1806}
 နော်ရထာဘွင်ပြန်။
 (ရှေးဟောင်း သုတေသန)

င ပေါက်တက်ကို ထောင်မှ အကျဉ်း ထား ၊ င ပေါက်တက်၊ င ဖြိုင်း ၊ င ရွှေဘူး တို့
ကိုအဆုံး စီရင် ၊ ပန်း ဘဲဝန်၊ နန်း ကံ ရွှေ ဝန်၊ ရဲ လှေ ဝန်တို့ကိုချမ်းသာပေး
တော်မူသည်အကျဉ်း ကလွတ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ၁၈၀၆
ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုင်း တိတ်အမတ်မဲ့ တောင်ဝန်ယဉ်ကိုအရပ်ရပ်ဆိပ်တည်ပွဲကင်း ကူး တို့များ က
အကောက်အစား မရှိစေနှင့်။ ရွှေဘိုင်း တော်အောက်အကောက် တော်ကိုခံ၍
ဘောက်ကား ရောင်းဝယ်စေ။ သတိုးမင်း ခေါင်ကိုစလေမြို့ကိုသနား တော်
ခံစေမည်စွင်း သင်းတိုက်ဝန်မှစလေမြို့အစား တော်သင့်ရသဖြင့်သနား
တော်ခံစေမည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၄ ရက် 24 October 1806
နေ့နား ခံစေမြှောင်
မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ဓညဝတီမြို့တွင်စီး ပွား တော်ဘဏ္ဍာ တော် မှု ဂြောဋ်ဓညဝတီမြို့ဝန် နှင့်စစ်ကဲနား
ခံမြို့စာ ရေး ဒဂိုး ခတ်နတ်ခွန်ခံထွန်ရွာသူကြီး စာ ရေး လုလင်အမျှထမ်း ဇေ
သား တို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်အစစ်အ ဂြောဋ်ခံရမည်အ ခေတ်အချိန် ရောက်သည်
အတွင်း အနောက်ကုလား တို့ကျေး ရွာမှာရှိ နေသူရခိုင်ငလက်ရုံး အွေငဝင်တုံ
ငမြင် တော်လူတို့နှင့်ဓညဝတီမြို့ကျေး ရွာအတွင်း ရှိ နေသူ ကျွန်
ရွာသူကြီး ဟောင်း ငဘသက်နှံတို့မငြိမ်မသက်ကူး သန်း စေပါရောက် ပေါက်သည်အ
မျှစစ် ဂြောဋ်ထွက်ဆိုချက်ရ ဂြောဋ် နှင့်ဓညဝတီမြို့ဝန်ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်
မှာအဝေး က ရောက်သည်စကား ဖြစ်သည်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်မြို့ဝန်ကိုအ
ခေတ်ဆိုင်း ရပ် စေသင့်သေး သည်မ ခေတ် စေနှင့်ဦး ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၁၅ ရက် 25 October 1806
နေ့ရက်ထွက်ပြန် ။

(ရွေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ဒိုင်း ဝန်မင်း ကျော်သီဟအုပ်စု ရွှေမြို့တော် နေသော ရွှေခိုင်း သံတော်ဦး တင်
ချက်အတိုင်း ငသော ရှင် ဖြေကြီး ၂၊ နွေထိုး ဖြေငယ် ၃၀ ကို ဖြေတော် မူသော နည်း
သေနတ်မီး လှံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန် ခြေး ငွေကိုကင်း ကမ
ကောက်မခံ စေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရသော ဝန်အကြီး စသော ရေး တို့ထံ
(သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန် ဆောင် ရွက် စေ။ တနှစ်¹⁷⁸³
ကို ငသော ရက သေနတ် ၃၆ ဆက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခုတန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နံနက် ၁ နာရီ
ကျော် ထင်ထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရတနာဆင်ဖြူတော်မကိုတင်ဆောင်ခဲ့ရင်း ဘောင်ပိုးစား၍ ဆွေးမြည်သည်
ကို ဖျက်သိမ်းပြီး လျှင်ပျည်ကိုသင့်ရသုံးစေ။ သံကိုတိုက်တော်သို့သွင်းစေ။ မိုးနဲ
ဗိုလ်မှူးမင်းကြီး နော်ရထာ သေလွန်သည်မှာလမိုင်းဝန်မင်းကြီး နန္ဒကျော်
ထင်သေလွန်သည်တွင်သဂြိုဟ်သည်နည်းသဂြိုဟ်စေ။ မြင်းဝန်မဟာမင်းခေါင်ကို
မိုးနဲကြောင်း ချီဗိုလ်မှူးခန့်၊ ရွှေမြို့တော်နေငြောငြာငြာ၊ ငြောငြာတို့ရှိခိုးသံ
တော်ဦးတင်ချက်အတိုင်း ငြောငြာငြာ၊ ငြောငြာသတို့နှင့်နေထိုး လှေငယ်ငှာကို လှေ
တော်များနည်းသေနတ်ခါးဖွဲ့တင်ဆောင်ရောင်းဝယ်စေ။ ကင်းခွန်ကြေး
ငွေကိုကင်းကမကောက်မခံစေနှင့်။ ရွှေဘဝါးတော်အောက်ဆိုင်ရသဝန်အကြီး
စာရေးတို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၁) ၄၅ခုစစ်တမ်းထွက်အတိုင်း ပေးချိန်ဆောင်¹⁷⁸³
ရွက်စေ။ တနှစ်ကိုငြောငြာ၊ ငြောငြာသတို့ကသေနတ်ငှာဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၀၆ ဂဗုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့နားခံစ^{27 October 1806}
မြောင်မှူးထွင်ပြန်။
(ရွှေးဟောင်းသုတေသန)

ရွှေမြို့တော်စည်တော်ရုံရှိစည်တော်ကြီးကိုမင်းဏန်းသို့ဆောင်ယူစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့နံနက်ခဏယ
ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ရဲ လှေ တော်ကြီး မှာ ဝမ်း ဖြမ်း ကောင်း မွန် အောင်ခင်း စေ။ မြန်နန်း တော်
 မှာ အနောက်ဝန်း ကျင်အတွင်း တံခါး တောင်ဘက်ကဖြစ် စေ မြောက်ဘက်ကဖြစ်
 စေ တော်သင့်ရသကဲ့သို့ မြောက်နန်း တော် နေရန်အိမ်ကို မြောက်နန်း တော် ဝန်
 ကအလွင်ပြီး အောင် ဆောက်လုပ် စေ။ ရတနာဆင်ဖြူတော်ကို ပုဂံ ရေဘက်ကြို တော်
 မူမည်။ ပုဂံမြို့မှ စ၍ လမ်း တလျှောက်တွန်း ထောက်နန်း တော် များ ကို အမိန့်တော်
 ရင်း အတိုင်း ဆောင်လုပ် စေ။ ပြာသာဒ်ဝန်း ကျင် သွေး သောက်ကြီး အမျှမ်း
 တစုတို့ လျှောက်ချက်ကို ထောက်၍ ၁၅၀၀၀ မီး ရင်း လူတို့ နှင့်သား မြေး တို့ကို ၁၅၀
 သွေး သောက်ကြီး တို့က စာရင်း တင် စေ။ ကျေး ချာသူကြီး တို့ နှင့်တိုက်ဆိုင် စစ် မေး
 ၍ ၁၅၀၀၀ မီး ရင်း လူသား မြေး မွန်သူတို့ကို ၁၅၀၀၀ မှာ ထမ်း စေ။ စာရင်း ကို
 လည်း သွင်း ၊ ဆင်ဖြူတော်ကြို ရွှေစက် တော်မြတ်ဖြန့် တော် မူရသအိမ် ရွှေမင်း ၊ စ
 ကိုင်း မင်း ဆင်စု နှင့်သား တော် မြေး တော်တို့ မှာ ဂြိုဟ်သမ္မာဆင်စုကို တစီး မကျန်
 ကုန်း ကြောင်း ကအကြီး အအုပ် နှင့် နောက် တော်သို့လိုက် စေ။ အောက်မား ထနက်
 ပလာဆင် တော် များ ကိုလည်း နောက် တော်လိုက် စေ။ မြောက်နန်း တော်ကို အိမ်
 ဆောက်၍ ပြီး လျှင်အိမ် ရွှေမင်း လာ၍ ယူလှာ စေ။ ရမ္မာဝတီမြို့မှာ ရာဇသုရ ကျော်
 ကို စစ်ကဲအရက နှုတ် ၊ လည်မှာသံကြီး တပ်၍ ယူ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ခံစ 30 October 1806

မြောင် မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လွတ်တော်ထွင်နား ခံဝ နေရသလတ်သည်မှာ ငါ့ပါးကို ခံခန့်မည်သွင်း ချက်အ
တိုင်း သင့်ပြီ။ ပုဂံမင်း ကိုပုဂံမြို့သို့အလှင်စုန်နှင့် စေ၊ နန်း တော် သွေး သောက်
ကြီး အကြွတ်များ ကိုလည်း ပုဂံမင်း နှင့်အတူလိုက်၍ ပုဂံမင်း သင့်ဆိုရာ ဆောက်လုပ်
စေ၊ ဆင်ဖြူတော်ကြီး ရွှေစက် တော်ဖြန့်တော်မူလျှင် ပုခန်း မင်း မိုး မိတ်မင်း
တို့ကိုမင်း ကွန်း ထွင်စေသင့်နေစေ၊ ထော်လှင်ကွန်း မှာဆင်ဖြူကို အောက်ငင်
ကြော့ဘမ်း ရမည်ခန့်ထား သွား စေသည့် အောက်မား ထနက်ပလာဆင် တော်
များ ကိုရွှေဘဝါး တော် အောက်ခေင် စေ၊ ရောက်လျှင်ပုပ္ပါး ဆင်ဖြူတော်ကို
အောက်ငင် ကြော့ဘမ်း စေ၊ ရွှေပန်း တန်လှေ တော်ပဲ့နင်း ငနတ်ပေး နှင့်
လှေတော်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်အလှင် ရောက် အောင်ခေင် စေ၊ ပုသိမ်
မြို့ဝန်သီရိ ကျော်သူကိုလည်း ခေင် စေ၊ ရောက်လျှင်နှစ်ဦး ကိုစစ်ကြော၍သွင်း ၊
ငမြာကြီး ရွာစား ကဇင် ယော်ဝန်ကွန်း ကိုသနား တော်ခံပါရမည်အကြောင်း
နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်မှာ ငမြာရွာသား ၊ မြောင်ရွာသား တို့နှစ်ဦး
လှည့်ကြ၍လုပ်ရိုး စွဲဖြစ်သည်။ မလှမဆိုကြစေနှင့်၊ အရာတော် မြေစွန်း ဖြစ်သည်။
လွတ်တော်ကစီရင်ချက်နှင့်ဖြစ်သည်။ စီရင်ချက်ဝင်ကွန်း မြေများ ကိုအရာတော်
မြေစွန်း ဖြစ်စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်းလပြည့်ကျော် ၆ ရက် 31 October 1806
နေ့ ရတနာထွင်ပြန်။

(ရှေး နှစ်၁၆: သု နှစ်သန)

ရဲ ဂွေကြီး မှာ ဝမ်း ဖြမ်း ပြီး လွှင်မဲ မှုစည်အိုး ကို အုပ်သည့် စည်အင် နှင့် တကွ ဦး က
တင် စေ။ သိန္နီ စော်ဘွား က ဂျီခိုး သံ တော် ဦး တင် ချက်ကို ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း
သိန္နီ စီရင်စုကူး ဆိပ်ထား ကင်း များ မှာ သံလွင်အ ရွှေဘက်သို့ ရှမ်း တပျံ့ပြန် မှာ
ကုန်သည်တို့ သေနတ်လက်နက်ကို မဆောင် မယူ မငူး မသွား စေ နှင့်။ သိန္နီ စော်ဘွား
က စစ် ခြေစစ် ခြေစစ် စေ။ သိန္နီ စစ်လက် ဝဲစန့်သူကို သနား တော် မူရင်း
ယင်း ခဲဆင်ကို သိန္နီ စော်ဘွား ကို သနား တော် မူသည်။ ကျော်ထင်သူရ ညီငထွန်း ဝ။
ငပသီတို့ ဂျီခိုး သံ တော် ဦး တင် ချက်အတိုင်း ကျော်ထင်သူရ ညီငထွန်း ဝ။ ငပသီတို့
နှင့် ဂွေကြီး ၁၀။ နွေထိုး ဂွေငယ် ၄၀ ကို ဂွေတော် များ နည်း သေနတ် ခါး လှံတင်
ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန် ခြွေး ငွေကို တင်း ကမ ကောက်မခံ စေ နှင့်။
ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင် ရာ ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၁၇၅၃¹⁷⁸³
စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန် ဆောင် ဂွက် စေ။ တနှစ်ကို ကျော်ထင်သူရ ညီငထွန်း
ဝ။ ငပသီတို့က သေနတ် ရ ဝဆက် စေ။ ရာ စုကံ ရွေး ဘွဲ့ တော် မူရ ခာတင်း တိမ်ရံအစု
က ပါသည် မှာ လူ ဂျီ နှင့် ဖွက် တော် မူလျှင် နောက် တော် လိုက်အ စေအသုံး အ တော်အသင့်
ဖြစ်သည်။ တင်း တိမ်ရံ စုဖြည့်ဘွဲ့ရင်း ကသည်း ဝရကို (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၁၇၅၃¹⁷⁸³
ရင်း အတိုင်း ထမ်း ရွက်မြဲထမ်း ရွက် စေ မည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁ ၆၈ ခုတန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ရ ရက် ^{1 November} ၁၈၀၆

ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်လုပ် ဆောင်သည့် ဆေးနတ်ကိုအတွင်း တော်လုပ် ပန်း
 ဘဲပညာ ကျော်ထင် ၊ ပညာ ဗလ ကျော်တို့က ဒေါင်း ဂျပ်တံဆိပ် ခပ်သည့်မှ ဘဲတံဆိပ်
 ခပ်ခဲ ဆေးနတ်တလက်လျှင် ငွေ ဘဲစီ ပေး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၈ ရက် ^{2 November} နေ့နား ခံစ 1806
 မြောင် မှူး တွင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဆင်ဖြူတော်ကြီးရွှေစက်တော်ဖြန့်တော်မူရသပခန်း မင်းသားကို နောက်တော်
လိုက်စေ။ မိုးမိတ်မင်းသားကိုမင်းကွန်းတွင်စောင့်နေစေ။ ဝန်တော်တင်
ဆောင်ရန်ဝန်လှေကုဉ်းလူဆောင်လူနှင်ခန့်ထား၍အသင့်ရှိစေ။ မှူးတော်
မတ်တော်တို့နေရသဝသရင်း မညီမညွတ်မမှန်မကန်ဖြစ်သည့် နေရသင်း သွယ်စါ
ရင်းကိုသိမ်း။ ယခုပုံတော်နေ့ရက်သို့လိုက်၍ဆရာတော်တို့ဥပုသ်ပြုသည့်မှတ်တော်
နီဝိဘင်း ပါဠိတော်တွင်နေကိုအစွဲပြု၍ဆွမ်းစားခြင်း ကိစ္စကိုပိုင်းခြားသည့်ဟု
လာသည်များကိုကောက်၍ဆင်ခြင်ရန်ရှိသေးသည်။ ဥပုသ်မပြုသင့်ကြသေးသော်
တော်ရှိသည်ဆရာတော်တို့ကိုလျှောက်စေ။ ရမ္မာဝတီမြို့မှဝအောင်ကိုအကောက်
ဝန်အရသကနုတ်။ ဒေါက်ကိုအကောက်ဝန်ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့ ၁၁ နံနက်
နေရာရသကထင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ရဲ လှေ တော်ကြီး မှာသံအိုး ကင်း အချပ် ၃၀ တင်၍ စကိုင်း သို့ယခု နေ့စုန်သွား ပို့
စေ။ စကိုင်း သို့ ရေခဲကလျှင်အင်္ဂါ တေးသံအိုး ကင်း များ ကိုစည်သူ ကျော်စွာသို့အပ်၍
အင်္ဂါ တေးကိုနန်း တော်မှာထား စေ။ ရဲ လှေ တော်ကြီး ကိုမင်း ကွန်း သို့ပြန်လာ
စေ။ ဆရာ တော်တို့ကိုယခု နေ့မင်း ကွန်း သို့ ရေခဲက အောင်ပင် စေ။ ဆင်ဖြူ
တော်ကြီးထွက် တော် မူသည့်အခိုက်ပုသိမ်မင်း ကို ရွှေမြို့တော်သို့ဝင် နေ စေ။ ဘုန်း ကြီး
ဝရဇီန်ကိုလည်း လိုက် စေ။ ငပြေ၊ ငမှတ်၊ ရဲလှေ ကျော် ခေါင်တို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်
ချက်အတိုင်း ငပြေနှင့် နွေထိုး လှေငယ် ၂၅၊ ငမှတ်နှင့် နွေထိုး လှေငယ် ၂၅၊ ရဲလှေ
ကျော် ခေါင်နှင့် လှေကြီး ၂၊ နွေထိုး လှေငယ် ၃၀ ကို လှေ တော် များ နည်း သေနတ်
မီး လုံတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန်ကြေး နွေကိုကင်း ကမ ကောက်မ
ခံ စေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာ ရေး ကိုယ် (သက္ကရာဇ်
၁၁၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချိန် ဆောင်ရွက် စေ။ တနှစ်ကို ငပြေက¹⁷⁸³
သေနတ် ၂၅၊ ငမှတ်က သေနတ် ၂၅၊ ရဲလှေ ကျော် ခေါင်က သေနတ် ၃၆ ဆက် စေ။ တော်
ငူဝန် ဟောင်း အိမ်၊ ထွင်း သင်း ဝန် ဟောင်း အိမ်လပ်သည်မှာ တောင်ငူဝန်
ဟောင်း နေ မျိုး ရာဇသင်္ကြန်အိမ်ကိုသံချက်ဝန် ရွှေ တောင်လှစည်သူ၊ ထွင်း သင်း
ဟောင်း မဟာ ဥက္ကမသင်္ကြန်အိမ်ကိုအမြောက်ဝန် ရွှေ တောင်သီရိ ကျော်တို့ကိုသနား
တော်ခံ စေ မည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံဘယ်
ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြို့လပ်ဝန် နေမျိုး နန္ဒမိတ်ကိုမင်း ကွန်း ထွင်အစောင့်အနေခန့်ထား သည်။ သေ
နတ်များ ကိုယ်နိုး အုပ်၍ နန်း တော်က စောင့်နေရစ်စေ။ ရွှေပန်း တံ ဂွေ
တော်ဦး ပေါင်း အဆောင်တော်ထီး ဖြူတော်များ ကိုမြင်း ရထား တော်နှင့်
အတူတင်ဆောင်ခဲ့စေ။ ဆင်တပ်ကိုအဝမြိုကသည် အောက်မြစ်နား သို့ ရွှေဘက်၍ မြက်
ရေ ပေါများရုံချရက် နေနှင့်စေ။ ဆင်ဖြူတော်ကို ရွှေသည့်ကလေး တောကပန်း ပွင့်
ပန်း ခက်များ ကိုဆွတ်ယူခဲ့၍ ဆင်ဖြူတော်ကိုပူဇော်ကြစေ။ ဗဒုံမြို့မှာ မဟာဇေယ
ဇိုလ်သား သမန္တ ရွှေတောင်ကိုဗဒုံမြို့သို့ အရပ်နှင့် မင်္ဂလာ သေနတ်ဇိုလ်ခန့်ထား
၍အာမဟာဇေယဇိုလ်နည်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်အမှတော်ကို နေညစောင့်နေ
တမ်း ရွက်စေမည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ စား တော်ကဲတို့က မဲပဲသို့သို့ ပေါမြိုက
ကျရောက်သည့်ရှမ်း ကုန်သည်တို့ကို ရွှေတိုက်ဝန်က ကွန်းတော်ရင်း ပွဲမှာ ရောင်းဝယ်
ရမည်သိမ်း ခေပသွား ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်မှာအရောင်း
အဝယ်ကုန်သည်တို့ကို ပျော်ပိုက်ရသရောင်း ဝယ်စေမှငြိမ်ဝပ်ကြမည်ဖြစ်သည်။ မဲ
မှာ ရောင်း လိုသူတို့ကိုလည်း မဲပဲမှာ ရောင်း ဝယ်စေ။ ကွန်း တော်ရင်း မှာ
ရောင်း ဝယ်လိုသူတို့ကိုလည်း ကွန်း တော်ရင်း ပွဲမှာ ရောင်း ဝယ်စေ။ ယခုသို့
ပေါမြိုက ရောက်သည့်ကုန်သည်တို့ကိုလည်း ပျော်ပိုက်ရသပွဲမှာ ရောင်း ဝယ်စေ။ ရဲ
လှကျော် ခေါင်၊ ငအွေး၊ ငမင်း ရာတို့ကအမိန့်တော်နှင့်ရဲလှကျော် ခေါင်နှင့် ဂွေ
ကြီး ၁၀၊ နွေထိုး ဂွေငယ် ၆၀၊ ငအွေး နှင့် ဂွေကြီး ၅၊ နွေထိုး ဂွေငယ် ၁၅၀၊
ငမင်း ရာနှင့် ဂွေကြီး ၁၀၊ နွေထိုး ဂွေငယ် ၁၃၇၊ အောက်ကား ရောင်း ဝယ်
ပါသည်။ ဆက်စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေပါသည်။ နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွား
မလာမရောင်း မဝယ်နိုင်ပါ။ ရဲလှကျော် ခေါင်ကစာချွန်ရဝအနက် ရေဖြမ်း ရာ
၁၂၊ မီး လောင်ရာ ၁၆၊ ငအွေး ကစာချွန် ၁၅၅ အနက် ရေဖြမ်း ရာ ၂၃၊ မီး
လောင်ရာ ၁၆၊ ငမင်း ရာကစာချွန် ၁၅၅ အနက် ရေဖြမ်း ရာ ၂၇၊ မီး လောင်
ရာ ၂၄ ပါပါသည်။ ကုန်စာချွန်ကိုဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်
ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွင်း စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်ကိုလွှတ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက်နေ့နား ၁၈၀၆
မြောက် မှူး ထွင်ပြန်။
(ရွှေး တောင်း သုတေသန)

မြန်မာသံဃံဝပသီကို ဧကန်တရားကို ရေးခါး ငါး စင်ရိုင်း ဂွာလပ်သည့်ကိုသနား
 ဧကန်တရား မည်သက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ဧကန်တရား ငါး နေ့မျိုး ဧကန်
 နေ့ရသက ဂွာစက် ဧကန်တရားကိုအား အမျှော် ဂွာစက် ဧကန် အောက်လ ဂွာစက်
 ပါရမည်အကြောင်း နှင့် ဂွာစက် ချက်အတိုင်း သက်သွင်း ချက်အတိုင်း လာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁၃ ရက်နေ့မင်း ကွန်း
 နန်း ဧကန်တရား ဧကန်တရား ဧကန်တရား မှာသနား ခံရသက နေ့ရသက ထင်ပြန်။
 (ဂွာစက် ဧကန်တရား သုတေသန)

မှန်စီဘောင်တော်မှာ လှေသင်း ကဆွဲ လှေ လေး စင်း နှင့် ကျောက်မျက်သား စီ
 ယောက်သွား စီ လှေ ဝန်ဘိုသား စီးကျေး သန္တာ လှေ ခြောက်စင်း ဆွဲ စေ။ ပြည်
 ကြီး မှန်ဘောင်တော်မှာ လှေသင်း ကဆွဲ လှေ လေး စင်း နှင့် ပျော်ဘွယ်သား စီး
 လှေ ၁၅၀သား စီး လှေ ခြောက်စင်း ဆွဲ စေ။ မြစ်စည်မြို့ကျေး ဂူများ မှာ
 တက်ကြီး ထိုး ဝါး မှစ၍အသေး သုံး များ ကိုအခန့်အထား မရှိ စေနှင့်။ အသုံး တော်
 လိုလျှင် ငွေ တော် နှင့် ဝယ်ချမ်း သုံး ဆောင် စေ။ အဆောင် တော်မြဲ ငမင်း ရာရှိ
 ခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငမင်း ရာ နှင့် လှေကြီး ၂၊ နေ့ထိုး လှေငယ် ၂၃
 ကို လှေ တော် များ နည်း သေနတ်ဓါး လွှဲတင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန်
 ဖြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေနှင့်။ ဂွေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရာ ဝန်
 အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန်¹⁷⁸³ ဆိုင်
 ဂွက် စေ။ တနှစ်ကို ငမင်း ရာက သေနတ် ၂ ဇာနစ် စေ။ ငရန်ကင်း ၊ ငမြတ်ပုံတို့က
 ငရန်ကင်း မှာ လှေကြီး ၁၀၊ လှေငယ် ၁၀၊ ငမြတ်ပုံမှာ လှေငယ် ၁၀၀၊ အမိန့်ဘော်
 နှင့် ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါသည်။ ဆက်စုသင့် သေနတ်ကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေ
 ပါသည်။ နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွား မလာမ ရောင်း မဝယ်နိုင် ပါ။ ငရန်ကင်း
 ကစာ ချန် ၂၀ အနက် ရေဖြူဓါး ရာ ၄၊ ငမြတ်ပုံကစာ ချန် ၁၀၀ အနက် ရေဖြူဓါး ရာ
 ၂၀၊ မီး လောင်ရာ ၂၀ ပါပါသည်။ ကျန်စာ ချန် များ ကိုဆက်သွင်း ပါရမည့်အ
 ဖြောင့် နှင့် ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွင်း စေ။ နောက် သေနတ်ဆက်
 လွှတ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော်^{8 November 1806}
 ကွန်း နန်း တော်အ နောက် ဘောင် တော်ဆိပ်မှာ နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဘောင် တော်ဆိုက်လျှင်ပြည်မင်း ၊ ဘောင်ငူမင်း ၊ ပုခန်း မင်း တို့ကိုလွှတ်သို့
တက်၍ဆင့်ဆိုစီရင်မြဲစီရင် စေ။ အောင်မြေ လောကဘုရား မှာ ကျောက်ဖြူအ
စုသား လူ ၄၀ ကိုလုပ် စေ။ ကျောက်ညိုအစုသီး လူ ၂၀ မှာ မင်း ကွန်း တွင်လုပ် စေ။
အောင်မြေ လောကဘုရား လုပ်ကံ ရွေး မှာလည်း ကောင်း မှာတော်ကြီး ကွန်သီး
တော် အောင်မြေ လောကကွန်သီး တော်တို့ကို လောက် အောင် ငန်း ထား ပေး အပ်
လုပ် စေ။ ရေတပ်ကြည်း တပ် နောက် တော်တွင် ပါသမျှ စာရင်း ကုလူ ၈၁၃၁ လူတို့ကို
တကိုယ်လျှင် ငွေ တော် ၂ ကျ ငွေသင်္ဂ ၄၀၆၅၂ လွှတ် တော်သို့ ပေး အပ်၍ စေ့ငူ အောင်
ပေး ဝေ စေ။ ရွှေမြို့တော် စက်ရှင်ရပ် နေ င တော်ရင့် ခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်
အတိုင်း င တော်ရင့် နေထိုး လှေငယ် ၅၀ ကို လှေ တော် များ နည်း သေနတ်မီး လှံ
တင် ဆောင် ရောင်း ဝယ် စေ။ ကင်း ခွန် ကြေး ငွေကိုကင်း ကမ ကောက်မခံ စေ
နှင့်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆိုင်ရ ဝန်အကြီး စာ ရေး တို့ထံ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁)¹⁷⁸³
၄၅ ခု စစ်ဟင်း ထွက်အတိုင်း ပေး ချီန် ဆောင်ရွက် စေ။ တနှစ်ကို င တော်ရက
သေနတ် ၅၀ ဆက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ဂဗုတန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့စကိုင်း နန်း
တော် မှာ နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန် ။
(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ပုဂံ ရေသက် ရွှေစက် တော်ဖြန့်တော် မူမည်။ မြစ်စဉ် ရေ ခြေ၁င်း လမ်း မှာ
စည်း တိမ် သေ၁င်းတိမ် ကျောက် ဆေ၁င်း ကျောက်တန်း ဂှိသည် များ ကိုမြို့ရွာသူကြီး
ပယ်ရှင် နယ်ရှင်တို့က ပန်း ဆုံး ပြုမှတ် စေ။ ရွှေစက် တော်ဖြန့်တော် မူသည့်က၁လ
လည်း နယ်ရှင်သူကြီး တို့က မှန်စီ ဘေ၁င်း တော် ရွှေတွင် ဂြေငယ်နှံ ပြုသွား စေ။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၁၇ က် နေ့စကိုင်း ၁၀ November 1806 နန်း တော် မှာ
နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
(ရွှေ ဟောင်း သူ ခေသန)

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၃ ရက် နေ့စကိုင်း မြို့က ငန်း စွန်နန်း 12 November 1806
 တော် ရောက် ရွှေစက် တော်ဖြန့် တော် မူမည်။ ရွှေစွန်း ထောက်စခန်း မှစ၍
 ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်ကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင်။ ငွေ တော် ၅၉၃၄၂ ကို နေဝံ
 တော်တွင် ပါသည်။ တော် မတ် တော်တို့ကိုစကိုင်း မင်း က ဝေစေ။ အောင် မြေ
 လောကဘုရား ဂွင်ကွန်သီး တော်တို့မှာဘုရား လေး မျက်နှာတွင်အိပ်တန်သည်။
 သုံး ယံ စောင့်စေ။ တယံတယံလည်း ကျောက်ကိုထုတ်နှင့် ဆောင်၍အသံ ပေး စေ။
 လက်ထုတ်သို့ ရောက်လျှင် အောက်မား တော် များ ကိုပုပ္ပိး ဆင် တော်ရှိရသွား စေ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၃ ရက် နေ့စကိုင်း တော် 12 November 1806
 မှာ ရွှေစွန်း ထောက်နန်း တော် မပြီး မပြေ သေး ဖြစ်သည်။ ပြီး ပြေမှ ရွှေစက်
 တော်ဖြန့် တော် မူမည်။ ကျီ ဝန်မင်း ကျော် ရွှေ တောင်မှာ မဟာရာ အောင်ပင်
 လယ်ဆည် မြှောင် လယ်ယာ မှာနှင့်ဖြစ်သည် နေရစ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၂ ရက် နေ့စကိုင်း နန်း တော်မှာ 11 November 1806
 နား ခံရသေ နော်ရထာတွင်ပြန်။
 (ရွှေ စောင်း သုတေသန)

၃၇ မင်း နတ်ကိုကန့်ဘေး နှင့်ပသ စေ။ ပုပ္ပါး မဟာ ဂီရိမှစ၍ ၃၇ မင်း နတ်တို့ကို
 ပုပ္ပါး ဆင်ဖြူတော်ကိုမည်သည့်အကြောင်း နှင့်မဆက်မသ နေသည်ကို မေး ၊ မဆက်
 မသ နေလျှင်၇၁၀၀ တော်ခံပြုရမည်အမိန့်တော်ပြန် ၊ မင်း ညီ နောင်နတ်ထိန်း
 ငထွန်း စံထွက်ဆိုချက်အတိုင်း တပယ်မြို့ ငမြာရွာ ညည်ရွာ ပလင်ရွာ နေလူကြီး
 သိမှီသူတို့ကို မေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနတ်တော်လဆန်း ၃၇ က် နေ့စကို 12 November 1806 နန်းတော်မှ

နာမံ ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေးသန)

တံသဘဝကိစ္စ၊ ဝန်ရေဝန်အရသာရှိတို့နှင့်အမေရိကမြို့နေအမေရိကလူမျိုးကပို့တံဒေ
 ဝပ်တို့ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်ကိုဆက်သွင်းသည့်မှာကပို့တံဒေဝပ်သည်ဆိပ်တော်
 သို့ယခုတကြိမ်သဘရေဘက်ဘူးသည်ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်ဆိပ်တော်တွင်မရောင်းဘင်္ဂ
 လားမှာရောင်းရန်ပါသည့်အရက်စည်လုံးရေ ၆၃ အရက်သေတ္တာ ၂၀၅ သံချောင်း
 ၃၀၀ ကုန်ထုပ် ၂၆၄ ဒဂီး ၃၁၅၅၀၀ များကိုချမ်းသာပေးတော်မူသည့်အကောံ
 တော်လွတ်စေ။ ကပို့တံဒေဝပ်ကိုရွှေမြို့တော်သို့သွား၍မဟာမုနိဘုရားရတနာ
 ဘုံကျော်ကျောင်းတော်မှစ၍ကျောင်းဘုရားများကိုပြသကြည့်ရှုစေ။ အိမ်ရှေ့
 အိမ်တော်လည်းဝင်စေ။

14 November 1806

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနတ်တော်လဆန်း ၅ ရက်နေ့မြောက်၍ နန်းတော်မှာ
 နားခံဘယကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ငါးကြီး ကိုအကျည်း ယား ၊ ရွှေဂူမင်း သမီး နှင့်ပါသည့် ဘောင်ပန်း လှေတက်
များ ကိုအကြီး စာရေး ကိုနှင့်လုံခြုံကောင်း မွန်အောင် ဆောင်ကြည့်၍ နောက်
တော်လိုက်လှာ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၆ ရက် နေ့က 15 November 1806
မှတနင်္ဂနွေ ခံဘယ် ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရတနာဆင်ဖြူတော်ပုဂံမြို့နန်း၊ တော်ဆီဝံသို့ ရေခက်လျှင်ပြည်သူပြည်သား တို့ကို
မကြည့်မမြင်စေရ။ ဆင်တော်ဘောင်ရှည်ကသည်တန်ဆောင်း၊ တော်ရေခက်
လက်ဝဲလက်လမ်းကို လျှောက်၍ ဝိတ်ဖြူကာရံစေ။ တန်ဆောင်း၊ တော်မှလည်း
ပတ်လည်ကိုတင်းတိမ်ကာရံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ်၊ တော်လဆန်း၊ ၉ ရက်၊ နေ့ပုဂံနန်း၊ 18 November 1806
ခံရဘဲ နေဘဲရထာထွင်ပြန်။
(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

လက်ထုတ် ရှေ့ဘက်သို့သွား၍ ဆင်တော်များကို ကျောင်းစားစေလမ်းတ

လျှောက်ညောင်ပင်၊ ထန်းပင်များကိုလည်း ဆင်စားချီစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ်တော်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့၊ 19 November 1806 နံနက် တော်မှစ၍

ခံဘယ်ကျော်ထင်ထွန်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ဆန္ဒနိဆင်ဖြူတော်ကို ရွှေမြင် ခြေဘုရား ရင်း သူတို့ကိုအထိုက်အလိုက်အသနား တော်
 ခံစေရမည်။ မည်သည့် ရွှေမြင်ရင်း ဖြစ်သည်။ မည်သည့် ခြေဘုရား ရင်း ဖြစ်သည်
 များ ကိုသိသော အောင်စကိုင်း မင်း ပြည်မင်း တောင်ငူမင်း ပုဂံမင်း
 ပုခန်း မင်း တို့ကစစ် ခြေဘုရား မည်သည့် မည်သို့အသနား တော်ခံ စေသင့်သည်စစ်
 ခြေဘုရားကိုဆိုချက်များ နှင့်စာသွင်း ၊ ရွှေစည်း ခုံဘုရား မှာမွမ်း မံတော်မူ
 ရန် ရွှေဆိုင်း ကိုထမ်း လူဆောင်လူအကြီး အကြွတ်စည် တော်စ ခြေဘုရား ခန့်ထား ၍
 ရွှေစည်း ခုံဘုရား ကိုတောင်း မွန်အောင်ပို့စေ ၊ အကြွတ်အမအစောင့်အနေ
 တို့မှာအင်း စာရင်း နှင့်ပေး အပ်၍ မွမ်း မံစေ ၊ ဟံသာဝတီမြို့အဝင်အရံ နှင့်
 မြို့တွင် ရွှေမြင် ခြေဘုရား နှင့်လက်ကိုင်စိုး ငပို့ ကရွှံ့ခိုး သံတော်ဦး တင်သည့်ဆင်
 ဖြူတော်ကို ထော်လှင်ထွန်း သို့ခန့်ထား သွား စေသည့် အောက်မား ထနက်ပလာက
 တော်သင့်အောင် ခွဲဝေ၍ကိုစိုး ငပို့နှင့်အတူ အောက်ငင် ခြေဘုရား စေ ၊ ဆင်ဖြူ
 တော်ရှိသည့် တောမှာလည်း ^{ပုဂံ}ဆန်တံ မပစ်မဘောက် စေနှင့် ၊ ငအိတ်က (သက္က ¹⁸⁰²
 ၇၁၁၁) ၆၄ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၊ နေ့ထိုး လွှေငယ်ဝဝ၊ (သက္က ၇၁၁၁) ၆၅ခု ¹⁸⁰³
 နှစ် ဇွန်လ ၂၊ နေ့ထိုး လွှေငယ်ဝဝ၊ (သက္က ၇၁၁၁) ၆၆ခုနှစ် နေ့ထိုး လွှေ ¹⁸⁰⁴
 ငယ် ၂၅စုစု လွှေ ၄၉အမိန့် တော်ထွက်နှင့် ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပါသည်။ ဆက်
 စုသင့် ဆန်တံကိုလည်း ဆက်သွင်း ပြေကုန်ပါသည်။ နောက်ကိုဆက်လက်၍ မသွား မလိ
 မရောင်း မဝယ်နိုင်ပါ။ အမိန့် တော်ထွက်စာ ချန် ၄၉အနက် ရေဖြူမ်း ၇၁၄ စောင်
 ပါပါသည်။ ကျန်စာ ချန် ၄၅ကိုဆက်သွင်း ပါရမည်အ ခြေဘုရား နှင့်ရွှံ့ခိုး သံတော်ဦး
 တင်ချက်အတိုင်း ဆက်သွင်း စေ ၊ နောက် ဆန်တံဆက်ကိုလွှတ် စေ။

သက္က ၇၁၁၁ ၆၆ခုနှစ် တော်လဆန်း ၁၁ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၂၀ ^{20 November 1806}
 ထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မင်း အိုချမ်း သဘာရား ကို ရွှေမွမ်း မံတော် မူမည်၊ ပုဂံမင်း ကြွမ်း လုပ် စေ၊
မင်း ကွန်း နန်း တော်ဆင်ဖြူတော်တန် ဆောင်း မှာ မှီတုံး လက်ရပ်မြင့်သည်၊ ရန်
ကုန်မြို့ကဆင်ဖြူတော်တင် ဆောင် ခဲ့သည့်တန် ဆောင်း မှာ မှီတုံး လက်ရပ်အတိုင်း ပြင်
၍လုပ် စေ၊ ဆင်ဖြူတော် နှင့်အတူ ပါသည့်ဟံသာ ဝတီဆင် မှူး နာ ဂယ ငအိတ် င နွတ်တို့ကို
ဟံသာ ဝတီသို့ပြန်၍ အခရိန်ဆင်ဖြူတော်ကို ကြွေ့ဘုမ်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၅ မိနစ် ၁၈ စက္ကန့် ၁၈
ထောင့်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့ပိုက် ၂၅²⁵ November 1806
 ရွှေစက် တော်ဖြန့် တော် မူမည် ၊ ဆွဲ လှေ ဝင် လှေကြည်း တပ် ရေတပ်ဆင်သို့ စီရင်
 ရန်ရှိသည် များ ကိုဆင်သို့ စီရင်၍ သင်္ချေ စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့ပိုက် ၂၄²⁴ November 1806
 နား ခံတယ် ကျော်ထင်ထွင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)

ဘောင် စောဘိဝံသအညီရှိလျှင် မှူး စော မတ် စောဘို ရေခက်ပြုရမည်။

ဘောင် စောဘိဝံသညီကလမ ရေခက်သည့်မှူး မတ်တို့ကိုကား ကျက်၍ထား ၊ ဘောင် စောဘိဝံသညီကလမ ရေခက်သည့်မှူး မတ်တို့မှတစ်ဆင့် ခြေစံ၍ ချမ်းသာပေး စော မှုသည်။ နေခင်းလမ်းစဉ်း လျှင်ရသကဲ့သို့ စီရင်မည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် စောလပြည့် ကျော် ၁ ရက် ၂၆ November 1806 နန်းစော မှတစ်ဆင့် ခံရသကဲ့သို့ စောလပြည့် ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နေ၍ တော်စွာ ပါသည့် နက်ပလ၍ ဆင် တော်စုမင်း ညီမင်း သား တို့ဆင်စု
 များ တို့ဆင်ဝန် ထောက်ကို အကြံပေး ခန့်၍ အရှေ့တပြင် တောမှ ဝါသည့်ဆင်
 များ ကိုလိုက်လံ ရွှေ့သွားမိစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့စွန်း ညီနန်း တော်^{26 November 1806}
 မှာ နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မှန်စီဘောင်တော်ဆွဲတောင်ယံ ရန်လင်း ဆွဲမနီင် ပုံလွှား လှေငှစင်း
 ထောင်ကဲတို့ကိုအဆုံး စီရင်၊ ကွန်း၊ ရွာကျွန်း၊ တွင် ကြော့အမ်း သည်နတ်သ ပြောင်
 မှန်ဆင် တော်ကိုမြက် ရေဖြည့်တင်း ရပ်နား စေရမည်ဖြစ်သည်။ တဲတော်ရန်နန်း
 တော်တွင်တရက်ဆိုင်း ရပ်တော်မူမည်၊ မှန်စီဘောင်တော်ဆွဲ လှေငှစင်း ထောင်
 ကဲတို့ကိုချမ်း သာပေး တော်မူသည့်အကျဉ်း ကလွှတ်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့ညနား ခဏယ ကျော်
 ထင်တွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

မြစ်ဆုံသို့ဝင် မိသည့်ခရီးစဉ်၌ ကျွန်ုပ်တို့သည် မြစ်အရှေ့ဘက်အနောက်ဘက်
 လှေစုကို စေ့ငှ အောင်ခရီးချိုး မှတ်စေ။ ဇေယျကျော်သူကို ဓညဝတီမြို့စစ်ကဲခန့်၊
 အဘက်စစ်ကဲကိုလည်း သင်္ဂရဝ ရွေး၍ ခန့်၊ စစ်ကဲတို့ရောက်လျှင် မြို့ဝန်သီရိနန္ဒ
 ကျော်သူကို ရွှေဘဝါး တော်အောင်လာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော်ရက်နေ့၊ ^{1 December} 1806 တော်
 မှာနား ခံရဘဲ နော်ရထာထင်ပြန်။
 (ရွေး ဟောင်း သူ တေသန)

ပုဂံမင်း ကပုဂံမြို့နေငပုဂံနှင့် ဟေကြီး ၁၀၀၊ နေထိုး ဟေငယ်၁၅ကိုမြစ်စဉ်ကင်း
 တော်များ ကကင်း ခွန်ကြေး ငွေစစ်ဝတ်ရေး စား ပနန္ဒာလက်ဆောင်မတောင်း
 မခံစေရ။ ဟေတော်များ နည်း သေနတ်မီး လွှတ်ဆောင်ရေးဝယ်၍တနှစ်
 ကိုဟေကြီး တစင်း လွှတ်ထန်း လက်၁၅၀၀၊ နေထိုး ဟေငယ်တစင်း လွှတ်ထန်း လက်
 ၁၀၀၀၊ မင်း ကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး ထန်း လက်တိုက်မှာဆက်သွင်း ပါရမည်အ
 ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အောက်ကား ရောင်း ဝယ်စေ၊
 မြစ်စဉ်ကင်း တော်များ ကကင်း ခွန်ကြေး ငွေစစ်ဝတ်ရေး စား ပနန္ဒာလက်
 ဆောင်မတောင်း မခံစေနှင့်၊ ငပုဂံလည်း တနှစ်ကိုထန်း လက်၃၀၀၀၀မင်း
 ကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး ထန်း လက်တိုက်မှာဆက်သွင်း စေ၊ ဝင်း တော်လေး မျက်
 နှာမှစ၍စုသား ငန်း သား တို့ကိုအထက်ချပေး ရင်း မြေမှာယခုလက်ရှိစာရင်း
 တော်ပေး ဆက်သည့်လူရှိနှင့်တိုင်း တာချပေး လုပ်ဆောင်စေ၊ လူရှိနှင့်တိုင်း တာ
 ချပေး သည်ပြင်ကျန်သည့် မြေကိုမြေ တော်ဖြှစ်စေ၊ ရန်တပိုနန်း တော်ထွင်ခေါင်း
 စွဲသူကြီး ကဆက်သည့်သရက်သီသည့်နှစ်တိုင်း ကမသီး ၊ ယခုရတနာဆင်ဖြူတော် ရောက်
 မှသီး သည်ဖြှစ်သည်၊ သရက်ပင်ကိုရွှေနန်း မြှောက်ကမ္ပည်း တပ်စေ၊ ရာဇာမှတ်ကာ
 ခ်လည်း ကောင်း မွန်အောင်ထိန်း သိမ်း စေ၊ ကျောက်တလုံး သို့ရောက်လျှင်
 နောက်တော်ထွင်ပါသမျှ ဟေငယ်များ ကျောက်တလုံး ကကျောက်ကိုအောင်မြေလော
 ကဘုရား စီခင်း ရန်တော်သင့်အောင်တင်ခဲ့ပြန်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော်ဂရက်နေ့ ၂၀^{2 December} ဝိုနန်း တော်မှာ¹⁸⁰⁶
 နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုး မိတ်မင်း တို့အကြိုလၢလိုလွင်လၢ စေ။ ကုလၢး ပျီစၢ ရေး ဝ ကျော်သူရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်သည့်ကုလၢး ဝန်ဝန်စုကုလၢး တို့မှၢ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခုစၢ¹⁷⁸³
 ရင်း ကုလူအနက် ရွှေတိုက် ဝန်ဝန်စုသို့ပါ၍ အစုအလိုက်ထမ်း ရွက်ရှိ နေသည့်လူတို့ပြင်
 ကုန်အရပ်ရပ်လူတို့ကိုအကွဲအပြား မရှိ စေရ။ စကိုင်း မင်း ကသိမ်း ရုံး၌ သေနတ်
 ပေး အပ်ထမ်း ရွက် စေ။ လက်စွဲ တော် သေနတ်ကိုကုလၢး တို့ကိုစွဲရင်း သေနတ်
 နှင့်တကွစကိုင်း မင်း ကိုသနား တော် မူသည်။ သိမ်း ရကုလၢး တို့မှၢ အအုပ်အချုပ်
 ခန့်ထား ပြီး လွင်သစ္စၢ တော် ပေး၍ ထမ်း ရွက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၁ရက် ^{5 December 1806} နေ့သကျင်နန်း တော်
 မှၢနား ခံရၢစ နော်ရထာထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

အဝစကိုင်း ရွှေမြို့တော်မင်းကွန်းမှစ၍ရပ်စုကွက်စုကျေးရွာနေပြည်သူပြည်သားတို့ကရတနာဆင်ဖြူတော်ကိုဘူးမြှော်လိုလျှင်ညောင်ရေအိုးပူဇော်ပွဲပန်းပေါက်ပေါက်များနှင့်ပူဇော်ရန်ပါယူတို့ကိုသဘူးမြှော်ပူဇော်ကြစေ၊ အလွတ်လူတို့ကိုမဝင်မပြည်စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ်တော်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်နေ့လက်ပန်စဉ်နန်းတော်ထွင်နားခံရဘဲ နော်ရထာထွင်ပြန်။
(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ရတနာသင်ဖြူတော်ဘောင်စကိုင်း မြို့သို့ ရေဘက်လျှင်မြို့သူမြို့သား ယောကျ်ား မိန်း
မတို့ကိုတန်ဆောင်းတင်း ကုတ်တော်ကိုမဝင်မထွက်စေနှင့်။ အရှေ့ကိုစုကိုင်း မင်း
တဲကတရပ်။ အနောက်ကိုမလွယ်ပေါက်ပြင်ကတရပ်။ မြောက်ကိုအောင်မြေလောက
ဘုရား ထွက်ပေါက်ဝင်ပေါက်ကတရပ်။ သေနက်ဝင်း ထား ချီးဆီး တား စေနှင့်
နေစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့လက်ပန်စဉ်နန်း^{8 December 1806}
တော်မှဘနား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရတနာဆင်ဖြူတော်တန်ဆောင်း နှစ်တွင်ကုန်ရန်ဝင်ရန် ရွှေဖျင်လိပ် ၂ ပိတ်အုပ်
 ၃၀ များ ကိုမင်း ကွန်း နန်း တော်စောင့်သံတော်ဆင့် ကျော်ထင်သင်္ခယာကအ
 ထွင်း တော်မှာလှိုင်း တက်မြို့စား တပက်ဆွဲရွာစား တို့မှာ တောင်း ချီထုတ်ယူ
 ပေး အပ်လုပ် ဆောင်စေ၊ ကျောက်ဆည်ကိုး ခရိုင် မြောင်း ဆုံမြောင်း ထွင် ကော်
 တိမ်သည့် မြောင်း တာရှီ သော ဧြောင့် ရေ သောက်တပက်ဆွဲတက် မြောမ တောင့်တရွာ
 များ ကိုတူး လုပ်ရမည့် မြောင်း အစီရင်တို့က ခေင်္ဂါရာ ရွှေမြို့တော် နယ်ဖြစ်သည်
 ဆို၍ညင်း ဆန် နေ ဧြောင်း နှင့် ကျောက်ဆည်ဝန် မြေတိုင်စာ ရေး ဟိုအစီရင်ခံ
 ချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ ရွှေမြို့တော် နယ်ဆို၍ မနေစေနှင့်၊ မြောင်း တာကျသည်
 ကို ရေ သောက် ကျေး ရွာတကာနည်း ပြီး ပြေ အောင်လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၂ ရက် နေ့စကိုင်း 10 December 1806
 နန်း တော်မှာနား
 ခံရဘေ နော်ရထာထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မင်း ကွန်း သို့ဆန် တော် မူသည့်ကလ ဘောင် တော်သမ္ဘန် တော် လှေ တော် မှစ၍
 နောက် တော်တွင် ပါသမျှ ခရိုင် လှေ များ မှာ ခို တောင် ပေါက် တောက ကျောက်ကို
 လှေ နှင့်အင်တန်အား မှုတင် ဆောင် ခဲ့ကြ စေ။ ရာဇမဏိ စူဠဘူရား အရံ စစ်ဦး
 အကြီး သဒ္ဓါသူရ ဒေဝပါနီတို့၏ ခိုး သံ တော် ဦး တင် ချက် ဝင်ကပ်လူတို့ကို အကပ်အခိုခံသူ
 ခေါင်း နှင့်တကွ ငယ်သား တို့ကို ယခု ရောက် အောင် ခေ၍ အထွင်း တော်သို့
 သွင်း ၊ မင်း ကွန်း သို့ ရောက်လျှင် ပြည်သူပြည်သား တို့မှာ ဆင်ဖြူ တော်သိမ်း ၍ မပြီး
 မချင်း တတ်အား သမ္မုဝတ်စား ဆင်ယင်၍ ရတနာ ဆင်ဖြူ တော်ကို ဖြတ် ပူ
 တော်ကြ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့စကိုင်း 11 December 1806
 နန်း တော်မှာ နား
 ခံဘယ် ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သူ တေးသန)

ရွှေမြို့တော်၌ လေးမျက်နှာ ထောင်မှူး ထောင်စံချီတို့ကိုအရကနှုတ်၊ သင်္ဂြိုဟ်
ရွေး၍ ထောင်မှူး ထောင်စံချီခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၅ ရက်နေ့၊ ဘောင်တော်ဆီဝန်နန်း၊ တော်
မှန်နန်း ခံရတော် နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သူ တေးသန)

ရွှေပန်း တံ လှေ တော် ၊ မင်း စံ လှေ တော်ကိုသံချက်ဝန် ရွှေ တောင်လှ စည်သူက
 အုပ် စေ ၊ ကျောက်မျက် လှေ တော် ဝန်ပို လှေ တော်ကိုအ မြောက်ဝန် ရွှေ တောင်
 သီရိ ကျော်ကအုပ် စေ ၊ စကိုင်း ထူပါရုံဘုရား အ ရွှေစောင်း တန်း ယိုယွင်း သည်
 မှာ စောင်း တန်း ကိုပတ်၍မြဲတည် သော ကြောင့်ယိုယွင်း သည်ဖြစ်သည် ၊ မြို့ကိုသိမ်း
 ၍ စောင်း တန်း ဟောင်း အကိုင်း ရှိ စေ ၊ အောင်မြေလောကဘုရား တောင်မြို့
 ရိုး မှာလည်း ကောင်း ဘုရား ကအုတ်များ ပါသည်ဖြစ်သည် ၊ မြို့ကိုသိမ်း စေ ၊ ပန်း
 တောင်း မြို့သူကြီး ငရား ကဆက်သည်သံအ မြောက်၂လုံး ကိုဒဿမိမာသပွား ဆဲသုဒ္ဓ
 ဒိန်၆၂၂ ဓနရသီစန္ဒရမာသ၂၂အသံပြာသိုလပြည် ကျော်ရရက် နေ့ဆက်ကမ္ပည်း
 ထိုး မှတ်၍မြို့နန်း တော်သွင်း ထား စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့၊ တောင် တော်ဆီဝန်နန်း တော်
 မှာ နား ခံ ငါးပါးပြန် ။
 (ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ပြာဿဒိ တေဘိလကိဝဲလကိယာဝ ဝန်း ကျင် သေနတ်ကတဝက်လူကိုရတနာဆင်ဖြူတေဘိ
 အစောင့်အရှောက်ဖြစ်စေရမည်။ သွေး သောက်ကြီး အပြတ်နှင်တကွခွဲဝေ၍
 ဆင်ဖြူတေဘိတန်ဆောင်း မှာလကိဝဲလကိယာဝ စောင့်နေစေ။ တဝက်လူကို သွေး
 သောက်ကြီး အပြတ်နှင်တကွခွဲဝေ၍ ပြာဿဒိ တေဘိ လကိဝဲလကိယာဝ
 ဝန်း ကျင်မှာ စောင့်နေထမ်း ရွက်မြဲ စောင့်နေထမ်း ရွက်စေ။ ပျော်အွယ်
 သား တို့ကိုဆင်ဖြူတေဘိအလုပ်အကိုင် ဆင်ဖြူတေဘိကျန်ဖြစ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နား ၁၈ December 1806

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဆင်ဖြူတော်တန်ဆောင်း မှာမြက်အမှိုက်မသန့်မရှင်း ရှိသည်များ ကိုအနောက်
 ဝန်၊ ဝန်စုဥယျာဉ်တော်သင်္ဃာတင်ခန်းထား ချီလှည်း ခါရှင်း လင်း စေ၊
 ငှက်တော်သား တို့ကိုလည်း တန်ဆောင်း အတွင်း ငှက်မဝင်ရအောင် စောင့်နေ
 ချောက်လှန်စေ၊ ဆင်ဖြူတော်ပွဲတော်ကိုစား တော်ကဲတို့ကပြင်၍ညနံနက်သွင်း စေ၊
 နံနက်ပွဲတော်ကိုစန္ဒီမုနိဘုရား ရှင်မှာဆင်ဖြူတော်အလှူလှူစေ၊ ညပွဲတော်ကိုမု
 စိုး ရုက္ခစိုး အာကသာစိုး နတ်တို့ကိုတင် စေ၊ ရတနာဆင်ဖြူတော်ကိုပုံတော်တ
 ပေါင်း လပြည့်နေ့သိမ်း တော်မူမည်၊ ဆင်ဖြူတော်မှာ ဆောင်ရွက်ရန်စည်တော်
 စုံမှစ၍အခန်း အနား လုပ်ရန်ဆင်ဆိုစီရင်ရန်ရှိသမျှကို ပြေကုန်အောင်ဆင်ဆိုစီ
 ရင်လုပ်ဆောင်စေ၊ ထား ဝယ်ဗိုလ်လုပ်သည် မြေများ ကိုတိုင်း တာ၍စာရင်း သွင်း
 ရတနာဆင်ဖြူတော်ချည်တိုင်ပလ္လင်တက်လှေကား မှာတန်ဆောင်း တော်ကြီး လှေ
 ကား နည်း တက်လှေကား ပြင်လုပ်စေ၊ ငှက်ပျောပင်စိုက်သည်ကွန်း တော်မှာကွဲ
 နွား လွှတ်ကြောင်း နှင့်ရွှေကား တော် (ကြား တော်မူသည်) ၊ ကွဲနွား မလွှတ်မ
 ဝင်စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၁ ရက်နေ့နား ၁၉ ပါတွင်ပြန်။ 19 December 1806

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ဆင်ဖြူတော်အလုပ်အကျွေး ပျော်ရွှင်စွာသား တို့ကို လှေငှစင်း အပ်၍ထမ်း ရွက်စေ။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ၂၀ December 1806 ခံရဘဲ နေရိယာ
တွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဓညဝတီမြို့မှ ဘေယ ကျော်သူကို စစ်ကဲအရက နှုတ် ၊ စစ်ကဲခန့်ထား ၊ ရန်ကို ရွေး ချ်
သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား 21 December 1806
ခဲဘယ ကျော်ထင်ထွင်
ပြန် ။

(ရွေး ဟောင်း သူ ဟေသန)

မလည်ဆရာတော်ကိုရတနာဆင်ဖြူတော်ကိုဘူး မြှော်စေရမည်။ မပင်မပန်း
စေရ။ အသဘာဝသဘာဝမင်း ကွန်း သို့ရောက်အောင်အိမ်ရှေ့မင်း ကပင့်ဆောင်
ပို့လှာစေ။ နန်း တော်မြောက်သီချီတုရင်လုပ်သည့် ရေစက်ကိုလုပ်မြဲလုပ်၍ ဥယျာ
တော်သို့ရေသွင်း စေ။ ၃၅ ဝပြဿဒိဝန်း ကျင်မြဲစာရင်း ကျင့်ဝေ ကျော်လူတို့ကို
လက်ဝဲရန္တပုလက်ယာရန္တပု သွေး သောက်နည်း သွေး သောက်ခွဲ၍ထမ်း ရွက်စေ။
ရတနာဆင်ဖြူတော်ကိုသိမ်း တော်မူမည်မှာ စော်ဘွား မြို့စား အဝေး မြို့ရွာ
ဝန်စစ်ကဲမြို့ရွာသူကြီး မြေတိုင် ခေါင်း အကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တို့ကိုနှိုး
ဆော်၍ကန် တော့ဆက်သဖြ စေ။ အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရှိ နေသူတို့မှာ မြို့စောင့်
ရွာစောင့်အစား ထား သူတို့ကိုလာ၍ ပူဇော်ကန် တော့ဆက်သဖြ စေ။ ဝရ သေ
တင်ဂီဝိဆင် တော်။ ပုလဲတမူး ဆင် တော်များ ကိုအစွယ်လှ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နား ၂၂ December 1806
ခိင်္ဂ ပါတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရှေး မင်း များ လက်ထက်၌လက်၌ ရတု စပ်ဆိုသည့်ဆင် များ မှာ အမှန်အကန် မ
 ဟုတ် ၊ အကျိုး အလွန်ဆင်ဖြူလူပျို စပ်ဆိုသည့် စာအမျိုး များ ရှိသည် ၊ ရတနာဆင်ဖြူ တော်
 ကို၌ ရတုလက်၌ ကဗျာ မစပ် မဆို စေ နှင့် ၊ ဆဒ္ဒန် မျိုး စပ်မှန်သည့်ဆင် တော်ဖြစ်သည် ၊
 အကြောင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိကိုဆရာ တော်က ပါဠိ နှင့် ကျမ်း ဂန်ဖြစ် အောင်စီကုံး ချီသွင်း
 စေ ၊ ဆင် တော်ကိုအ ခေင်္ဂါ အဝေင်္ဂါ အမှတ်အသား များ မှာလည်း ဆဒ္ဒန်ဆင် မင်း
 ခေင်္ဂါ ဝေင်္ဂါ မှတ်သား စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ^{24 . December} ၁၈၀၆
 ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

မုံတိုင်း ရန်ကုန်မြို့နယ် ဧက ၂ စင်း ကိုလက်ကိုင် ရွှေ ဧက ၁၀၀ အထိ ရှိစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြည့်လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၂၅ မိနစ် ၁၈၀၆
ပြန်။

(ရွှေ ဧက ၁၀၀ သို့မဟုတ်)

မိုး ကောင်း မြို့ဝန် နေ မိုး သီရိစည်သူကို ခေါ် စေ။ မိုး ကောင်း မြို့ နေ စစ်ကဲ
 တို့ကို စေခံထိန်း နှင့် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ၁၀ ဝါထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ရ မ္မာ ဝတီမြို့ကဆက် သော မျောက် ငှက်ကို ဆောင်ယူခဲ့ရင်း အိမ်နှင့်ထမ်း ဆောင်
 ရှိအ ရှေ့တောင်ရိုး တောကြီး ရာအရပ်သို့ပို့စေ၊ ရွှေမြို့တော်သို့ကြွင်းကြောင်း
 သင့်လျှင်ကြည်း ကြောင်း ၊ ရေ ကြောင်း သင့်လျှင် ရေ ကြောင်း ထွက်တော်မူမည်၊
 အစောင့်အနေမှတဝက်ကိုလိုက်စေ၊ တဝက်ကိုစောင့်နေစေ၊ ရထား တော်
 မှာမှန်ကိုမတိမ်း မစောင်း ရအောင်ဝိတ်မွမ်း မံစေ၊ ခန့်ထား စီရင်ရန်
 ရှိသည်ကိုပြီး ပြောအောင်စီရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ၂၇ December 1806
 မြန်မာပြည်တွင်

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော်သို့ထွက်တော်မူမည်မှဘသဒ္ဒန်ဆင်မင်း ၊ တောင်ငူမင်း ၊ ပုဂံ
မင်း ၊ မိုးမိတ်မင်းတို့ကိုစေတော်မူစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့နံနက် ၁၁ နာရီခန့် ၂၈ December 1806
ထာထွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်သုတေသန)

ရမ္မာဝတီကဆက်သည့် မျောက်ဖြူ၇ခုကို အောက်မား ဝန်သို့အပ်၍ မွေး စေ၊ မြို့
နန်း စောဘိက သေတ္တာကြီး လုံး ရေဝဝကိုမင်း ကွန်း နန်း စောဘိသို့လွှတ် ရောက်
အောင် ပို့ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား 29 December 1806
(ရွှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ပုဂံမြို့မင်း အိုချမ်း သဘာဝရား မှာ ရွှေသစ္စာ စရိတ်လက်ခံကုန် ဝင်ရန်ကိုထွက်
ချက်ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း ထုတ်ယူ ပေး အပ်၍လုပ် ဆောင် စေ။ အာ လော င် မြေ
တော်အတွင်း အိမ် ရွှေမင်း ကလုပ်သည့် မြေ။ မြေဘက်တက်တိုက် ဝန်ကလုပ်သည့် မြေ
များ ကိုအ လျှောက် မလုပ်ကြ စေ နှင့်။ ဒိုင်း ဝန်ကချစ်လုပ် စေ။ မြေစု တော်ကိုလည်း
ဆက်သွင်း စေ။ အာ လော င် မြေ တော်အတွင်း မှူး မတ်ဆင်း ရဲသား တို့ နေသည့်
အိမ်ခြံ များ မှာလည်း စိုက်ပျိုး လုပ် ဆောင်ကြသည့်အသီး အပင် နှင့် ဖြစ်သည်။ မြေစု
တော်ကိုဒိုင်း ဝန်က တောင်း ချီဆက် စေ။ အာ လော င် မြေ တော်အတွင်း ဒဝယ်
ဗိုလ်လုပ်သည့် မြေကို ဒဝယ်ဗိုလ်က မချ မလုပ် စေ နှင့်။ ဒဝယ်သား တို့လုပ်လိုသည့် မြေ
တွင် ဒိုင်း ဝန်က တော်သင့် အောင်ချ ပေး ချီလုပ် စေ။ ဒဝယ်သား တို့မလုပ် နိုင်
ကျန်သမျှ မြေကိုဒိုင်း ဝန်ကသင့်ရသ် ချထား လုပ် ဆောင် စေ။ ဒဝယ်ဗိုလ်က ယောက္ခ
မကိုချ ပေး ချီလုပ် ဆောင်သည့်လယ်ကံကို တော် သို့မသွင်း သမျှစပါး ကို ဝတ်ဆက်
သွင်း စေ။ အာ လော င် မြေ တော်အတွင်း ရွှေပြည်သား တို့ကိုချ ပေး သည် မြေရှိ
လျှင် နှုတ်။ ရွှေပြည်သား တို့ကလုပ်လိုလျှင်အများ လုပ်သူတို့နည်း မြေစု တော်ကို ပေး
ချီလုပ် စေ။ အာ လော င် မြေ တော်အတွင်း ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း မြေကိုဒိုင်း ဝန်ကပုံ
ရေး ချီသွင်း စေ။ မင်း ကွန်း နန်း တော် မြေဘက် ပျော်ဘွယ်သား တို့လုပ်သည့်
မြေကိုဒိုင်း ဝန်ကတိုင်း ချီ တော်သင့် အောင်ချ ပေး လုပ် ဆောင် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၈ ရက် နေ့နား 31 December 1806

ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)